Programmabegroting 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
1. Beschouwingen 3
2. Het programmaplan 7
Programma 1 - Wonen en leven 8
Programma 2 - Zorg 31
Programma 3 - Werken 46
Programma 4 - Bestuur 58
Programma 5 - Financiën en grondexploitaties 68
3. De paragrafen 74
3.1 Lokale heffingen 75
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 91
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 100
3.4 Financiering 116
3.5 Bedrijfsvoering 131
3.6 Verbonden partijen 139
3.7 Grondbeleid 162
3.8 Wet open overheid 165
4. Het overzicht van baten en lasten 166
4.1.Meerjarig overzicht van baten en lasten 167
4.2 Toelichting op de wijzigingen 168
4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten 176
5. De uiteenzetting van de financiële positie 181
5.1 Meerjarige balans 182
5.2 EMU saldo 184
5.3 Investeringen 185
5.4 Reserves 195
5.5 Voorzieningen 198
5.6 Subsidiestaat 203
6. Bijlagen 205
6.1 Overzicht van taakvelden per programma 206
6.2 Toelichting weerstandsvermogen en risicobeheersing 210
6.3 Nog vrij te geven kredieten 221

1. Beschouwingen

Algemene beschouwingen

Ook voor Hilversum zijn dit bijzondere tijden. Daarin zijn we niet uniek, dat geldt voor alle Nederlandse gemeenten. Net als zij, presenteren wij u een programmabegroting die gepaard gaat met vele onzekerheden. Onze begroting is sluitend, en de doorkijk naar de komende jaren laat zien dat we alleen in het ravijnjaar onder de streep een tekort hebben. Dat is goed nieuws. We kunnen doorgaan met het investeren in onze samenleving. Alleen is er wel een maar. We moeten we ons wel realiseren dat deze begroting opgesteld is in een periode dat er vanuit het rijk nog geen duidelijkheid is gegeven of en hoe gemeenten gecompenseerd worden op onder andere de loon- en prijsontwikkelingen. De uitwerking van het hoofdlijnenakkoord van de regering Schoof in de begroting van Binnenlandse Zaken zal hopelijk duidelijkheid geven over het gemeentefonds en daarmee de effecten van het zogenaamde ravijnjaar en verder. Mocht dit voor ons negatief uitvallen dan zullen we, in gesprek met de raad, kijken naar de wenselijkheid van bijstellingen.

Deze begroting is tot stand gekomen in politiek turbulente tijden. De voorbereidingen zijn gestart door een college waarin twee van de partijen die u nu de begroting aanbieden, niet vertegenwoordigd waren. Het nieuwe college heeft de programmabegroting 2025 opgesteld binnen het kader zoals de gemeenteraad dat met de voorjaarsnota heeft vastgesteld. Daarmee hebben we met deze begroting de in de voorjaarsnota opgenomen zoekrichtingen ingevuld. De opbrengsten op de lokale lasten zijn met 800.000 euro verhoogd, binnen de totale begroting is 800.000 euro bezuinigd en ook binnen de uitvoering van het coalitieakkoord wordt 800.000 euro bezuinigd. In deze keuzes hebben we zoveel mogelijk het beleid wat in deze raadsperiode was vastgesteld ontzien net als de primaire dienstverlening aan onze burgers.

Zoals gezegd, het zijn ongekend onzekere tijden. En ondanks deze onzekerheden krijgen we er als gemeente er nog steeds meer taken bij. Denk maar aan de Wet goed verhuurderschap en de Wet betaalbare huur. Helaas gaan nieuwe verantwoordelijkheden niet altijd gepaard met middelen.

De begroting 2025 toont onze inzet voor de stad en schetst onze visie voor de toekomst voor Hilversum. Wij houden de focus op welzijn, wonen, duurzaamheid, economie, veiligheid, cultuur, inclusiviteit en de voortzetting van de opvang en integratie van ontheemden en asielzoekers. De begroting verduidelijkt de richting die we kiezen en de prioriteiten die we stellen voor de komende jaren. We zorgen samen dat Hilversum een toekomstbestendige gemeente blijft, waar iedereen van waarde en van betekenis is, en we voorbereid zijn op de uitdagingen van morgen.
In 2025 richten we ons op het behouden van de leefbaarheid in onze stad en het aanpakken van de uitdagingen. Om in 2040 een toegankelijke, diverse en duurzame stad te zijn, moet Hilversum blijven groeien. We hanteren daarvoor het begrip ‘reële groei’ zoals dat in de omgevingsvisie wordt gebruikt. Projecten als het Stationsgebied, het Circusterrein en het Arenpark zijn daar onderdeel van. Belangrijk is het vinden van een balans tussen woningbouw (verdichting, groen, leefbaarheid en gemengde wijken), werkgelegenheid, klimaat, natuur, infrastructuur en voorzieningen. We richten ons ook op het verminderen van woningnood en voldoende aanbod en toegang tot de woningmarkt voor met name de lagere en middeninkomens.

Kansenongelijkheid is een belangrijke pijler van onze visie van het sociaal domein, de aanpak van kansenongelijkheid is terug te zien in het sociale beleid. We versterken de samenwerking met onze partners in de stad. We kiezen voor een aanpak die inzet op het welzijn van onze inwoners in Hilversum. Van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Dat staat centraal in ons handelen. We ondersteunen hierbij maatschappelijke- en zorgorganisaties en bouwen aan sterke sociale netwerken. Het versterken van de mentale gezondheid blijft ook in 2025 een belangrijk aandachtspunt. Ook voor onze jeugdigen die in steeds grotere aantallen een beroep doen op ondersteuning. Samen met onze inwoners, maatschappelijke en zorgpartners maken we onze ambities waar. Speciale aandacht gaat uit naar inclusiviteit. Iedereen doet mee, samen zijn wij Hilversum!

Hilversum blijft investeren in onderwijs en cultuur. In 2025 gaan we verder met de uitvoering van het Onderwijshuisvestingsplan, met de implementatie van de Hilversumse Educatieve Agenda en het ondersteunen van culturele projecten die de gemeenschap verrijken.

Ondernemers in Hilversum, klein en groot, van zzp’er tot multinational, binnen de mediasector en daarbuiten, zijn van grote waarde voor onze stad. Wij investeren ook het komende jaar in het verbeteren van werklocaties, het versterken van het centrum, en een nog sterkere samenwerking met ondernemers in Hilversum. Wij werken samen met andere gemeenten en provincies om het vestigingsklimaat en het economisch profiel van Hilversum verder te versterken.

Naast het realiseren van onze eigen ambities staat de komende periode ook in het teken van de samenvoeging (2027) met de gemeente Wijdemeren. Een samenvoeging die veel kansen biedt, de nodige inspanningen vergt en ook kosten met zich meebrengt.

Kortom, deze begroting is gevuld met ambities die samenkomen in één doel: Hilversum nog mooier én leefbaarder maken dat het al is.

Financiële beschouwingen

De gemeentefinanciën staan onder druk. Dit is niet alleen een probleem voor Hilversum, maar voor alle gemeenten in Nederland. De oorzaak hiervan is de onzekerheid over de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds van het Rijk.

Ondanks deze onzekerheid, naast veranderingen in de rijksfinanciën hebben we ook te maken met stijgende prijzen, blijven we bij Hilversum werken aan een gezonde en stabiele meerjarenbegroting. Onze financiën zijn in balans, met een gecontroleerde groei van inkomsten en uitgaven. In vergelijking met andere gemeenten staat Hilversum er financieel goed voor. Daarom hebben we ervoor gekozen om geen overhaaste en grote bezuinigingen door te voeren. Dit doen we om lopende projecten en ontwikkelingen voort te kunnen zetten. We moeten immers blijven investeren om een aantrekkelijke stad te blijven en om de broodnodige woningen te kunnen bouwen met de voorzieningen die bij de ontwikkeling van de inwonersaantallen horen.

In de voorjaarsnota 2024 “balanceren” zijn wel zoekrichtingen opgenomen om de begroting voor 2025 sluitend te laten zijn en om te zorgen dat de gemeentefinanciën meerjarig in balans zijn. Deze maatregelen omvatten het herzien van € 800.000 uit de coalitiegelden en het besparen van nog eens € 800.000 binnen de huidige begroting. Deze maatregelen ontzien zoveel mogelijk de directe dienstverlening en ondersteuning van onze inwoners. Daarnaast verhogen we de opbrengsten van de woonlasten (afvalstoffen, rioolheffing en onroerendzaakbelasting) in 2025 ook met 800.000 euro. Deze verhoging is niet alleen noodzakelijk om de begroting sluitend te krijgen maar wordt vooral ook veroorzaakt door de kostenstijging van de riolering en afvalstoffenverwerking. Wel blijven we een gemeente met een gemiddeld woonlastenniveau in vergelijking met andere gemeenten.

Door deze maatregelen door te voeren en de storting in onze algemene reserve (onze spaarpot) te verlagen, hebben we een sluitende begroting voor de jaren 2025, 2027 en 2028. Ook in de toekomst zal Hilversum haar plannen kunnen uitvoeren. Voor 2026 blijven de financiën een uitdaging, door het zogenaamde ravijnjaar. We hopen dat de begrotingen en circulaires vanuit het Rijk ons binnenkort meer duidelijkheid zullen geven. Onze financiën voor de jaren 2025 tot en met 2028 zien er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Vertrekpunt voorjaarsnota 2024	-264	2.886	-565	-1.594
Effecten mei circulaire 2024 vanuit het rijk	3.783	6.502	7.406	7.087
Ontwikkelingen huidige begroting	-845	-2.316	-3.868	-3.766
Subtotaal	**2.674**	**7.072**	**2.973**	**1.727**
Oplossingsrichting adviezen VNG/Provincie NH	-740	-3.715	-4.090	-4.465
Oplossingsrichting algemene reserve	-1.934	-545	-500	0
Subtotaal	**-2.674**	**-4.260**	**-4.590**	**-4.465**
Begrotingssaldo	**0**	**2.812**	**-1.617**	**-2.738**
	Neutraal	**Nadeel**	**Voordeel**	**Voordeel**

Let op: - = positief + = negatief

Financieel beeld

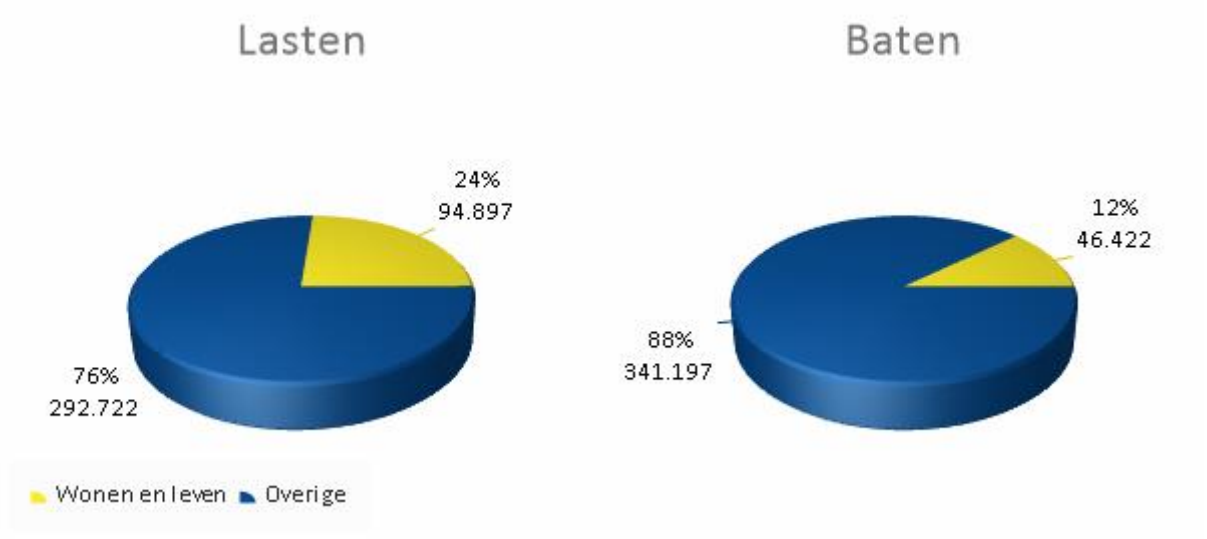
In de voorliggende begroting wordt u gevraagd de opgenomen budgetaanpassingen te beoordelen en over te nemen. De voorgestelde budgetaanpassingen worden in paragraaf ‘4.2 Toelichting op de wijzigingen’ nader toegelicht.

Vergelijkende cijfers voorgaande begrotingsjaar

Zoals gebruikelijk worden in het meerjarig overzicht van baten en lasten (4.1) en bij de financiële toelichting per programma de vergelijkende cijfers opgenomen van het voorgaande begrotingsjaar. Het BBV schrijft voor dat dit de gewijzigde begroting betreft. De budgetten 2025 worden derhalve vergeleken met de vastgestelde budgetten zoals opgenomen in de voorjaarsnota 2024. Anders dan vorig jaar zijn in de programmabegroting 2025 deze vergelijkende cijfers ook opgenomen in de overzichten per programma “middelen begrotingsprogramma”.

2. Het programmaplan

Programma 1 - Wonen en leven

(Kaderstellende) nota's

Bodem, water, riolering

- Gemeentelijk Watermanagement Plan 2021-2026 (2020)
- Aanwijzingsbesluit Keur AGV 2017 (2017)
- Keur Waterschap Amstel, Gooi en Vecht 2019 (2019), inclusief bijbehorende en/of later vastgestelde Vrijstellingen en Beleidsregels
- Verordening havengelden 2024 (2023)
- Verordening rioolheffing 2024 (2023)
- Omgevingsvisie Hilversum 2040 (2024)

Milieu en duurzaamheid

- Dierenwelzijnsbeleid Hilversum (2016)
- Provinciale Milieuverordening (tranche 10a) (2018)
- Regionale Energiestrategie (RES) Noord-Holland Zuid 1.0 (2021)
- Transitievisie Warmte Hilversum (2021)
- Actieplan Luchtkwaliteit 2023-2030 (2023)
- Uitvoeringsplan GAD 2023-2026 (2023)
- Verordening afvalstoffenheffing 2024 (2023)
- Actieplan Geluid 2024-2029 (2024*)
- Omgevingsvisie Hilversum 2040 (2024)

Bereikbaarheid

- Verordening Mobiliteitsfonds Hilversum 2019 (2019)
- Herziening laadpalenbeleid (2020)
- Mobiliteitsvisie 2040 (2021)
- Parkeerverordening Hilversum 2023 (2023)
- Parkeerbeleid Hilversum 2023 (2023)
- Nadere regels parkeervergunning 2024 (2023)
- Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelastingen 2024 (2024)
- Aanwijzingsbesluit parkeren 2024 (2024)
- Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2040 (2023)
- Omgevingsvisie Hilversum 2040 (2024)

Groen en begraafplaatsen

- Programma Groen Hilversum 2040 (2022)
- Omgevingsvisie Hilversum 2040 (2024)

Wonen

- Lokale Woonvisie Hilversum 2021-2030 (2021)
- Regionaal Woonakkoord (2021)
- Regionale Huisvestingsverordening Gooi en Vechtstreek (2024)
- Prestatieafspraken 2023 tot en met 2027 (2023)

Openbare ruimte

- Handboek Beheer Hilversum Buiten (2009)
- Handboek Inrichting Hilversum Buiten (2009)
- Beeldkwaliteitsplan plus 1221 (2020)
- Visie Openbare Ruimte (2024)

Sport

- Sport- en beweegnota Hilversum 2024-2030 (2024)

Cultuur

- Structuurvisie Archeologie (2010)
- Cultuurbeleid Momentum (2023)
- Beleidsnota archeologie De Ondergrondse Stad (2023)

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.
De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Wonen en leven zijn:

- (Commerciële) vastgoedpartijen
- Buurtsportcoaches
- Coöperatie Parkeerservice
- Culturele organisaties
- Duurzaamheidscentrum Hilversum
- Energiecoöperatie HilverZon
- Energie Diensten Bedrijf
- Erfgoedorganisaties
- GEM Crailo
- Goois Natuur Reservaat (GNR) (verbonden partij)
- Grondstoffen- en Afvalstoffen Dienst Gooi en Vechtstreek (verbonden partij)
- Huurdersorganisaties
- Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV) (verbonden partij)
- Openbaarvervoerpartijen
- ProRail
- Provincie Noord-Holland
- Provincie Utrecht
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Rijkswaterstaat
- Sportservice Noord-Holland
- Sportverenigingen
- Stichting Centrum Hilversum
- Uitvaartstichting Hilversum
- Woningcorporaties

Mooie stad

Opgave van de stad

Hilversum is een aantrekkelijke stad. De mooie woonwijken, goede voorzieningen, centrale ligging en groene omgeving maken het hier prettig wonen. Het belang van voldoende betaalbare en kwalitatief goede woningen staat buiten kijf. De belangrijkste uitgangspunten uit de Woonvisie zijn bouwen voor doorstroming en bestaande stenen optimaal benutten. De groene contouren van Hilversum zijn ons dierbaar, evenals het illusielandschap. Om in 2040 een toegankelijke, diverse en duurzame stad te zijn, is het nodig dat Hilversum blijft groeien. Dat doen we vanuit het motto ‘reële groei’. De Omgevingsvisie is hiervoor het instrument, als onderdeel van de Omgevingswet. In het coalitieakkoord is opgenomen dat we tot aan 2030 ruwweg 3.000 nieuwe woningen realiseren.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
035	Gemiddelde WOZ-waarde (maal duizend euro)	358	397	451	N.v.t.	N.v.t.	CBS	Wettelijk
036	Nieuw gebouwde woningen, aantal per 1.000 bestaande woningen	5,8	3,8	2,1	7	7	Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG)	Wettelijk
	Aantal nieuw opgeleverde woningen per jaar	248	163	90	350	350	Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG)	Niet wettelijk
	Aantal sociale huurwoningen t.o.v. de totale woningvoorraad	11.507	11.746	11.616	27% van totale woning voorraad	27% van totale woning voorraad	Regionale Woonmonitor	Niet wettelijk
	Percentage opgeleverde sociale huurwoningen per jaar	58,0	32,0	0,0	33	33	Regionale Woon monitor	Niet wettelijk
	Waardering van het onderhoud van de openbare ruimte	7,0	7,2	7,2	7	7	Hilversum Monitor	Niet wettelijk

Ruimtelijke ordening

We bouwen verder aan een toekomstbestendig Hilversum. Met gevarieerde woonmilieus, passend werk en een prettig leefklimaat (groen, duurzaam, veilig, bereikbaar en met goede voorzieningen) voor alle Hilversummers. Hilversum heeft in de afgelopen jaren een aantal grote projecten voorbereid en uitgevoerd. Bij deze planontwikkeling maken we gebruik van data gestuurd werken en verrijken we de plannen via inspraak en participatie. Tegelijkertijd zijn er in Hilversum veel kleinere (particuliere) initiatieven om de stad mooier en beter te maken. Het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen (MPG) geeft jaarlijks een beeld welke ontwikkelingen er in de stad plaatsvinden en wat er nodig is om dit financieel verantwoord uit te voeren. Hiermee kan de raad in ieder afzonderlijk project een afweging maken binnen de context van het MPG.

Speerpunten

- In 2024 is de Omgevingsvisie Hilversum 2040 vastgesteld als richtinggevende toekomstvisie voor de ontwikkeling van Hilversum. De komende periode wordt samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke experts en andere experts gewerkt aan uitwerkingen van deze richtinggevende visie voor gebieden en voor specifieke thema's.
- Uitwerken van de drie thema's zoals opgenomen in de Omgevingsvisie Hilversum 2040: duurzaam, actief en meedoen.
- Ontwikkelen van de omgevingsmonitor op basis van het toetsingskader en daarmee de informatiepositie van het bestuur en de inwoners versterken door beschikbaarheid via "Open Hilversum".
- Voorbereidingen treffen voor het maken van het omgevingsplan Hilversum.
- Verdere stappen in de ontwikkeling van de grote (perspectief)gebieden zoals Stationsgebied, Centrum, Circusterrein, Sportpark, Arenapark en 1221 (ontwikkellocatie).
- Opzetten van het toetsingskader voortkomend uit de Omgevingsvisie Hilversum 2040.
- Ontwikkelen van de digitale stad Hilversum om toekomstige scenario's van gebiedsontwikkeling te visualiseren.

Reguliere activiteiten

- Jaarlijks actualiseren van het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen.
- Verder tot uitvoer brengen van de gebiedsontwikkeling Crailo ('samenwerkingsproject') in samenwerking met de gemeenten Laren en Gooise Meren.
- Faciliteren van initiatieven van eigenaren, corporaties, of gebruikers die in Hilversum willen ontwikkelen ('facilitaire projecten'): bijvoorbeeld Werf35, Philipslocatie, van Riebeeckgalerij, Zonnestraal en andere private initiatieven.
- Uitvoering geven aan de Nota Kostenverhaal om gemeentelijke kosten bij ruimtelijke ontwikkelingen in rekening te kunnen brengen bij de initiatiefnemer
- Voortzetten van de lobby bij regio, provincies, MRA ('bereikbare steden) en Rijk waarin bestaande Hilversumse plannen (de perspectiefgebieden) worden ingebracht voor (co-) financiering, subsidie door één van deze netwerkpartners en/of het realiseren van gezamenlijke doelen.

Wonen en bouwen

Samen met marktpartijen en woningcorporaties werken we aan mooi en betaalbaar wonen. We bouwen voor doorstroming. Bestaande stenen en onbenutte grond wordt optimaal ingezet. We bouwen 33% sociale huur en 50% middelduur. We kiezen een zakelijke opstelling richting de vele private initiatieven. We blijven de wooncrisis bestrijden. De woonvisie is de basis van de uitvoering van plannen en activiteiten.

Speerpunten

- Realiseren van 3000 nieuwe woningen tot het jaar 2030. Van deze woningen zal 33% als sociale woningbouw worden gebouwd en 50% als middeldure woningen, waarvan de helft in het lagere middenhuursegment valt.
- Faciliteren van woningbouwmogelijkheden binnen projecten door transformatie en flexwonen, passend bij de kansen in de wijken ten behoeve van doorstroming voor jongeren/specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld het Circusterrein).
- Uitvoeren van de prestatieafspraken 2023 tot en met 2027 met woningcorporaties en huurders.
- Opstellen van een woonzorgvisie.
- Uitvoering van de wijkgerichte uitvoeringsagenda voor de Hilversumse Meent.
- Faciliteren van doorstroming door per wijk/project te kijken welke invulling past in die wijk en de inzet van de senioren wooncoaches voor particulieren.
- Invoeren van de Wet Betaalbare Huur.
- Invoeren Opkoopbescherming en Leegstandverordening.

Reguliere activiteiten

- Toepassen van datagedreven sturing ten aanzien van de woningbouwopgave.
- Een goede en actuele monitoring van de ontwikkelingen van de woningvoorraad.
- Versterken van de informatiepositie van het bestuur, samenwerkingspartners en inwoners door verdere ontwikkeling van de woningbouwmonitor op het open data platform 'Open Hilversum' en de woonmonitor.
- Regie voeren op het woningbouwprogramma, onder andere door de Taskforce betaalbare woningbouw.
- Inspelen op landelijke ontwikkelingen en wet- en regelgeving ten aanzien van wonen en het woonbeleid.
- Ruimte bieden aan nieuwe woon- en verblijfsvormen voor starters, internationale kenniswerkers, studenten, ouderen en beschermd wonen.
- Toezicht houden op bouwen en wonen.
- Behandelen van aanvragen omgevingsvergunningen.

Begraafplaatsen en crematorium

De verbonden partij Uitvaartstichting Hilversum exploiteert alle gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium in Hilversum. De gemeente stuurt op een hoog kwaliteitsniveau van het begraven en cremeren, het betaalbaar houden van de begraaf- en crematietarieven en het behoud van de monumentale uitstraling van de begraafplaatsen, waaronder de Joodse Begraafplaats. Sturingsmogelijkheden heeft de gemeente via de begroting, tarievenlijst en jaarrekening van de Uitvaartstichting en de benoeming van de voorzitter van de Raad van Toezicht.

Reguliere activiteiten

- Onderhouden van de gebouwen op de begraafplaatsen volgens de meerjarenonderhoudsplanning.

Levendige stad

Opgave van de stad

Een levendig en divers Hilversum maakt de stad aantrekkelijk. Een hoge kwaliteit van de culturele en sportieve voorzieningen, het cultureel erfgoed en de evenementen zorgen voor een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat. Toekomstbestendige lokale media en een moderne bibliotheek sluiten aan bij het profiel Hilversum Mediastad.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
020	Percentage niet-sporters in de gemeente		40,9		40	< 40	RIVM	Wettelijk
	Bezoekersaantallen evenementen in de openbare ruimte	55.000			75.000	75.000	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk
	Bezoekersaantallen van de grotere culturele instellingen (o.a. Museum, Vorstin, Filmtheater, en Bibliotheek)		403.828	428.163	+10% (2026 t.o.v. 2022)	+10% (2026 t.o.v. 2022)	Jaarverslagen culturele instellingen	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat bekend is met het culturele aanbod	75,0	77,0	76,0		> 80 (2026)	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat tevreden is over de culturele voorzieningen	43,0	51,0	52,0	60	> 60	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat tevreden is over de sportvoorzieningen en/sportmogelijkheden	60,0	59,0	62,0	65	> 65	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat tevreden is over het evenementen aanbod	34,0	45,0	51,0	60	> 60	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn voor sport en recreatie	67,0	65,0	69,0	70	> 70	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage scholen dat meedoet aan cultuureducatie via Proloog		45,0		75	> 75 (2026)	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk

Sportbeleid en activering

We stimuleren inwoners om gezond en vitaal te zijn en te blijven. Het is daarvoor belangrijk dat er voor alle inwoners voldoende toegang tot laagdrempelige sportvoorzieningen is. We zetten ons in voor alle Hilversummers door het faciliteren van vitale sportverenigingen, buurtsport en beweegprogramma's, waar nodig richten we ons op specifieke doelgroepen. Sportevenementen brengen levendigheid, binden bedrijven aan de stad en dragen bij aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan de Sport- en Beweegnota Hilversum 2024-2030 met de missie 'Hilversummers een leven lang actief en vitaal' en het Sportakkoord II samen met betrokken partners. Bij de uitvoering wordt ingezet op de vijf ambities: Inclusie en diversiteit, Sociaal veilige sport, Vitale sportaanbieders, Vaardig in beweging, Ruimte voor sport en bewegen.
- Inzetten van buurtsportcoaches via de Brede Regeling Combinatiefuncties in Hilversum. Het doel is om, in samenwerking met diverse maatschappelijke organisaties, de inwoners actief en gezond te houden. De buurtsportcoaches organiseren en ondersteunen activiteiten om Hilversummers in beweging te brengen en te houden, en om hun vitaliteit te bevorderen.
- Uitvoering geven aan het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) door een integrale invulling van de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) en Sportakkoord II.
- Verder brengen van de ontwikkeling van sport en bewegen op het Sportpark.

Reguliere activiteiten

- Actief ondersteunen van sportverenigingen bij het verbeteren van de organisatiekracht en de open clubgedachte. Vanuit de één loket gedachte in samenwerking met NOC*NSF, sportbonden en de Lokaal Adviseur Sport.
- Verder ontwikkelen van het sportnetwerk. Bijvoorbeeld door de organisatie van Sportontmoeting Hilversum en het Sportoverleg met besturen van grote sportverenigingen.
- Ondersteunen en laten organiseren van kleine, middelgrote en grote sportevenementen, zoals de Hilversum City Run en het beachvolleybaltoernooi "Queen en King of the Beach".

Sportaccommodaties

Sportaccommodaties dienen goed onderhouden en in voldoende mate aanwezig te zijn. Bij de sportaccommodaties waarvoor de gemeente verantwoordelijk is stemmen we het beheer en onderhoud af met de sportverenigingen. Voor niet-gemeentelijke sportaccommodaties kunnen sportverenigingen zich aansluiten bij de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum. De gemeente staat voor de stichting garant.

Speerpunten

- Ondersteunen van nieuwe initiatieven voor bewegen in de openbare ruimte.
- Onderzoek doen naar de haalbaarheid van een indoor atletiekbaan, de nieuwe multi-use sporthal en het Evert Kroon-bad.
- Actualiseren van het meerjarenonderhoudsplan, met betrekking tot al het gemeentelijk vastgoed waaronder sportaccommodaties.
- Stimuleren van samenwerking en het multifunctioneel gebruik van geplande sportfaciliteiten op Sportpark Loosdrecht.

Reguliere activiteiten

- Optimaal benutten van de beschikbare sportfaciliteiten, met als doel een grotere betrokkenheid bij sportactiviteiten voor een breder publiek.
- Onderhouden van sportvelden van de gemeente volgens het vastgestelde meerjarenonderhoudsplan. In 2025 worden bijvoorbeeld de kunstgrasvelden 1 en 3 vervangen op het sportpak Loosdrecht.
- Het onderhouden van sportaccommodaties. Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening Onderhoud sportaccommodaties. In 2025 gaan wij onder andere aan de slag met het vervangen van de vloeren in de sporthal de Lieberg en Kerkelanden en het vervangen van de zitbanken op de Dudoktribune (zie paragraaf onderhoud kapitaalgoederen).
- Het voeren van een regulier overleg met de exploitant van de Hilversumse binnensportaccommodaties.

Culturele activiteiten, instellingen en educatie

Culturele activiteiten zijn gericht op het vergroten van de levendigheid en het versterken van de economische identiteit van Hilversum als stad van media, muziek en architectuur. Hierbij wordt ingezet op de pijlers Muziek en podiumkunsten, Media en Film, Architectuur en beeldende kunst en Cultuureducatie en -participatie. De gemeente biedt cultuur aan alle Hilversummers en in alle wijken. Culturele instellingen op professioneel en amateurniveau zijn essentieel voor culturele activiteiten. We stimuleren en faciliteren culturele instellingen, initiatieven, verenigingen en activiteiten om kwaliteit van het aanbod te verhogen, nieuw aanbod te realiseren en in te spelen op de vraag van inwoners. Zo creëren we een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat. In het nieuwe Cultuurbeleid zijn ambities geformuleerd om kunst en cultuur nog beter zichtbaar te maken en nog meer Hilversummers te laten genieten van het diverse culturele aanbod. We willen met cultuur naast het stimuleren van participatie en sociale cohesie, ook de economische waarde van cultuur en de culturele infrastructuur versterken. Door samenwerking te stimuleren verstevigt niet alleen de sector, maar ook het culturele product.

Speerpunten

- Stimuleren van actieve cultuurparticipatie van jongeren met behulp van de specifieke uitkering jongerencultuur (2025 is laatste jaar).
- Stimuleren van instellingen en initiatieven bij het verbreden van het aanbod, innovatie en ontwikkeling, onder andere in de wijken.
- Versterken van cultuureducatie en mediawijsheid door samenwerking met scholen en culturele instellingen bijvoorbeeld Beeld en Geluid, mede met behulp van cultuureducatie coördinatiepunt Proloog.
- Herinrichten/versterken rol cultuurcoaches binnen het aanbod vrije tijd/cultuur vrije tijd.
- Inrichten platform amateurkunst.
- Faciliteren professionalisering Cultuur Netwerk Hilversum
- Het verder toegankelijk maken en ontsluiten van collectie Hilversum.
- Tussentijdse beoordeling van het uitrollen van Momentum en inzichtelijk maken van realisatie.

Reguliere activiteiten

- In stand houden van culturele infrastructuur door het verlenen van meerjaren- en programmasubsidies aan professionele instellingen en amateurkunstverenigingen.
- Faciliteren van evenementen onder andere door het verstrekken van subsidies.
- Doorgaan met de stadsdichter en de kinderdichter en ontwikkelen nieuwe vormen van poëzie en gedichten in de openbare ruimte.

Musea

De gemeente heeft een initiërende en faciliterende rol in het verbinden van media en cultuur in de stad, passend bij de identiteit van Hilversum als Mediastad. Het omvormen van de Kerkbrink tot Mediaplein zorgt voor een levendiger plein in het centrum van de stad. Met het streekarchief en de regionale fusie wordt gebouwd aan een toekomstgerichte organisatie.

Reguliere activiteiten

- Ondersteunen van Museum Hilversum ter bevordering van het mediacultuurprofiel en verbinding met andere instellingen, zoals Beeld & Geluid, de bibliotheek en de Zilveren Camera.

Cultureel erfgoed

Cultureel erfgoed heeft een verbindende werking in Hilversum vanuit ruimtelijk, sociaal en maatschappelijk perspectief. Bijzonder aan Hilversum is de unieke identiteit als tuinstad in Nederland met een hoge dichtheid aan erfgoed. Hilversum is een monumentenstad in het groen, met ruim 1100 monumenten, drie beschermde stadsgezichten. Cultureel erfgoed beslaat een breed veld, zoals archeologie en aardkunde, cultuurhistorie en verhalen, architectuur en stedenbouw, cultuurlandschap, groen, water en openbare ruimte.

Cultureel Erfgoed richt zich op de speerpunten behoud en bescherming van het erfgoed voor huidige en toekomstige generaties, het erfgoed beter benutten en het versterken van de zichtbaarheid en beleving van duurzaam en functionerend erfgoed, het erfgoed inzetten voor ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid. Erfgoed is een leefomgevingskwaliteit en kan een bijdrage leveren aan de ruimtelijke, sociale en maatschappelijke uitdagingen. Met de rijkdom aan cultureel erfgoed in Hilversum vraagt deze visie op het erfgoed om een actualisering van ons beleidskader zodat we ons erfgoed nu en in de toekomst nog beter kunnen positioneren in de ontwikkeling en versterking van de identiteit van Hilversum.

De gemeente heeft een regierol bij het beschermen, behouden en versterken van het cultureel erfgoed. We trekken daarbij ook samen met de eigenaren van monumenten op. Toekomstbestendig betekent ook dat er ruimte is voor transformatie van monumenten met passend gebruik en behoud van de monumentale waarden en het karakter van de monumenten. Het doel hierbij is dat cultureel erfgoed zichtbaar en beleefbaar blijft, een verbindende kracht heeft en actief onderdeel is van een veranderende leefomgeving. In 2024 is de Omgevingsvisie Hilversum 2040 vastgesteld, waarin wordt aangegeven dat integraal gewerkt wordt vanuit de cultuurhistorische basis.

Speerpunten

- Positioneren van de identiteit van Hilversum in lijn met de Omgevingsvisie, Omgevingsplan, gebiedsagenda's en de doelen uit de Omgevingsvisie (actief, duurzaam en meedoen).
- Afronden van het project Erfgoedverhalen van Hilversum waarbij in lijn met de Omgevingsvisie de Hilversumse waarden en kenmerken worden geïnventariseerd en geanalyseerd met experts, inwoners en erfgoedorganisaties.
- Ontwikkelen beleid en (beleids)instrumenten om het erfgoed te behouden, te versterken en te benutten.
- Restaureren en toegankelijk, zichtbaar en beleefbaar maken van het cultureel erfgoed. Voortzetten restauratie AVRO studiogebouwencomplex.
- Ondersteuning bieden bij de uitwerking van het masterplan Zonnestraal.
- Fase 2 van de Routekaart Religieus Erfgoed uitwerken om het religieus erfgoed te behouden en te benutten en inzetten op medebestemmingen.
- Ontwikkelen visie op duurzaam gebruik van de monumentale schoolgebouwen.

- Proces van het verduurzamen van monumenten onder de aandacht brengen, met behoud van het karakter van deze monumenten.
- Het aanvullen van het Hilversums Restauratiefonds.

Reguliere activiteiten

- Inventariseren en analyseren van het cultureel erfgoed in alle tijdvakken tot 2005 ten behoeve van het vormen van de cultuurhistorische basis en kennis, draagvlak en benutting.
- Formuleren sectorale en integrale (beleids)instrumenten.
- Toegankelijk, zichtbaar en beleefbaar maken van het cultureel erfgoed in Hilversum.
- Adviseren van eigenaren over restaureren, wijzigen en verduurzamen van monumenten.
- Erfgoed inzetten als leefomgevingskwaliteit.
- Adviseren over in stand houden van, restauratie, wijzigingen en verduurzaming in beschermde stadsgezichten.
- Ondersteunen van eigenaren van monumenten met financiële instrumenten.
- Onderhouden van de samenwerking en relatie met erfgoedorganisaties en andere overheden.
- Beschermen en behouden van het cultureel erfgoed van Hilversum en voor de Hilversummers.
- Behandelen van aanwijzingsprocedures van gemeentelijke monumenten.
- Uitvoeren archeologisch onderzoek.

Lokale media en bibliotheek

Lokale media en de bibliotheek zijn voor de Mediastad van groot belang. De gemeente ondersteunt daarom de bibliotheek en innovatie van de lokale media en journalistiek.

Speerpunten

- Realisatie van vernieuwing van de huisvesting en verbreding van de bibliotheekfunctie.
- Samenwerking aangaan met toekomstige partners op het gebied van (bijvoorbeeld) lokale media, mediaopleidingen, cultuureducatie, beeldende kunst en cultuurhistorie.

Reguliere activiteiten

- Ondersteunen van de bibliotheek ten behoeve van een aansprekend aanbod voor alle inwoners.
- Subsidiëren van de bibliotheek, die invulling geeft aan de vijf kernfuncties: Kennis en informatie ter beschikking stellen, ontwikkeling en educatie bieden, lezen bevorderen en het laten kennismaken met literatuur, ontmoeting en debat organiseren, kennis laten maken met kunst en cultuur.
- Ondersteunen van nieuwe initiatieven van lokale media & journalistiek.
- Bevorderen van taalontwikkeling en het tegengaan van laaggeletterdheid.

Bereikbare stad

Opgave van de stad

Hilversum is een populaire stad om te wonen, werken en recreëren, en trekt als regiogemeente veel bezoekers. Deze populariteit onderstreept het belang van een goede bereikbaarheid, vooral in het levendige centrum. De stad ontvangt dagelijks tal van bezoekers die komen werken, winkelen of van de stad genieten, terwijl bedrijven hun goederen door Hilversum vervoeren. Hoewel onze infrastructuur veel aankan, wordt het steeds duidelijker dat we de grenzen van de capaciteit naderen. Met de verwachte groei van Hilversum kijken we vooruit en zetten we ons in om de bereikbaarheid te waarborgen, de mobiliteit te verduurzamen en de verkeersveiligheid voor iedereen, inclusief fietsers en voetgangers, te blijven garanderen.

Indicatoren

Naam indicator	Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
	2021	2022	2023	2024	2025		
Percentage inwoners dat tevreden is over infrastructuur voor fiets	78,0	74,0	75,0	80	80	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
Percentage inwoners dat tevreden is over verplaatsing met auto	30,0	27,0	30,0	40	32	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
Percentage inwoners dat wekelijks of vaker gebruik maakt van (elektrische) fiets	58,0	61,0	65,0	65	69	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
Aantal geregistreerde verkeersongevallen, per 1.000 inwoners	4,2	5,1	4,7	< voorgaand jaar	< voorgaand jaar	Water, Verkeer en Leefomgeving	Niet wettelijk
Aantal verkeersslachtoffers, per 1.000 inwoners	0,6	0,7	0,7	< voorgaand jaar	< voorgaand jaar	Water, Verkeer en Leefomgeving	Niet wettelijk
Aantal oplaadpalen in de gemeente Hilversum		160,0	325,0		350	Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2040	Niet wettelijk
Waardering van de bereikbaarheid van het centrum per auto	5,4	5,5	5,4	6	6	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
Waardering van de bereikbaarheid van het centrum per fiets	8,4	8,4	8,3	9	8,5	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
Percentage achterstallig onderhoud op wegen	19,0	20,0	22,0	19	19	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk

Verkeer en vervoer

We willen de komende jaren concrete stappen zetten om de verkeersveiligheid en doorstroming van alle vormen van verkeer te verbeteren en de mobiliteit te verduurzamen. Uit het vastgestelde Uitvoeringsprogramma Mobiliteit volgen jaarplannen met concrete acties en maatregelen. Deze zijn gericht op zowel voetgangers en fietsers als, gebruikers van deelvervoer, OV-reizigers en automobilisten. De voortgang van de activiteiten wordt regelmatig gemonitord en verantwoord.

Speerpunten

- Realiseren van het uitvoeringsprogramma, dat voor 2025 maatregelen omvat, zoals:
    - Start van de uitvoering van de autoluwe binnenstad en invoering van 30 km/u-zones op de centrumring op basis van in 2024 uitgevoerd onderzoek, waarmee bijgedragen wordt aan een leefbaarder centrum en een verbetering van de luchtkwaliteit.
    - Het voorbereiden van de invoering van zero-emissiezones op basis van besluitvorming in het begin van 2025, waarmee bijgedragen wordt aan de verduurzaming van mobiliteit en het verbeteren van de luchtkwaliteit.
    - Het uitbreiden en verbeteren van fietsparkeervoorzieningen op basis van in 2024 uitgevoerd onderzoek naar de kansen en mogelijkheden. De focus ligt daarbij in eerste instantie op het centrum waar, met realisatie van de inpandige fietsparkeervoorziening bij de Kerkbrink, begin 2025 een start wordt gemaakt.
    - Het verbeteren van de autobereikbaarheid op en rond de Buitenring-Noord op basis van in 2024 uitgevoerd onderzoek naar de mogelijkheden voor optimalisatie van het Den Uylplein, de verdieping van de onderdoorgang spoorviaduct Lage Naardewerg en de afsluiting van de Sumatralaan-Zuid met de Insulindelaan.
    - Inhalen van het achterstallig onderhoud van wegen en stoepen.

Reguliere activiteiten

- Het verbeteren van de verkeersveiligheid en het stimuleren van fietsgebruik door realisatie van maatregelen op basis van samenwerkingsconvenanten met scholen en sportparken, het uitvoeren van verkeerscampagnes, uitrol doorfietsroutes, uitvoer van de aanpak Priowegen en het verbeteren van fietsroutes, zoals het verbreden van het fietspad van de Oude Torenstraat.
- Het stimuleren van OV-gebruik.
- Het afronden van onderzoek naar de mogelijkheden van mobiliteitshubs en logistieke hubs en het bepalen van vervolgstappen.
- Het stimuleren van deelvervoer op basis van in 2024 uitgevoerd onderzoek naar de potentie van deelvervoer in wijken.
- Het stimuleren van elektrisch vervoer door het uitbreiden van het aantal laadpalen en het faciliteren van kabelgoottegels.
- Het stimuleren van mobiliteitsmanagement bij bedrijven op basis van een in 2024 opgestelde aanpak, waarmee bijgedragen wordt aan minder drukte tijdens de spits en duurzamere mobiliteit.
- Ontwerpen en vaststellen van verplichte verkeersbesluiten voor bijvoorbeeld de snelheid op wegen, voorrang op kruispunten en de reservering van een gehandicaptenparkeerplaats.
- Beheren en onderhouden van de verkeersinfrastructuur, waaronder:
    - Beheren van verkeersregelinstallaties (VRI’s) en vervangen van bestaande naar intelligente VRI’s (iVRI's) bij het einde van de levensduur of als een project eerder om vervanging vraagt;

- Onderhouden van de openbare verlichting en deze gefaseerd vervangen door LED-verlichting;
- Gefaseerd vervangen door geluid reducerend asfalt (Zie actieplan Geluid);
- Beheren en zo nodig vervangen van objecten ten behoeve van verkeersmaatregelen. (verkeersborden, bewegwijzering en straatmeubilair ten behoeve van verkeersregulering);
- Beheren en zo nodig vervangen van wegen (verhardingen);
- Beheren en zo nodig vervangen van de civieltechnische kunstwerken (bruggen en tunnels);
- Uitvoeren van de gladheidsbestrijding
- Uitvoeren van de straatreiniging.

Parkeren

Om de bereikbaarheid en leefbaarheid van het centrum, werklocaties en woonwijken te waarborgen, streven we naar een evenwichtige balans tussen de parkeervraag en het parkeeraanbod. Dit doen we door parkeervoorzieningen zo efficiënt mogelijk te benutten. Daarnaast voeren we actief parkeerregulering door om de parkeerdruk te beperken en overlast te voorkomen. Hierbij richten we ons vooral op het tegengaan van overlast veroorzaakt door "vreemde" parkeerders en langparkeerders, door middel van preventieve maatregelen en gerichte handhaving.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan het nieuwe parkeerbeleid waarbij het gereguleerde parkeergebied wordt uitgebreid tot en met de buitenring van Hilversum. In 2025 ronden we de uitbreiding van het gereguleerde parkeergebied af.
- Het verder digitaliseren van de handhaving door middel van het invoeren van de scanauto.
- Stimuleren van het data gedreven werken met behulp van het doorontwikkelen van het informatiedashboard parkeren.

Reguliere activiteiten

- Uitvoeren van de jaarlijkse stadsbrede parkeertelling.
- Begeleiden en monitoren van de werkzaamheden van de Coöperatie ParkeerService, waaronder handhaving, het verstrekken van parkeervergunningen, het dagelijkse beheer van de twee parkeergarages, en het beantwoorden van vragen van bewoners over de geleverde diensten.
- Parkeeradvies geven op omgevingsvergunningen en gebiedsontwikkelingen op basis van de nieuwe parkeernormen.

Duurzame stad

Opgave van de stad

Het klimaat verandert, het wordt gemiddeld warmer. We hebben ook vaker te maken met extremen zoals zware regenbuien, droogte en hittegolven. Dit raakt Hilversum. We zien omgewaaide bomen en straten die blank staan na forse regenbuien. Het raakt ook de gezondheid van onze inwoners, bijvoorbeeld door toename van hittestress. Samen met inwoners, organisaties en ondernemers zetten we in op het verduurzamen en vergroenen van Hilversum, conform de Omgevingsvisie en vastgesteld beleid op het vlak van energie, groen, water en circulair. We verduurzamen en vergroenen de openbare ruimte en ons eigen vastgoed. Daarnaast ondersteunen we onze inwoners, organisaties en ondernemers en verleiden hen – zonder dwang – om ook zelf aan de slag te gaan met de eigen woning of bedrijfsruimte, in eigen tuin, op eigen perceel of in de openbare ruimte. Het gemeentebestuur en de inwoners koesteren daarbij onze groene tuinstad.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
033	Aantal kg huishoudelijk restafval per inwoner	155,3	148,7	146,9	160	160	CBS - Huishoudelijk afval	Wettelijk
034	Percentage hernieuwbare elektriciteit	5,6	8,5	5,7	4	> 4	RWS	Wettelijk
	Duurzaamheidscore ecologisch kapitaal (0-100)	57,5	43,1		60	60	Telos (Duurzaamheidsbalans)	Niet wettelijk
	Percentage circulaire aanbestedingen t.o.v. het totaal aantal lopende contracten	31,0	30,2	31,1	35	> 35	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk
	Percentage gescheiden afval t.o.v. de totale hoeveelheid ingezameld afval	70,0	68,0	67,0	75	> 75	GAD Meter	Niet wettelijk
	Percentage woningen (voorlopig) energielabel C of beter	33,9	34,8	36,5	40	> 40	Klimaatmonitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat vindt dat in zijn/haar buurt voldoende groen is	75,0	69,0	72,0	75	> 75	Hilversum Monitor	Niet wettelijk

Duurzaamheid en milieubeheer

De komende jaren gaan we samen met onze (keten)partners verder de wijken in om onze inwoners te ondersteunen en te ontzorgen in het verduurzamen van hun woning. Met een uitgebreid aanbod aan diensten en (subsidie)regelingen bieden we maatwerk voor de verschillende doelgroepen passend bij hun wensen en behoeften. Samen met het Energie Diensten Bedrijf en de energiecoöperatie Hilverzon benaderen we inwoners en geven onze adviseurs onafhankelijk advies voor verduurzaming. De ene keer gaat dat met ondersteuning van een energieklusser die direct bij inwoners met energiearmoede maatregelen treft, bij een ander huishouden kan dat een energiecoach, duurzaamheidsadviseur of specialist van het Energie Diensten Bedrijf zijn die meedenkt over de mogelijkheden voor verduurzaming. Met het Hilversums Isolatie Programma bieden we voor de periode 2023-2026 subsidies aan en blijven we actief de verschillende doelgroepen die Hilversum rijk is bedienen met ons aanbod. We zijn gestart met een grote Hilversum brede campagne voor verduurzaming en verschillende deelcampagnes zullen de komende jaren volgen. Ook is er is een gids gemaakt, waarin het aanbod aan subsidies, regelingen (bv Duurzaam Wonen Lening) op een rij is gezet en welke adviseurs je kunnen ondersteunen. Zo maken we het overzichtelijker en verlagen we de drempel om te starten met het verduurzamen van de woningen in Hilversum.

In de noordelijke Meent zijn we trekker van het landelijk traject Proeftuin Aardgasvrije Wijken (PAW), waarbij we met subsidie van het Rijk 624 woningen in 2028 volledig van het gas af willen hebben. Andere mogelijkheden voor collectieve warmtevoorzieningen zoals hergebruik van restwarmte van de RWZI of zonopwekprojecten zoals op zon op grote daken (bedrijf, school, vastgoed, centrum) of zon boven parkeren zijn voorbeelden van trajecten waar we als gemeente met een collectieve aanpak versnelling aanbrengen in onze verduurzamingsopgave. De Greendeal met de bedrijventerreinen Zuid-West is een mooi voorbeeld waarin wordt samengewerkt met de bedrijven en ondernemersvereniging aan zonopwek (grootste zonnedak van Hilversum) en de mogelijkheden voor energiedelen middels een energiehub. Een ander voorbeeld is de green deal met het Vliegveld in combinatie met een langjarig huurcontract wat ruimte biedt aan het vliegveld om te verduurzamen. Tot slot bieden we via Stimulerend Toezicht en met de greendeal coaches bedrijven ondersteuning in hun verduurzamingsopgave. Als publieke organisatie geven we het goede voorbeeld door onze gebouwen en bedrijfsvoering verder te verduurzamen en te monitoren door inzet van de CO2 Prestatieladder (en de opvolger hiervan).

Hieronder worden de speerpunten en reguliere activiteiten op hoofdlijnen beschreven. Naast de begroting worden jaarplannen opgesteld met concrete maatregelen voor verduurzaming. Deze plannen worden, zoals afgesproken met de gemeenteraad, vastgesteld in het college en via een Raadsinformatiebrief toegestuurd. De voortgang van de activiteiten wordt regelmatig gemonitord en verantwoord.

Speerpunten

- Uitvoeren van de Transitie Visie Warmte, met name door wijk-voor-wijk actief inwoners te bereiken en te activeren om aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun woning middels het bieden van een uitgebreid pakket aan ondersteuning (financieel en kennis).
- Opzetten van een (vernieuwd) energieloket als eerste loket voor verduurzamingsvragen.
- De meerjarige samenwerking met onze ketenpartners, Energiedienstenbedrijf en energiecoöperatie Hilverzon, structureel goed verankeren en uitbouwen.
- Uitvoering geven aan de RES door inzet greendeal coach, intensivering samenwerking ondernemersverenigingen, stimuleren zonprojecten op grote daken en ondersteunen realisatie twee zon-boven-parkeren projecten en zonneweide Vliegveld Hilversum.
- Uitvoering geven aan het Jaarplan 2025.

Reguliere activiteiten

- Samenwerken met woningcorporaties, ondernemersverenigingen en andere organisaties in Hilversum in de verduurzamingsopgave.
- Verder verduurzamen gemeentelijk vastgoed en bedrijfsvoering, onder andere door continuering van de inzet CO2-Prestatieladder.
- Inzetten Stimulerend Toezicht Energiebesparing bij bedrijven, als uitvoering van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse Bedrijven 2022-2025.
- Bevorderen circulaire economie door stimulering circulaire bedrijven, bevorderen reparatie en opbouw van ons circulaire netwerk met onder andere MRA voor subsidiekansen. Circulariteit bevorderen in onze bedrijfsvoering, zoals inkoop en aanbestedingen.
- Beheer bodeminformatiesysteem, afronding A-lijst Wet geluidhinder en vaststelling Actieplan Geluid en Geluidsbeleid 2023-2024.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Hilversum koestert de groene tuinstad. Op basis van het programma Groen 2040 met bijbehorend uitvoeringsprogramma 2023-2026 werken we aan een biodivers, klimaatadaptief en vitaal Hilversum. Het groen uit de natuur óm de stad trekken we door ín de stad. Tegels eruit en groen erin, méér bomen, en spelen en ontmoeten in het groen. Daarbij werken we nauw samen met bewoners en organisaties als Goois Natuurreservaat, Natuurmonumenten, Hilversum100, Omgevingseducatie en het Duurzaamheidscentrum. In de begroting worden de speerpunten en reguliere activiteiten op hoofdlijnen beschreven. Daarnaast worden jaarplannen opgesteld waarin de concrete maatregelen zijn opgenomen. De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang van de activiteiten.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma Groen 2023-2026 en het jaarplan 2025 met onder andere:
    - Vergroenen speelplekken.
    - Kwaliteitsimpuls Oude Haven.
    - Natuurverbinding Laapersveld.
    - Herinrichting buurtpark Neuweg.
    - Ecologische verbindingszones in de stad versterken.
    - Realiseren van koele routes en plekken.
    - Biodiverse vijvers.
    - Natuurinclusieve maatregelen en opstellen Soortenmanagementplan.
    - Verwijderen zinloze verharding.
    - Stimuleren groene initiatieven van inwoners.
- Vergroening als vast onderdeel in projecten op te nemen, onder andere:
    - Centrum in relatie tot gebiedsagenda centrum.
    - Kerkbrink.
    - 1221 met Bruisend Hart en de Groene Loper.
    - Stationsgebied.
    - Sportpark.
    - Herinrichting van verschillende straten.

Reguliere activiteiten

- Via de stichting Omgevingseducatie worden op het gebied van onder meer groen lesprogramma's en activiteiten aangeboden aan basis- en middelbare scholen.
- Actief betrokken zijn bij het Goois Natuurreservaat (GNR) om de natuur en recreatieve mogelijkheden in natuurgebieden te vergroten en verder te ontwikkelen, zowel voor huidige als toekomstige generaties.

Riolering

Het beheren en onderhouden van het riool is een omvangrijke gemeentelijke taak. Zeker nu klimaatverandering zorgt voor heftige buien en overstromingen en daarmee voor meer druk op het rioolstelsel. Bij het vervangen van het riool en de weg wordt, conform het beleid in het Gemeentelijk Watermanagementplan 2021-2026, het hemelwater zo duurzaam mogelijk opgevangen en geïnfiltreerd. De schone hemelwaterstroom wordt verdergaand gescheiden van het vuilwater. Bij nieuwe ontwikkelingen zijn water en bodem sturend, hemelwater wordt zoveel mogelijk lokaal opgevangen en geïnfiltreerd en hergebruik wordt gestimuleerd. Een speciale opgave ligt in postcodegebied 1221, om wateroverlast hier te verminderen en het riool te ontlasten wordt hemelwaterafvoer van bestaande grote verharde oppervlakken en daken lokaal opgevangen en geïnfiltreerd.

Speerpunten

- Splitsen van hemelwater en vuilwater in Hilversum ZuidWest
- Vasthouden en infiltreren van water op het Stationsgebied.
- Voorbereiden van een waterberging aan de Berlagelaan in Noord.

Reguliere activiteiten

- Uitvoeren van het Gemeentelijk Watermanagement Plan 2021-2026.
- Vervangen van 6,5 kilometer in het rioolstelsel op jaarbasis, als onderdeel van de vervanging van 65 kilometer tussen 2015 en 2026.
- Beheren en onderhouden van het rioolstelsel. Binnen de bestaande mogelijkheden wordt klimaatadaptatie tegelijkertijd gerealiseerd.
- Monitoren en bestrijden van overlast door grond- en regenwater.

Afval en circulariteit

Circulariteit: Het Jaarplan Circulair Hilversum 2025 is gericht op het bevorderen van circulaire bedrijvigheid en het aanmoedigen van circulair gedrag bij inwoners, zoals het repareren en hergebruiken van spullen. De gemeente integreert circulariteit steeds verder in de eigen bedrijfsvoering.

Huishoudelijk afval: De Grondstoffen en Afvalstoffendienst (GAD) Gooi & Vechtstreek voert namens de gemeente de overgedragen taak voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval uit. De gemeente houdt toezicht op een effectieve en efficiënte afvalinzameling via de begroting van de GAD. De GAD presteert volgens de landelijke benchmark goed in de middenmoot, zie ook de GAD-meter 2023. De circulaire ambities uit de Grondstoffenvisie 2021 zijn in het GAD Uitvoeringsplan 2023-2026 vertaald naar de praktijk, op basis van een weging van kosten, dienstverlening en duurzaamheid. Dit plan legt de nadruk op kostenbeheersing en het handhaven van dienstverlening. Het voorziet ook in ontwikkelingen om de bedrijfsvoering en inrichtingen toekomstbestendig te maken; de herontwikkeling van scheidingsstations, het verouderde overslagstation Crailo, de herhuisvesting van het GAD-kantoor en de remise voor voertuigen.

Speerpunten

- Circulariteit: Uitvoering Jaarplan Circulair Hilversum 2025, waaronder:
    - Stimuleren van circulaire bedrijvigheid, als volwaardig onderdeel van de Economische Visie (raad 2025).
    - Circulair werken als gemeente, onder meer in het nieuwe Handboek Openbare Ruimte (raad 2025) en door realisatie van het gemeentedepot voormalige mobilisatiecomplex (MOB) voor (herbruikbare) materialen openbare ruimte.

- Huishoudelijk afval: Binnen de mogelijkheden van de gezamenlijke regeling onze invloed uitoefenen op een goede en efficiënte afvalinzameling en -verwerking door de GAD:
    - Ontwikkeling communicatie over afvalscheiding, met het oog op de overstap op nascheiding van verpakkingen van Plastic, Metaal (blikjes) en Drankenkartons (PMD) vanaf 1 juli 2026.
    - Europese aanbesteding en een nieuw contract sluiten voor inzameling en verwerking van het restafval, inclusief nascheiding van verpakkingsafval, dat ingaat op 1 juli 2026.

Reguliere activiteiten

- Circulariteit: Uitvoering Jaarplan Circulair Hilversum 2025, waaronder:
    - Stimuleren van circulaire bedrijvigheid door het blijven faciliteren van een netwerk van circulaire ondernemers, stimuleren van circulaire broedplaatsen en het bevorderen van nieuwe samenwerkingen aan materiaalketens, zoals circulaire bouwmaterialen.
    - Stimuleren van reparatie door middel van project Hilversum Repareert.
    - Circulair werken als gemeente, onder meer bij de uitvoering van projecten en door circulair in te kopen (conform Regionaal inkoopbeleid 2022).

- Huishoudelijk afval: Binnen de mogelijkheden van de gezamenlijke regeling onze invloed uitoefenen op een goede en efficiënte afvalinzameling en -verwerking door de GAD:
    - Evaluatie van het GAD Uitvoeringsprogramma 2023-2026.
    - Als gemeente lobbyen binnen samenwerkingsverbanden zoals de VNG voor landelijke uitbreiding van producentenverantwoordelijkheid voor circulaire producten en verpakkingen.

Economische havens en waterwegen

Beheren en onderhouden van de huidige havens, waterwegen en de sluis ‘t Hemeltje.

Speerpunten

- Baggeren van de Oude haven, op basis van de overeenkomst met het waterschap. Deze maatregel is onderdeel van de integrale herinrichting Oude Haven (groenbeleidsplan). Naast het baggeren worden indien doelmatig, emissie reducerende maatregelen toegepast om de vuilemissie uit het hemelwaterriool naar het oppervlaktewater te verminderen.

Reguliere activiteiten

- Uitvoeren van regulier onderhoud aan waterkeringen en oeversafwateringen, waarbij deze natuurvriendelijker worden ingericht.
- Onderhouden en bereikbaar houden van de binnenhavens en doorgaande waterwegen.
- Beheer en onderhoud van sluis 't Hemeltje, met als focuspunt in 2024 de vervanging van de meerpalen en het remmingwerk.

Middelen begrotingsprogramma

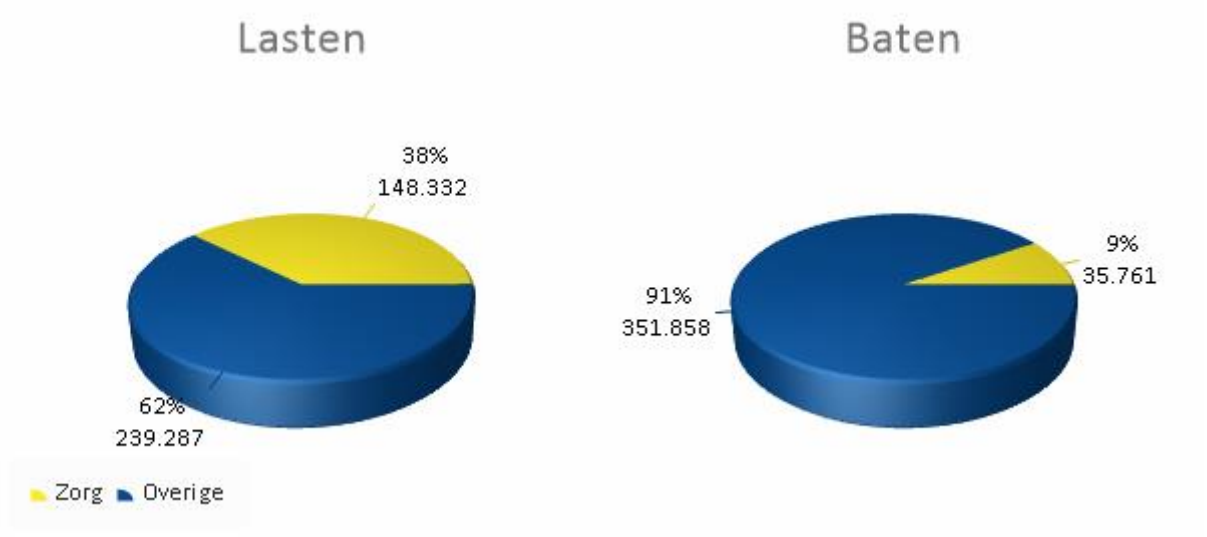
Overzicht taakvelden

Bedragen x € 1.000

01	Wonen en leven	Begroting 2024 stand voorjaarsnota	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	543	512	508	500	482
8.1	Ruimtelijke ordening	4.636	5.123	3.749	3.743	3.736
8.3	Wonen en bouwen	6.784	8.014	7.823	7.740	7.728
01.01	**Mooie stad**	**11.963**	**13.650**	**12.081**	**11.983**	**11.946**
5.1	Sportbeleid en activering	2.066	2.094	1.963	1.383	1.382
5.2	Sportaccommodaties	2.882	3.957	3.980	3.965	3.942
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	5.349	4.741	4.745	4.729	4.721
5.4	Musea	3.145	2.620	2.617	2.616	2.615
5.5	Cultureel erfgoed	1.160	844	840	838	837
5.6	Media	2.806	2.981	2.908	2.908	2.908
01.02	**Levendige stad**	**17.408**	**17.237**	**17.054**	**16.439**	**16.405**
2.1	Verkeer en vervoer	18.062	16.578	16.212	15.803	15.694
2.2	Parkeren	5.656	7.760	7.477	7.413	7.401
01.03	**Bereikbare stad**	**23.718**	**24.338**	**23.689**	**23.216**	**23.094**
2.4	Economische havens en waterwegen	700	562	536	534	525
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	9.391	9.730	9.669	9.679	9.579
7.2	Riolering	8.344	8.101	7.510	7.379	7.641
7.3	Afval	10.406	11.590	11.815	12.024	12.067
7.4	Milieubeheer	7.676	4.933	3.850	3.885	3.598
01.04	**Duurzame stad**	**36.517**	**34.915**	**33.380**	**33.502**	**33.410**
Totaal Lasten		**89.606**	**90.140**	**86.203**	**85.139**	**84.856**
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-339	-330	-330	-330	-330
8.1	Ruimtelijke ordening	-434	-488	-338	-338	-338
8.3	Wonen en bouwen	-3.182	-3.241	-3.241	-3.241	-3.241
01.01	**Mooie stad**	**-3.955**	**-4.059**	**-3.909**	**-3.909**	**-3.909**
5.1	Sportbeleid en activering	-567	-567	-487	-7	-7
5.2	Sportaccommodaties	-1.554	-1.383	-1.383	-1.383	-1.383
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1.120	-530	-530	-530	-530
5.4	Musea	-1.984	-1.810	-1.810	-1.810	-1.810

5.5	Cultureel erfgoed	-5	-3	-3	-3	-3
5.6	Media	-2	-2	-2	-2	-2
01.02	**Levendige stad**	**-5.232**	**-4.295**	**-4.216**	**-3.736**	**-3.736**
0.63	Parkeerbelasting	-5.870	-7.250	-7.250	-7.250	-7.250
2.1	Verkeer en vervoer	-1.174	-773	-763	-763	-763
2.2	Parkeren	-1.442	-1.447	-1.447	-1.447	-1.447
01.03	**Bereikbare stad**	**-8.486**	**-9.471**	**-9.460**	**-9.460**	**-9.460**
2.4	Economische havens en waterwegen	-67	-67	-67	-67	-67
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-398	-396	-396	-396	-396
7.2	Riolering	-9.689	-10.643	-11.147	-11.133	-11.133
7.3	Afval	-13.449	-14.645	-14.852	-15.395	-15.956
7.4	Milieubeheer	-3.239	-342	-292	-292	-13
01.04	**Duurzame stad**	**-26.842**	**-26.094**	**-26.754**	**-27.283**	**-27.566**
Totaal Baten		**-44.515**	**-43.919**	**-44.339**	**-44.389**	**-44.671**
Saldo van baten en lasten		**45.091**	**46.221**	**41.864**	**40.751**	**40.185**
Mutaties reserves		7.064	2.253	92	314	314
Saldo van baten en lasten		52.155	48.475	41.956	41.065	40.499

Programma 2 - Zorg

(Kaderstellende) nota's

- Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2020-2024 (2019)
- Uitvoeringsnotitie buurten 3.0 (2020)
- Beleidsplan bescherming en opvang Gooi en Vechtstreek 2022-2025 (2021)
- Programma Jeugd & Onderwijs 2022-2026 (regionaal) (2022)
- Raadsonderzoek Wmo en Welzijn (2022)
- Beleidsagenda Armoede en Schulden 2024-2030 (2023)
- Beleidsagenda Wmo-Samenleving 2024-2030 (2023)
- Hilversumse beleidsagenda Jeugd 2024-2030 (2023)
- Uitvoeringsagenda Lokale Inclusie 2023-2026 (2023)
- Visie Sociaal Domein "Wij zijn Hilversum" 2022-2023 (2023)
- Hilversumse Educatieve Agenda 2024-2027 (2024)
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2024-2039 (2024)

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties. De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Zorg zijn:

- Diverse medische en zorgpartijen zoals huisartsen, ziekenhuis Tergooi en zorgverzekeraar
- Gecertificeerde instellingen
- Gecontracteerde zorgaanbieders
- Inwoners en ondernemers
- Kinderopvangorganisaties
- Mantelzorgers en vrijwilligers
- Netwerken in de stad: zoals gebedshuizen en verenigingen voor ontspanning, sport, welzijn en cultuur
- Onderwijsinstellingen
- Raad voor Kinderbescherming
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Regioplan Gezond Gooi
- Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs
- Subsidiepartners
- Verpleeg- en Verzorgingshuizen en Thuiszorg (VVT)
- Welzijnsorganisaties
- Woningcorporaties

Verbindende stad

Opgave van de stad

Hilversum streeft naar een gezonde en sociale samenleving voor alle inwoners, ongeacht hun maatschappelijke positie of achtergrond. Wijkgericht werken we aan sterke, sociale buurten en vergroten we het zelfsturend vermogen van onze inwoners, waardoor mensen zich verbonden voelen met hun wijk en leefomgeving. Dit doen we samen met de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en informele netwerken. Door onder andere de inzet van wijkregisseurs en het welzijnswerk richten we ons op het versterken van de verbondenheid, met name voor mensen die het nodig hebben. De inzet van vrijwilligers vinden we daarbij belangrijk. We werken vanuit het principe van positieve gezondheid en zetten in op de beweging van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. We organiseren ondersteuning dicht bij de inwoners en bestrijden waar mogelijk de eenzaamheid van mensen. We hechten daarbij bijzonder belang aan onze wijkcentra. Deze hebben een brede functie met gelegenheid voor ontmoeting en daarnaast kan men hier terecht voor ondersteuning. We bieden mantelzorgers ondersteuning en waar nodig verwijzen we naar specialistische hulp. We investeren in laagdrempelige voorzieningen in de wijk, waardoor zwaardere ondersteuning en zorg voorkomen wordt.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
	Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is dat gemeente inwoners en organisaties betrekt bij de totstandkoming en uitvoering van beleid	32,0	35,0	36,0	40	> 40	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet met aandacht voor buren in een zorgwekkende situatie	39,0	42,0	42,0	> 40	> 40	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet voor anderen en/of maatschappelijke doelen (mantelzorg)	35,0	55,4	40,0	55	> 56,5	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet voor anderen en/of maatschappelijke doelen (vrijwilligerswerk)	28,0	31,8	32,8	35	35,5	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat zich niet gediscrimineerd voelt a.g.v. geslacht, seksuele geaardheid, afkomst/huidskleur, religie, handicap, leeftijd	90,0	87,4	87,6	92	92	Hilversum Monitor	Niet wettelijk

	Percentage inwoners dat zich sterk eenzaam voelt		13,4			12,5	RIVM Gezondheidsmonitor (elke 2 jaar)	Niet wettelijk
	Percentage inwoners dat zich verbonden voelt met de buurt	87,0	86,0	87,0	90	> 90	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Percentage kinderen dat voldoende beweegt (minstens 1 uur per dag)			15,3		16	RIVM gezondheidsmonitor Jeugd (elke 4 jaar)	Niet wettelijk
	Waardering van de inwoners over de buurt	8,0	8,0	8,1	8	8	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
	Het rapportcijfer waarmee inwoners hun gezondheid gemiddeld genomen waarderen		7,7	7,8		7,8	Hilversum Monitor	
	Percentage inwoners dat geen problemen ervaart bij het in het openbaar uiten van iemands seksuele geaardheid	78,5		76,0	85	> 85	Hilversum Monitor	

Samenkracht en burgerparticipatie

Het versterken van het zelfsturend vermogen van inwoners via veerkrachtige (informele) netwerken, waarin maatschappelijke organisaties, inwoners, vrijwilligers en andere partners in de wijk samenwerken. Samen vormen zij een sterke sociale basis. Door de afstand van de netwerken tot de bewoner te verkleinen kunnen we problemen voorkomen en eerder oplossen. Hierdoor is een verschuiving mogelijk van zwaardere naar lichtere ondersteuning. We betrekken inwoners waar mogelijk bij de ontwikkeling van beleid.

Speerpunten

- Samen met inwoners, ondernemers en partners uitvoering geven aan de thema's in de wijk zoals omschreven in de Wijkplannen 2023-2024.
- Signaleren en agenderen van kansen, wensen en problemen op het gebied van sociaal, fysiek en veiligheid in de wijken.
- Uitvoering geven aan Uitvoeringsagenda Eenzaamheid 2024-2030.
- Ontwikkelen van multifunctionele accommodaties, waaronder MFA Hilversum Zuid.
- Uitvoering geven aan Uitvoeringsagenda Vrijwillige inzet 2024-2030.
- Uitvoering geven aan Uitvoeringsagenda Mantelzorg 2024-2030. Stimuleren van samenwerken in de stad door middel van participatie en co-creatie met inwoners, ondernemers en partners van de stad.
- Verbinden beleid en uitvoering in het kader van wijkgericht werken.
- Ondersteunen van inwoners en het faciliteren van inwonersinitiatieven.
- Vertalen van vragen en opgaven uit de wijk naar eigen organisatie en externe partners.
- Opvang van vluchtelingen, waaronder die uit Oekraïne. Naast het bieden van onderdak, zullen we ons ook richten op verschillende processen zoals inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP), inkomensondersteuning, openbare orde en veiligheid, het organiseren van (medische) zorg, onderwijs, kinderopvang, dagbesteding, begeleiding naar de arbeidsmarkt, en communicatie met inwoners, bedrijven, partners en de raad.

Reguliere activiteiten

- Inspannen om inwoners samen te brengen en gezamenlijk wijkinitiatieven te ontwikkelen.
- Uitvoeren van inwonersactiviteiten en wijkinitiatieven.
- Uitvoeren van de Uitvoeringsagenda Lokale Inclusie 2023 – 2026. Hierbij is aandacht voor de fysieke toegankelijkheid van mensen met een beperking.
- Faciliteren van het diversiteitsnetwerk.
- Ontwikkelen van een digitale voorziening (website) wat professionals en inwoners informatie verschaft over formele en informele activiteiten en voorzieningen die op wijkniveau beschikbaar zijn.
- Voortzetten van suïcide preventie met maatschappelijke partners.

Volksgezondheid

Het bevorderen van de gezondheid en het welbevinden van inwoners heeft onze prioriteit. Daarin trekken we als gemeente samen op met de Regio Gooi en Vechtstreek en zorgpartners. We sluiten daarbij aan op belangrijke landelijke ontwikkelingen, zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Inwoners van onze regio leven gemiddeld gezonder in vergelijking met inwoners in de rest van Nederland. Dat neemt niet weg dat grote opgaven op ons afkomen, zoals vergrijzing, personeelstekorten in de zorg en afnemende mentale gezondheid onder jongeren. We zien dat gezondheidsklachten nauw samenhangen met andere problemen, zoals geldzorgen en eenzaamheid. Een transformatie in onze manier van werken is nodig. We zetten daarom samen met partners in op preventie en kiezen voor een integrale benadering van gezondheid.

Speerpunten

- Vaststellen van én uitvoeren van lokaal gezondheidsbeleid
- Uitvoering geven aan het gemeentelijke plan van aanpak specifieke uitkering (SPUK) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Reguliere activiteiten

- Faciliteren van de GGD en andere partijen om hun wettelijke basistaken op grond van de Wet publieke gezondheid uit te voeren
- Uitvoering geven aan het Nationaal Preventieakkoord gericht op ‘aandacht voor een gelukkige en gezonde jeugd’ en een gezonde leefstijl voor iedereen
- Uitvoering geven aan het convenant tussen gemeenten, huisartsen en het zorgkantoor Zilveren Kruis, gericht op (preventieve) gezondheid bevorderende programma’s voor inwoners van 0-100
- Beperken van het gebruik van recreatieve drugs via voorlichting en waar mogelijk verbod en handhaving (uitgevoerd door GGD).

Kansrijke stad

Opgave van de stad

We willen dat alle jeugdigen in de gemeente Hilversum zich kunnen ontwikkelen in een omgeving die aansluit bij hun behoeften en talenten. We streven ernaar dat zij veilig, gezond en kansrijk opgroeien. Alle jeugdigen hebben het recht om zich optimaal te ontwikkelen en zich te ontplooien als zelfredzame en gelukkige burgers. Ze leren zelf te ontdekken waar ze goed in zijn en krijgen optimale kansen om zich breed te ontwikkelen. Voor sommige kinderen en jeugdigen is deze ontwikkeling niet vanzelfsprekend en dus richten we ons op de doelgroepen die extra ondersteuning nodig hebben. Samen met onze maatschappelijke partners, zoals onderwijs en kinderopvang, dragen we bij aan gelijke kansen voor ieder kind. Door het voortzetten en versterken van de samenwerking met partners bieden we ondersteuning en geven wij kinderen en hun ouders een steuntje in de rug. We investeren in het verbeteren en vernieuwen van onderwijshuisvesting om deze verder toekomstbestendig te maken.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
017	Absoluut verzuim, aantal per 1.000 leerlingen			1,8	1	0,5	DUO/Ingrado	Wettelijk
018	Relatief verzuim, aantal per 1.000 leerlingen	30,0	32,0	28,0	26	26	DUO/Ingrado	Wettelijk
019	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie, percentage deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,9	2,6	2,2	2	2	DUO, Ingrado	Wettelijk
023	Kinderen in uitkeringsgezin, percentage kinderen tot 18 jaar	5,0	5,0		5	5	CBS Jeugdmonitor	Wettelijk
	Percentage inwoners dat laaggeletterd is		14,0	14,0		13,5	GeletterdheidInZicht.nl	
	Percentage leerlingen met verwachte onderwijsachterstand (basisschool)	11,3	11,4	11,5		12	Dashboard Onderwijsachterstanden CBS	
	Percentage leerlingen met verwachte onderwijsachterstand (peuters)	10,1	10,0	11,5		12	Dashboard Onderwijsachterstanden CBS	

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Alle kinderen hebben recht op gelijke ontwikkelkansen, ongeacht hun achtergrond of wijk waarin ze opgroeien. Daarom streven we in Hilversum naar een goede start in het onderwijs, een passende plek voor ieder kind en jongere en zetten we ons in om een geslaagde door- en uitstroom van leerlingen te realiseren, zowel naar het vervolgonderwijs als naar de arbeidsmarkt.

Speerpunten

- Implementeren van de Hilversumse Educatieve Agenda 2024-2027 - 'Verder Leren!' ("HEA") waarin het realiseren van de volgende twee ambities centraal staan:
    - een goede start en doorgaande brede ontwikkeling;
    - een passende plek voor ieder kind met de juiste ondersteuning.
- Uitvoering geven aan de activiteiten zoals opgenomen in de Hilversumse Nationaal Programma Actieagenda.

Reguliere activiteiten

- We werken aan partnerschap met ouders door onder andere de programma's Instapje, Voor jou en je kind en preventieve programma's van Jeugd en Gezin.
- We ondersteunen de peuteropvang en het onderwijs bij het uitvoeren van activiteiten voor de voor- en/of vroegschoolse educatie (VVE) om achterstanden te voorkomen.
- We bevorderen een doorgaande ontwikkellijn, bijvoorbeeld voor nieuwkomersleerlingen in Hilversum.
- We realiseren een rijk dagprogramma voor leerlingen, bijvoorbeeld door de inzet van cultuur of sport.
- We bevorderen (digi)taalvaardigheid door onder andere de Voorleesexpres, aandacht voor mediawijsheid en de inzet van de bieb op school.
- We verhelderen afspraken tussen onderwijs/ kinderopvang, gemeenten en de samenwerkingsverbanden
- We monitoren en versterken een dekkend aanbod van voorzieningen.
- We nemen belemmeringen weg, tussen de diverse wetten van passend onderwijs en jeugdhulp, die de toegang tot onderwijs voor de jeugdigen beperken.
- We zetten in op laagdrempelige ondersteuning op scholen en een goede aansluiting op jeugdhulp, bijvoorbeeld in de vorm van Onderwijs Zorg Arrangementen.
- We versterken de samenwerking met de onderwijs en kinderopvang via werkgroepen en reguliere overleggen (LEA)
- Uitvoeren van de wettelijke taak met betrekking tot leerlingenvervoer.
- Bieden van extra taalonderwijs voor volwassenen (18+) die niet (voldoende) kunnen lezen en schrijven.

Onderwijshuisvesting

Het bieden van en het blijven investeren in voldoende duurzame en kwalitatief op orde zijnde huisvesting voor leerlingen in het primair, voorgezet, speciaal en internationaal onderwijs.

Speerpunten

- Implementeren van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting - 'Regie op Onderwijshuisvesting' 2024-2039 ("IHP") waarin het realiseren van voldoende en adequate onderwijshuisvesting centraal staat.

Reguliere activiteiten

- We realiseren, in samenwerking met schoolbesturen, de in het IHP opgenomen 22 onderwijshuisvestingsprojecten in de periode 2024-2027
- We realiseren de tijdelijke huisvestingstrategie, zodat renovatie en nieuwbouwprojecten kunnen worden uitgevoerd
- We sturen, evalueren en rapporteren over de voortgang en de financiële beheersbaarheid van IHP
- We versterken de samenwerking met de onderwijs en kinderopvang door inzet van accounthouderschap, werkgroepen en reguliere overleggen (OOGO)

- We creëren en sturen op het Onderwijshuisvestingsprogramma ("OHP") 2025
- We actualiseren de verordening onderwijshuisvesting n.a.v. nieuwe onderwijshuisvestingswetgeving
- We brengen de basis nader in beeld door onder meer het analyseren van leerling prognoses
- We dragen zorg voor de klokurenvergoeding (voor exploitatie van de binnenkant van gymzalen) aan scholen
- We dragen zorg voor een vergoeding aan scholen ten behoeve van het onderhoud aan monumentale schoolgebouwen
- We stellen een nota verhuur en medegebruik van schoolgebouwen op
- We brengen de staat van schoolgebouwen nader in beeld door een technische nulmeting

Openbaar (basis)onderwijs

Uitvoeren van de wettelijke taak door het toezicht houden op het openbaar (basis)onderwijs.

Speerpunten

Reguliere activiteiten

- We informeren de gemeenteraad over de werkzaamheden en de financiële stand van zaken van STIP Hilversum en Gemeentelijk Gymnasium Hilversum door de goedkeuring van de begroting en jaarrekening
- We beoordelen de continuïteit van het openbaar onderwijs in Hilversum door middel van bestuurlijk overleg met STIP Hilversum Gemeentelijk Gymnasium Hilversum

Ondersteunende stad

Opgave van de stad

In Hilversum moet iedereen mee kunnen doen. Dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Daarom stimuleren we dat inwoners voor elkaar zorgen en krijgt iedereen de ondersteuning die hij of zij nodig heeft. Dit kan ondersteuning zijn vanuit de sociale basis, via algemene voorzieningen of geïndiceerde ondersteuning. Inwoners hebben zoveel mogelijk zelf de regie in handen. Het blijft belangrijk om met het Rijk in gesprek te blijven over meer kostendekkende financiering voor de uitvoering van taken in het sociaal domein.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
022	Jongeren met een delict voor de rechter, percentage 12 t/m 21- jarigen	1,0	1,0		1	1	CBS - Jeugdmonitor	Wettelijk
029	Jongeren met jeugdhulp, percentage van de jongeren tot 18 jaar	12,8	13,0	13,2	9	9	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura	Wettelijk
030	Jongeren met jeugdbescherming, percentage van alle jongeren tot 18 jaar	1,0	0,9	0,8	0,7	0,6	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura	Wettelijk
031	Jongeren met jeugdreclassering, percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura	Wettelijk
032	Cliënten met maatwerkarrangement WMO, aantal per 10.000 inwoners	740,0	750,0	740,0	600	600	CBS - GMSD Wmo	Wettelijk
	Algehele tevredenheid dienstverlening Sociaal Plein	7,0	7,0	7,3	7,5	7,5	Burgerpanel onderzoek	
	Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende welzijnsvoorzieningen, zoals maatschappelijk werk en andere hulpverlenende instanties in de buurt zijn	43,0	41,0	43,0		50	Hilversum Monitor	
	Percentage Wmo-gebruikers dat aangeeft door de ondersteuning een betere kwaliteit van leven te hebben gekregen		80,0			80	Cliëntervaringsonderzoek	

Toegang

Onze dienstverlening richt zich op het vroeg organiseren van ondersteuning in de wijken, passend bij de behoeften van inwoners. Buurtteams fungeren als eerste aanspreekpunt voor volwassenen (en gezinnen) met ondersteuningsvragen en bieden laagdrempelige hulp op goed vindbare locaties. We streven naar het bieden van algemene voorzieningen, zoals dagbesteding en begeleiding, waarvoor geen voorafgaande toetsing door de gemeente nodig is. Zo waarborgen we efficiënte en toegankelijke ondersteuning voor onze inwoners, kunnen we hen vroegtijdig helpen en een stapeling van problemen voorkomen. Dit past in de beweging die we willen maken van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag (van ZZ naar GG).

Speerpunten

- Bevorderen van het preventief werken door in te zetten op laagdrempelige toegang tot ondersteuning in de wijk via de buurtteams, waardoor inwoners met een ondersteuningsvraag sneller in beeld komen

Reguliere activiteiten

- We werken vraaggericht en kijken breed naar passende oplossingen voor inwoners. Dat kan geïndiceerde zorg zijn, ondersteuning vanuit een algemene voorziening of/en aanbod vanuit het informele netwerken. We hebben hierbij aandacht voor de zelfregie van de inwoner.

Maatwerkvoorzieningen (Wmo) en maatschappelijke dienstverlening volwassenen

Onze focus ligt op het leveren van maatwerkvoorzieningen wanneer algemene voorzieningen niet voldoende zijn. Het hoofddoel is om de zelfredzaamheid van inwoners te bevorderen en hen in staat te stellen zo lang mogelijk thuis te blijven wonen en deel te nemen aan de samenleving. We bereiken dit door het faciliteren van woningaanpassingen, het verstrekken van hulpmiddelen en het bieden van geïndiceerde hulp en ondersteuning.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan de nieuwe Beleidsagenda Wmo - Samenleving 2024 - 2030
- Starten met de algemene voorziening Zinvolle Daginvulling
- Doorontwikkelen van de buurtteams
- Doorontwikkelen naar algemene voorzieningen, daar waar mogelijk
- Uitvoeren Uitvoeringsagenda 'Ouder worden'

Reguliere activiteiten

- Bieden van passende ondersteuning die aansluit op de problematiek van inwoners
- Bieden van individuele begeleiding en vervoer, huishoudelijke verzorging en tijdelijke vervangende zorg
- Verstrekken van persoonsgebonden budgetten (pgb’s), waarmee inwoners zelf ondersteuning kunnen inkopen

Geëscaleerde zorg volwassenen

Bieden van een veilige en beschermde woonomgeving, in samenwerking met onze partners in het sociaal domein. De focus ligt hierbij op persoonlijke en maatschappelijk herstel. In het Beleidsplan Bescherming en Opvang is aandacht voor de verschuiving van beschermd wonen in een zorginstelling naar thuis wonen met intensieve ambulante begeleiding.

Speerpunten

- Versterken van de samenwerking tussen zorg en veiligheid m.b.t. kwetsbare doelgroepen, zoals personen met verward gedrag en ex-gedetineerden
- Vanuit het IZA de samenwerking versterken tussen zorgpartijen en het sociaal domein ten behoeve van inwoners met Ernstige Psychische Aandoeningen en zware mentale gezondheidsklachten (Verkennend Gesprek, Laagdrempelige steunpunten)
- Samen met de regio uitvoering geven aan het beleidsplan Bescherming en Opvang
- Uitvoering geven aan het regionaal Plan van aanpak Dakloosheid

Reguliere activiteiten

- Bieden van maatschappelijke opvang en begeleiding aan inwoners met meervoudige problematiek, waaronder inwoners met een verslaving en dak- en thuislozen
- Bieden van beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen, daar waar mogelijk met de inzet van ambulante ondersteuning
- Bieden van opvang en ondersteuning aan slachtoffers en het treffen van maatregelen om herhaling in de toekomst te voorkomen en het terugdringen van huiselijk geweld met Veilig Thuis
- Bieden van een inloopfunctie voor de GGZ-doelgroep, in samenwerking met de GGZ-instelling

Jeugdhulp

Wij willen eraan bijdragen dat onze jeugd de kansen en ondersteuning krijgt die ze verdient om op te groeien tot gezonde en zelfstandige volwassenen. Ouders zijn uiteraard als eerste verantwoordelijk voor hun kinderen. Soms is ondersteuning nodig bij het opgroeien en opvoeden van kinderen. We willen bereiken dat kinderen zoveel mogelijk in het gewone leven worden geholpen. Dit betekent dat we investeren in een stimulerende opvoed- en opgroei-omgeving in Hilversum. Als ouders en jeugdigen er met ondersteuning van hun netwerk (familie, vrienden, school of buren) niet uitkomen kunnen ze gebruikmaken van laagdrempelige voorzieningen in de buurt. Als binnen de pedagogische basis geen antwoord wordt gevonden – en ondersteuning nodig is – zetten we geïndiceerde jeugdhulp in. We willen de juiste hulp op het juiste moment inzetten.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan beleidsagenda Jeugd 2024-2030
- Versterken van pedagogische basis en laagdrempelige voorzieningen
- Inzetten op het versterken van de toegang van het Sociaal Plein, o.a. door toevoegen van hulpverleners en gezinsondersteuner
- Uitvoering geven aan het Toekomstscenario, in samenwerking met Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en Raad voor de Kinderberscherming

Reguliere activiteiten

- Uitvoering geven aan de wettelijke taken van de gemeente zoals beschreven in de Jeugdwet
- Blijvend inzetten op beter gebruik maken van algemene voorziening in de wijk, zoals kinder- en jongerenwerk
- Blijvend inzetten op samenwerking met de huisartsen, met als doel passende ondersteuning voor jeugdigen en ook het voorkomen van verwijzing naar relatief zware zorg. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van de praktijkondersteuners Jeugd GGZ.
- Terugdringen van overlastgevende jeugd, onder andere door een persoonsgerichte aanpak, waarbij we streven naar meer verbinding tussen jeugd en veiligheid
- Indiceren jeugdhulp (o.a. begeleiding, dagbesteding, pleegzorg, verblijf, jeugdhulp en GGZ-behandeling)
- Monitoren van kosten van jeugdhulp
- Blijvend inzetten op samenwerking met andere domeinen (zoals onderwijs, armoede, Wmo, veiligheid en sport)

Middelen begrotingsprogramma

Overzicht taakvelden

Bedragen x € 1.000

02	Zorg	Begroting 2024 stand voorjaarsnota	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	38.526	41.036	15.648	15.103	15.098
7.1	Volksgezondheid	6.016	7.292	7.297	5.262	5.262
02.01	**Verbindende stad**	**44.542**	**48.327**	**22.945**	**20.366**	**20.360**
4.2	Onderwijshuisvesting	9.675	12.992	9.166	9.127	8.785
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	8.006	8.198	7.920	7.918	7.538
02.02	**Kansrijke stad**	**17.680**	**21.190**	**17.086**	**17.045**	**16.322**
6.2	Toegang	3.717	0	0	0	0
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	185	178	178	178
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	2.684	2.672	2.669	2.665
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	948	945	943	941
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.223	3.266	3.266	3.265	3.265
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.209	1.262	1.228	1.228	1.229
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	117	0	0	0	0
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	9.675	7.350	7.350	7.350	7.350
6.71B	Begeleiding (WMO)	7.110	5.960	5.725	5.725	5.725
6.71C	Dagbesteding (WMO)	1.170	450	450	450	450
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	44	0	0	0	0
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	6.408	12	12	12	12
6.72B	Jeugdhulp behandeling	10.735	0	0	0	0
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	2.338	0	0	0	0
6.73A	Pleegzorg	920	0	0	0	0
6.73B	Gezinsgericht	1.250	0	0	0	0
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	3.465	0	0	0	0
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	2.207	0	0	0	0
6.74C	Gesloten plaatsing	920	0	0	0	0
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	0	1.395	1.429	1.429	1.429
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	0	16.761	16.794	16.824	16.824
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	2.125	2.125	2.125	2.125

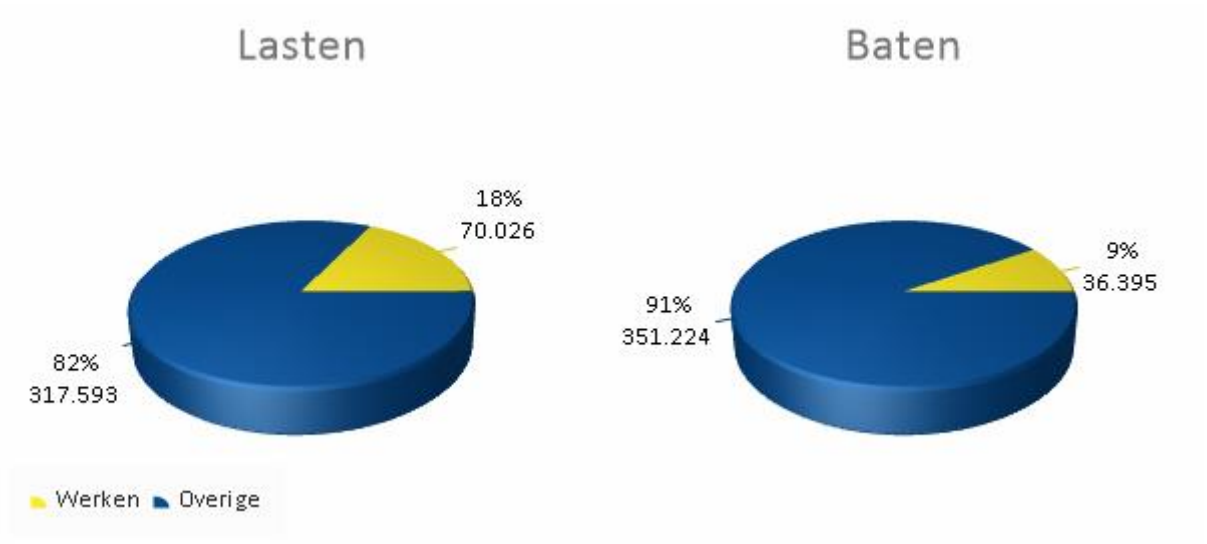
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	5.625	5.390	5.390	5.390
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	2.182	2.182	2.182	2.182
6.791	PGB WMO	0	1.000	1.000	1.000	1.000
6.792	PGB Jeugd	0	785	785	785	785
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	7	0	0	0	0
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	13.239	14.100	14.100	14.100	14.100
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	5.278	5.278	5.017	5.016	5.047
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	33	0	0	0	0
6.82A	Jeugdbescherming	2.308	1.790	1.787	1.793	1.799
6.82B	Jeugdreclassering	160	0	0	0	0
6.91	Coördinatie en beleid WMO	0	3.442	3.423	3.417	3.411
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	2.214	2.202	2.198	2.195
02.03	**Ondersteunende stad**	**76.532**	**78.815**	**78.059**	**78.078**	**78.100**
Totaal Lasten		**138.754**	**148.332**	**118.091**	**115.489**	**114.783**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-24.037	-24.812	-906	-561	-561
7.1	Volksgezondheid	-2.334	-2.252	-2.107	-12	-12
02.01	**Verbindende stad**	**-26.371**	**-27.064**	**-3.013**	**-573**	**-573**
4.2	Onderwijshuisvesting	-132	-134	-134	-134	-134
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-4.649	-4.707	-4.433	-4.393	-4.014
02.02	**Kansrijke stad**	**-4.782**	**-4.841**	**-4.567**	**-4.527**	**-4.148**
6.2	Toegang	-21	0	0	0	0
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	-1	-1	-1	-1
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	-21	-21	-21	-21
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-80	-75	-75	-75	-75
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-262	-257	-257	-257	-257
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	-247	0	0	0	0
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-10	0	0	0	0
6.791	PGB WMO	0	-495	-1.610	-1.607	-1.607
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	-167	-165	-165	-165	-165
6.82A	Jeugdbescherming	-8	0	0	0	0
6.91	Coördinatie en beleid WMO	0	-32	-32	-32	-32
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	0	-18	-18	-18	-18
02.03	**Ondersteunende stad**	**-796**	**-1.064**	**-2.179**	**-2.176**	**-2.176**
Totaal Baten		**-31.948**	**-32.969**	**-9.759**	**-7.276**	**-6.897**

Saldo van baten en lasten	**106.807**	**115.362**	**108.332**	**108.213**	**107.886**
Mutaties reserves	1.592	-2.792	0	0	0
Saldo van baten en lasten	108.399	112.570	108.332	108.213	107.886

** In 2024 en 2025 zijn zowel de kosten als de opbrengsten met betrekking tot de opvang van ontheemden uit Oekraïne opgenomen in Taakveld 6.1 Samenkracht en Burgerparticipatie.*

Opvang van vluchtelingen, waaronder uit Oekraïne. Naast het bieden van onderdak zullen we ons onder andere richten op inkomensondersteuning, het organiseren van (medische) zorg en onderwijs. Ook communicatie met inwoners, partners en de raad heeft onze aandacht.

Programma 3 - Werken

Kaderstellende) nota's

Ondernemende stad

- Uitwerkingsnota Arbeidsmarkt en Werkgelegenheid, Handen uit de mouwen (2008)
- Uitwerkingsnota Toerisme en Recreatie, Binnenpret en Buitenkansen (2008)
- Uitwerkingsnota Zorg, Economische kansen voor de zorg (2009)
- Programma Aanpak Leegstand (2012)
- Programma Havenkwartier (2013)
- Programma Kerkelanden (2014)
- Mediavisie (2016)
- Detailhandelskader (2017)
- Evenementenkader (2017)
- Horecakader (2017)
- Winkeltijdenverordening (2018)
- Economisch perspectief 2040 (2021)
- Verordening marktgelden 2023 (2022)
- Agenda Economie & Media (2022-2023)
- Gebiedsagenda Centrum (2023)

Werkende en sociale stad

- Verordening cliëntenparticipatie Wet sociale werkvoorziening (WSW) Gemeenschappelijke Regeling Tomingroep (2008)
- Beleidsregels woonkosten en schoolverlaters (2015)
- Beleidsregels boete bij schending inlichtingenplicht (2016)
- Beleidsregels Vergoeding eigen bijdrage kosten kinderopvang Hilversum (2016)
- Beleidsregels Inkeerregeling (2017)
- Regionaal arbeidsmarktbewerkingsplan "Werken aan werk" (2019)
- Beleidsregels bijstand voor zelfstandigen (Bbz) (2020)
- Beleidsregels schulddienstverlening Hilversum (2020)
- Regeling parttime ondernemen (2020)
- Beleidsregels re-integratie en tegenprestatie (2021)
- Beleidsregels Verhaal en Terugvordering (2021)
- Beleidsagenda armoede en schulden 2024-2030
- Beleidsregels gemeentelijk minimabeleid Hilversum (2023)
- Verzamelverordening inkomensvoorzieningen Hilversum (2023)
- Visie sociaal domein (2023)

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.
De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Werken zijn:

- Hilversum Marketing
- Mediacampus NL
- Ondernemers(organisaties)
- Onderwijsinstellingen; vooral MBO, HBO en universiteiten
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Samenwerkingsverbanden zoals de Metropoolregio Amsterdam (MRA), de Economic Board Utrecht (EBU), Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) regio Utrecht, de Economic Board Amsterdam (EBA) en G40
- Stadsfonds
- Tomingroep (verbonden partij)
- Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)
- Werkkamer

Ondernemende stad

Opgave van de stad

Hilversum is een aantrekkelijke stad om in te wonen en te werken. De balans tussen wonen, werken en voorzieningen zorgt voor een goed leef- en vestigingsklimaat. Onze bedrijven en organisaties zorgen voor werkgelegenheid en dragen bij aan de ontwikkeling van talent en innovatie. De Hilversumse bedrijven spelen ook een belangrijke rol bij vraagstukken als de energietransitie, duurzame mobiliteit en een inclusieve arbeidsmarkt. Ook dragen ze bij aan levendigheid, horeca, cultuur en andere voorzieningen. De beschikbaarheid van ruimte blijft een belangrijk aandachtspunt voor uitbreiding van bestaande en vestiging van nieuwe bedrijven op zowel de formele werklocaties als in de gemengde gebieden. Dit geldt ook voor het opleiden van talent, waarbij een leven lang ontwikkelen centraal staat.

Het aantal banen is het afgelopen jaar licht gestegen. Onzeker is hoe zich dat ontwikkelt in een periode met een instabiele mondiale economie. Onze inzet is daarin het weerbaar en flexibel houden van onze economie.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
014	Percentage functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen)	53,7	54,2	54,4	53	> 53	CBS - BAG/LISA	Wettelijk
016	Vestigingen van bedrijven, aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	199,0	216,5	224,2	185	185	LISA	Wettelijk
021	Banen, aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	850,5	871,5	864,1	880	880	CBS/LISA	Wettelijk
	Aantal studenten dat hbo onderwijs volgt in Hilversum			138,0	150	150	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk
	Leegstand kantoren, percentage van totale verhuurbare kantoorvloeroppervlakte	5,9	6,0	6,0	5	< 5	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk
	Leegstand winkels, percentage van totale winkelvloeroppervlakte	6,3	7,8	7,0	6	< 6	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk
	Percentage banen in de creatieve bedrijfstakken t.o.v. totaal aantal banen	28,0	27,0	27,0	28	> 28	Atlas voor gemeenten, LISA	Niet wettelijk
	Werkgelegenheidsgroei in procenten	1,1	3,0	3,0	2,5	2,5	CBS, LISA	Niet wettelijk

Economische ontwikkelingen

We versterken de Hilversumse en regionale economie door het verbeteren van de samenwerking met de (ondernemers)organisaties, bedrijven en kennisinstellingen. We verbinden economische kansen aan maatschappelijke vraagstukken zoals mobiliteit, duurzaamheid en een inclusieve arbeidsmarkt. We zetten in op de versterking van de sectoren media en ICT en hebben aandacht voor stadsverzorgende bedrijven. Daarbij hebben we aandacht voor het huisvesten van bedrijven die banen bieden voor praktijkgeschoolden.

Speerpunten

- Opstellen van een Economische Visie met uitvoeringsprogramma
- Actualiseren horecabeleid.
- Opzetten van een ondernemerspanel in samenwerking met het Platform Economie.
- Verkennen samenwerkingsmogelijkheden voor nieuwe vormen van onderwijs en onderzoek.
- Versterken van de samenwerking tussen (ondernemers)organisaties en het Stadsfonds via het Platform Economie.
- Stimuleren en faciliteren van bedrijvigheid circulaire economie.

Reguliere activiteiten

- Ondersteunen van de mediasector bij het ontwikkelen van innovaties en indien kansrijk deze ook toe te passen in andere sectoren.
- Uitvoering geven aan uit de samenwerkingsagenda's met MBO College, de Hogeschool van Amsterdam en de Hogeschool Utrecht.
- Actief deelnemen aan de Utrecht Talent Alliantie (UTA). Samen pakken we de uitdagingen op de arbeidsmarkt aan en ontwikkelen we het talent dat onze regio nodig heeft. Zo bouwen we gezamenlijk aan een sterke en duurzame economische toekomst voor de regio.
- Stimuleren van initiatieven die aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt verbeteren.
- Versterken van de positie van Hilversum in samenwerkingsverbanden die bijdragen aan economische ontwikkeling.

Werklocaties

Om de ontwikkeling van de economie in Hilversum voort te zetten, gaan we werklocaties herstructureren/intensiveren en voegen we werkfuncties toe aan gemengde locaties. Dit is noodzakelijk in deze krappe markt. Daarbij dient de basis op orde te zijn: toekomstbestendige werklocaties zijn groen, goed bereikbaar, duurzaam, veilig en aantrekkelijk voor werknemers en bedrijven. Concreet gaan we hiervoor aan de slag met gebiedsagenda's voor de werklocaties in Zuidwest, het centrum en het Media Park inclusief campusontwikkeling. Verduurzaming is daarbij een belangrijk aandachtspunt. De gebiedsontwikkeling van het Arenapark is in volle gang. Dit is straks dé internationaal aantrekkelijke kantoorlocatie, met ruimte voor wonen en sport. Ontwikkelingen zijn ook gaande in het Stationsgebied. Hier is in de toekomst meer plek voor kantoren en creatieve bedrijven. Het centrum, Crailo en de wijken bieden ook kansen voor werken, functiemenging blijven we stimuleren.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan de gebiedsagenda bedrijventerreinen Zuidwest.
- Uitvoering geven aan de gebiedsagenda Centrum.
- Ondersteunen campusontwikkeling Media Park en het opstellen van een samenwerkingsagenda.
- Ontwikkelen van het Arenapark richting een levendige campus met een herkenbaar sportprofiel.
- Uitvoering geven aan de plannen voor de Kerkbrink, waaronder verplaatsing van de bibliotheek en LAB Hilversum. Tot definitieve realisatie gaan we door met de (tijdelijke) activiteiten op en rond de Kerkbrink.
- Positioneren van Crailo en het stationsgebied als nieuwe werklocaties op de markt, die de komende jaren beschikbaar zullen komen voor uitgifte.
- Ondersteunen van de uitvoering van de herinrichting van de Gijsbrecht.

Reguliere activiteiten

- Faciliteren van de verduurzaming en verlevendiging van het Media Park tot een bruisende mediacampus.
- Creëren van ruimte voor werken passend bij de plannen voor het stationsgebied en het centrum.
- Benutten van kansen voor (her)ontwikkeling van locaties voor kantoren, (flex)werk en ontmoetingsplekken.
- Versterken van professionalisering van ondernemersorganisaties voor de werklocaties en winkelgebieden.
- Inspanningen leveren om de verduurzaming van bedrijven en werklocaties te stimuleren.

Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Het ondersteunen van bestaande en nieuwe bedrijven in hun ambities, gericht op groei van de werkgelegenheid en bijdrage aan maatschappelijke opgaven. Inzet is een goede dienstverlening aan alle bedrijven (groot, mkb en zzp) in alle sectoren.

Speerpunten

Reguliere activiteiten

- Voortzetten van strategisch accountmanagement om ondernemers zo goed mogelijk van dienst te zijn.
- Uitvoeren van de jaarlijkse Monitor Economie Hilversum.
- Voortzetten van de online ondernemersnieuwsbrief.
- Inzetten van ROM regio Utrecht voor dienstverlening aan ons bedrijfsleven.
- Promoten van internationale acquisitie via ROM Regio Utrecht en samenwerken met Utrecht International Center (UIC) en Amsterdam Expat Center om hun internationale inwoners en bedrijven met internationale medewerkers verder te ondersteunen.

Economische promotie

We zijn trots op onze stad en positioneren Hilversum als aantrekkelijke plek voor bewoners, bezoekers, bedrijven en (internationaal) talent. Een sterke identiteit verstevigt de economische positie en de aantrekkingskracht van Hilversum. We hebben aandacht voor de verschillende profielen van de deelgebieden. Het positioneren van Hilversum doen we samen met Hilversum Marketing, via strategisch accountmanagement en in samenwerking met organisaties en bedrijven binnen de MRA en Regio Utrecht.

Speerpunten

- Warm welkom voor nieuwe (buitenlandse) vestigers via het Utrecht International Centre Utrecht en via Amsterdam Expat Center en IN Amsterdam.

Reguliere activiteiten

- Ondersteunen van Hilversum Marketing bij het versterken van de positionering van Hilversum voor ondernemers.
- Inzetten van strategisch accountmanagement voor de profilering van onze stad als aantrekkelijke vestigingslocatie.
- Ondersteunen van evenementen passend bij de Mediastad, zoals de Dutch Media Week en de Top2000.
- Samenwerken met belanghebbenden om organisaties te interesseren voor Hilversum als locatie voor congressen en evenementen.

Werkende stad

Opgave van de stad

Hilversum streeft ernaar om een samenleving te creëren waarin zoveel mogelijk inwoners op basis van hun capaciteiten kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt. We begrijpen dat niet iedereen op eigen kracht passend werk kan vinden om zelfstandig in hun inkomen te voorzien. Daarom bieden we ondersteuning door middel van scholing en het faciliteren van arbeidsbemiddeling voor diegenen die dat nodig hebben. We investeren in samenwerking met werkgevers, werknemersorganisaties, onderwijsinstellingen, de regio en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) om dit te realiseren. Voor mensen met een wettelijke indicatie en een afstand tot de arbeidsmarkt bieden we extra begeleiding. Onze partner Tomingroep zorgt voor passende arbeidsplaatsen, ook binnen de gemeentelijke organisatie.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
024	Netto arbeidsparticipatie, percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	70,5	73,2	74,3	75	75,5	CBS - Arbeidsdeelname	Wettelijk
026	Werkloze jongeren, percentage 16 t/m 22 jarigen	2,0	2,0	2,0	1	1	CBS Jeugdmonitor	Wettelijk
028	Lopende re-integratievoorzieningen, aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	199,7	201,7	209,2	220	220	CBS	Wettelijk
	Aantal bijstandsgerechtigden dat uitstroomt naar werk, fulltime en parttime	319,0	243,0	243,0	300	325	Gemeente Hilversum	

Begeleide participatie

We verbeteren de kansen op werk door inwoners met een wettelijke indicatie te begeleiden naar werk naar eigen vermogen. Ook begeleiden we werkgevers hierbij. We bieden een vangnet zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. We zijn bezig om inwoners met een zorgbehoefte zo veel mogelijk via begeleide participatie te bedienen.

Speerpunten

- Mogelijkheden onderzoeken voor de totstandkoming van een regionaal werkcentrum (RWC).
- Het proactief uitbreiden van budgetbeheer voor inwoners die moeite hebben met hun financiën. Daarnaast intensiveren we de nazorg na schuldtrajecten om herhaling te voorkomen.
- We breiden de financiële educatie voor jongeren uit om hen beter voor te bereiden op een stabiele financiële toekomst.
- We verbeteren de informatieverspreiding over onze dienstverlening door communicatie af te stemmen op de behoeften van de doelgroep. Hierbij maken we gebruik van visuele en auditieve middelen, zoals afbeeldingen, pictogrammen, geluidsfragmenten en video's, om ook laaggeletterden effectief te bereiken.

Reguliere activiteiten

- Uitvoeren van ‘nieuw beschut werk’ volgens de Participatiewet door Tomingroep.
- Uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening door Tomingroep.
- Deelnemen aan de werkkamer ten behoeve van banenafspraak.
- Versterken van de samenwerking met stedelijke partners, zoals opbouwwerkers en consulenten van Stichting MEE, om ondersteuning dichtbij en laagdrempelig voor inwoners te organiseren. Door deze samenwerking kunnen inwoners vanuit verschillende invalshoeken kennismaken met de mogelijkheden van ons aanbod.

Arbeidsparticipatie

We leggen de focus op de begeleiding van onze inwoners naar werk, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. Wanneer werk niet direct binnen de mogelijkheden ligt, bieden we mensen mogelijkheden voor bijscholing of door werkervaring op te doen via vrijwilligerswerk.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan het Actieplan OmBUIGen en de daarin opgenomen actiepunten.
- Creëren van tien basisbanen.
- Intensiveren van de nazorg aan uitstromers om her-instroom in de bijstand te voorkomen.
- Inburgering en re-integratie nieuwkomers.
- Regionaal Arbeidsmarktbeleid. De ontwikkeling van het Regionaal Werkcentrum en het instellen van het Regionaal Beraad.

Reguliere activiteiten

- Stimuleren van inwoners om mee te doen in de Hilversumse samenleving via fulltime of deeltijd werk, (deeltijd ondernemerschap) of via vrijwilligerswerk, indien betaald werk niet haalbaar blijkt.
- Adviseren van werkzoekenden, werknemers en werkgevers over opleidingstrajecten en financiering daarvan via het Leerwerkloket Gooi en Vechtstreek.
- Bieden van werkgeversdienstverlening samen met het UWV.
- Uitvoeren van de regionale aanpak jeugdwerkloosheid.
- Doorontwikkelen van de regionale samenwerking met arbeidsmarktpartners.
- Begeleiden van mensen met een blijvende arbeidsbeperking naar een arbeidsplaats, op basis van de banenafspraak, zowel bij werkgevers als binnen de gemeentelijke organisatie.
- Uitvoeren van de nieuwe Wet Inburgering 2022.

Sociale stad

Opgave van de stad

Hilversum biedt een (tijdelijk) financieel vangnet aan inwoners die dat nodig hebben, waarbij een ruimhartig minimabeleid voor huishoudens met inkomens tot 130% van het wettelijk sociaal minimum wordt gehanteerd. We onderzoeken ook mogelijkheden om beter gebruik te kunnen maken van data, zoals gegevens van het CAK over betalingsachterstanden op de zorgverzekering en de actie op beslag op uitkering. Onze focus ligt op het ondersteunen van inwoners om actief deel te nemen aan de samenleving en te voorkomen dat ze geïsoleerd raken. Hierdoor streven we naar een betere levenskwaliteit en een vermindering van de noodzaak voor sociale voorzieningen.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
027	Personen met een bijstandsuitkering, aantal per 10.000 inwoners	448,5	364,3	345,4	400	400	CBS	Wettelijk
	Aantal inwoners dat de stap zet naar schuldhuldhulpverlening (inclusief budgetcoaching en toeslagenaffaire)	342,0	376,0	498,0	N.v.t.	500	Gemeente Hilversum	Niet wettelijk

Inkomensregelingen en schuldhulpverlening

We zorgen ervoor dat iedereen in de samenleving kan meedoen door een vangnet te bieden wanneer dat nodig is. Dit omvat het verstrekken van inkomen wanneer er recht op is, het bieden van aanvullende inkomensondersteuning indien nodig, en het effectief helpen van inwoners met ernstige schulden. Gezien de toenemende druk op bestaanszekerheid door inflatie, zijn we vastberaden om binnen onze mogelijkheden een stevig vangnet te bieden. Het doel van onze schuldhulpverlening is om belemmeringen op te heffen en de drempels die inwoners ervaren bij het aanvragen van hulp te verlagen. De beschikbare hulp is zichtbaar en wordt dicht bij de inwoners georganiseerd. In een vroeg stadium pakken we signalen over financiële problemen actief op. We werken nauw samen met professionals die in de wijk werken. We gaan samen met inwoners op zoek naar oplossingen die gericht zijn op hun eigen kracht. We zorgen ervoor dat alle Hilversumse kinderen die dat nodig hebben, de benodigde hulp krijgen, om zo gelijke kansen te creëren.

Speerpunten

- Uitvoering geven aan het gemeentelijk minimabeleid Hilversum en invoeren van automatische uitbetaling van de regelingen.
- Uitvoering geven aan de beleidsagenda armoede en schulden 2023-2030.
- Vergroten van het bereik door intensivering van preventie, vroegsignalering en het vergroten van het gebruik van gemeentelijke regelingen.
- Verminderen van het aantal inwoners met problematische schulden.
- Inzet van budgetcoaches met focus op coachen van inwoners op gedrag en het doorbreken van aangeleerde gewoontepatronen
- Uitbreiden van financiële educatie aan jongeren met Moneyway en Moneystart ter vergroting bereik.

Reguliere activiteiten

- Ondersteuning van gedeputeerde ouders toeslagenaffaire, hun kinderen en ex-partners.
- Doorontwikkeling van e-diensten waarbij de focus ligt op eenvoud, toegankelijkheid en bekendheid.
- Bestrijden van kinderarmoede door een ruimhartig minimabeleid.
- Beperken van de instroom in de schuldhulp door uitbreiding van preventie en vroegsignalering.
- Verstrekken van uitkeringen in het kader van de Participatiewet en voorkomen niet-gebruik van aanverwante regelingen.
- Uitvoeren van landelijke en lokale regelingen waaronder de studietoeslag, inkomenstoeslag en bijzondere bijstand.
- Schuldhulpverlening (preventie, vroegsignalering, budgetcoaching, schulphulptrajecten en nazorg), aan zowel particulieren als zelfstandigen aan te bieden.

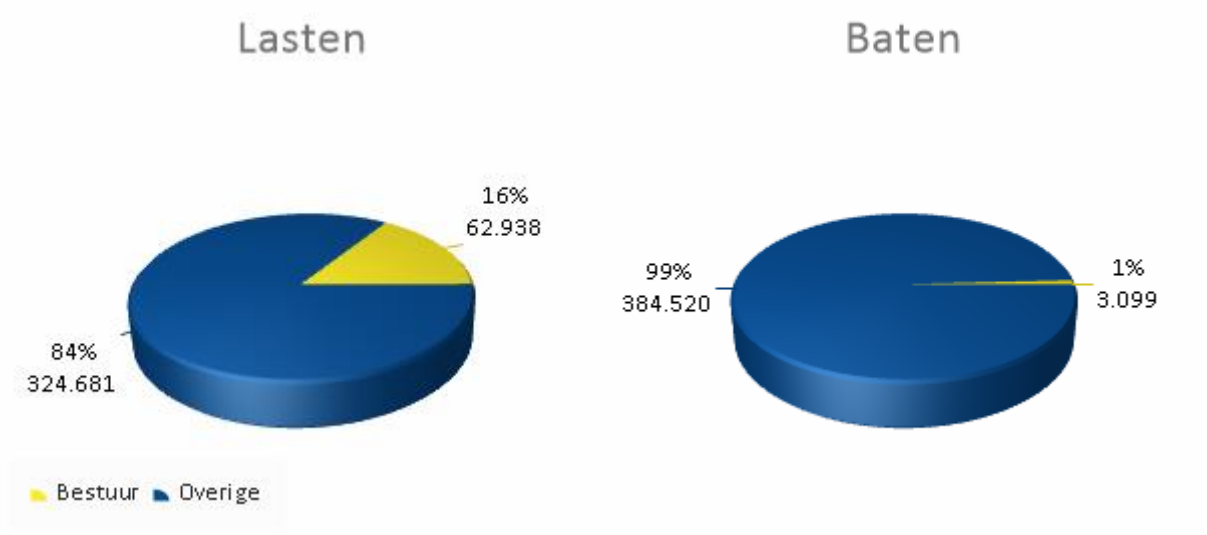
Middelen begrotingsprogramma

Overzicht taakvelden

Bedragen x € 1.000

03	Werken	Begroting 2024 stand voorjaarsnota	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
3.1	Economische ontwikkeling	3.999	3.824	3.650	3.632	3.666
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	47	-56	-56	-56	-57
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	325	256	256	256	256
3.4	Economische promotie	829	852	852	852	852
03.01	**Ondernemende stad**	**5.200**	**4.877**	**4.702**	**4.684**	**4.716**
6.4	Begeleide participatie	7.247	7.586	7.529	7.523	7.579
6.5	Arbeidsparticipatie	6.254	6.182	6.308	6.013	6.006
03.02	**Werkende stad**	**13.501**	**13.768**	**13.837**	**13.536**	**13.586**
6.3	Inkomensregelingen	49.548	51.381	50.889	50.434	50.428
03.03	**Sociale stad**	**49.548**	**51.381**	**50.889**	**50.434**	**50.428**
Totaal Lasten		**68.249**	**70.026**	**69.428**	**68.653**	**68.730**
3.1	Economische ontwikkeling	-11	-10	-10	-10	-10
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-791	-902	-909	-916	-916
3.4	Economische promotie	-80	-80	-480	-480	-480
03.01	**Ondernemende stad**	**-882**	**-992**	**-1.399**	**-1.406**	**-1.406**
6.4	Begeleide participatie	-2	-2	-2	-2	-2
6.5	Arbeidsparticipatie	-33	-39	-39	-39	-39
03.02	**Werkende stad**	**-34**	**-40**	**-40**	**-40**	**-40**
6.3	Inkomensregelingen	-35.046	-35.062	-35.612	-35.612	-35.612
03.03	**Sociale stad**	**-35.046**	**-35.062**	**-35.612**	**-35.612**	**-35.612**
Totaal Baten		**-35.962**	**-36.095**	**-37.052**	**-37.059**	**-37.059**
Saldo van baten en lasten		**32.287**	**33.931**	**32.376**	**31.595**	**31.671**
Mutaties reserves		-300	-300	-150	0	0
Saldo van baten en lasten		31.987	33.631	32.226	31.595	31.671

Programma 4 - Bestuur

(Kaderstellende) nota's

- Sluiting drugspanden Hilversum, artikel 13B Opiumwet, Damoclesbeleid (2021)
- de Beleidsregel toepassing Wet Bibob gemeente Hilversum 2022 (2022)
- Regionale Samenwerkingsagenda RSA 2023 - 2026 (2022)
- Integraal veiligheidsplan 2023-2026 (2023)
- Programmabegroting 2025 Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (2024)
- Regionaal Beleidsplan Flevoland & Gooi en Vechtstreek 2025-2028 (2024)
- Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (EVMRA) (2024)
- Actieplan Open Overheid (OGP) 2023-2027 (2023)
- Landelijk Programma Digitale Overheid (Digitale Overheid)

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.
De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Bestuur zijn:

- Economic Board Utrecht (EBU)
- Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Politie en Openbaar Ministerie
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij)
- Zorg en Veiligheidshuis

Veilige stad

Opgave van de stad

We werken aan een leefbare en veilige stad met betrokken inwoners, ondernemers en andere betrokkenen. De veiligheid in Hilversum waarborgen is een voorwaarde voor het hebben en behouden van een levendige stad. De veiligheidsopgave wordt steeds complexer en vraagt een integrale aanpak met betrekking tot openbare orde, criminaliteit, overlast, ondermijning en onveilige situaties. Hiervoor zetten we in op preventie, signalering, interventie en handhaving. We sturen aan op voldoende inzet vanuit de eigen organisatie en op een goede samenwerking met de veiligheidspartners. De gemeenteraad heeft hiervoor middels het Integrale Veiligheidsplan 2023 - 2026 de prioriteiten ondermijning, digitale veiligheid, drugshandel op straat en maatschappelijke onrust vastgesteld.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
006	Verwijzingen Halt, aantal per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	4,3	4,8	5,2	5,0	5,8	Stichting Halt	Wettelijk
008	Winkeldiefstallen, aantal per 1.000 inwoners	1,5	2,2	2,6	2,0	≤2,0	CBS	Wettelijk
009	Geweldsmisdrijven, aantal per 1.000 inwoners	4,2	4,9	4,6	5,0	≤5,0	CBS	Wettelijk
010	Diefstallen uit woning, aantal per 1.000 inwoners	1,6	1,6	1,4	2,0	≤2,0	CBS	Wettelijk
011	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte), aantal per 1.000 inwoners	6,6	6,6	6,5	7,0	≤7,0	CBS	Wettelijk
	Percentage inwoners dat zich ‘s avonds veilig voelt op straat in het centrum tijdens het uitgaan	81,0	79,0	78,0	80,0	≥80,0	Hilversum Monitor	
	Percentage inwoners dat zich veilig voelt in eigen buurt	89,0	88,0	87,0	90,0	≥90,0	Hilversum Monitor	

Openbare orde en veiligheid

We werken aan een leefbare en veilige stad. We zijn zichtbaar, herkenbaar en aanspreekbaar. Wij zetten in op een verbeterd veiligheidsgevoel door middel van preventie en het aanpakken van problemen. Waar nodig treden we handhavend op. We werken integraal, in de zin dat ons beleid zich richt op het sociale-, fysieke- en het veiligheidsdomein. De gemeente werkt hiervoor intensief samen met politie, Openbaar Ministerie, brandweer, Versa, woningcorporaties en vele andere partners. We handelen samenlevingsgericht en participeren in wijkteams, zorgnetwerken en buurtoverleggen.

Speerpunten

- Intensiveren van en uitvoering geven aan de persoonsgerichte aanpak voor personen met onbegrepen gedrag in samenwerking met partners binnen het zorg- en veiligheidsdomein.
- Intensiveren van en uitvoering geven aan de intentieverklaring jonge aanwas ondermijnende criminaliteit met het VO en MBO college en de intentieverklaring veilig in en rond school met het MBO college Hilversum.
- Doorontwikkelen integrale groepsaanpak in combinatie met sociale media factoren en fluïde netwerken met focus op preventie van de problematiek.
- Intensiveren van voorlichtingen die zich specifiek richten op jeugdcriminaliteit, jongeren aanwas, pesten, digitale weerbaarheid en jeugdoverlast.
- Herzien en vaststellen van het Convenant Veilig Ondernemen voor het bedrijventerrein Zuid-West.

Reguliere activiteiten

- Uitvoering geven aan het programma Zorg en Veiligheid.
- Uitvoering geven aan het Integrale veiligheidsplan 2023 – 2026, met focus op de prioriteiten ondermijning, maatschappelijke onrust, digitale veiligheid en drugshandel op straat.
- Uitvoering geven aan het Handhavings- en uitvoeringsprogramma VTH.
- Uitvoering geven aan het coffeeshopbeleid en het keurmerk voor Hilversumse coffeeshops.
- Verbinden van zorg en veiligheid om preventie, repressie en nazorg op een juiste manier in te zetten.
- Uitvoering geven aan het convenant Veilig Uitgaan (d.d. 2024) voor het vergroten van een gezellig, veilig en aantrekkelijk uitgaansklimaat.
- Uitvoering geven aan het sekswerkbeleid.
- Uitvoeren van maatregelen om de jonge aanwas van ondermijnende criminaliteit te voorkomen.
- Aansluiten bij en invulling geven aan de prioriteiten van de Regionale Veiligheidsstrategie
- Continueren van de integrale aanpak overlast gevende groepen met focus op preventie en de aanpak van overlast op straat.
- Aanpakken van zware woonoverlast op grond van de Wet aanpak woonoverlast door middel van het toepassen van bestuursdwang via de Algemene Plaatselijke Verordening en Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg.

Crisisbeheersing en de veiligheidsregio

We zetten in op het vergroten van bewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven. De Veiligheidsregio levert snelle en goede hulpverlening en brandweerzorg bij incidenten, rampen en crises conform de wettelijke taken. De gemeente draagt daaraan bij met een professionele organisatie voor gemeentelijke crisisbeheersing.

Speerpunten

- Vernieuwen veiligheidsconvenant met het Mediapark.
- Doorontwikkeling van de interregionale crisisorganisatie in samenwerking met Veiligheidsregio Flevoland.
- Stakeholders van het Mediapark ondersteunen bij het ontwikkelen van een gezamenlijke risicoanalyse, beveiligingsconcept en crisisorganisatie.
- Ontwikkelen handelingskader demonstraties met politie en OM.

Reguliere activiteiten

- Uitvoering geven aan de intergemeentelijke samenwerking op het vlak van crisisbeheersing.
- Sturen op de prestaties van de verbonden partij Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.
- Organiseren van opleidingen, trainingen en oefeningen in het kader van de gemeentelijke crisisorganisatie.
- Vergroten van de bewustwording van de veiligheidsrisico's onder minder zelfredzame inwoners in samenwerking met de Veiligheidsregio en andere gemeenten.
- Bijdragen aan de regionale opgave Toekomst Bevolkingszorg bij rampen en crises.
- Bijdragen aan het programmateam opvang vluchtelingen voor de opvang en begeleiding van ontheemden.
- Regie voeren op operationele werkafspraken met stakeholders van het Mediapark en externe hulpdiensten.
- Het faciliteren van demonstraties binnen de grenzen van de wet.
- Faciliteren en ondersteunen van de tijdige realisatie van de gemeenschappelijke meldkamer Midden Nederland van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek in Hilversum.

Dienstverlening aan de stad

Opgave van de stad

De dienstverlening is het visitekaartje van de gemeente. In onze informatievoorziening, processen taalgebruik en producten stellen wij de inwoners centraal. We richten ons op: innovatie, het verder digitaliseren en doorontwikkelen van de (persoonlijke) dienstverlening en het verbeteren van de efficiëntie. Om dit te realiseren ligt de focus op een drietal aspecten. Ten eerste het gemak voor de gebruiker: wij houden rekening met de digitaliserende samenleving, de gemeentelijke producten zijn vindbaar en toegankelijk en wij zijn voor iedereen bereikbaar. Ten tweede richten wij ons op betrokkenheid: onze medewerkers zijn klantgericht, gaan op zoek naar de vraag achter de vraag en durven af te wijken van de gebaande paden wanneer nodig. Ten derde werken we open en transparant.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
1	Waardering van inwoners over de dienstverlening van de gemeente	7,2	6,9	7,0	7,5	7,5	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
2	Waardering van inwoners over de digitale dienstverlening van de gemeente	7,0	6,9	7,0	7,5	7,5	Hilversum Monitor	Niet wettelijk
3	Waardering van bezoekers over de dienstverlening van het Sociaal Plein	7,0	7,0	7,3	7,5	7,5	Hilversum Monitor	Niet wettelijk

Burgerzaken (gemeentelijke dienstverlening)

Naast het uitvoeren van wettelijke taken op het gebied van Burgerzaken, waarbij inclusiviteit vanzelfsprekend is, is het noodzakelijk om verbeteringen door te voeren als gevolg van veranderende en complexere dienstverlening. Dit betreft onder andere de integratie van diverse culturele achtergronden en het omgaan met inwoners met een niet-Nederlandse geboorteakte, wat uitdagingen kan veroorzaken bij de inschrijving in de Basis Registratie Personen. Tevens zijn er nieuwe mogelijkheden voor burgers, zoals het toevoegen van een tweede achternaam en het veranderen van geslacht.

Onze dienstverlening op het gebied van Burgerzaken bieden wij via verschillende kanalen aan: fysiek, digitaal en telefonisch. We volgen landelijke ontwikkelingen op de voet en besteden aandacht aan de wensen en verwachtingen van zowel inwoners als ondernemers.

Speerpunten

- Verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening door het doorontwikkelen van houding, gedrag en competenties met als doel het realiseren van een positievere interactie en een betere service-ervaring.
- Verder aansluiten op MijnOverheid voor zowel inwoners als ondernemers om de dienstverlening te verbeteren.
- Voldoen aan de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) die regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen.
- Aanbesteding en implementatie van een nieuwe klant contact centrum applicatie (KCC) en een nieuw doorgeleiding- en afsprakensysteem.

Reguliere activiteiten

- Waarborgen van de kwaliteit van de Basisregistratie Personen zodat het mogelijk is om op een goede wijze uitvoering te geven aan wettelijk voorgeschreven taken, zoals het verstrekken van identiteitsdocumenten, uittreksels en behouden van regie.
- Verstrekken van burgerzaken producten, zoals reisdocumenten, uittreksels en verklaringen omtrent gedrag.
- Opleiding van medewerkers Burgerzaken ten behoeve van Certificering eis.
- Verder digitaliseren van onze producten met oog voor inclusieve dienstverlening aan groepen die minder digitaal vaardig zijn.
- Verhogen van de kwaliteit door servicenormen te formuleren die de verwachtingen van burgers duidelijk omschrijven, met een focus op procesoptimalisatie en het verbeteren van doorlooptijden.
- Voldoen aan de Wet open overheid (Woo) om overheidsinformatie meer openbaar toegankelijk te maken (zie paragraaf Wet Open Overheid).
- Continueren van de deelname aan de Landelijke Aanpak Adresfraude (LAA).
- Verbeteren van de kwaliteit en bereikbaarheid van de dienstverlening.

Effectief en efficiënt bestuurde stad

Opgave van de stad

De gemeente Hilversum streeft ernaar een transparante, volwaardige en betrouwbare partner te zijn voor inwoners, organisaties en andere overheden. Samen met onze partners willen we de uitdagingen in de stad aanpakken. Hilversum heeft veel verschillende samenwerkingsverbanden die essentieel zijn voor het aanpakken van integrale vraagstukken, het uitwisselen van kennis en het uitvoeren van taken. Hierbij is het belangrijk dat de rollen, opdrachten, taken en democratische verantwoording duidelijk omschreven zijn. We willen onze partners betrekken bij zowel het beleid als de uitvoering en transparant zijn over onze plannen en resultaten. Het nakomen van afspraken is voor ons essentieel om een betrouwbare partner te zijn.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
001	Formatie, aantal fte per 1.000 inwoners	7,0	8,0	8,0	8	7,5	Eigen begroting/jaarrekening	Wettelijk
002	Bezetting, aantal fte per 1000 inwoners	7,0	7,0	8,0	7,5	7,5	Eigen begroting/jaarrekening	Wettelijk
003	Apparaatskosten, kosten per inwoner	758,0	809,0	882,0	786	786	Eigen begroting/jaarrekening	Wettelijk
004	Externe inhuur, kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	20,0	25,0	23,0	N.v.t.	N.v.t.	Eigen begroting/jaarrekening	Wettelijk
005	Overhead, percentage van totale lasten	11,0	11,0	11,0	12	12	Eigen begroting/jaarrekening	Wettelijk
	Percentage inwoners dat vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd	31,0	27,0	28,0	35	35	Hilversum Monitor	

Bestuur

Als gemeente Hilversum zetten we ons in voor effectieve samenwerking met andere organisaties in de stad om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. We passen ons flexibel aan veranderende omstandigheden aan en zorgen voor laagdrempelige communicatie met onze inwoners, zodat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te denken over gemeentelijke plannen. Onze samenwerkingsovereenkomsten worden regelmatig geëvalueerd en we waarborgen democratische verantwoording. We handelen in lijn met de integriteitscodes voor volksvertegenwoordigers, burgemeester en wethouders, en streven naar een open bestuurscultuur. We geloven dat het betrekken van iedereen bij de beleidsvorming en uitvoering leidt tot breed gedragen en daarmee de beste resultaten.

Speerpunten

- Invulling geven aan de open bestuurscultuur die van nature investeert in draagvlak, ruimte biedt voor dialoog en bouwt aan vertrouwen.
- Vervolg geven aan het in kaart brengen wat de mogelijke impact is (op bestuurlijk, financieel en organisatorisch vlak) van een samenvoeging van de gemeente Wijdemeren en de gemeente Hilversum.
- Vervolg geven aan de verdere implementatie van de Wet Open Overheid (zie paragraaf Wet Open Overheid).

Reguliere activiteiten

- Het toepassen van nieuwe mogelijkheden van de bestuurlijke communicatie buiten de eigen communicatiekanalen zoals de gemeentelijke pagina's in de Gooi en Eembode (Raadhuis aan Huis) en social media.
- Betrekken van inwoners, bedrijven, instellingen en medeoverheden bij het ontwikkelen van verschillende visies en beleidstrajecten met behulp van de Participatieleidraad.
- Vergroten van het organisatiebrede bewustzijn en stimuleren te werken op basis van de kernwaarden: vertrouwen, eenvoud, betrokkenheid, samenwerking, inclusiviteit en duurzaamheid.
- Inzetten op de verdere ontwikkeling van de kernopgaven: duurzaamheid, participatie, actief Hilversum, bestaanszekerheid, kansengelijkheid, sterke buurten, dienstverlening, digitalisering, datagedreven werken en opgavegericht werken.

Ondersteunende afdelingen (overhead)

De ondersteunende afdelingen van de gemeente Hilversum spelen een belangrijke rol in het effectief uitvoeren van de gemeentelijke taken. Van financiën tot ICT en personeelszaken, deze afdelingen vormen de ruggengraat van onze organisatie. Dankzij hun inspanningen kunnen wij onze dienstverlening continu verbeteren en onze doelen als gemeente bereiken.

Om onze ambities te blijven realiseren, richten we ons voortdurend op het behouden en aantrekken van specialisten in diverse vakgebieden. Dit betekent dat we investeren in opleiding en ontwikkeling, een aantrekkelijke werkomgeving bieden en inspelen op de veranderende behoeften van onze medewerkers. Alleen met een sterk en deskundig team kunnen we inspelen op de complexe vraagstukken en dynamiek van onze samenleving, en zo blijven bijdragen aan een beter Hilversum voor al onze inwoners.

Speerpunten

- Verbeteren van interne werkprocessen en externe dienstverlening aan inwoners en organisaties door onder andere het toepassen van digitalisering.
- Opvolging geven aan de onderzoeken rond de strategische huisvestingsvisie.

Reguliere activiteiten

- Voortgang blijven geven aan de strategische personeelsplanning. Met blijvende aandacht voor boeien en binden en creatieve en effectieve vormen van werving nieuwe medewerkers.
- Uitvoering geven aan de digitalisering opgaven in de organisatie.
- Levering van ondersteuning aan bestuur en organisatie.

Overzicht van overhead

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo	Begroting 2027 Saldo	Begroting 2028 Saldo
1. Personeel	27.267	27.115	27.065	27.020
2. Huisvesting & facilitair	5.761	5.513	5.237	5.186
3. ICT	3.539	3.195	3.012	3.006
4. Overig	1.448	1.442	1.442	1.442
Totaal	**38.015**	**37.265**	**36.756**	**36.654**

Toelichting

De bedragen in het overzicht hierboven zijn het saldo van overheadkosten en -opbrengsten, gesplitst naar onderwerp. In het overzicht van taakvelden per programma (financiële begroting) is een uitsplitsing naar opbrengsten en kosten te vinden. Onder de overhead vallen onder meer de kosten van leidinggevenden, planning & control, personeel & organisatie etc.

Hoe de kosten van overhead worden meegenomen in tarieven als afvalstoffenheffing en rioolheffing, wordt toegelicht in de paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

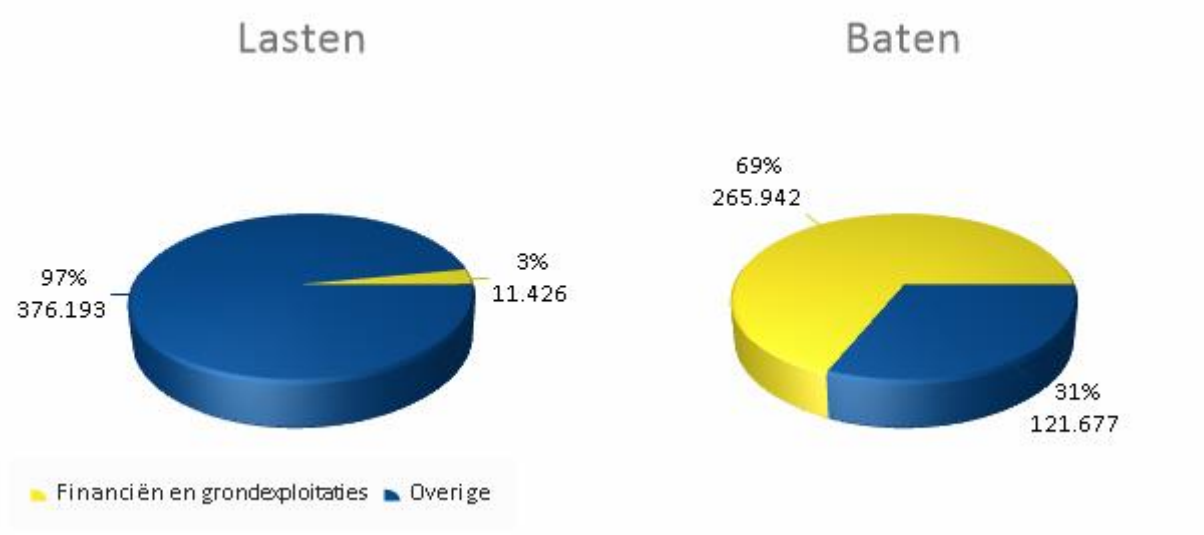
Middelen begrotingsprogramma

Overzicht taakvelden

Bedragen x € 1.000

04	Bestuur	Begroting 2024 stand voorjaarsnota	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	10.137	10.229	10.229	10.225	10.221
1.2	Openbare orde en veiligheid	5.387	6.080	6.052	6.040	6.032
04.01	**Veilige stad**	**15.524**	**16.309**	**16.281**	**16.266**	**16.253**
0.2	Burgerzaken	3.228	3.745	4.059	4.216	4.076
04.02	**Dienstverlening aan de stad**	**3.228**	**3.745**	**4.059**	**4.216**	**4.076**
0.1	Bestuur	4.262	4.353	4.342	4.335	4.334
0.4	Overhead	40.219	38.494	37.744	37.236	37.133
04.03	**Effectief en efficiënt bestuurde stad**	**44.480**	**42.847**	**42.086**	**41.570**	**41.467**
Totaal Lasten		**63.232**	**62.900**	**62.426**	**62.052**	**61.797**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-14	-14	-14	-14	-14
1.2	Openbare orde en veiligheid	-307	-216	-167	-167	-167
04.01	**Veilige stad**	**-321**	**-230**	**-181**	**-181**	**-181**
0.2	Burgerzaken	-2.351	-2.388	-2.556	-2.582	-2.601
04.02	**Dienstverlening aan de stad**	**-2.351**	**-2.388**	**-2.556**	**-2.582**	**-2.601**
0.1	Bestuur	-3	-2	-2	-2	-2
0.4	Overhead	-488	-479	-479	-479	-479
04.03	**Effectief en efficiënt bestuurde stad**	**-491**	**-481**	**-481**	**-481**	**-481**
Totaal Baten		**-3.163**	**-3.099**	**-3.218**	**-3.243**	**-3.262**
Saldo van baten en lasten		**60.069**	**59.801**	**59.209**	**58.808**	**58.534**
Mutaties reserves		38	38	38	38	38
Saldo van baten en lasten		60.107	59.839	59.247	58.846	58.572

Programma 5 - Financiën en grondexploitaties

(Kaderstellende) nota's

- Financiële verordening gemeente Hilversum 2022 (2021)
- Uitvoeringsnota grondprijzen (2021)
- Legesverordening 2024 (2023)
- Verordening onroerendezaakbelasting 2024 (2023)
- Verordening precariobelasting 2024 (2023)
- Geactualiseerde nota grond- en vastgoedbeleid (2024)
- Geactualiseerde Meerjarige onderhoudsplanning 2024-2033 (2024)
- Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen (2024)
- Nota kostenverhaal (2024)

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.
De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Financiën en grondexploitaties zijn:

- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) (verbonden partij)
- GEM Crailo
- Vitens (verbonden partij)

Financieel gezonde stad

Opgave van de stad

De komende jaren blijven we werken aan investeringen in de stad die Hilversum en haar inwoners ten goede komen. Gezonde gemeentefinanciën blijven het uitgangspunt. Gezonde gemeentefinanciën zijn noodzakelijk om ook in de toekomst in de stad te kunnen blijven investeren en de begroting structureel in evenwicht te houden.

Indicatoren

Naam indicator		Referentiewaarde			Streefwaarde		Bron	Wettelijk
		2021	2022	2023	2024	2025		
037	Demografische druk uitgedrukt in een percentage (Verhouding tussen de productieve leeftijdsgroep (20-64) en de niet-productieve leeftijdsgroepen (-20 en 65+))	71,1	71,0	70,5	N.v.t.	Geen streefwaarde	CBS	Wettelijk
038	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens, in euro's	690	770	793	720	Geen streefwaarde	COELO	Wettelijk
039	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens, in euro's	827	920	945	878	Geen streefwaarde	COELO	Wettelijk

Financiële huishouding

Wij hebben als uitgangspunt dat inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn en dat er een gezonde verhouding is tussen inkomsten, uitgaven, vermogen en schulden. Structurele uitgaven worden in de regel niet gedekt met incidentele inkomsten. Om te kunnen blijven investeren in de stad is een financiële strategie van groot belang. Als gemeente streven we naar voldoende financiële reserves zodat we deze kunnen aanspreken voor grote investeringen in de stad en om tekorten in moeilijke tijden op te vangen. Op deze manier kunnen we onze financiële gezondheid handhaven en uitvoering geven aan ons beleid.

Speerpunten

- Uitvoeren van 213A onderzoeken.
- Voorbereiden op samenvoeging met gemeente Wijdemeren.

Reguliere activiteiten

- Inzetten op het verkrijgen van subsidies vanuit Europa, het Rijk, provincie en overige partijen.
- Monitoren van de financiële verordening 2022 en het financieel beleid.
- Monitoren van de investeringen in relatie tot de financiële verordening en een beheersbare schuldquote en solvabiliteit.
- Uitvoeren van de houdbaarheidstest gemeentefinanciën.
- Deelnemen aan samenwerkingsverbanden die de financiële kwetsbaarheden helpen beheersen. Daarbij is er blijvende aandacht voor en deelname aan de lobby richting het Rijk.
- Behouden van een reëel en structureel evenwicht van inkomsten en uitgaven.
- Inzetten op het behoud van een wendbare en weerbare begroting.
- Verder ontwikkelen van de financiële strategie in relatie tot het Meerjarenperspectief gebiedsontwikkelingen.

Innen lokale belastingen en heffingen

Voor meer details, inzake de lokale belastingen en heffingen zie paragraaf: 3.1 Lokale heffingen.

Speerpunten

- Voorbereidingen treffen voor de invoering van toeristenbelasting per 1 januari 2026. In 2025 wordt onderzocht welke ondernemers toeristische activiteiten aanbieden. Deze ondernemers worden geïnformeerd over de invoering van de toeristenbelasting en de tariefstelling wordt vastgesteld.
- Verantwoording afleggen over het beheer van BAG, BGT en BRO richting gemeenteraad en ministerie van BZK via ENSIA-zelfevaluaties. Onze focus ligt op het behalen van de wettelijke norm voor ENSIA-verantwoording over 2025 voor alle basisregistraties.

Reguliere activiteiten

- Gefaseerd aanpassen van de gemeentelijke belastingen en heffingen naar een kostendekkend niveau.
- Monitoren van de effecten van kwijtscheldingen en de afgelopen pandemie en de daaruit voortkomende oninbaarheid.
- Uitvoeren van het gastheerschap voor de Gemeente Wijdemeren.
- Invorderen van de gemeentelijke belastingen en heffingen.
- Monitoren van de voorziening dubieuze belastingdebiteuren.

Grondexploitatie en vastgoed

Opgave van de stad

Ons grond- en vastgoedbezit is een instrument om onze maatschappelijke doelen te realiseren. Wij beheren en verduurzamen het vastgoed in eigendom. Wij toetsen onze vastgoedportefeuille aan het grond- en vastgoedbeleid. Het meerjarenperspectief gebiedsontwikkeling (MPG) geeft inzicht in het cumulatieve effect van alle grote gebiedsontwikkelingen op de gemeentelijke begroting. Het MPG is hiermee een instrument dat de discussie over de sturing van de individuele gebiedsontwikkelingen faciliteert.

Voor een nadere toelichting op de financiële kengetallen verwijzen wij u naar paragraaf 2.2.6 Financiële kengetallen.

Beheer gebouwen en gronden

Eigendom van vastgoed is geen kerntaak van de gemeente. Vastgoed kan echter een belangrijke bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de gemeentelijke ambities.

Speerpunten

- Actualiseren van de meerjaren onderhoudsplanning met betrekking tot al het gemeentelijk vastgoed
- In kaart brengen van de mogelijkheden voor het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed dat in eigendom blijft en onderzoeken van mogelijkheden van externe (co)financiering of subsidie.
- Uitvoeren van de plannen voor de verduurzaming van het Raadhuis.

Reguliere activiteiten

- Beheren en onderhouden van het gemeentelijk vastgoed.
- Verkopen van vastgoed en gronden die niet binnen de strategische portefeuille passen.
- Aankopen en beheren van panden in gebieden waarop een voorkeursrecht is gevestigd op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten.
- Aankopen en huren van vastgoed ondersteunend aan het gemeentelijk beleid.

Strategische gronden actief inzetten om de stad te versterken

We zetten strategische gronden actief in om de stad te versterken.

Speerpunten

- Voorbereiden Raadsvoorstel en actualiseren van het vastgoed- en grondbeleid in combinatie met de verduurzamingsopgaven
- Anna’s Hoeve - Alle gronden zijn verkocht. De woningen op bouwveld 5.2 en 4.1/4.2 worden in 2025 opgeleverd.
- Arenapark - Na vaststelling van het stedenbouwkundig plan Sportpark wordt gewerkt aan de verdere uitwerking de plannen. Analoog wordt de financiële strategie (inclusief grondexploitatie) voor de gebiedsontwikkeling verder voorbereid.
- Bruisend Hart - Opstellen Omgevingsplan als uitwerking van het op 15 mei vastgestelde stedenbouwkundige plan. Voortzetten van verwerven van panden aan de Larenseweg, Kleine Drift en Zuiderweg.
- Circusterrein - uitvoering geven aan het bouwplan voor ongeveer 400 flexwoningen.
- Stationsgebied - Voortzetten van het verwerven van panden en gronden aan de Koninginneweg. Voorbereiding op de uitgifte van het eerste gronden.

Reguliere activiteiten

- Actualiseren en verder ontwikkelen van het Meerjarenperspectief gebiedsontwikkelingen als kader voor lopende en toekomstige projecten.
- Anna's Hoeve - Alle gronden zijn verkocht, laatste bouwprojecten zijn in uitvoering.
- Crailo - GEM Crailo geeft uitvoering aan de eigen grondexploitatie met de overgedragen gronden. Bestuurlijke aansturing samen met Gooise Meren en Laren.
- Verder inzetten op de financiële beheersbaarheid van projecten via portfolio- en projectmanagement. Op deze wijze wordt de financiële en juridische kwetsbaarheid verminderd en kennis en kunde geborgd.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2024(actueel)	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Dividend	250	250	250	250	250
Financieringsfunctie	684	190	45	-537	-1.307
Gemeentefonds	220.306	231.018	225.843	233.400	241.079
Lokale heffingen	25.253	26.492	27.069	28.213	28.213
Algemene dekkingsmiddelen	246.493	257.950	253.207	261.326	268.235

Toelichting bij: Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Gemeentefonds
De ramingen van de uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2023. Het gaat om de algemene uitkering, de uitkeringen voor het sociaal domein, en een aantal aparte uitkeringen.

Financieringsfunctie
Niet alle investeringen worden volgens planning uitgevoerd. Dat betekent dat de rente- en afschrijvingslasten meestal ook lager uitvallen. Wij houden hier altijd rekening mee door het opnemen van een stelpost en komen zo tot een reëlere benadering van de werkelijkheid.

Lokale heffingen
De opbrengsten uit Lokale heffingen bestaan uit de onroerende zaakbelasting en de precariobelasting. Dit zijn algemene belastingen die naar vrije keuze van de gemeente kunnen worden ingezet. In paragraaf 3.1 Lokale heffingen wordt uitgebreid stilgestaan bij deze inkomstenposten.

Dividend
Het geraamde dividend is afkomstig van een tweetal verbonden partijen: De Bank Nederlandse Gemeenten en het waterleidingbedrijf Vitens. Hilversum is aandeelhouder in beide vennootschappen.

Middelen begrotingsprogramma

Overzicht taakvelden

Bedragen x € 1.000

05	Financiën en grondexploitaties	Begroting 2024 stand voorjaarsnota	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
0.5	Treasury	-442	212	154	734	1.502
0.61	OZB woningen	1.156	1.136	1.137	1.146	1.155
0.62	OZB niet-woningen	705	639	636	635	634
0.64	Belastingen overig	1.704	1.269	1.264	1.262	1.261
0.8	Overige baten en lasten	3.036	2.244	10.138	15.797	22.675
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	60	-60	41	111	109
05.01	**Financieel gezonde stad**	**6.219**	**5.439**	**13.370**	**19.686**	**27.336**
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.440	2.954	1.928	1.926	1.925
8.2	Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	5.849	1.966	794	1.825	5.290
05.02	**Grondexploitatie en vastgoed**	**8.289**	**4.921**	**2.721**	**3.750**	**7.215**
Totaal Lasten		**14.507**	**10.360**	**16.091**	**23.436**	**34.550**
0.5	Treasury	-492	-652	-449	-447	-445
0.61	OZB woningen	-12.700	-13.412	-13.703	-14.481	-14.481
0.62	OZB niet-woningen	-12.225	-12.785	-13.071	-13.437	-13.437
0.64	Belastingen overig	-627	-542	-542	-542	-542
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-220.306	-231.018	-225.843	-233.400	-241.079
05.01	**Financieel gezonde stad**	**-246.350**	**-258.410**	**-253.609**	**-262.308**	**-269.985**
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-9.301	-5.716	-1.341	-1.341	-1.341
8.2	Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	-3.712	-1.817	-91	-1.124	-4.592
05.02	**Grondexploitatie en vastgoed**	**-13.013**	**-7.532**	**-1.431**	**-2.465**	**-5.932**
Totaal Baten		**-259.363**	**-265.942**	**-255.040**	**-264.772**	**-275.917**
Saldo van baten en lasten		**-244.856**	**-255.582**	**-238.949**	**-241.336**	**-241.366**
Mutaties reserves		0	1.066	0	0	0
Saldo van baten en lasten		-244.856	-254.516	-238.949	-241.336	-241.366

3. De paragrafen

3.1 Lokale heffingen

Deze paragraaf geeft een overzicht van de belastingen en rechten die de gemeente oplegt aan inwoners, ondernemers en organisaties. Gemeentelijke heffingen bestaan uit ongebonden heffingen en heffingen die gebonden zijn aan bepaalde leveringen en diensten van de gemeente.

Ongebonden heffingen behoren tot de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente. Hier staat geen aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Voorbeelden hiervan zijn onroerendezaakbelasting en precariobelasting. Bij de gebonden heffingen mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde lasten van de leveringen en diensten. Hier staat wel een aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de leges die betaald worden voor paspoorten en rijbewijzen, de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Hilversum moet een specifieke tegenprestatie leveren. Deze paragraaf geeft informatie over het beleid en de ontwikkeling van de tarieven van zowel de gebonden als ongebonden belastingen.

3.1.1 Lokale heffingen

Bepalen overhead uurtarief

Overheadkosten omvatten alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten, taken en/of producten. Overhead betreft alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Voorbeelden zijn de personeels- en overige kosten voor zaken als management, financiën, HRM, inkoop, communicatie, juridische zaken, informatievoorziening en automatisering (ICT), facilitaire zaken en huisvesting.

De BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) schrijft voor dat de overheadkosten aan de taakvelden moeten worden toegerekend. De overheadkosten vormen daarmee een belangrijk onderdeel van de lokale heffingen. De toerekening van de overheadkosten aan de taakvelden geschiedt op basis van een verdeelsleutel. In Hilversum wordt de overhead uitgedrukt in een overhead uurtarief per Fte, waarbij uitgegaan wordt van 1.364 (Handleiding Overheidstarieven 2024 (rijksfinancien.nl)) productieve uren per fte op jaarbasis. In 2024 werd gerekend met 1.332 productieve uren per fte. Het overhead uurtarief wordt jaarlijks vastgesteld. Het overhead uurtarief bedraagt in 2025 € 53,68 per uur. In de paragraaf Bedrijfsvoering staat de verklaring met het verschil van de fte's over 2024.

Berekening overheadtarief	2025
Overheadskosten	€ 38.995.319
Productieve uren per fte	1.364
Aantal directe fte*	533
Overheadtarief	**€ 53,68**

**Medewerkers in het primaire proces.*

De woonlasten

De onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing bepalen de gemeentelijke woonlasten voor een huishouden. De tarieven voor de woonlasten worden jaarlijks vastgesteld door de gemeenteraad. Bij het bepalen van de tarieven 2025 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd, te weten:

1. **De totale woonlasten stijgen in 2025 met 7,4%.** Dit uitgangspunt sluit aan bij de afspraken die zijn gemaakt in de voorjaarsnota 2024. Bij de vaststelling van de voorjaarsnota is namelijk besloten de totale woonlasten in 2025 meer te laten stijgen dan de verwachte inflatie van 2025, dit om zo de benodigde extra inkomsten zoals opgenomen in de voorjaarsnota 2024 te genereren. Woningeigenaren, huurders en eigenaren van niet-woningen worden even zwaar belast. Zo worden de benodigde inkomsten op een eerlijke manier over iedereen verdeeld. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de voorjaarsnota 2024 “Balanceren”.
2. **We streven naar volledige kostendekkendheid:** De kostendekking mag maximaal 100% zijn. In Hilversum wordt gestreefd naar een dekkingspercentage van 99%. Deze marge van 1% wordt aangehouden om het risico, bij een eventuele juridische procedure over de kostendekking van de verordening, te minimaliseren.
3. **Meerjarige areaalontwikkeling**: In het coalitieakkoord “Hilversum Koesteren” is vastgelegd dat Hilversum ruwweg 3.000 nieuwe woningen tot aan 2030 wil realiseren. Onze ambitie is het realiseren van 350 nieuwbouwwoningen in 2025. Bij de berekening van het woonlastentarief baseren wij ons op de reële verwachting daarom zijn wij in de woonlastenberekening uitgegaan van 200 nieuwbouwwoningen in 2025. Bij het bepalen van de woonlastentarieven 2025 zijn, met inachtneming van bovengenoemde uitgangspunten, keuzes gemaakt die van invloed zijn op de woonlastenontwikkeling:

    - Om te voldoen aan de vastgestelde voorjaarsnota stijgen de woonlasten met 7,4%. Hiermee wordt de lastenstijging van afval en riool volledig gecompenseerd en de aanvullende € 800.000 zoals opgenomen in de voorjaarsnota gerealiseerd. De kostendekking voor riool daalt van 91% naar 89%. De kostendekking voor afval daalt van 93% naar 85%, Als de kostendekking hoger zou worden, dan zouden de woonlasten daardoor stijgen;
    - Er wordt in 2025 rekening gehouden met een waardeontwikkeling woningen van 2% en voor niet woningen een stijging van 1%;
    - De onttrekking aan de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing bedraagt in 2025 € 317.000. Na de onttrekking is de voorziening leeg. De voorziening voor rioolheffing wordt in 2025 gevuld met € 1.050.000. Dit bedrag wordt in de periode 2026 – 2028 onttrokken, zo houden wij ons onderhoudsniveau op peil.

In onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de verschillende tarieven. Ook is aangegeven wat het totaal aan woonlasten is per soort huishouden.

Lokale woonlastendruk	2024	2025	2026	2027	2028
Onroerendezaakbelasting eigenaren	274,43	307,88	313,73	331,3	344,88
Rioolheffing	205,31	225,99	235,07	233,03	235,51
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	398,24	427,68	439,68	451,99	464,65
Totaal	**877,98**	**961,55**	**988,48**	**1.016,32**	**1.045,04**
Procentuele wijziging voor woningeigenaren:					
* Eenpersoonshuishouden	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%
* Tweepersoonshuishouden	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%
* Meerpersoonshuishouden	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%
Gemiddelde stijging woningeigenaren	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%
Procentuele wijziging voor huurders van woningen					
* Eenpersoonshuishouden	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%
* Tweepersoonshuishouden	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%
* Meerpersoonshuishouden	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%

Het te betalen bedrag aan onroerendezaakbelasting eigenaren is berekend op basis van de verwachte gemiddelde WOZ-waarde voor 2025 van zowel huur- als koopwoningen. Op het moment van opstellen van de begroting 2025 is de waardeontwikkeling van alleen koopwoningen nog niet bekend. De in paragraaf 3.1.3 gepresenteerde cijfers geeft de woonlasten weer van 2024 op basis van alleen koopwoningen. De daar gepresenteerde woonlasten wijken daarom licht af omdat de gemiddelde WOZ-waarde van alleen koopwoningen is hoger.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Om het totaal van de woonlasten voor woningeigenaren met 7,4% te laten stijgen, stijgt het te betalen bedrag aan OZB voor een woningeigenaar voor een gemiddelde woning met 5,5%. Zij betalen immers ook nog riool -en afvalstoffenheffing. De tarieven voor niet-woningen (gebruikers) en niet-woningen (eigenaren) stijgen met 7,4%. Voor de periode 2026-2028 houden we het inflatiepercentage van 2,8% aan. De verwachte waardeontwikkeling 2025 voor woningen en niet-woningen is verwerkt in het tarief. In de begroting 2025 wordt voor dubieuze debiteuren 1% ten laste van de opbrengst OZB meegenomen: dit betreft circa € 260.000.

Ontwikkeling onroerende zaakbelasting	2024	2025	Verschil (€)	Verschil (%)
Woningen				
Gemiddelde woningwaarde	471.000	480.420	9.420	2,0%
Onroerendezaakbelasting eigenaren	291,83	307,88	16,05	5,5%
Niet - woningen gebruikers				
Gemiddelde waarde	826.000	834.260	8.260	1,0%
Onroerendezaakbelasting gebruiker	1.573,69	1.690,46	116,77	7,4%
Niet -woningen eigenaren				
Gemiddelde waarde	826.000	834.260	8.260	1,0%
Onroerendezaakbelasting eigenaren	2.356,00	2.530,82	174,82	7,4%

Ten tijde van het opstellen van deze begroting zijn de WOZ-waarden voor het nieuwe jaar nog niet bekend. Bij het berekenen van de tarieven wordt daarom een inschatting gemaakt van de verwachte waardeontwikkeling ten opzichte van de reeds bekende WOZ-waarden. Als in het nieuwe jaar de aanslagen worden opgelegd, gebeurt dat op basis van de op dat moment bekende WOZ-waarden. Deze kunnen afwijken van de waarde waarvan in deze begroting is uitgegaan.

Rioolheffing

De rioolheffing is een gebonden belasting die wordt geheven om beheer en onderhoud van de riolering te bekostigen. Ook maatregelen die worden genomen in verband met het verwerken van hemelwater en het reguleren van het grondwater vallen hieronder.

De rioolheffing mag maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hilversum wordt gestreefd naar een dekkingspercentage van 99%. Aan het eind van ieder jaar worden de daadwerkelijke baten en lasten in kaart gebracht. Het kan zijn dat de baten hoger liggen dan de lasten. Eventuele overschotten vloeien altijd terug naar de burger. Dit doen wij door de overschotten toe te voegen aan de egalisatievoorziening. Deze voorziening kan in de daaropvolgende jaren worden ingezet om eventuele tariefswijzigingen te beperken en de woonlasten zoveel mogelijk te beperken voor alle Hilversummers.

Bedragen x 1.000

Kostendekkendheid rioolheffing	2024	2025	2026	2027	2028
Kosten exploitatie	1.464	1.913	1.711	1.611	1.611
Dubieuze debiteuren	150	100	110	110	110
Kapitaallasten	1.000	981	989	960	1.074
Investering ideaalcomplex	4.329	3.436	4.486	4.486	4.486
Voorziening i.v.m. fasering investeringen		1.050	-450	-400	-200
Directe personeels- en organisatiekosten	997	1.178	1.169	1.166	1.163
Netto kosten taakveld	**7.940**	**8.658**	**8.015**	**7.933**	**8.244**
Toe te rekenen kosten via andere taakvelden					
Heffing en inning	233	240	239	239	239
Straatreiniging en zwerfafval	569	516	530	545	560
Waterwegen	383	403	378	389	400
Overhead	1.223	1.316	1.348	1.389	1.425
Btw	404	733	674	639	625
Totale kosten	**10.752**	**11.866**	**11.185**	**11.130**	**11.492**
Dekkingspercentage	91%	89%	99%	99%	96%
Toe te rekenen kosten	**9.803**	**10.584**	**11.088**	**11.074**	**11.074**
Totale opbrengst	**9.803**	**10.584**	**11.088**	**11.074**	**11.074**
Opbrengst mutatie egalisatievoorziening	270	-	-	-	-
Opbrengst heffingen	**9.533**	**10.493**	**10.997**	**10.983**	**10.983**
Overige opbrengsten	-	91	91	91	91
Tarief	€ 205,31	€ 225,99	€ 235,07	€ 233,03	€ 235,51
Procentuele verandering (t-1)	**8,1%**	**10,1%**	**4,0%**	**-0,9%**	**1,1%**

De belangrijkste mutaties ten opzichte van 2024 zijn:

- **Kosten exploitatie**: De kosten voor energie zijn explosief gestegen. Dit zorgt in 2025 voor een stijging van de lasten, na 2025 wordt bezien of dit zich doorzet. Vanaf 2025 is het budget voor onderzoek opgehoogd t.b.v. vooronderzoeken naar rioolvervangingen. Ook is in 2025 eenmalig meer budget voor rioolinspecties opgenomen voor de vervangingsopgave 2026-2035. Daarnaast worden de baten voor zwerfafval apart gepresenteerd onder de overige opbrengsten, waar die in 2024 van deze post werd afgetrokken.
- **Dubieuze debiteuren:** Mede door betere sturing op de vorderingen nemen de openstaande belastingvorderingen structureel af. Hierdoor kan de dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren ook verlaagd worden naar afgerond 1% van de opbrengsten.
- **Investering ideaalcomplex & fasering investeringen:** De dotatie riolen wordt incidenteel verlaagd met € 1.050.000. In 2025 zullen wij minder werkzaamheden uitvoeren dan vooraf begroot. Deze werkzaamheden gaan wij alsnog uitvoeren in de periode 2026-2028. In 2025 voegen wij daarom € 1.050.000 toe aan een voorziening om zo de middelen te hebben om deze investeringen in 2026-2028 uit te kunnen voeren. De investering in het ideaalcomplex wordt wegens inflatie verhoogd.

- **Directe personeels- en organisatiekosten:** De kosten zijn voornamelijk gestegen door de nieuwe CAO. Daarnaast worden vanaf 2025 de baten apart gepresenteerd onder de overige opbrengsten.
- **Straatreiniging en zwerfafval:** Zwerfafval werd deels aan riolering toegerekend, vanaf 2025 gaat dat volledig ten laste van de afvalstoffenheffing
- **Belasting over de toegevoegde waarde (Btw):** Door de stijging van de lasten waarover btw berekend mag worden neemt deze component toe ten opzichte van 2024.

Afvalstoffenheffing

Het verwijderen van ons afval is uitbesteed aan de Regio Gooi en Vechtstreek (GAD). De begroting van de GAD is daarom grotendeels bepalend voor de tarieven afvalstoffenheffing. Hilversum houdt toezicht op de begroting van de GAD met als doel een efficiënte en effectieve wijze van afvalinzameling, om daarmee de tarieven afvalstoffenheffing voor de burger zo stabiel en laag mogelijk te houden.
Afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De gemeente mag de kosten voor afvalinzameling doorbelasten aan haar inwoners. Deze doorbelasting vindt plaats op basis van het aantal huishoudens. De afvalstoffenheffing mag maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hilversum wordt gestreefd naar een dekkingspercentage van 99%. Aan het eind van ieder jaar worden de daadwerkelijke baten en lasten in kaart gebracht. Het kan zijn dat de baten hoger liggen dan de lasten. Eventuele overschotten vloeien altijd terug naar de burger. Dit doen wij door de overschotten toe te voegen aan de egalisatievoorziening. Deze voorziening kan in de daaropvolgende jaren worden ingezet om eventuele tariefswijzigingen te beperken en de woonlasten zoveel mogelijk te beperken voor alle Hilversummers.

Bedragen x 1.000

Berekening heffingspercentage Afval	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdrage GAD (Regio Gooi & Vechtstreek)	10.343	11.478	11.693	11.904	11.946
Kosten exploitatie	300	2	2	2	2
Dubieuze debiteuren	200	150	150	150	160
Kapitaallasten		12	12	11	11
Directe personeels- en organisatiekosten		78	77	77	77
Netto kosten taakveld	**10.843**	**11.719**	**11.934**	**12.143**	**12.195**
Toe te rekenen kosten via andere taakvelden					
Kwijtscheldingen	800	859	859	859	859
Heffing en inning	175	226	225	225	225
Straatreiniging en zwerfafval	443	2.133	2.133	2.133	2.133
Overhead	196	167	166	166	166
Btw	2.365	2.877	2.922	2.966	2.975
Totale kosten	**14.822**	**17.981**	**18.239**	**18.493**	**18.553**
Dekkingspercentage	93%	85%	83%	85%	88%
Toe te rekenen kosten	**13.772**	**15.275**	**15.165**	**15.708**	**16.269**
Totale opbrengst	**13.772**	**15.275**	**15.165**	**15.708**	**16.269**
Opbrengst mutatie egalisatievoorziening	324	317	0	0	0
Opbrengst heffingen	13.448	14.645	14.852	15.396	15.956
Overige opbrengsten		313	313	313	313
Stand van voorziening 31 december	317	0	0	0	0

Afvaltarieven	2024	2025	2026	2027	2028
Tarief eenpersoonshuishouden	€ 239,98	€ 257,74	€ 264,96	€ 272,37	€ 280,00
Tarief tweepersoonshuishouden	€ 319,32	€ 342,96	€ 352,60	€ 362,47	€ 372,62
Tarief meerpersoonshuishouden	€ 398,28	€ 427,68	€ 439,68	€ 451,99	€ 464,65
Procentuele verandering (t_{-1})	4,4%	7,4%	2,8%	2,8%	2,8%

De belangrijkste mutaties ten opzichte van 2024 zijn:

- **Bijdrage GAD (Regio G&V):** In de Voorjaarsnota 2024 zijn, op basis van de conceptbegroting en de kaderbrief van de Regio Gooi en Vechtstreek, de kosten voor de GAD geactualiseerd. Hierin is ook de aanvulling CAO verwerkt. De stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de actualisatie van de personeelslasten van de GAD en de stijging van het aantal inwoners.
- **Dubieuze debiteuren:** Mede door betere sturing op de vorderingen nemen de openstaande belastingvorderingen structureel af. Daarom is besloten de toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren te verlagen naar 1% van de opbrengsten (2024 = 1,3%).
- **Kosten exploitatie, kapitaallasten en de directe personeels- en organisatiekosten:** In 2024 is door een extern bureau onderzoek gedaan naar welke kosten meegenomen mogen worden in de berekening voor de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing. De uitkomsten hiervan zijn verwerkt in voorliggende paragraaf.
- **Kwijtscheldingen:** Het saldo dat wij verwachten te moeten kwijtschelden in 2025 stijgt, net als de woonlasten, met 7,4% ten opzichte van de begroting 2024.
- **Heffing en inning:** Op basis van een in 2024 door een externe partij verricht onderzoek is besloten in 2025 de kosten die gepaard gaan met het verwijderen van zwerfafval en het legen van de prullenbakken volledig toe te rekenen aan de afvalstoffenheffing en niet zoals voorgaande jaren deels toe te rekenen aan de rioolheffing.
- **Straatreiniging en zwerfafval:** Uit datzelfde onderzoek van het externe bureau is gebleken dat de kosten die de gemeente maakt voor zwerfafval en het legen van prullenbakken volledig toegerekend mogen worden aan de afvalstoffen. Deze komen bij de kosten voor straatreiniging, die altijd al deels toegerekend werden aan de afvalstoffen. Daarnaast worden de baten voor zwerfafval apart gepresenteerd onder overige opbrengsten.
- **Belasting over de toegevoegde waarde (Btw):** Over de kosten wordt ook een BTW percentage geheven (21%). De BTW lasten vallen hoger uit doordat de overige kosten stijgen.
- **Opbrengst mutatie egalisatiereserve:** Bij de jaarrekening 2023 is besloten € 317.000 te storten in egalisatievoorziening. Dit bedrag wordt in 2025 ingezet om het afvalstoffentarief te dempen.

Overige ongebonden lokale heffingen

Precariobelasting

In 2024 is de verordening precariobelasting geactualiseerd en is het aantal tarieven beperkt. Precariobelasting wordt geheven voor de volgende categorieën:

- Bouwmaterialen en dergelijke;
- Containers;
- Terrassen; bij de verordening precariobelasting is de klasse indeling weergegeven op de kaart.
- Incidentele en vaste standplaatsen.

De tarieven voor de terrassen worden stapsgewijs verhoogd tot: klasse 1 € 60, klasse 2 € 45 en klasse 3 € 30. We werken hiermee toe naar vergelijkbare tarieven van gemeenten met een vergelijkbare omvang. Hieronder volgt een overzicht van de ontwikkeling van de tarieven tot en met 2027:

Tarieven terrassen	2024	2025	2026	2027
Klasse 1	€ 50,00	€ 53,00	€ 56,00	€ 60,00
Klasse 2	€ 36,00	€ 38,00	€ 41,00	€ 45,00
Klasse 3	€ 21,50	€ 23,00	€ 26,00	€ 30,00

De overige tarieven stijgen met 2,8% inflatie.

Marktgelden

Marktgelden is een gebonden belasting die moet worden betaald voor een standplaats op de markt in Hilversum. Jaarlijks worden de marktgeldtarieven vastgesteld door de gemeenteraad. De heffing van marktgelden mag maximaal 100% kostendekkend zijn. In onderstaande tabel is aangegeven welke kosten wij toerekenen aan de markt, welk bedrag daarbij hoort en voor welk percentage wij deze doorbelasten in het tarief. De tarieven worden, in lijn met voorgaande jaren, ook in 2025 verhoogd op basis van de inflatie. De inflatie bedraagt 2,8%. De markttarieven worden in 2025 ten opzichte van 2024 geïndexeerd met 2,8% (CPI-maart 2024), zie hiervoor de verordening marktgelden 2025. Voorafgaand aan het opstellen van de verordening 2026 zal met de marktpartijen overlegd worden over een verdere stijging van het tarief.

Bedragen x 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Kapitaallasten (1)	15	15	15	15	15
Organisatiekosten	238	238	238	238	238
Schoonmaakkosten (2)	122	137	137	137	137
Nutsvoorziening etc.	3	3	3	3	3
Kosten markt	**378**	**393**	**393**	**393**	**393**
Verwachte inkomsten	**254**	**216**	**223**	**230**	**230**
Dekkingspercentage	67,2%	55,0%	56,7%	58,5%	58,5%
Promotie (3)	17	17	17	17	17
Energie (4)	9	9	9	9	9

1. Kapitaallasten voor de herinrichting van het plein bedragen € 1,5 miljoen. Omdat de markt op twee van de zeven dagen per week plaatsvindt, worden de kapitaallasten voor 29% doorbelast (2/7e deel). Hoewel de markt niet het volledige plein in beslag neemt, wordt het gehele plein gebruikt vanwege doorlooppaden, aanlooproutes en parkeergelegenheid voor de markt.
2. Schoonspuiten van het plein gebeurt maandelijks, maar dit is niet alleen voor de markt, aangezien andere evenementen ook bijdragen aan vervuiling. Omdat de markt slechts twee van de zeven dagen per week plaatsvindt, worden de schoonmaakkosten voor 29% (2/7e deel) doorbelast aan de markt.
3. Promotiekosten kent een apart tarief van €0,05 per vierkante meter per dag, het bedrag dat door de gemeente wordt ontvangen wordt niet door de gemeente besteed maar door de markt zelf.
4. Energielasten worden op basis van gerealiseerd verbruik doorbelast aan de verbruiker.

Tarieven per dag in € per m²	2024	2025	2026	2027	2027
Zaterdag					
Basistarief	€ 0,92	€ 0,99	€ 1,02	€ 1,04	€ 1,07
Promotietarief	€ 0,05	€ 0,05	€ 0,05	€ 0,05	€ 0,05
Totaal	**€ 0,97**	**€ 1,04**	**€ 1,07**	**€ 1,09**	**€ 1,12**
Woensdag					
Basistarief	€ 0,80	€ 0,86	€ 0,88	€ 0,91	€ 0,93
Promotietarief	€ 0,05	€ 0,05	€ 0,05	€ 0,05	€ 0,05
Totaal	**€ 0,85**	**€ 0,91**	**€ 0,93**	**€ 0,96**	**€ 0,98**

De tarieven zijn vanaf 2025 jaarlijks met 2,8% inflatie opgehoogd, zie hiervoor de verordening marktgelden 2025. Voorafgaand aan het opstellen van de verordening 2026 zal met de marktpartijen overlegd worden over een verdere stijging van het tarief.

Parkeerbelastingen

Er is sprake van een tweetal parkeertarieven. De tarieven voor straatparkeren en voor vergunningen. Daarnaast is er de naheffingsaanslag parkeerbelastingen (parkeerboete) die wordt opgelegd als er niet betaald is voor straat- of vergunning parkeren.

De parkeertarieven voor de vergunninghouders zijn als volgt:

Parkeergebied	Soort vergunning	Kosten (per jaar)	
		2024*	2025
Centrum	Bewonersvergunning	€ 75,00	€ 75,00
Centrum	Combinatievergunning	€ 300,00	€ 300,00
Centrum	Bedrijfsvergunning	€ 200,00	€ 200,00
Centrum	Autodatevergunning	€ 75,00	€ 75,00
Schil	Eerste bewonersvergunning	€ 40,00	€ 40,00
Schil	Tweede bewonersvergunning	€ 150,00	€ 150,00
Schil	Derde bewonersvergunning	€ 225,00	€ 225,00
Schil	Eerste bedrijfsvergunning	€ 200,00	€ 200,00
Schil	Tweede bedrijfsvergunning	€ 400,00	€ 400,00
Schil	Derde bedrijfsvergunning	€ 500,00	€ 500,00
Schil	Forensenvergunning	€ 400,00	€ 400,00
Schil	Autodatevergunning	€ 50,00	€ 50,00
Schil	Overloopvergunning	€ 75,00	€ 40,00
Centrum + schil	Algemene kaart	€ 1.850,00	€ 1.850,00
	Hulpverlenersvergunning	€ 400,00	€ 200,00
	Marktparkeerplaats	€ 60,00	€ 60,00
	Maatschappelijke vergunning	-	€ 100,00

* Bedragen 2024 zijn op basis de programmabegroting 2024. De hulpverlenersvergunning heette in 2024 Zorgvergunning. De Maatschappelijke vergunning is nieuw, deze is bedoeld voor maatschappelijke instellingen met vrijwilligers en ingesteld vanwege de gevolgen van het nieuwe parkeerbeleid.

Op basis van de financiële resultaten over de eerste helft van 2024, verwachten we in 2024 een financieel positief resultaat op het thema parkeren. Daarom stellen we in de verordening 2025 voor om een aantal tariefsverlagingen door te voeren voor 2025. Zo willen we géén algehele inflatiecorrectie toepassen, verlagen we het tarief van de digitale bezoekersregeling en halveren we het tarief van de hulpverlenersvergunning.

De tarieven voor straatparkeren zijn in het Centrum en de schil respectievelijk € 3,20 en € 2,90 per uur en zijn daarmee onveranderd ten opzichte van 2024. In de verordening Parkeerbelastingen 2025 is de mogelijkheid opgenomen voor een progressief parkeertarief in winkelstraten (na 1 uur, 2 uur of 3 uur: 2x uurtarief). Dit om doorstroming te bevorderen.

De kosten die de gemeente moet maken voor de 'naheffing' worden bij de parkeerder in rekening gebracht. Het tarief voor de naheffingsaanslag is wettelijk gemaximeerd. De gemeente mag dit bedrag alleen naheffen als de kosten die de gemeente moet maken voor de handhaving hoger zijn dan de opbrengst van de naheffingsaanslagen. In 2025 wordt het wettelijk maximum tarief naheffingsaanslagen gehanteerd. Voor nadere informatie verwijzen wij u naar de verordening parkeerbelastingen 2025.

Kostendekkendheid naheffingen parkeren	2024	2025
Kosten taakveld	958	1.280
Overige toe te rekenen kosten	43	40
Netto kosten taakveld	**1.001**	**1.320**
Belasting toegevoegde waarde (btw 21%)	210	277
Totaal toe te rekenen kosten inclusief btw	**1.211**	**1.597**
Opbrengst heffingen	1.000	1.000
Dekkingspercentage	**83%**	**63%**

Leges

De legesverordening bevat de tarieven voor een groot aantal gemeentelijke producten en diensten. Het gaat hierbij altijd om diensten waar mensen zelf om gevraagd hebben bij de gemeente. Voor de door de gemeente geleverde diensten kunnen leges in rekening worden gebracht. Bij de legesheffing worden de kosten die de gemeente maakt, verhaald op de aanvrager.

Kostendekkendheid leges	Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid
Algemene dienstverlening	2.324.325	2.187.597	94%
Dienstverlening fysieke leefomgeving	3.163.826	3.182.500	100%
Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	75.186	62.620	83%
Totaal	**5.563.337**	**5.432.717**	**98%**

Bij de kostendekkendheid van de legesverordening wordt gekeken naar de verordening als geheel. Kruissubsidiering binnen de afzonderlijke onderdelen is toegestaan. De kostendekkendheid van de gehele verordening komt voor 2025 uit op afgerond 98%.

Havengelden

Havengeld is een gebonden belasting die wordt betaald voor het gebruik van de Hilversumse haven. De havengelden bestaan uit liggelden van woonboten en kadegelden voor vracht- en recreatievaart. Het grootste deel van de opbrengsten is afkomstig van woonschepen. De havengelden mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hilversum is het niet realistisch om de lasten volledig door te belasten en tegelijkertijd realistische tarieven aan te bieden. De in Hilversum gehanteerde tarieven liggen op dit moment in lijn met of hoger dan de commerciële tarieven die de particuliere havens in de omgeving rekenen. De tarieven stijgen in 2025 ten opzichte van 2024 met 2,8% (inflatie). In verband met de grote hoeveelheid verschillende tarieven verwijzen wij hiervoor naar de verordening havengelden.

De opbrengsten uit de havengelden zijn beperkt. In 2025 wordt onderzocht in hoeverre de tarieven nog actueel zijn en of de tarieven die nog gebruikt worden ondergebracht kunnen worden binnen de verordening precariobelasting.

Bedragen x 1.000

Kostendekkendheid havengelden	2024	2025	2026	2027	2028
Kosten taakveld, inclusief omslagrente	99	81	77	77	76
Inkomsten taakveld, exclusief heffingen	-10	-10	-10	-10	-10
Netto kosten taakveld	**89**	**71**	**67**	**67**	**66**
Toe te rekenen kosten via andere taakvelden					
* Overige toe te rekenen kosten	1	1	1	1	1
* Overhead	25	25	25	25	25
* Btw	12	8	8	8	8
Totale kosten	**126**	**105**	**101**	**101**	**99**
Opbrengst heffingen	**19**	**19**	**19**	**19**	**19**
Dekkingspercentage	**15,0%**	**18,4%**	**19,2%**	**19,3%**	**19,5%**

Inkomsten uit lokale heffingen

Bedragen x 1.000

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Ongebonden heffingen					
Onroerendezaakbelastingen woningen	12.690	13.402	13.693	14.472	14.472
Onroerendezaakbelastingen niet woningen	12.437	12.776	13.062	13.432	13.432
Precariobelasting	202	168	168	168	168
Totaal niet gebonden heffingen	**25.329**	**26.346**	**26.923**	**28.072**	**28.072**
Gebonden Heffingen					
Rioolheffing	9.533	10.493	10.997	10.983	10.983
Afvalstoffenheffing	13.448	14.645	14.852	15.395	15.956
Marktgelden	254	261	268	275	275
Parkeermeters, vergunningen & fiscale parkeerheffingen	6.245	7.250	7.250	7.250	7.250
Leges omgevingsvergunningen	3.060	3.110	3.110	3.110	3.110
Leges burgerlijke stand	329	329	329	329	329
Leges rijbewijzen/paspoorten/ identiteitskaart	1.856	1.867	2.053	2.098	2.098
Leges gemeentelijke basisregistratie	33	33	33	33	33
Overige leges en heffingen	264	254	254	254	254
Totaal gebonden heffingen	**35.022**	**38.243**	**39.146**	**39.727**	**40.288**
Totale heffingen	**60.351**	**64.589**	**66.069**	**67.799**	**68.360**

De verschillen in begrote bedragen in verband met 2024 voor OZB, afval, riool en markt zijn eerder in deze paragraaf toegelicht. De opbrengsten voor precario dalen vanwege de herijking van het precariobeleid. De opbrengsten voor parkeren stijgen vanwege de uitbreiding van het gebied voor betaald parkeren. De stijging in de leges paspoorten/identiteitskaart is een direct gevolg van de te verwachten paspoortpiek. Deze piek is een gevolg van het verlengen van de geldigheidsduur van vijf naar tien jaar vanaf 2014. De destijds uitgereikte paspoorten moeten de komende periode verlengd worden.

Onbenutte belastingcapaciteit

In de paragraaf Weerstandsvermogen staat het bedrag van de onbenutte belastingcapaciteit OZB. Hier staat het bedrag dat de gemeente van het Rijk maximaal mag (en in het geval van een artikel 12 status moet) vragen. De gemeente zit ruim onder de maximale OZB-opbrengsten. Daarnaast is de kostendekking van riool en afval onder de 99%, waardoor niet alle mogelijke lasten worden doorberekend aan de inwoners.

3.1.2 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Hilversum kent een aantal huishoudens dat moet rondkomen van een minimuminkomen. Daarom biedt de gemeente inwoners en ondernemers (alleen privé-belastingschulden) die niet, of met moeite in staat zijn om de lokale belastingen te betalen de gelegenheid gebruik te maken van kwijtschelding. Hiervoor moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Hoofdregel is dat gemeenten de kwijtscheldingsregels van de Rijksoverheid volgen. De gemeenteraad kan op een aantal punten van de rijksregels afwijken:

- Bepalen dat geen of slechts gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend;
- Uitgaan van hogere kosten van bestaan dan de rijksregels voorschrijven, 100% in plaats van 90%;

- Een verruimde pensioengerechtigde leeftijd norm (PGL-norm);
- Bepalen dat kleine zelfstandigen in aanmerking komen voor kwijtschelding van hun privé-belastingschulden;
- Kosten kinderopvang als uitgave meerekenen.

In Hilversum wordt binnen de mogelijke verruiming het maximale toegepast. Dit is vastgelegd in de ''Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Hilversum 2023''. De gemeente Hilversum verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing. Ook kan kwijtschelding worden verleend voor onroerendezaakbelasting en rioolheffing. Omdat dit eigenarenbelastingen zijn komt kwijtschelding bij deze belastingsoorten in de praktijk zelden voor. Het aantal kwijtscheldingsverzoeken laat zich moeilijk vooraf voorspellen. Voor 2025 is een totaalbedrag van € 859.000 aan kwijtschelding begroot. Voor 2024 was dit € 800.000. De stijging van het tarief afvalstoffenheffing voor 2025 is verwerkt in het begrote bedrag.

In het convenant met Waternet is vastgelegd dat de gemeente Hilversum de kwijtscheldingsverzoeken voor aanslagen behandelt die Waternet oplegt aan inwoners van de gemeente Hilversum. Dit betreft de zuivering-, verontreiniging- en de watersysteemheffing. Dit zorgt ervoor dat inwoners van de gemeente Hilversum alleen bij Hilversum een kwijtscheldingsverzoek moeten indienen en niet ook nog bij het Waternet. De kwijtscheldingsverzoeken van inwoners uit Wijdemeren worden ook door Hilversum behandeld.

Bij het beoordelen van kwijtscheldingsverzoeken wordt gebruik gemaakt van het Inlichtingenbureau. Zij toetsen geautomatiseerd of inwoners in aanmerking komen voor kwijtschelding. De inwoners die op basis van deze automatische toets in aanmerking komen voor kwijtschelding hoeven geen aanvraag meer te doen.

Omschrijving	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Aantal kwijtscheldingsverzoeken (inclusief Waternet)	3.436	3.850	3.850
Waarvan:			
Geheel toegekend	2.429	2.850	2.850
Gedeeltelijk toegekend	6	50	50
Afgewezen	739	950	950
Ingetrokken	81	-	-
Per 31 december 2023 in behandeling	181	-	-
Totaalbedrag kwijtschelding	€ 807.000	€ 800.000	€ 859.000
Aantal herzieningen	198	175	175
Percentage ongegronde herzieningen	46,0%	30,0%	30,0%
Percentage herzieningen afgehandeld binnen zes maanden		100,0%	100,0%

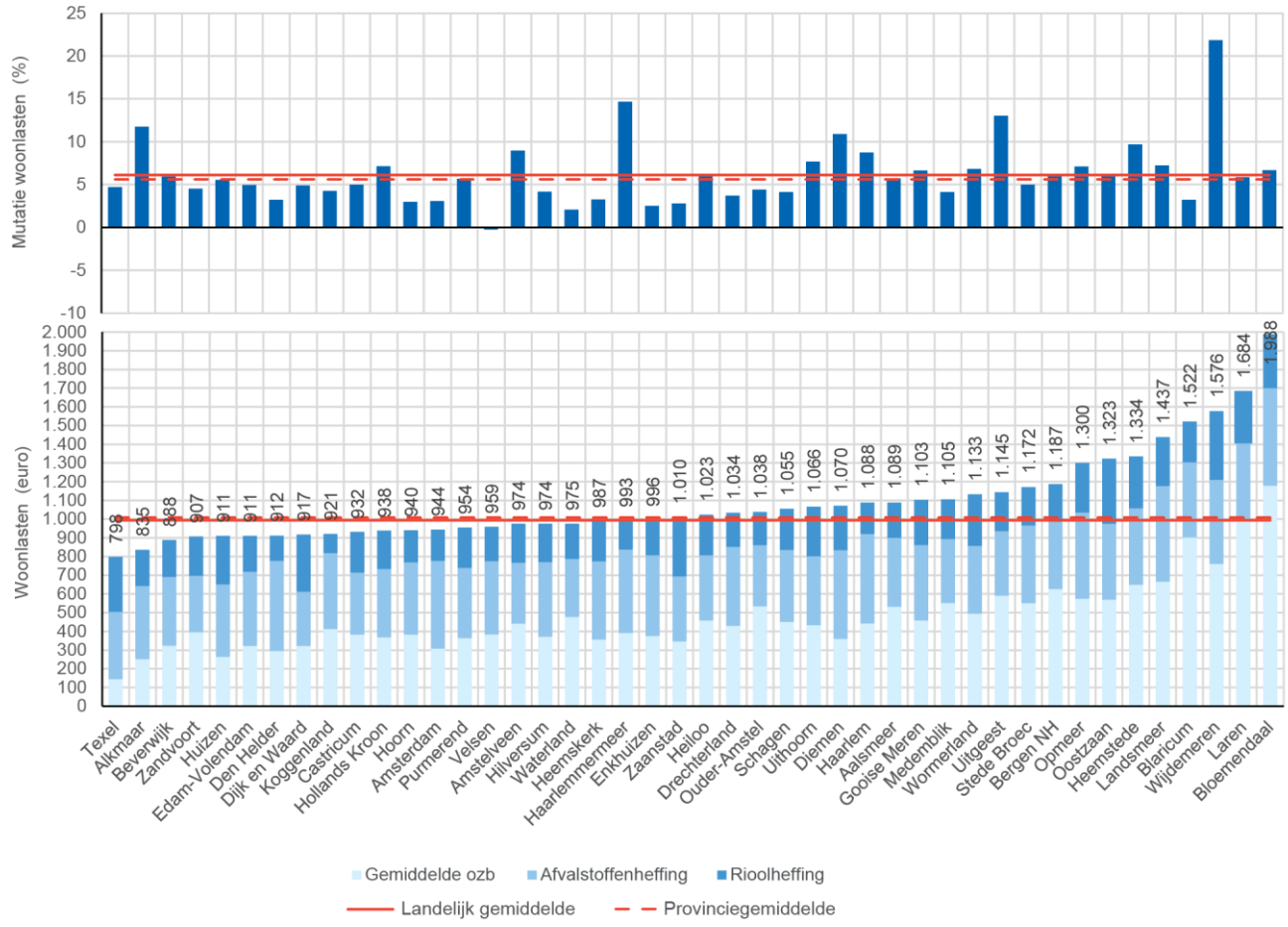
3.1.3 Landelijke woonlastenvergelijking

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) is een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen dat zich onder andere bezighoudt met het in kaart brengen van de ontwikkeling van de belangrijkste lokale tarieven van alle gemeenten, provincies en waterschappen in Nederland. Het COELO brengt ieder jaar de 'Atlas van lokale lasten' uit. De Atlas van de lokale lasten is een jaarlijks overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen inclusief een vergelijk tussen verschillende gemeenten, provincies en waterschappen. Iedere inwoner van Hilversum kan op deze wijze haar woonlasten vergelijken met de geldende woonlasten in omliggende gemeenten.

De woonlasten van eigenaren die het COELO presenteert zijn op basis van de gemiddelde WOZ-waarde van koopwoningen. Op het moment van opstellen van de begroting 2025 is de waardeontwikkeling van alleen koopwoningen nog niet bekend. De in paragraaf 3.1.1: Lokale heffingen gepresenteerde cijfers zijn daarom op basis van de gemiddelde WOZ-waarde van alle woningen. De gemiddelde woonlasten van de COELO wijken daarom licht af.

Onderstaande tabellen bevatten de woonlasten in de provincie Noord-Holland, van regiogemeenten en gemeenten met een vergelijkbare omvang. De vergelijking is gemaakt op basis van de tarieven voor het belastingjaar 2024.

Grafiek 1: Benchmark woonlasten Noord-Holland 2024

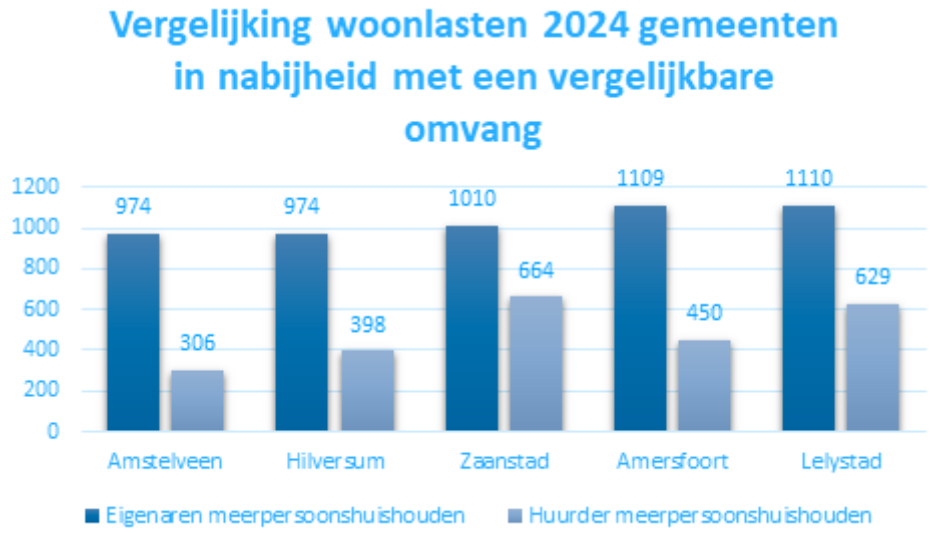

De doorgetrokken rode lijn geeft het landelijk gemiddelde weer en de onderbroken rode lijn geeft het provinciale gemiddelde weer. De gemiddelde woonlasten in Hilversum zijn in lijn met zowel de landelijke als provinciaal gemeten gemiddelde woonlasten.

Grafiek 2: Vergelijking woonlasten 2024 (regio gemeenten)

Grafiek 3: Vergelijking woonlasten 2024 (gemeenten in nabijheid met een vergelijkbare omvang)

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf bestaat uit een toets van het huidige weerstandsvermogen van de gemeente en een beschrijving van de wettelijk verplichte financiële kengetallen. Het weerstandsvermogen van de gemeente geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële gevolgen van eventuele optredende risico's op te vangen zonder dat het vastgestelde beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de *beschikbare* weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen) en de *benodigde* weerstandscapaciteit (het risicoprofiel).

Door het weerstandsvermogen te toetsen kan worden geborgd dat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de gemeente. De focus hierin ligt op hoevéél er opgevangen kan worden, niet hoofdzakelijk op wát er mogelijk opgevangen moet worden (de individuele risico's). Inzicht in het weerstandsvermogen draagt bij aan de overwegingen in het kader van mogelijke toekomstige plannen en ontwikkelingen. Het dient de discussie over risicobereidheid, de afweging in hoeverre mogelijk toekomstige risico's als aanvaardbaar worden beoordeeld. In die afweging wordt de financiële- en vermogenspositie van de gemeente bezien in het licht van de maatschappelijke opgave van de stad.

Actualiteit
De berekening van het weerstandsvermogen is een momentopname gebaseerd op én afhankelijk van de omstandigheden en feiten zoals bekend op het moment van berekenen. Om een weerstandsvermogen toets te kunnen doen, moet er een concreet meetmoment worden geprikt. De inhoud van de paragraaf kan daarin achterlopen op eventuele nieuwe feiten die zich tussen de peildatum en publicatie van deze stukken hebben voorgedaan.

3.2.1 Weerstandsvermogen en risicomanagement

Risicomanagement omvat het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met én het beheersen van risico's. Een risico is een onzekere gebeurtenis met mogelijke (positieve of negatieve) gevolgen voor de gemeente. De gevolgen kunnen van diverse aard zijn, bijvoorbeeld: beleidsmatig, imago-gerelateerd of financieel. Met betrekking tot het weerstandsvermogen ligt de focus op de financiële gevolgen van risico's. Het weerstandsvermogen is een indicator voor de mate waarin de gemeente in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt.

Beleidskader
Het beleidskader bestaat uit de door de Raad vastgestelde Financiële verordening gemeente Hilversum 2022. Deze is verder uitgewerkt in de Nota financieel beleid 2022. De vastgestelde norm is dat het weerstandsvermogen minimaal 1,0 moet zijn. Doel van de gemeente Hilversum op het gebied van risico's is om te voorkomen dat elke tegenvaller invloed heeft op de voortzetting van vastgesteld beleid. Omdat tegenvallers leiden tot hogere lasten of lagere baten dan waarmee vooraf rekening is gehouden, rust het beleid op twee pijlers:

1. Uitgaven die onvermijdelijk op de gemeente afkomen worden in de begroting opgenomen. In dit kader worden jaarlijks gemeentebreed autonome ontwikkelingen geïnventariseerd en beoordeeld op 'vermijdelijkheid'. Met algemene kostenontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen wordt – in relatie tot de verwachte ontwikkeling van de algemene uitkering – in de meerjarenraming rekening gehouden via stelposten. Zo wordt voorkomen dat voorspelbare ontwikkelingen leiden tot overschrijdingen van de begroting.

2. Risico's – onzekere gebeurtenissen met gevolgen voor de gemeente – worden in beeld gebracht en gekwantificeerd. Het risicoprofiel wordt opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen & risicobeheersing van de begroting of de jaarrekening. Risico's die worden opgenomen in het gemeente brede risicoprofiel (weerstandsvermogen risico's) voldoen aan de volgende criteria (conform Nota financieel beleid 2022):

   2.a. Risico's met een kans percentage van tussen de 20% en 80% in combinatie met een onzekere maar mogelijke financiële impact van € 100.000 en hoger;
   2.b. Risico's met een kans percentage van 80% en hoger worden als zekerheden beschouwd en moeten, mits de financiële impact redelijkerwijs en onderbouwd te schatten is, niet als risico worden opgenomen maar worden verwerkt in de begroting. Als het echter een onzekere en sterk uiteenlopende of variabele financiële impact heeft, die mogelijk € 100.000 en hoger uit kan vallen, wordt het opgenomen als weerstandsvermogen risico.

Risicomanagement is geen exacte wetenschap, maar draait om beredenering en inschatting. Risico's zijn alom aanwezig en verbonden met alles dat we doen, maar niet alle risico's zijn ook wezenlijk van invloed op het weerstandsvermogen. Voor de weerstandsvermogen toets worden alleen risico's met substantiële financiële gevolgen opgenomen in het risicoprofiel (gespecificeerd in de Nota financieel beleid 2022 artikel 39).

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit twee componenten:

- de beschikbare weerstandscapaciteit – hoeveel middelen zijn er beschikbaar om risico's op te vangen (excl. onbenutte belastingcapaciteit), en;
- de benodigde weerstandscapaciteit – hoeveel middelen zijn er nodig om de geïdentificeerde risico's op te kunnen vangen

De weerstandsfactor zoals berekend voor de begroting 2024 is als volgt:

		Bedragen x € 1.000	
Weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit	63.980 / 4.801	= 13,3

Zoals verwoord in de Nota financieel beleid moet het weerstandsvermogen minimaal 1,0 zijn. Op het moment van opstellen van deze paragraaf is de weerstandsfactor 13,3. In de jaarstukken 2023 kwam de weerstandsfactor uit op 14,3. De verlaging van de weerstandsfactor komt met name door het verminderen van de algemene reserves, zoals besloten door de gemeenteraad bij de goedkeuring van de jaarrekening 2023. Dit heeft invloed op de beschikbare weerstandscapaciteit. De *beschikbare* en *benodigde* weerstandscapaciteit worden in paragraaf 3.2.2 Beschikbare weerstandscapaciteit en paragraaf 3.2.3 Benodigde weerstandscapaciteit nader toegelicht. Desondanks blijft de weerstandsfactor van 13,3 als uitstekend beschouwd.

3.2.2 Beschikbare weerstandscapaciteit

De *beschikbare* weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel middelen er beschikbaar zijn om eventuele risico's op te kunnen vangen. De huidige beschikbare weerstandscapaciteit, inclusief het verloop vanaf begroting 2022 ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2024	Jaarstukken 2023	Begroting 2025
Algemene reserve	69.810	68.720	63.905
Onvoorzien	100	-	75
Prognose jaarrekeningresultaat	n.v.t.	4.153	n.v.t.
Saldo begrotingsjaar	1.000	-	-
Totaal	**70.910**	**72.873**	**63.980**

Ten opzichte van het vorige meetmoment (de jaarstukken 2023) is de totale beschikbare weerstandscapaciteit zo'n € 8,8 miljoen afgenomen. Besluitvorming over het afromen van de algemene reserve heeft plaatsgevonden bij de vaststelling van de jaarrekening 2023.

Potentiële weerstandscapaciteit

De *potentiële* weerstandscapaciteit is niet direct beschikbaar maar geeft aan welke ruimte er is om de beschikbare weerstandscapaciteit te verhogen. Het verhogen van de beschikbare weerstandscapaciteit is 'één van de knoppen' waar, onder andere voor grote opgaven, aan gedraaid zou kunnen worden om het weerstandsvermogen te verhogen.

Bedragen x € 1.000

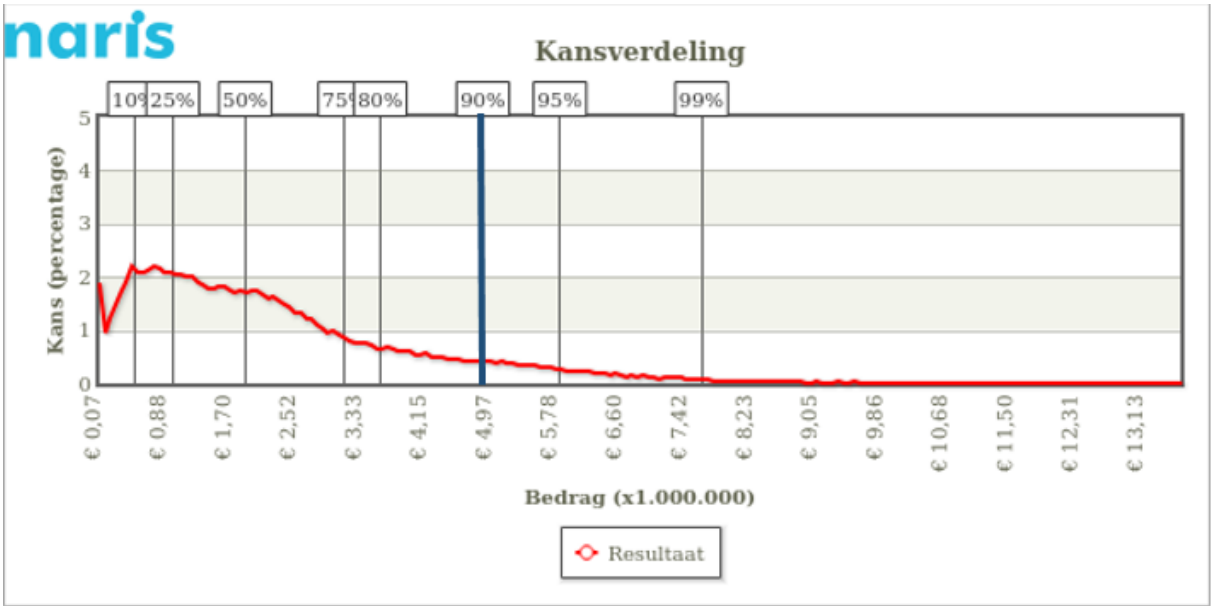
Potentiële weerstandscapaciteit	Begroting 2024	Jaarstukken 2023	Begroting 2025
Beschikbare weerstandscapaciteit	70.910	72.873	63.980
Onbenutte belastingcapaciteit	16.423	16.423	14.846
Totaal	**87.333**	**89.296**	**78.577**

3.2.3 Benodigde weerstandscapaciteit - risicoprofiel

De *benodigde* weerstandscapaciteit heeft betrekking op het bedrag dat nodig is om de geïdentificeerde risico's financieel af te dekken. Aan de hand van de individuele kwantificering van de risico's die uit de risicogesprekken zijn voortgekomen, zijn de risico's gesimuleerd. De simulatie is gebaseerd op de Monte-Carlomethode en wordt softwarematig uitgevoerd. Om het bedrag voor de benodigde weerstandscapaciteit op basis van het risicoprofiel vast te stellen, houden we de in Nederland gebruikelijke norm aan van het in 90% van de scenario's kunnen afdekken van de risico's. In het huidige risicoprofiel komt dat neer op afgerond € 4,8 miljoen.

Bedragen x € 1

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	435.637
25%	915.551
50%	1.823.051
75%	3.070.342
80%	3.515.373
90%	**4.800.633**
95%	5.766.451
99%	7.540.055

Ten opzichte van het vorige risicoprofiel (jaarrekening 2023) is de benodigde weerstandscapaciteit met ongeveer € 0,3 miljoen afgenomen tot een saldo van afgerond € 4,8 miljoen. De belangrijkste mutaties zijn:

- **Het vervallen van het risico omtrent de grondexploitatie Anna's Hoeve (voormalig R190).** Inmiddels zijn alle bouwvelden in de grondexploitatie Anna's Hoeve zijn verkocht, ontwikkeld en bewoond. Daarmee komt dit risico te vervallen.
- **Het verlagen van het risico inzake faillissementen en dubieuze belasting debiteuren (voormalig R257)** wat kan leiden tot een inkomstenderving. In de begroting 2025 is rekening gehouden met een voorziening dubieuze belasting debiteuren waar eventuele oninbare vorderingen uit gedekt kunnen worden.
- **Het verlagen van het risico omtrent datalekken en informatieveiligheid van 25% naar 20% (R209).** In 2024 is er veel aandacht besteed aan het onderwerp informatieveiligheid en zijn er aanvullende maatregelen getroffen om de informatieveiligheid verder te vergroten en de kans op datalekken te verlagen. Om deze reden is dit risico naar beneden bijgesteld.
- **Daarentegen blijft er sprake van onzekerheid ten aanzien van de algemene uitkering vanuit het Rijk (R103).**
  In eerdere planning- en controlproducten is al aangegeven dat de omvang van de algemene uitkering onzekerheid met zich meebrengt. Hilversum wordt namelijk geconfronteerd met een nieuwe financieringsmethodiek van het rijk, waarbij het accres is gekoppeld aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Daarnaast voert het rijk periodiek wijzigingen door in aantallen die bepalend zijn voor de verdeelmaatstaven, zoals het aantal inwoners, woonruimten, bijstandsontvangers en leerlingen. Het coalitieakkoord van het nieuwe kabinet Schoof kan ook gevolgen hebben voor het gemeentefonds. Om deze redenen wordt in dit risicoprofiel rekening gehouden met een maximale financiële nadelige impact van ongeveer € 1,9 miljoen, met een kans van optreden van 25%.

Top 5 risico's

Het onderstaande overzicht toont de 5 grootste risico's zoals opgenomen in het huidige risicoprofiel met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. De top 5 vertegenwoordigt ongeveer 80% van het totale risicoprofiel. Een volledig overzicht van de risico's die betrokken zijn bij het bepalen van de *benodigde* weerstandscapaciteit is terug te vinden in bijlage 6.2 Toelichting weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bedragen x € 1.000

Top	Risico	Invloed (%)	Risico	Minimale financiële impact	Maximale financiële impact
1	R209	23%	Datalekken en informatieveiligheid	80	5.000
2	R100	22%	BUIG-Negatief saldo inkomsten-uitgaven bijstand	-	2.000
3	R206	15%	Ontwikkelingen in de Grex	-	5.000
4	R103	11%	Tegenvallende uitkering gemeentefonds	-	1.900
5	R98	9%	Meer gebruik van voorziening jeugdzorg	-	1.000

3.2.4 Toelichting risicoprofiel

Zoals eerder genoemd is risicomanagement geen exacte wetenschap maar draait om beredenering en inschatting. Een risicoprofiel is altijd een momentopname en aan verandering onderhevig. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2025 en het voorliggende risico profiel, is er sprake van diverse economische en maatschappelijke onzekerheden die op termijn mogelijk van invloed kunnen zijn op de uitvoering van het gemeentelijk beleid. Deze onzekerheden zijn op dit moment nog niet als concrete risico's te vatten en zijn om deze reden niet betrokken bij de berekening van de *benodigde* weerstandscapaciteit. De huidige weerstandsfactor van 7,6 geeft aan dat er een ruime buffer aanwezig is voor het opvangen van eventuele aanvullende tegenvallers.

Onderstaand een korte toelichting op de belangrijkste economische en maatschappelijke ontwikkelingen op dit moment die op termijn mogelijk een direct of indirect van invloed kunnen zijn op de uitvoering van ons beleid.

- **Inflatieontwikkeling** – De inflatie is de afgelopen maanden sterk gestegen, wat heeft geleid tot hogere loon-, prijsindexaties en bouwkosten. Hoewel de huidige inflatieverwachtingen zijn verwerkt in de begroting, blijft de inflatie een onzekere factor, waardoor toekomstige aanpassingen nodig kunnen zijn. Om eventuele tegenslagen op te vangen, heeft de gemeente uit voorzorg een reserve gevormd.
- **Opvang vluchtelingen** - In Nederland zijn meerdere Oekraïense vluchtelingen aanwezig, ook Hilversum vangt een deel van deze vluchtelingen op. Het uitgangspunt is dat het rijk de kosten die gemaakt worden door gemeenten integraal vergoedt. We verwachten dat het normbedrag voor 2025 ontoereikend is om de opvang van Oekraïners te bekostigen, onder andere door de realisatie en inrichting van een nieuwe opvanglocatie ter vervanging van de Philipsweg. Desalniettemin kan de gemeente de extra kosten declareren bij het Rijk via de de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne. Aangezien het Rijk de kosten voor opvang volledig vergoedt, wordt dit momenteel niet als financieel risico opgenomen in de risicoparagraaf. Naast de opvang van Oekraïense vluchtelingen staat ook de reguliere asielopvang onder druk, omdat de opvangcapaciteit van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) onvoldoende is. Om deze reden is de Spreidingswet ingevoerd. Op dit moment zijn de kosten voor Hilversum beheersbaar. Daarom is deze opvang in de huidige begroting niet als financieel risico opgenomen in de risicoparagraaf.

- **Project flexwoningen** - De gemeente Hilversum werkt samen met woningcorporaties om flexibele woningen te plaatsen die maximaal 15 jaar op één locatie blijven. Na deze periode moeten de woningen mogelijk verplaatst worden. Als verplaatsing niet mogelijk is, leidt dit tot een volledig afschrijvingsverlies voor de woningcorporaties. De overheid dekt 60% van dit risico, de gemeente 25%, en de woningcorporatie de resterende 15% en de verplaatsingskosten. Indien de woningen na 15 jaar worden verplaatst, vervalt het risico voor de gemeente. Wij verwachten dat dit realiseerbaar is. Om deze reden is dit project nu niet als financieel risico opgenomen in de risicoparagraaf.
- **Samenvoeging met de gemeente Wijdemeren** – De gemeente Wijdemeren wordt naar verwachting per 1 januari 2027 samengevoegd met Hilversum. Hoewel deze samenvoeging veel kansen biedt, brengt het ook uitdagingen en financiële gevolgen met zich mee. Het rijk stelt middelen beschikbaar om de samenvoeging te realiseren en op dit moment wordt verwacht dat deze middelen voldoende zijn. Daarom is dit risico/kans niet financieel opgenomen in het huidige risicoprofiel.

3.2.5 Financiële Kengetallen

Het BBV schrijft sinds 2015 voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen zes kengetallen worden opgenomen. De kengetallen zullen in samenhang worden beoordeeld, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente. De financiële positie is geen doel op zich maar moet altijd worden bekeken in samenhang met de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn.

Van de Provincie Noord-Holland is een handreiking ontvangen om de kengetallen te kwalificeren aan de hand van signaleringswaarden die afkomstig zijn van de stresstest voor 100.000+ gemeenten. De signaleringswaarden hebben de volgende indeling:

Ref.	Kengetal	Categorieën		
		A	B	C
1	Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
2	Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	<90%	90-130%	>130%
3	Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
4	Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
5	Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
6	Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden, wordt aan de categorieën door de provincie geen normering gegeven. Wel meldt de provincie dat over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Voor de gemeente Hilversum zien de kengetallen er als volgt uit:

Ref.	Kengetal			Begroting		
		Jaar-rekening 2023	Originele begroting 2024	2025	2026	2027	2028
1	Netto schuldquote	59,0%	64,0%	64,0%	76,0%	79,0%	82,0%
2	Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	53,0%	59,0%	58,0%	69,0%	72,0%	76,0%
3	Solvabiliteitsratio	25,0%	24,0%	23,0%	21,0%	20,0%	20,0%
4	Grondexploitatie	1,0%	0,0%	1,5%	-0,4%	0,0%	0,0%
5	Structurele exploitatieruimte	3,7%	2,5%	0,5%	-0,6%	0,6%	0,9%
6	Belastingcapaciteit	102,0%	97,0%	97,0%	97,0%	97,0%	97,0%

1. Netto schuldquote
Betekenis. De netto schuldquote geeft inzicht in de mate waarin de schuldenlast drukt op de exploitatie. De netto schuldquote is het percentage van de netto schuld ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. Het percentage dat hieruit voortkomt, geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Voor dit kengetal geldt: hoe lager, hoe beter.

Beoordeling. Het percentage bedraagt 64% in 2025 en valt daarmee in de categorie ‘minst risicovol’. In de jaren 2026-2028 is een reeks te zien met oplopende percentages. Toch valt in de komende jaren dit kengetal nog steeds in de categorie ‘minst risicovol’. De oplopende percentages worden veroorzaakt doordat de schulden vanaf 2024 ieder jaar oplopen, terwijl de inkomsten, waartegen in dit kengetal de schuldenlast wordt afgezet, maar licht stijgen. Het kengetal is gestegen ten opzichte van de jaarstukken vanwege een stijging in de schulden en de inkomsten.

2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Betekenis. Dit kengetal verschilt maar op één punt van het vorige: in dit kengetal worden uitgeleende gelden buiten beschouwing gelaten. Die komen immers normaal gesproken weer terug naar de gemeente. Bij een groot bedrag aan uitgeleende gelden zal het percentage lager (lees: gunstiger) uitvallen dan het percentage onder 1 hierboven.

Beoordeling. Dit kengetal valt met 58% logischerwijs lager uit dan het vorige en bevindt zich in dezelfde ‘minst risicovol’ categorie. De ontwikkeling van dit kengetal laat hetzelfde verloop zien als de netto schuldquote. Het kengetal is net als het vorige kengetal gestegen ten opzichte van de jaarstukken vanwege een stijging in de schulden en de inkomsten.

3. Solvabiliteitsratio
Betekenis. De solvabiliteitsratio geeft aan in welke mate het bezit van de gemeente is gefinancierd met eigen vermogen, of, anders gezegd, in welke mate het bezit is afbetaald. Het kengetal geeft aan of de gemeente, als de nood aan de man komt, met de opbrengst van de bezittingen haar schulden kan aflossen. Voor dit kengetal geldt: hoe hoger, hoe beter.

Solvabiliteit is in de private sector van groter belang dan in de publieke sector. Dit komt omdat het voor de private sector een basis is waarop o.a. de leencapaciteit wordt bepaald. Bij publieke organisaties is dat niet het geval. Het college hecht daarom meer waarde aan het kengetal netto schuldquote. Dat kengetal geeft aan in hoeverre de rentelasten en aflossingen binnen de exploitatie

kunnen worden opgevangen. Om die reden beschouwen we de solvabiliteitsratio van minder belang en kijken we vooral naar het kengetal netto schuldquote.

Beoordeling. Het percentage in deze begroting is 23% en het kengetal valt daarmee in categorie B. Daarbij geldt dat dit kengetal enigszins geflatteerd is doordat Hilversum haar balans relatief conservatief gewaardeerd heeft. De activa (het bezit) op de balans is op basis van de historische kostprijs gewaardeerd en daardoor lager gewaardeerd dan de waarde die het nu vertegenwoordigt. Doordat veel activa (het bezit) te laag gewaardeerd is, valt ook automatisch het eigen vermogen te laag uit. Aangezien dit de basis is voor het kengetal, valt dit kengetal altijd te laag (ongunstiger) uit.

De solvabiliteit, het minder representatieve kengetal voor een gezonde financiële huishouding van gemeenten, wordt daarom in combinatie met de ratio weerstandsvermogen beoordeeld. Het streven is om categorie B als minimale norm te stellen voor beide individuele ratio's maar hierbij vooral te kijken naar de onderliggende verhouding. Als de solvabiliteitsratio bijvoorbeeld onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen matig, dan zal de normering van het kengetal financiële verplichtingen onvoldoende zijn. Als de solvabiliteitsratio onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen ruim voldoende, dan zal de normering van het kengetal financiële verplichtingen toch voldoende kunnen zijn. De solvabiliteitsratio is voor de jaren 2025 tot en met 2028 op of boven de 20%, valt daarmee in categorie B en wordt daarmee beoordeeld als goed. Aangezien de weerstandsratio als "uitstekend" te kwalificeren valt, beoordeelt het college de uitkomst van de solvabiliteitsratio in samenhang met de weerstandsratio samenhang als goed.

4. Kengetal grondexploitatie
Betekenis. Dit percentage is de uitkomst van de vergelijking van de waarde van onze grondexploitaties met de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Hoe lager dit percentage is, hoe minder risico de gemeente loopt. Een negatief kengetal betekent dat er op dat moment geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond en dat de gemeente volgens de actuele kaders geen risico loopt op de voorraden grond.

Beoordeling. De hoogte van dit kengetal voor Hilversum bedraagt in 2025 1,5% en ligt ruim onder het percentage van 20%, die in de handreiking van de provincie als meest gunstige wordt beoordeeld. Ook in de jaren 2026-2028 toont het kengetal een nagenoeg zelfde verloop.

5. Structurele exploitatieruimte
Betekenis. De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken. Anders gezegd, een percentage van 0 of hoger geeft aan dat Hilversum geen structurele kosten dekt met incidentele inkomsten.

Beoordeling. Het kengetal is in 2025 0,5%. Het kengetal is goed zolang het niet negatief is. Een negatief getal betekent immers dat structurele lasten ten dele met incidentele baten worden gedekt. Het gevaar daarvan is dat, als die incidentele inkomsten wegvallen, er een gat in de begroting en jaarrekening kan ontstaan. In 2026 is het kengetal negatief vanwege het ravijnjaar met een niet sluitende begroting in dat jaar als gevolg.

6. Belastingcapaciteit
Betekenis. Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten in Hilversum zich verhouden tot de landelijk gemiddelde woonlasten. Tot de woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Beoordeling. Voor 2025 ligt de uitkomst op 97%. Dat betekent dat de gemiddelde lasten in Hilversum op het landelijk gemiddelde liggen. De berekening van de gemiddelde woonlasten in Hilversum is inmiddels aangepast aan de methode van het landelijk gemiddelde.

Algeheel oordeel
Het BBV schrijft voor: “een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie”. Volgens de nota van toelichting bij het wijzigingsbesluit is het aan het college van burgemeester en wethouders om die beoordeling te geven. Alle kengetallen worden beoordeeld als goed. In combinatie met het weerstandsvermogen, dat als uitstekend wordt beoordeeld, laat dit zien dat de gemeente Hilversum een degelijke financiële positie heeft. De gemeente Hilversum wil haar financiële positie op orde hebben. Hiertoe stelt het college als randvoorwaarden een sluitende begroting, gedegen risicomanagement en een robuuste algemene reserve, waarbij de lasten voor de burger zo min mogelijk stijgen.

Op basis van de in deze begroting opgenomen cijfers beoordeelt het college de “onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie” als *goed*.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we het beheer en onderhoud van onze gemeentelijke kapitaalgoederen. We geven informatie over het onderhoud en investeringen van respectievelijk wegen, riolering, (oppervlakte)water, groen, kantoorgebouwen, onderwijshuisvesting en overig maatschappelijk vastgoed. Deze paragraaf “onderhoud kapitaalgoederen” dient conform het Besluit Begroting en Verantwoording, artikel 12, lid 2 informatie te geven over het actuele beleidskader, het kwaliteitsniveau en de maatregelen waarmee een kapitaalgoed gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau wordt gehouden. De uitgaven voor onderhoud worden in de begroting opgenomen en/of er wordt voor onderhoud via de begroting een onderhoudsvoorziening opgebouwd. Om te zorgen voor een compleet beeld over de stand van zaken rondom kapitaalgoederen, gaan wij in deze paragraaf ook in op de maatregelen die gaan over het investeren in kapitaalgoederen.

Met het beheer, onderhoud en vervanging van de kapitaalgoederen is een groot bedrag gemoeid. De kapitaalgoederen zijn een kostbaar bezit. Ooit nieuw aangelegd, verdienen onze kapitaalgoederen nu goed onderhoud en verstandig beheer. Op deze wijze kunnen we de in het verleden gedane investeringen optimaal laten renderen voor onze stad.
Onze kapitaalgoederen zijn meer dan statische objecten. Met bruggen, tunnels, wegen en fietspaden leveren we onder meer een bijdrage aan het thema bereikbaarheid. Met parken en speeltoestellen leveren we een bijdrage aan thema’s als recreatie, biodiversiteit, sport en ontspanning. Met riolering en oppervlaktewater voldoen we niet alleen aan onze zorgplicht om te zorgen voor droge voeten, maar leveren we ook een bijdrage aan volksgezondheid. En met het gemeentelijk vastgoed faciliteren we onze dienstverlening, maar faciliteren we ook onderwijs en de ontmoetingen in de stad.

Uiteindelijk zorgt het gehele ensemble aan kapitaalgoederen voor een leefbare stad en, wanneer we dit goed beheren, een prettig en uitnodigend verblijfsklimaat.

Beleid algemeen

Bepalend voor de omvang van de budgetten is het met de raad afgesproken kwaliteitsniveau. Deze zijn vastgelegd in de vastgestelde beheerplannen. In de in 2024 vastgestelde visie openbare ruimte (Beweging in de openbare ruimte) is uiteengezet hoe we omgaan met de diverse opgaven in de stad. Op deze visie volgt een technische vertaling in een handboek openbare ruimte.

In 2023 heeft de gemeenteraad de beheerplannen openbare ruimte vastgesteld. Dit zijn de beheerplannen voor:

- Bebording en bewegwijzering
- Civiele kunstwerken
- Groen
- Openbare verlichting
- Spelen
- Wegen

In deze beheerplannen hebben we onderbouwd inzichtelijk gemaakt wat de staat is van het areaal. Ook maakt het beheerplan inzichtelijk wat er de komende periode nodig is aan beheer- en

onderhoudsmaatregelen. Dit is inclusief het wegwerken van een aantal onderhoudsachterstanden. De beheerplannen kennen een looptijd van vier jaar (2024 tot en met 2027). Voor de uitvoerbaarheid en de toegankelijkheid van de stad, is voor het wegwerken van deze achterstanden soms een langere tijdsperiode aangehouden van vijf of acht jaar.
Met het vaststellen van de beheerplannen is het beheer en onderhoud van de openbare ruimte de komende periode bestendigd. In 2027 volgen nieuwe beheerplannen.

Per kapitaalgoed hebben we het kwaliteitsniveau naar passende onderhoudsmaatregelen vertaald en – voor zover nog niet in een beheerplan opgenomen - vastgelegd in een meerjarig onderhoudsprogramma (MOP). Op basis van die beheerplannen en onderhoudsprogramma's zijn de benodigde middelen in deze paragraaf begroot. In het begrotingsjaar zelf beoordelen we of de geplande werkzaamheden ook echt noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld aan de hand van uitgevoerde inspecties. Omgekeerd kan het voorkomen dat in een later jaar gepland onderhoud eerder moet plaatsvinden. De MOP is geactualiseerd en eind 2024 door de raad vastgesteld.

De vervanging en optimalisatie van afgeschreven riolering is geborgd in het Gemeentelijk Watermanagement plan 2021-2026 (GWP). Naast de vervangingsopgave zijn hier maatregelen voor klimaatadaptatie en een duurzame omgang met water in opgenomen. Bij herinrichtingsprojecten wordt regenwater gesplitst van vuilwater inzameling en lokaal geïnfiltreerd in de bodem. Hiermee dragen we bij aan droogtebestrijding en het verminderen van wateroverlast. De wateroverlast is groot in Hilversum-oost en een deel van het centrum. Om dit te beperken zijn waterbergende maatregelen uit het GWP nader uitgewerkt.

3.3.1 Wegen

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van de wegen behoren de openbare voorzieningen voor wegverharding, trottoirs, fietspaden, civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, dam- en keerwanden), straatmeubilair (zoals bebording) en openbare verlichting.
In Hilversum zijn de volgende voorzieningen aanwezig:

- Wegen: 350 kilometer
- Fietspaden (vrijliggend): 150 kilometer
- Voetpaden (vrijliggend): 25 kilometer
- Openbare verlichting: 16.000 armaturen
- Kunstwerken: 44 stuks (tunnels, bruggen en viaducten)

(In orde van grootte. Per jaar kan de omvang wat verschillen door ontwikkelingen in de stad.)

Het ambitieniveau van het programma onderhoud wegen van Hilversum is gebaseerd op een landelijk gehanteerd normenstelsel voor rationeel wegonderhoud. Voor de investeringen in wegen houden wij rekening met een goede balans tussen het investeringsniveau en het kwaliteitsbeheer van de openbare ruimte. Het is van belang dat in het kader van veiligheid en leefbaarheid de kwaliteit van de openbare ruimte voor de korte en lange termijn gewaarborgd blijft.

Uitvoering onderhoud

De beheerplannen voor Wegen, Civiele Kunstwerken en Openbare verlichting zijn in 2023 vastgesteld. Uit het beheerplan wegen bleek (zoals reeds bekend) een achterstand in het onderhoud.

Deze achterstand zullen we gecombineerd met werkzaamheden aan de riolering in acht jaar van ongeveer 20% terugbrengen naar ongeveer 7%. In 2024 zijn we hiermee gestart en deze aanpak loopt door tot en met 2031. Deze 7% achterstand betekent een overwegend goede staat van onderhoud, gecombineerd met een overzichtelijke werkvoorraad.

In 2025 staat Hilversum Oost en de Meent op de planning om het achterstallig onderhoud aan te pakken (klein onderhoud elementenverharding). Voor 2025 zullen wij naast het lopende klein onderhoud op een aantal locaties ook groot onderhoud uitvoeren. Op basis van de nu beschikbare informatie is voor 2025 opgenomen:

Onderhoud open verharding (elementen):
- Kloosterlaan (in drie delen)
- Dr. P.J.H. Cuypersplein
- Havenstraat/ Vaartweg
- Hoge Larenseweg
- Laapersveld
- Oude Torenstraat
- Schoolstraat/honingstraat
- Zeevaertweg

Asfalt onderhoud:
- Kloosterlaan (in drie delen)
- Kruising Oostereind – Diependaalselaan
- Rotonde zuid Miesbouwman Boulevard

Uitvoering investeringen

In 2025 gaan wij op diverse locaties in Hilversum de wegen vernieuwen. Hierbij is zoveel mogelijk gekozen voor een integrale aanpak, door verhardingswerkzaamheden te combineren met rioleringswerken en investeringen in openbaar groen.

De volgende wegen worden in 2025 vernieuwd:

Wegen in combinatie met riolering
- Melis Stokelaan
- Van Hoornstraat tussen de Neuweg en de Van Oldenbarneveldlaan
- Van Beuningenstraat
- Heinsiusstraat
- Tjerk Hiddesweg en deel Nieuwlandseweg richting Bosdrift
- Bosdrift Zuid tussen de Goudenregenlaan en Kolhornseweg beide zijden
- Zeevaertweg
- Wolvenlaan tussen Beverlaan en ’t Zand

Wegen

- De Kupstraat
- Steeg naar Gedenk te sterven
- Parkeerterreinen fase 3 (Swammerdamstraat)
- Erfgooiersstraat herinrichten weg Fase 1
- Kloosterlaan

Bij de begroting 2025 wordt voorgesteld om het geplande investeringskrediet voor het vervangen van wegen te verlagen met € 1,35 miljoen en het investeringskrediet voor het onderhouden van riolering te verlagen met € 1 miljoen. Hiermee passen we de financiële uitgaven aan op de geplande werkzaamheden, zodat we op deze wijze de achterstanden kunnen inlopen.

Sinds 2013 werkt de gemeente Hilversum met een vervangingsprogramma voor de openbare verlichting in de vorm van duurzame LED-verlichting voor de armaturen. Dit programma loopt tot en met 2027. Daarna is het volledige areaal uitgerust met LED verlichting. De verwachting is, dat binnen de genoemde periode, dit ook gerealiseerd gaat worden. Voor 2025 ligt de nadruk op het vervangen van de armaturen (verleden) in Kerkelanden, Schapenkamp, Gijsbrecht van Amstelstraat, Noorderweg, Koninginneweg-Schoolstraat – Centrumring.

Bedragen x € 1.000

Progr.	Wegen	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Onderhoudslasten	5.213	5.304	5.735
1	Investeringen wegen	3.991	5.588	4.769
1	Investeringen infrastructurele maatregelen	158	500	610
1	Investeringen verlichting	659	373	373
1	Investeringen bebording en bewegwijzering		159	159
1	Investeringen bruggen	54	169	77
1	Vervangen brugdek 2e kanaalbrug Kortenhoef			362
1	Investeringen verkeersregelinstallaties	0	810	495
	Totaal	**10.075**	**12.903**	**12.580**

Relevante beleidsnota's

1. Visie Openbare ruimte (2024)
2. Beheerplan Wegen (2023)
3. Beheerplan Civiele kunstwerken (2023)
4. Beheerplan bebording en bewegwijzering Hilversum (2023)
5. Beheerplan Openbare verlichting (2023)
6. Mobiliteisvisie (2021) en uitvoeringsagenda mobiliteit (2023)

3.3.2 Riolering

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van de riolering behoren alle openbare voorzieningen die aanwezig zijn voor de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het gaat om riolen, rioolgemalen, bufferbassins en bijkomende voorzieningen. Het Gemeentelijk Watermanagementplan (GWP) 2021-2026 bevat de beleidsuitgangspunten voor de exploitatie van het riool en de financiële consequenties daarvan. In Hilversum zijn de volgende voorzieningen hiervoor aanwezig:

- 491 km rioolleiding, waaronder:
    - 208 kilometer vuilwater (inclusief klein deel verbeterd gescheiden);
    - 206 kilometer regenwater (inclusief klein deel verbeterd gescheiden);
    - zes kilometer infiltratieriool;
    - 60 kilometer gemengd riool;
    - elf kilometer persleiding en daarnaast drainageleidingen (bij de Loswal).
- 13.370 inspectieputten
- 623 infiltratieputten
- 91 uitlaten van (verbeterd) gescheiden hemelwaterstelsels
- 60 gemalen voor vuilwater, hemelwater, sportparken, tunnels, randvoorzieningen en opvoergemalen
- één externe overstort van gemengd rioolstelsel.

Uitvoering onderhoud

Het onderhoud van het gemeentelijke rioolstelsel omvat onder meer het reinigen, ontstoppen en repareren van riolen en kolken, dagelijks beheer van rioolgemalen en het vegen van straten. Per jaar reinigen wij ongeveer vijftien procent van het totale areaal aan riolen. Alle kolken worden twee keer per jaar geleegd. Jaarlijks vinden inspecties plaats in het riool ten behoeve van prioritering van de vervanging.

Uitvoering investeringen

Jaarlijks wordt aan het gemeentebestuur een uitvoeringsprogramma voorgelegd waarin de vervangingsinvesteringen zijn opgenomen. Gemiddeld wordt, conform beleid, vervanging van zes en een halve kilometer riool opgenomen. Vervanging van riool vindt zoveel mogelijk plaats samen met vervanging van de weg. Integraal vervangen levert de hoogste kwaliteit tegen de laagste maatschappelijke kosten.

Een belangrijke opgave in het GWP is het tegengaan van wateroverlast in het Centrum/Hilversum Oost. In dit GWP is een maatregel opgenomen voor extra waterberging in Hilversum Oost/Centrum. In 2024 heeft de Raad een verruiming van het riool onder de Minckelersstraat vastgesteld: de Overdekte Gracht. Hiermee wordt zowel extra waterberging gecreëerd als de doorvoer naar bufferbakken die bij Anna’s Hoeve liggen verruimd.

Voor 2025 worden de volgende renovatieprojecten voor de riolering aangevraagd:

GWP riool vervangen in combinatie met wegen

- Melis Stokelaan (riolering onder trottoir)
- Van Hoornstraat tussen de Neuweg en de Van Oldenbarneveldlaan
- Van Beuningenstraat
- Heinsiusstraat
- Tjerk Hiddesweg en deel Nieuwlandseweg richting Bosdrift
- Bosdrift Zuid tussen de Goudenregenlaan en Kolhornseweg beide zijden
- Zeevaertweg
- Wolvenlaan tussen Beverlaan en ’t Zand

GWP alleen riool vervangen

- Soestdijkerstraat (uitbreiding HWA van ziekenhuis richting Baarn)
- Smidsteeg en Spuisteeg
- Minckelerstraat en Professor Kochstraat (Beatrixtunnel tot Anthony Fokkerweg)

Gemalen

- Zuiderloswal
- 's Gravelandseweg
- Kerkelanden 4
- Van Dijkstraat
- Boslaan

Bij de begroting 2025 wordt voorgesteld om het geplande investeringskrediet voor het vervangen van wegen te verlagen met € 1,35 miljoen en het investeringskrediet voor het onderhouden van riolering te verlagen met € 1 miljoen. Hiermee passen we de financiële uitgaven aan op de geplande werkzaamheden.

Bedragen x € 1.000

Progr.	Riolering	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Onderhoudslasten	1.332	1.165	1.215
1	Investeringen GWP	1.843	4.171	3.325
1	GWP vervanging groot hemelwaterriool in de Oude Loosdrechtseweg			315
1	Splitsen hemelwater van vuilwater	16		
1	Optimalisatie hemelwaterafvoer openbare ruimte	219		
1	Afkoppelen en infiltreren grote daken postcode 1221	14		
1	Hemelwaterriool Oude Loosdrechtseweg	50		
1	Waterberging 1221 Minckelerstraat (Overdekte gracht)		17.925	
	Totaal	**3.474**	**23.261**	**4.855**

Relevante beleidsnota’s

1. Gemeentelijk Watermanagementplan 2021-2026

3.3.3 Water

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van water behoren de oeverbeschermingen van alle openbare oppervlaktewateren en vijvers in de stad. Het beheer van de oppervlaktewateren en bijbehorende gemalen en koppelleidingen zijn sinds 1 januari 2024 in beheer van het waterschap Amstel Gooi en Vecht.

Uitvoering

In de overeenkomst met het waterschap is ook opgenomen dat beide partijen samen gaan werken aan de kwaliteitsimpuls van de Oude Haven. De waterbodem wordt gebaggerd en de verschillende bronnen van vuil dat zich ophoopt in de Oude Haven worden onderzocht om vervolgens een maatregel voor reductie van deze emissie te kunnen vaststellen. De voorbereiding hiervan loopt door in 2025.

Het vervangen van beschoeiingen verloopt via het investeringsprogramma. Voor 2025 zijn de investeringen voor vervanging van de beschoeiing Groengordel de Meent aangevraagd.

Bedragen x € 1.000

Progr.	Water	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Onderhoudslasten	117	333	185
1	Investeringen sluizen	105	202	
1	Investeringen vervangen beschoeiing	146	303	424
	Totaal	**368**	**838**	**609**

Relevante beleidsnota's

1. Meerjarenprogramma onderhoud beschoeiingen/oevers (2019)
2. Gemeentelijk Watermanagementplan (GWP) 2021-2026
3. Beheerplan Civiele kunstwerken (2023)

3.3.4 Groen

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van groen behoren de plantsoenen, bomen, muren, hekken, banken en speeltoestellen in de openbare ruimte. In Hilversum beheren we (in orde van grootte, de precieze aantallen variëren op basis van ontwikkelingen in de stad.):

- Groen (gras, plantvakken en bospercelen): ruim 200 hectare
- Bomen: 35.000
- Prullenbakken: 1.000
- Banken: 650
- Speelplekken: 175
- Speeltoestellen: 750

In het Beheerplan Groen (vastgesteld in 2023) en in het Groenbeleidsplan 2030 (vastgesteld in 2013) is het beleid voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen en de bomen vastgesteld. In 2010 is in het kader van de bezuinigingen het kwaliteitsniveau van de plus-gebieden in het handboek

Beheer Hilversum Buiten teruggebracht naar het basisniveau, met uitzondering van het groen rondom het Raadhuis. De programma's omvatten zowel het beleid over het onderhoud als de investeringen voor (het inrichten) van het openbaar groen.

De ambitie van de gemeente Hilversum is een structureel gezond, divers bomenbestand. Om dit te bereiken, voert de gemeente jaarlijks een VTA (Visual Tree Assessment) inspectie uit. De resultaten neemt zij mee in het programma Boomverzorging. De afgelopen jaren werden gekenmerkt door een toename van de Eiken Processie Rupsplaag en de Kastanjebloedingsziekte. In 2023 is het beheerplan Groen door u vastgesteld. In het algemeen laat dit beheerplan zien dat een verhoogde inzet benodigd is vanwege veranderende weersomstandigheden/klimaatverandering. Tevens zien we een toename in ziekten en plagen. Stormen hebben meer invloed op een ouder bomenbestand, zeker in een zomerperiode wanneer de bomen vol in het blad staan.

Uitvoering onderhoud

Onderhoudswerkzaamheden aan groen en bomen worden uitgevoerd conform het onderhoudsbestek groen. Voor sommige werkzaamheden is een bepaalde frequentie voor het onderhoud vastgesteld. Andere werkzaamheden worden getoetst op een vooraf overeengekomen beeldkwaliteit. Tot 1 januari 2024 (vanaf 2007) zijn deze onderhoudswerkzaamheden door SBS uitgevoerd. Door veranderingen bij de Tomingroep voert SBS vanaf 1 januari 2024 niet meer alle werkzaamheden uit. Na aanbesteding heeft CBA (Combinatie Bron, Agterberg) de wijken Centrum Zuid-Oost en Oost overgenomen. Daarnaast voert SBS samen met CBA het servicebestek uit. Hierin zijn zaken opgenomen op het gebied van reiniging en ondersteuning bij (kleine) evenementen.

Uitvoering investeringen

Bij het uitvoeren van investeringen wordt zoveel mogelijk gekozen voor een integrale benadering. Waar mogelijk stemt de gemeente de werkzaamheden aan het groen af met gelijktijdige werkzaamheden aan infrastructurele werken zoals het vervangen afgeschreven wegen, rioleringswerkzaamheden en andere projecten. Het kan ook voorkomen dat grotere renovatiewerkzaamheden aan groen apart worden uitgevoerd, omdat de levensduur van het groen niet altijd dezelfde is als die van riolen en andere infrastructurele voorzieningen. De kastanjebomen binnen het gemeentelijk bomenbestand kampen al enige tijd met de kastanjebloedingsziekte. Uit inventarisatie is gebleken dat ruim 300 bomen zijn aangetast. Vanaf 2023 zijn we begonnen de aangetaste bomen vervangen. Deze aanpak loopt door tot en met 2027. In 2025 worden onder meer de volgende locaties in het openbaar groen gerenoveerd:

<u>Plantsoenen:</u>

- Diverse locaties in de Meent
- Eikbosserweg / Kolhornseweg (ventweg)
- Ludgeruslaan
- Franciscusweg 247
- Spinozahof
- Kapittelweg
- Diependaalselaan (Admiraal tot Bosdrift)
- Kastanjevijver

De investeringen op het gebied van bomen wordt met andere terreinen afgestemd en loopt mee in die projecten.

Speelvoorzieningen

De gemeente kiest voor goede en veilige speeltoestellen volgens het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en zorgt dat de speelvoorzieningen voldoen aan de Europese normen. De speelvoorzieningen worden periodiek gekeurd en gerepareerd zodat op geen enkele wijze risico's worden genomen met de veiligheid van de gebruikers van de speelvoorzieningen.
In 2023 heeft u het beheerplan Spelen vastgesteld. Uit dit beheerplan kwam naar voren dat we momenteel te maken hebben met een vervangingspiek. De afschrijvingstermijn is ongeveer vijftien jaar op sport- en speeltoestellen. In een ideale situatie jaarlijks een vijftiende deel van het areaal. Dat is momenteel niet het geval. In deze beheerplanperiode willen we deze vervangingspiek meer gaan spreiden, zodat we toewerken naar een ideale jaarlijkse situatie en op termijn een meer gelijkmatig verloop van het investeringskrediet.
Met het vaststellen van de Visie openbare ruimte zijn ook middelen beschikbaar gesteld om een transitie zichtbaar te maken in het spelen. Namelijk de ontwikkeling naar spelen bewegen en ontmoeten. De verdere uitwerking hiervan krijgt steeds meer vorm, want niet iedere speelplek leent zich voor omvorming naar een beweeg en ontmoetingsplek. Deze ontwikkeling gaat vooral om speelplekken die meer een buurtfunctie vervullen. Mogelijk dat een van de hierna genoemde plekken in aanmerking komt.
Voor 2025 worden op de volgende locaties speelvoorzieningen gerenoveerd (*gecombineerd met het uitvoeringsprogramma Groen):

- Geuzenweg 224*
- Spinozahof 104/112*
- Nieuwlandseweg 53*
- Prinsenstraat 23*
- Zwinglilaan 32 / 50
- Röntgenstraat 4*
- Grasmeent 50-57*
- Theresiahof 34
- Van Speyklaan 20
- Bijenmeent 86
- Bijenmeent 54
- Ohmstraat 27/31

Bedragen x € 1.000

Progr.	Groen	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Onderhoudslasten	4.371	4.227	5.901
1	Investeringen speelvoorzieningen	168	539	657
1	Investeringen groenvoorzieningen	255	285	324
1	Instandhouding bomen	27	275	288
1	Investeringen aanpak kastanjebloedingsziekte	0	218	228
	Totaal	**4.821**	**5.544**	**7.398**

Relevante beleidsnota's

1. Visie Openbare ruimte (2024)
2. Impuls voor extra groen (2016)
3. Speeltuinbeleid van Hilversum 2008 – 2015
4. Beheerplan Groen (2023)
5. Beheerplan Spelen (2023)
6. Programma Groen Hilversum 2040 (2023)

3.3.5 Kantoorgebouwen

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van de kantoorgebouwen behoren de panden voor de huisvesting van de gemeente zelf. Het betreft de kantoorgebouwen: Het raadhuis aan het Dudokpark, de kantoorvilla en het stadskantoor aan de Oude Enghweg 21 en 23 en de gemeentewerf op de 1e Loswal. Het kantoor aan de Wilhelminastraat 1 wordt voor het Sociaal plein gehuurd.

Voor de gebouwen in eigendom zijn door een extern bureau meerjarige onderhoudsplannen opgesteld, de zogenoemde MOP´s. De gemeente actualiseert de MOP's tenminste eens in de vier jaar. Jaarlijks wordt voor de MOP´s een vast bedrag aan een voorziening gedoteerd waaruit alle toekomstige onderhoudslasten kunnen worden betaald. De onderhoudsplannen worden jaarlijks voor werkelijke en verwachte prijsstijgingen geactualiseerd. Hiermee geven we een realistisch en actueel beeld van de lasten voor het onderhoud. In het najaar van 2020 heeft de raad de MOP 2020-2034 vastgesteld. In 2024 wordt aan de raad de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033 en bijbehorende onderhoudsvoorzieningen ter besluitvorming voorgelegd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033.

Het verduurzamen van het eigen vastgoed waar de kantoorgebouwen deel van uitmaken, is een belangrijke opgave in ons duurzaamheidsbeleid. De raad heeft begin 2020 besloten om het Raadhuis en de Gemeentewerf te gaan verduurzamen (CO_2 neutraal maken en het binnenklimaat verbeteren van het gemeentelijk vastgoed voor eigen gebruik). Na besluitvorming door de raad eind 2024 wordt in 2025 gestart met de verduurzaming van het raadhuis, stadskantoor en de villa in combinatie met het herstel van de vloeren in het raadhuis.

Uitvoering eigenaarsonderhoud/gebruikersonderhoud (dagelijks onderhoud)

Gebruikersonderhoud:
Uit het exploitatiebudget van het gebruikersonderhoud wordt het volgende dagelijkse onderhoud voor de kantoorgebouwen betaald:

- Elektrotechnische installaties (lichtinstallatie en gebouwbeheersysteem)
- Werktuigbouwkundige installaties (verwarmingsinstallaties, luchtbehandeling- en ventilatie, koelinstallaties
- Sanitaire installaties (hemelwaterafvoer, riolering, waterinstallaties en sanitair)
- Overige installaties (lift-, de beveiligings- en de brandmeldinstallaties van de gebouwen).
- Binnen schilderwerk.

Voor het dagelijkse-/gebruikersonderhoud is voor de kantoorgebouwen aan de Oude Enghweg 21 en 23 een budget in de exploitatie beschikbaar van € 362.000 en voor de locaties 1e Loswal en Wilhelminastraat is resp. € 49.000 en € 27.000 opgenomen voor het gebruikersonderhoud.

Eigenaarsonderhoud:
Het eigenaarsonderhoud wordt bekostigd uit de voorziening Onderhoud ambtenarenhuisvesting. In 2025 wordt daarvoor € 611.000 aan de voorziening voor het onderhoud aan de kantoorgebouwen toegevoegd.

Raadhuis Dudokpark 1
Eind 2024 is de MOP Raadhuis geactualiseerd. De MOP heeft een looptijd van veertig jaar (periode 2024-2033). Het MOP is een dynamisch document. Jaarlijks wordt aan de hand van een schouw

bepaald wat wij dat jaar gaan uitvoeren en wat wij eventueel door kunnen schuiven naar latere jaren. Ook het naar voren halen van later geplande werkzaamheden komt voor, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van efficiëntie. Het geplande eigenaarsonderhoud voor 2025 bestaat voornamelijk uit de revisie van de stalen kozijnen en het vervangen van de koperen plafondafwerking. Daarnaast is een gedeelte voor eigenaarsonderhoud voorzien voor klachten en het actualiseren van de MOP en de monumentenwachtrapportage.

Voor het verduurzamen van het raadhuis is op 20 januari 2020 en bij de voorjaarsnota 2022 een krediet beschikbaar gesteld van in totaal € 3.949.000. Vanwege grote prijsstijgingen van materialen is het beschikbaar gestelde budget niet meer voldoende. Om het werk geheel uit te voeren is een budget nodig van € 4.312.000. Het resterende gedeelte van € 363.000 wordt als dekking aan de voorziening MOP onttrokken.

Stadskantoor Oude Enghweg 23
Het geplande eigenaarsonderhoud voor 2025 bestaat o.a. uit het vervangen van onderdelen van de hydraulische lift. Deze onderhoudswerkzaamheden worden in combinatie met de wettelijk verplichte energiebesparende maatregelen conform de Erkende Maatregelenlijst energiebesparing (EML) uitgevoerd. De uitvoering van de energiebesparende maatregelen zijn gekoppeld aan vervangingswerkzaamheden conform het MOP, zodat ze op natuurlijke momenten worden uitgevoerd. Daarmee worden kosten gereduceerd, ontstaat synergie in begroting, planning en realisatie. Om de verplichte energiebesparende maatregelen te kunnen uitvoeren is in de programmabegroting 2023 een krediet van € 870.000 aangevraagd. Uiteindelijk is op 17 mei 2023 een krediet van € 300.000 verleend voor de vervanging van de led bronnen in het stadskantoor.

Kantoorvilla Oude Enghweg 21
Voor 2025 bestaat het geplande eigenaarsonderhoud uit werkzaamheden aan de dakafwerking.

Huisvesting 1e Loswal
Voor 2025 bestaat het geplande eigenaarsonderhoud uit werkzaamheden aan de voegen van de buitenwanden.

Huisvesting afdeling Werk, Inkomen en Zorg
Voor de huisvesting van de afdeling Sociaal Plein wordt een pand gehuurd aan de Wilhelminastraat. Het geplande dagelijkse onderhoud bestaat uit diverse kleine onderhoudswerkzaamheden en wordt gedekt uit het beschikbare budget voor de huisvestingslasten (incl. huur) van € 597.000.

Uitvoering investeringen

Voor 2025 zijn geen investeringen voor de kantoorpanden voorzien.

Bedragen x € 1.000

Progr.	Kantoorgebouwen	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
4	Onderhoudslasten (raadhuis, stadskantoor, kantoorvilla)	355	362	362
4	Onderhoudslasten (locatie Loswal, Wilhelminastraat)	42	76	76
4	Investeringen	73	250	
4	Investeringen duurzaamheid	356		
4	Toevoeging voorziening onderhoud	509	307	611
	Totaal	**1.335**	**995**	**1.049**

Relevante beleidsnota's

1. Meerjarenonderhoudsplan 2024-2033 kantoorpanden

3.3.6 Onderwijshuisvesting

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van de onderwijshuisvesting behoren de schoolgebouwen en gymzalen. Het dagelijks onderhoud van de schoolgebouwen valt niet onder de gemeente, maar onder de schoolbesturen. De gemeente onderhoudt dertig onderwijsgebouwen: achtentwintig gymnastieklokalen, één schoolgebouw in eigendom en één voorzieningen gebouw.

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht om te voorzien in voldoende en adequate huisvesting voor het onderwijs. In april 2024 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over een het Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting ("IHP") voor de periode 2024-2039.
Dit IHP sluit aan bij de gestelde eisen vanuit de 'Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Hilversum 2022' en bevat een vermelding van de voorzieningen in de onderwijshuisvesting in de periode 2024-2027 inclusief de bijbehorende financiën. Ook geeft het plan een doorkijk naar de periode van twaalf jaar volgend op de periode van vier jaar waarvoor dit plan geldt (2028-2039). De aankomende vier jaar, de periode 2024-2027, wordt ongeveer twintig procent van het totaal aantal onderwijsgebouwen in Hilversum aangepakt. Zo worden constructiefouten hersteld, worden scholen gerenoveerd, worden er nieuwe scholen gebouwd en worden gymzalen aangepakt. In totaal staan er tweeëntwintig projecten op het projectoverzicht.
Het dagelijkse onderhoud en het levensduur verlengend onderhoud van de scholen zijn taken van de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben de mogelijkheid om te investeren in het verduurzamen van de schoolgebouwen mits de terugverdientijd redelijk is. De kosten voor het verduurzamen van de schoolgebouwen zijn voor het schoolbestuur. Incidenteel kan daarvoor aanspraak worden gedaan op rijks- en provinciale subsidies.

Voor het onderhoud van de gymlokalen in het primair onderwijs (gemeentelijke taak) is een onderhoudsvoorziening ingesteld om de kosten van het geplande levensduur verlengende onderhoud gelijkmatig over tien jaren te spreiden. Aan deze voorziening wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd om de gymzalen op het vereiste niveau te houden/krijgen. Het beschikbare budget voor onderhoud is gebaseerd op het MOP 2020-2034 dat in het najaar 2020 door de raad is goedgekeurd. De financiële effecten daarvan zijn verwerkt in de begroting 2021 en verder. Hiermee geven we een realistisch en actueel beeld van de lasten voor het onderhoud. Bij de jaarrekening 2023 zijn de benodigde dotaties aan de voorzieningen MOP geactualiseerd voor de werkelijke prijsstijgingen 2020 tot en met 2023 en met de verwachte prijsstijgingen voor de komende planperiode 2024 tot en met 2033.

Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar 2024 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Uitvoering onderhoud

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud gymlokalen/schoolgebouwen. In 2025 wordt € 250.000 aan deze voorziening toegevoegd In het meerjarig onderhoudsplan zijn in 2025 voor de volgende gymzalen werkzaamheden gepland:

- Mozartlaan 8: vervangen bitumen dak.
- Lorentzweg 135: vervangen van de stalen kozijnen.
- Goudenregenlaan 5: vervangen kunststof dakafwerking.

Uitvoering investeringen

In het investeringsprogramma staan (zoals opgenomen in het IHP 2024-2039) voor 2025 onder andere onderstaande investeringen geraamd:

- HSV (inclusief gymzaal)
- Vondelschool
- Het Mozaik
- Lorentzschool
- AT MAVO
- Godelindeschool (inclusief gymzaal)
- Van Hasselt (inclusief gymzaal)
- ISK

Bedragen x € 1.000

Progr.	Onderwijshuisvesting	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
2	Investeringen	2.870	14.918	44.396
2	Toevoeging voorziening onderhoud	270	167	250
	Totaal	**3.140**	**15.085**	**44.646**

Relevante beleidsnota's

1. Integraal Huisvesting Plan (IHP) 2024-2039
2. Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Hilversum 2022
3. Onderwijs huisvestingsprogramma
4. Meerjarige onderhoudsplanning 2020-2034
5. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.7 Overig maatschappelijk vastgoed

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van het maatschappelijk vastgoed behoren de buitensportaccommodaties, de panden voor sociale, culturele en welzijnsdoeleinden, kinderopvang, sporthallen, het zwembad, begraafplaatsen, parkeergarages en overige panden.

Aantal objecten/gebouwdelen met voorzieningen groot onderhoud:

- vijf parkeergarages
- zeven objecten/gebouwdelen op de drie gemeentelijke begraafplaatsen
- drie gebouwen cultureel vastgoed
- 42 sportaccommodaties/sportvelden
- 27 overig vastgoed
- acht buurt- en clubhuizen/kinderopvang

Het bezit van maatschappelijk vastgoed is een kerntaak van de gemeente. Op basis van strategische, juridische en financiële overwegingen heeft het college bepaald welke objecten de komende jaren verkocht kunnen worden (zie alinea Verkoop vastgoed). Voor de gebouwen in eigendom zijn door een extern bureau meerjarige onderhoudsplannen opgesteld, de zogenoemde MOP´s. De gemeente actualiseert de MOP's tenminste eens in de vier jaar. Jaarlijks wordt voor de MOP´s een vast bedrag aan een voorziening gedoteerd waaruit alle toekomstige onderhoudslasten kunnen worden betaald. De onderhoudsplannen worden jaarlijks voor werkelijke en verwachte prijsstijgingen geactualiseerd. Hiermee geven we een realistisch en actueel beeld van de lasten voor het onderhoud. In het najaar van 2020 heeft de raad de MOP 2020-2034 vastgesteld. In 2024 wordt aan de raad de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033 en bijbehorende

onderhoudsvoorzieningen ter besluitvorming voorgelegd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033.

Verkoop vastgoed

Bij het vaststellen van de MOP 2020-2034 is ook een lijst met 47 af te stoten objecten vastgesteld. Inmiddels zijn in de afgelopen periode objecten verkocht en één gesloopt en staan er nog negentien objecten gepland om afgestoten te worden. In 2025 staan drie objecten gepland om afgestoten te worden. De af te stoten objecten voor 2025 hebben wij in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Progr.	Verkoop gebouwen	Verwachte opbrengst	Verkoop kosten (1,5%)	Boekwaarde	Netto waarde
5	Woning	615.000	12.725	4.738	597.537
5	Woning	350.000	8.750	4.050	337.200
5	Welzijn & Cultuur	525.000	11.375-		513.625
	Totaal	1.490.000	32.850	8.788	1.448.362

Uitvoering onderhoud

Met de meerjarige onderhoudsplannen richt de gemeente zich op het sober en doelmatig in stand houden van het maatschappelijk vastgoed. Om de onderhoudslasten gelijkmatig over de jaren te verdelen zijn onderhoudsvoorzieningen ingesteld. Hieraan voegen we in 2025 bedragen toe van in totaal € 2,8 miljoen. In de meerjarige onderhoudsplannen zijn voor 2025 onder andere voor de volgende panden werkzaamheden gepland:

<u>Parkeergarages</u>

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening Onderhoud parkeergarages. In 2025 wordt € 475.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2025 worden onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Gooiland, Koningshof 1, vervangen van de LED armaturen.
- Gooische Brink, Brinkweg 1, vervangen van de brandmeldinstallaties en de CCTV camera's.

<u>Begraafplaatsen</u>

Met ingang van 1 augustus 2016 is de exploitatie en het beheer van de begraafplaatsen/crematorium overgedragen aan de Stichting Begraafplaatsen en Crematorium Hilversum. De gemeente blijft echter eigenaar van de panden en daarmee verantwoordelijk voor het eigenaarsonderhoud. De panden worden verhuurd aan de Uitvaartstichting. In 2024 heeft de raad besloten om het onderhoud van het Metaheerhuisje aan de Vreelandseweg 1 (de Joodse Begraafplaats) voor haar rekening te nemen en uit te voeren. De kosten van dit onderhoud wordt vanaf 2025 structureel in de meerjarige onderhoudsplannen en de daarmee samenhangende voorziening meegenomen.

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening Onderhoud gebouwen begraafplaatsen. In 2025 wordt € 97.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2025 worden onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Kolhornseweg 15, onderhoud aan de terreinleidingen en terreinafwerking.
- Bosdrift 12/12a, vervangen van de houten kozijnen.

Cultureel vastgoed
Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening Onderhoud cultureel vastgoed. In 2025 wordt € 137.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2025 worden onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Koninginneweg 44, vervangen van de atmosferische ketel en de brandmeldinstallaties.
- Kerkbrink 6, Museum, vervangen van de armaturen.

Sporthallen en sportparken
Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening Onderhoud sportaccommodaties. In 2025 wordt € 1,3 miljoen aan deze voorziening toegevoegd. In 2025 worden onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Jan van der Heijdenstraat/Sporthal de Lieberg, vervangen van de vloer.
- Franciscusweg 6a/Sporthal Kerkelanden, vervangen van de sportvloer.
- Meent 6/Sporthal Meent, vervangen van de radiatoren.
- Arena 101/Dudoktribune, vervangen van de vaste zitbanken.
- Arena 303/Sporthal Dudok Arena, vervangen verlichtingsarmaturen en luchtbehandelingskasten.
- Sportpark Loosdrecht, vervangen kunstgras velden 1 en 3.

Overige panden
Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening Onderhoud overig vastgoed. In 2025 wordt € 406.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2025 worden onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Vaartweg 63a, vervangen voegwerk aan de buitenwand.
- Kininelaantje 5, vervangen keukenblokken en bovenkasten.
- Orchideestraat 8, vervangen houten kozijnen.

Buurt- en clubhuizen en kinderopvang (jeugd)
Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening Onderhoud jeugd. In 2025 wordt € 94.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2025 worden onder andere de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Meent 4b/5, vervangen van de leidingen.

Uitvoering investeringen

Buitensportaccommodaties staan opgenomen in het investeringsprogramma. Vanaf 2020 zijn de vervangingen van (kunst)grasvelden opgenomen in het MOP. Voor 2025 zijn geen investeringen in Overig maatschappelijk vastgoed voorzien.

Bedragen x € 1.000

Progr.	Overig maatschappelijk vastgoed	Jaarstukken 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1	Investeringen ov maatschappelijk vastgoed (sport)	259		
1	Toevoeging groot onderhoud parkeergarages	396	331	475
2	Toevoeging onderhoud kinderdagopvang/wijkcentra (jeugd)	168	187	94
1	Toevoeging voorziening onderhoud sportaccommodaties	556	457	1.341
1	Toevoeging voorziening cultureel vastgoed	290	262	137
1	Toevoeging voorziening sluizen, gemalen en recreatie	47	28	60
5	Toevoeging voorziening overig vastgoed	154	139	406
1	Toevoeging voorz groot onderhoud begraafplaatsen	56	33	97
	Totaal	**1.926**	**1.437**	**2.610**

Relevante beleidsnota's:

1. Meerjarenonderhoudsplan maatschappelijk gemeentelijke gebouwen 2024-2033 (panden sociaal, cultureel, welzijn, sporthallen (incl. zwembad), kinderopvang, begraafplaatsen, parkeergarages en panden van de voormalige afdeling grondzaken);
2. Meerjarenonderhoudsplan buitensportaccommodaties 2024-2033;
3. Geactualiseerde Nota grond- en vastgoedbeleid 2024-2028

3.4 Financiering

De gemeente Hilversum heeft verschillende financiële voorschriften en verordeningen die het beheer en de verantwoording van de financiën reguleren. Naast het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO), vereist artikel 212 van de gemeentewet dat de gemeenteraad een financiële verordening vaststelt. In de "Financiële verordening gemeente Hilversum 2022" zijn regels opgenomen met betrekking tot de doelstellingen en richtlijnen van de financieringsfunctie. Aanvullend daarop is in 2023 het "Treasurystatuut Hilversum 2023" vastgesteld. Dit statuut dient als kader voor het beheer, toezicht en verantwoording van financiële geldstromen, posities en de daaraan verbonden risico's.

Om de kwaliteit van de Treasuryfunctie te borgen is een Treasury Commissie actief. De commissie bestaat uit een vijftal functionarissen, namelijk een externe adviseur, de afdelingsmanager Interne Advisering, de teamleider Financiën en Control, de Treasurer en de Concern Controller.

Onze belangrijkste principes zijn het minimaliseren van risico's en het beperken van financieringskosten. In deze financieringsparagraaf wordt informatie gegeven over de actuele situatie met betrekking tot de financieringsbehoefte in 2025 en verdere jaren.

3.4.1 Beleid

De gemeente hanteert het systeem van totaal financiering. Dit houdt in dat voor de gemeentelijke organisatie als geheel de financieringsbehoefte c.q. het financieringstekort bepaald wordt.
Er wordt dus niet voor iedere investering of grondexploitatie apart geleend. Alle rentebaten en -lasten worden verzameld op het taakveld Treasury en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. De verdeling van de rentelasten en rentebaten naar de programma's vindt plaats op basis van het totaal aan activa per programma. Hierdoor wordt niet ieder programma even zwaar belast.

De omslagrente voor 2025 wordt berekend door het berekende saldo van rentelasten en rentebaten voor 2025, te delen door de geprognosticeerde boekwaarde van alle activa op 1 januari 2025. Vanwege het dalende saldo van rentelasten en rentebaten ten opzichte van de begroting 2024 is de uitkomst van deze berekening een percentage van 1,04%. Het is door de Commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) toegestaan om een omslagrente te hanteren die maximaal 0,5% afwijkt van de werkelijke rente. Het rente omslagpercentage voor 2025 bedraagt 1,2 %. Dit percentage is vastgesteld in samenspraak met de daarin gespecialiseerde Treasurycommissie bestaande uit een externe adviseur, de afdelingsmanager Interne Advisering, de teamleider Financiën en Control, de Treasurer en de Concern Controller.

3.4.2 Dekking financieringstekort

De financieringsbehoefte wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen per jaar: de kasstromen vanuit de exploitatie, het investeringsplan, de grondexploitaties en de kasstromen met betrekking tot de financiering. Deze kasstromen lopen door de jaren heem en gedurende het jaar niet altijd synchroon. Daarom is het nodig om de ontwikkeling van het verloop van deze kasstromen (de liquiditeit) en daarmee de financieringsbehoefte gedurende het jaar in de gaten te houden, en wanneer nodig, geld te lenen, (kort dan wel lang).

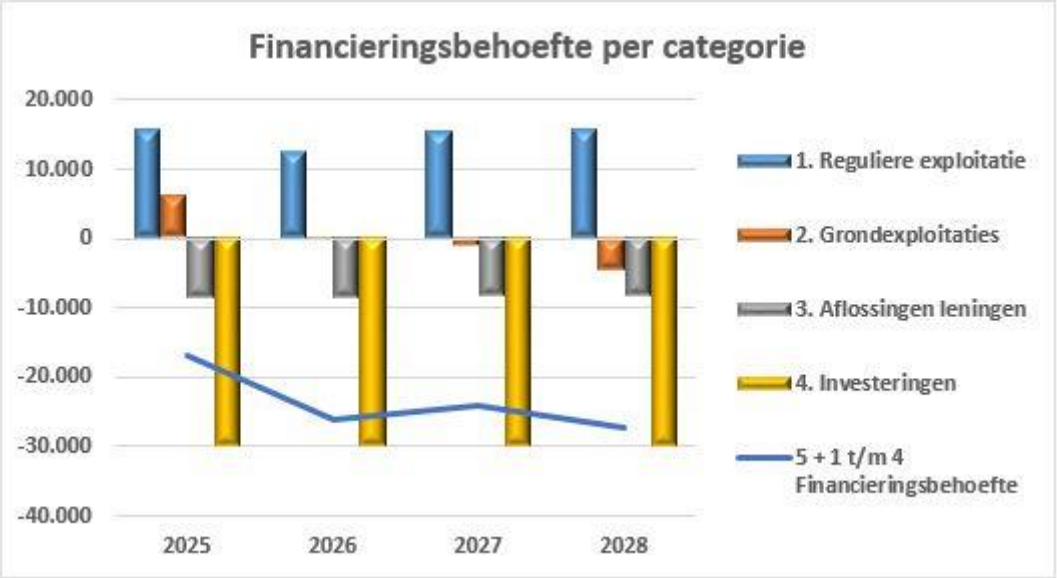
Op basis van de begroting 2025, het investeringsprogramma voor 2025, de uitgaven ten behoeve van openstaande kredieten (kredieten die in het verleden zijn verleend maar nog niet volledig zijn besteed), de uitvoering van de grondexploitaties in 2025 (op basis van de actualisatie 2024), en de

aflossingen op bestaande langlopende leningen in 2025 is de financieringsbehoefte voor 2025 berekend op een totaal van € 17 miljoen. Voor meer inzicht in de investeringen verwijzen wij u naar paragraaf 3.3 Onderhoud Kapitaalgoederen en 3.7 Grondbeleid.

Met een geprognosticeerde beginstand per 1 januari 2025 van € 183,7 miljoen, aflossingen van € 8,5 miljoen in 2025 en een geraamd bedrag van nieuw aan te trekken leningen ad € 17 miljoen komt daarmee de stand van de langlopende leningen eind 2025 op basis van de begroting 2025 uit op een bedrag van afgerond € 192,2 miljoen. De geraamde financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar is weergegeven in onderstaand figuur. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in:

1. Het saldo van inkomsten en uitgaven (kasstroom) van de reguliere exploitatie
2. Het saldo van uitgaven en ontvangsten (kasstroom) van de grondexploitaties
3. De uitgaven (kasstroom) ten behoeve van de aflossingen op langlopende leningen
4. De uitgaven (kasstroom) ten behoeve van de investeringen, inclusief de uitgaven t.b.v. openstaande kredieten
5. Het saldo van alle kasstromen (inkomsten minus uitgaven) samen geeft de prognose weer van het financieringstekort; het bedrag waarvoor langlopende leningen zullen worden aangetrokken.

Bedragen x € 1.000

Figuur 1 Jaarlijkse financieringsbehoefte 2025-2026

Toelichting figuur 1:

1. De reguliere exploitatie meer inkomsten heeft dan uitgaven.
2. De grondexploitatie Stationsplein draagt in 2025 bij aan de financiering door geplande verkopen voor woningbouwplannen in dat jaar. In 2028 maakt de grondexploitatie Stationsplein juist deel uit van het financieringstekort vanwege uitgaven ten behoeve van woningbouwplannen.
3. De aflossingen (uitgaven) op bestaande langlopende leningen bedragen € 8,5 miljoen in 2025 en 2026 en € 8,3 miljoen in 2027 en 2028.
4. De uitgaven aan investeringen, geraamd op een bedrag van € 30 miljoen per jaar, zijn grotendeels verantwoordelijk voor het financieringstekort.

Over de ramingen van de investeringsbedragen voor de komende jaren wordt het volgende opgemerkt:

1. De realisatie van investeringen blijft de afgelopen jaren structureel achter bij de in de begroting geraamde bedragen. De bedragen genoemd in de jaarschijven van het Investeringsprogramma (IP) worden niet volledig in het genoemde jaar uitgegeven als gevolg van fasering in de uitgaven, waardoor verschuivingen optreden naar volgende jaren. De bedragen in kolom 2025 van het IP worden niet volledig uitgegeven in het jaar 2025 maar deels ook in 2026, 2027, 2028 en verdere jaren. Hetzelfde geldt voor de genoemde bedragen in de kolommen 2026, 2027 en 2028.

Voor wat betreft de raming van de financieringsbehoefte ten behoeve van de investeringen wordt bij het opstellen van de liquiditeitsprognose rekening gehouden met de drie hierboven genoemde opmerkingen door een aanname te doen over de werkelijke realisatie van investeringen in de komende jaren. In de begroting 2025 gaan we er daarom vanuit dat er in de jaren 2025-2028 jaarlijks voor een bedrag van € 30 miljoen wordt uitgegeven ten behoeve van investeringen.
Het jaarlijkse bedrag van € 30 miljoen sluit daarmee niet aan bij de jaarkolommen zoals opgenomen in het Investeringsprogramma. De doorlooptijd van projecten is afhankelijk van externe -en interne factoren zoals de ambtelijke capaciteit van de gemeente, maar ook uitvoeringscapaciteit van externe partijen en de beperkingen in de openbare ruimte.

De gemeentelijke liquiditeitspositie wordt constant gevolgd en de liquiditeitsprognose wordt wekelijks bijgesteld op basis van de actualiteiten en voortschrijdend inzicht. Op deze manier wordt de liquiditeitsprognose (na afstemming met de portfeuillehouder Financien) gebruikt om op het juiste moment de omvang van de benodigde financiering te bepalen en aan te trekken. Financiering kan in de vorm van een langlopende lening maar ook in de vorm van een kortlopende kasgeldlening. Bij het aantrekken van nieuwe financiering gedurende het jaar gelden de volgende uitgangspunten:

- Indien uit de liquiditeitsprognose met voldoende zekerheid blijkt dat de kasgeldlimiet voor langere tijd (> 3 kwartalen) overschreden zal gaan worden zal langlopende financiering (looptijd langer dan 1 jaar) worden aangetrokken.
- Indien uit de liquiditeitsprognose met voldoende zekerheid blijkt dat de kasgeldlimiet voor kortere tijd (< 3 kwartalen) overschreden zal gaan worden zal korte financiering (in de vorm van kasgeldleningen) worden aangetrokken.

Bij de afweging van het invullen van de financieringsbehoefte met korte financiering of langlopende leningen wordt ook rekening gehouden met de actuele rentestand en de langjarige ontwikkeling van de financieringsbehoefte. De Treasury Commssie heeft daarin een adviserende rol.

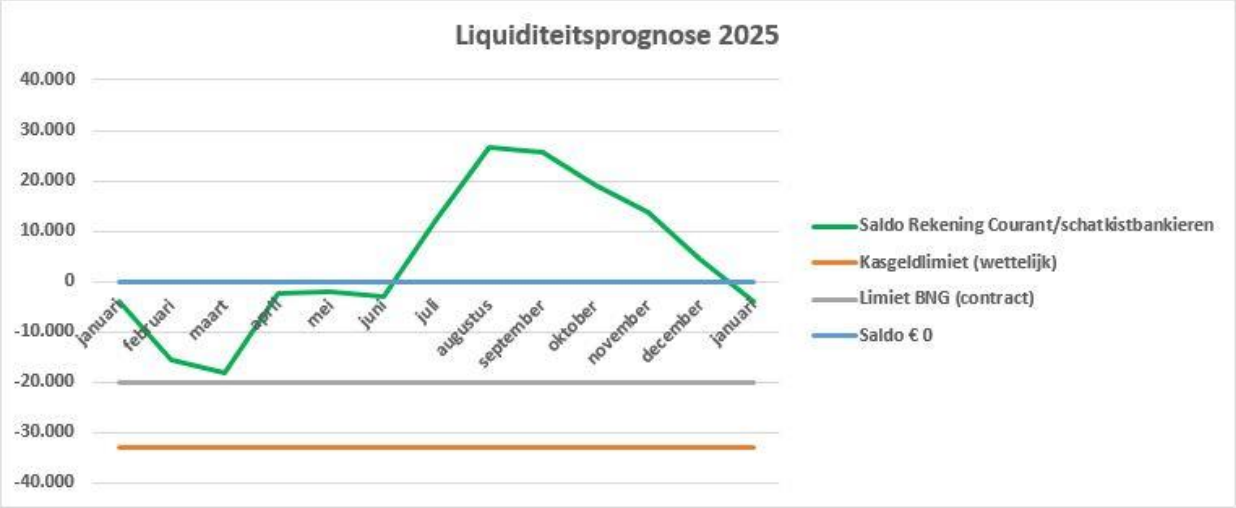
3.4.3 Renterisico's, kasgeldlimiet en renterisiconorm

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in kortlopende financiering en langlopende financiering. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar.
Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico’s op korte financiering (kasgeldlimiet)
De kasgeldlimiet bepaalt dat gemeenten hun financieringsbehoefte voor slechts een beperkt bedrag met kort geld (looptijd < 1 jaar) mogen financieren. Hierdoor worden de renterisico’s op korte termijn beperkt. De kasgeldlimiet is, conform de Wet Fido, gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal van een gemeente en mag maximaal 3 kwartalen achter elkaar worden overschreden.

Kortlopende financiering kent een relatief groot renterisico. Bij korte looptijden moeten bestaande leningen vaker worden vervangen met steeds opnieuw de onzekerheid over het actuele rentepeil op het moment van aantrekken van de nieuwe lening.

Voor het jaar 2025 bedraagt de kasgeldlimiet € 33 miljoen (= 8,5% x € 388 miljoen). Zolang het rentetarief voor kortlopende financiering lager is dan het actuele, of zich naar verwachting ontwikkelende rentetarief voor langlopende financiering, wordt de kasgeldlimiet in beginsel maximaal benut. Afhankelijk van de actuele ramingen van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte wordt de kortlopende financiering omgezet in langlopende financiering (zie 3.4.2 Dekking financieringstekort).

Figuur 2 Prognose verloop liquiditeiten 2025

In de loop van het jaar toont de stand van de korte schuldpositie een wisselend beeld en is deze afhankelijk van het tempo en de fasering van de inkomsten en uitgaven gedurende het jaar. De kredietlimiet bij de BNG Bank is contractueel overeengekomen tot € 20 miljoen met een mogelijkheid tot overschrijding met € 5 miljoen tot een totaal van € 25 miljoen. De kasgeldlimiet ligt voor 2025 op € 32,9 miljoen. De opname van een langlopende lening van € 17 miljoen, zoals genoemd in 3.4.2, is verwerkt in de bovenstaande prognose van de korte schuldpositie.

Renterisico's op langlopende financiering (renterisiconorm)

Renterisico is de mate waarin het saldo van rentelasten verandert door wijzigingen in het rentetarief op leningen met een oorspronkelijke rente typische looptijd van één jaar of langer en heeft betrekking op contractuele renteherzieningen en de aflossingen op de langlopende schulden.

De wettelijke renterisiconorm bepaalt dat het renterisico jaarlijks een bedrag ter hoogte van maximaal 20% van het begrotingstotaal mag zijn.
Hiermee is een maximum gesteld aan het renterisico op het totaal aan jaarlijkse aflossingen en eventuele renteherzieningen van de langlopende leningschuld.
Langlopende financiering wordt in beginsel aangetrokken als het wettelijk maximum voor de kortlopende schuld (kasgeldlimiet) is bereikt en als er sprake is van een structureel langjarig financieringstekort (zie § 3.4.2).

Voor het jaar 2025 bedraagt de renterisiconorm € 77,6 miljoen (= 20% x € 388 miljoen).
Bij het aantrekken van langlopende financieringsmiddelen wordt de looptijd en het aflossingsritme zodanig gekozen, dat het toekomstige renterisico onder de voorgeschreven norm blijft.
Naast de renterisiconorm wordt er gekeken naar de meerjarige financieringsbehoefte.
De looptijden van nieuwe leningen worden daarbij op elkaar afgestemd.
Ook wordt het renterisico verkleind door aflossingen van langlopende leningen over de jaren heen te spreiden.

Bedragen x € 1.000

	Renterisiconorm en renterisico's van de langlopende schuld 2025 tot en met2028 op basis van de geprognosticeerde leningportefeuille per 1 januari 2025	2025	2026	2027	2028
1	Begrotingstotaal 1 januari 2025	387.071	387.071	387.071	387.071
2	Vastgesteld percentage (Wet Fido)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
3	**Renterisiconorm (= 1 x 2)**	**77.414**	**77.414**	**77.414**	**77.414**
4	Risico huidige vaste schuld herfinanciering	8.503	8.503	8.303	8.303
5	**Ruimte onder risiconorm (= 3 - 4)**	**68.911**	**68.911**	**69.111**	**69.111**
6	Risico als percentage (= 4/1)	2,2%	2,2%	2,1%	2,1%

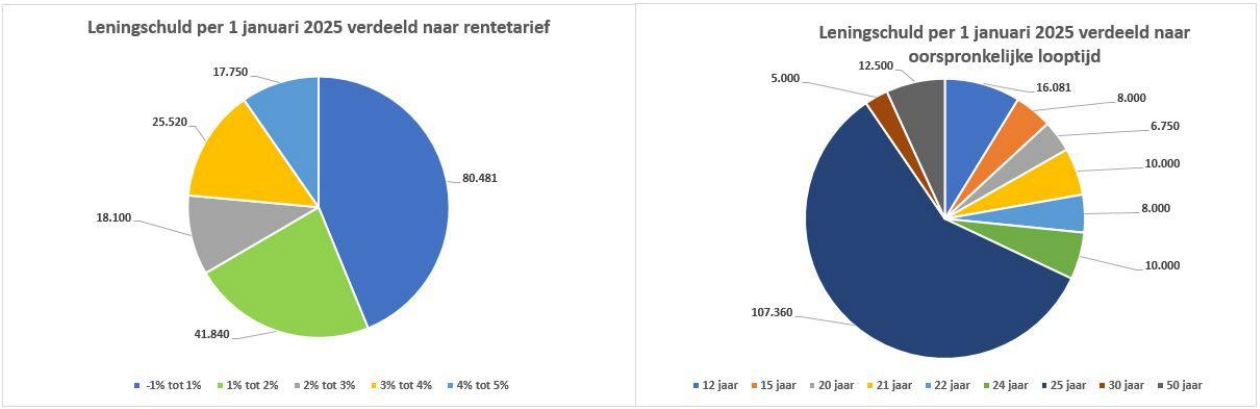
De bedragen genoemd onder 4 zijn de bedragen die in de jaren 2025 t/m 2028 gaan worden afgelost op de lening portefeuille zoals die bestaat per 1 januari 2025. Uit bovenstaande blijkt dat de risiconorm in 2025 niet overschreden gaat worden. Tevens blijkt dat ook de komende jaren geen overschrijding van de renterisiconorm wordt verwacht. Het huidige renterisico van 2,2% in 2025 is aan te merken als zeer laag ten opzichte van de wettelijke norm van 20%.

3.4.4 Profiel huidige leningenportefeuille

Het totaalbedrag aan langlopende leningen per 1 januari 2025 is geprognosticeerd op € 183,7 miljoen, bestaande uit 24 leningen. In de vorige paragraaf is toegelicht dat Hilversum ruim binnen de wettelijke rente risiconorm van 20% blijft. Dit komt omdat het aflossingspatroon van de bestaande leningenportefeuille bewust zo veel mogelijk gespreid wordt over de jaren.

Onderstaand figuur toont de samenstelling van onze leningenportefeuille voor wat betreft rentetarieven en oorspronkelijke looptijden per 1 januari 2025. Hieruit blijkt dat het grootste deel van de geprognosticeerde lening schuld per 1 januari 2025, te weten € 80,4 miljoen, gefinancierd is tegen een rentetarief tussen de -1% en 1%. De rentepercentages op de huidige leningen variëren van -/- 0,24% tot 4,19%. Het gewogen gemiddelde rentetarief van de totale lening schuld per 1 januari 2025 is 1,66%. Daarnaast toont het figuur dat het grootste deel van de geprognosticeerde schuld per 1 januari 2025, te weten € 107,3 miljoen, een oorspronkelijke looptijd heeft van 25 jaar.

Bedragen x € 1.000

Figuur 3 Lening portefeuille verdeeld o.b.v. rentetarief en looptijd

Figuur 4 bevat de aflossingsverplichtingen voor de komende jaren op basis van de geprognosticeerde lening portefeuille per 1 januari 2025. De aflossingsverplichtingen in 2025 bedragen samen € 8,5 miljoen. In 2029 is er een aflossingsverplichting van € 24,3 miljoen. Dit betreft aflossingen op reguliere langlopende leningen plus de aflossing van de lening aan de provincie Noord-Holland ad € 16 miljoen. De lening van de Provincie Noord-Holland betreft de uitgestelde betaling van de koopsom Crailo aan de Provincie Noord-Holland. De aflossingsverplichtingen in de jaren 2042, 2043, 2044, 2045, 2051,2052 en 2073 hebben betrekking op reeds aangetrokken Fixe leningen. Fixe leningen zijn leningen die aan het einde van de looptijd in één keer worden afgelost. In 2025 en ook na 2025 zullen er nieuwe leningen worden aangetrokken. Deze leningen leiden tot nieuwe aflossingsverplichtingen, deze zijn in onderstaande grafiek nog **niet** opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Figuur 4 Vervalkalender huidige langlopende leningen

3.4.5 Rente

De rentelasten worden zowel bepaald door de omvang van de schuld (Q) als door de rentetarieven (P) van deze schulden. De rentelasten zijn daarbij P maal Q.

De ontwikkeling van de rentetarieven is onzeker en niet te voorspellen. De afgelopen 12 maanden, vanaf juli 2023, zijn de rentetarieven (zowel kort als lang) gestabiliseerd. Een groot aantal factoren heeft invloed op de rentetarieven, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van de economische groei, de inflatie en de geopolitieke toestand in de wereld. Hilversum heeft geen eigen rentevisie maar gaat uit van de huidige rentetarieven. Dat betekent concreet dat de gemeente aanneemt dat alle bekende

relevante factoren verdisconteerd zijn in de huidige rentetarieven. De ontwikkelingen van de werkelijke rentetarieven worden blijvend gevolgd en bij het aantrekken van financiering (lang of kort) zal gebruik gemaakt moeten worden van de op dat moment actuele rentetarieven.

De omvang van de schuld (Q) volgt uit de ramingen van de uitgaven en inkomsten zoals weergegeven in 3.4.2 Dekking financieringstekort. De geraamde benodigde financiering is grotendeels afhankelijk van de geraamde investeringsuitgaven.

3.4.6 Renteontwikkeling

Rentetarieven langlopende leningen

De BNG Bank geeft dagelijks een indicatie van rentetarieven voor langlopende leningen met verschillende looptijden. De indicatie van de BNG Bank voor een langlopende lening met een looptijd van 10 jaar laat het volgende beeld zien.

Figuur 5 Ontwikkeling rentetarieven langlopende leningen (meerjarig)

Ten opzichte van de jaren 2020, 2021 en 2022 zijn de rentetarieven voor langlopende leningen fors gestegen. Ten opzichte van het jaar 2023 zijn de rentetarieven gedaald en lijken de rentetarieven zich in 2024 enigszins te stabiliseren. De zeer lage en zelfs negatieve rentetarieven in 2020 en 2021 zijn voorbij. Er lijkt sprake van een nieuwe herziene werkelijkheid met als belangrijkste onderliggende oorzaken; de sinds 2020 sterk opgelopen inflatie, het hierop gevoerde monetaire beleid door de Europese Centrale Bank (ECB) en de internationale economische en politieke ontwikkelingen.

Figuur 6 Ontwikkeling rentetarieven langlopende leningen in 2024

Het rentetarief voor een lening met een looptijd van 10 jaar beweegt zich vanaf januari 2024 - juli tussen de 2,9% en 3,45%. De raming van onze toekomstige rentelasten bestaat uit twee componenten:

- Rentelasten over reeds afgesloten langlopende leningen. De renteverplichtingen voor deze leningen liggen tot en met het einde van de looptijd van de leningen vast.
- Rentelasten over de nog af te sluiten langlopende leningen. De renteverplichtingen voor deze leningen liggen nog niet vast en zijn afhankelijk van de omvang van de af te sluiten leningen en de rentetarieven die gelden voor deze nieuw af te sluiten leningen. (kort en lang)

Als vertrekpunt gaan we uit van de 10 jaars rente als referentie voor de ontwikkeling van de langlopende rentetarieven. Begin augustus 2024 was het rentetarief voor een lening met een looptijd van 10 jaar ongeveer 3,0%. Bij de renteraming wordt een bestaande bestendige en prudente gedragslijn gevolgd waarbij voorzichtigheidshalve rekening gehouden wordt met een oplopend rentetarief van 0,25% per jaar voor de komende jaren. In de begroting wordt gerekend met de volgende rentetarieven voor nieuw aan te trekken langlopende leningen.

Tabel 2 Raming rentetarieven lange financiering

Raming rentetarieven lange financiering	2025	2026	2027	2028
Financiering langer dan één jaar	3,00%	3,25%	3,50%	3,75%

Rentetarieven kasgeldleningen

Figuur 7 Ontwikkeling Euribor rentetarieven voor kasgeldleningen oktober 2023 tot en met juli 2024

Door het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB), bedoeld om de inflatie te beteugelen, zijn de rentetarieven voor kasgeldleningen de laatste twee jaar zeer sterk opgelopen. Op dit moment is er sprake van een unieke situatie van een inverse rentecurve. Dit houdt in dat de rentetarieven voor kasgeldleningen hoger zijn dan de tarieven voor langlopende leningen. Normaal gesproken zijn de rentetarieven voor langlopende leningen hoger dan de rentetarieven voor kortlopende kasgeldleningen. Bij de renteraming wordt een bestaande bestendige en prudente gedragslijn gevolgd waarbij voorzichtigheidshalve rekening gehouden wordt met een oplopend rentetarief van 0,05% per jaar voor de komende jaren.

Tabel 3 Raming rentetarieven kasgeldleningen

Raming rentetarieven kasgeldleningen	2025	2026	2027	2028
Kasgeldlening drie maanden	3,70%	3,75%	3,80%	3,85%

Rentetarieven kortlopende financiering

Voor 2025 gaan we ervan uit dat de gemeente kort geld met een looptijd korter dan één jaar zal kunnen aantrekken tegen een tarief van 3,80%. Het tarief van de Rekening Courant Faciliteit bij de BNG bank is namelijk gebaseerd op de 1 maands Euribor rente (dit is het rente tarief waartegen de banken elkaar leningen in Euro's verstrekken met een looptijd van 1 maand) met een opslag van 15 basispunten. In augustus 2024 beweegt het 1 maands Euribor rentetarief zich rond de 3,65%. Dit maakt dat het tarief voor de Rekening Courant Faciliteit bij de BNG Bank voor 2025 wordt ingeschat op 3,80%. (3,65% + 0,15%). Bij de renteraming wordt een bestaande bestendige en prudente gedragslijn gevolgd waarbij voorzichtigheidshalve rekening gehouden wordt met een oplopend rentetarief van 0,05% per jaar voor de komende jaren. In de begroting 2025 is gerekend met de volgende rentetarieven voor het gebruik van kortlopende financiering via de Rekening Courant Faciliteit van de BNG Bank.

Tabel 4 Raming rentetarieven kortlopende financiering

Raming rentetarieven korte financiering	2025	2026	2027	2028
Financiering korter dan één jaar (BNG krediet faciliteit)	3,80%	3,85%	3,90%	3,95%

Als de kredietfaciliteit van de BNG Bank (tijdelijk) niet voldoende is kan eventueel ook gebruik worden gemaakt van kasgeldleningen. Uitgangspunt bij korte financiering is dat eerst de volledige kredietfaciliteit bij de BNG wordt benut. Voor de wijze waarop het financieringstekort wordt gedekt wordt u verwezen naar 3.4.2 Dekking financieringstekort.

3.4.7 Rentelasten

De rentelasten in 2025 bedragen, gebaseerd op de raming van de financieringsbehoefte en de ramingen van de rentetarieven, afgerond in totaal € 3,8 miljoen. De rentelasten worden vervolgens via een rente omslagpercentage verdeeld over de programma's. Het rente omslagpercentage is voor 2025 vastgezet op 1,2%. Onderstaande tabel bevat een overzicht van de te verwachten rentelasten in 2025.

Tabel 5 Rentelasten

Bedragen x € 1.000

Rentelasten (lasten financieringsfunctie)	Jaarstukken	Begroting		Referentie
	2023	2024	2025	
Rente van bestaande langlopende leningen per 1 januari van het jaar	3.351	4.445	2.984	1.
Rente van nieuw aan te trekken langlopende leningen in 2025			510	2.
Rente van kortlopende financieringsmiddelen	232	380	380	3.
Totale rentelasten	**3.583**	**4.825**	**3.874**	

1. De rentelasten op bestaande leningen daalt ten opzichte van de begroting 2024. Dit komt omdat:
    a. Er in 2023 minder leningen zijn aangetrokken dan geraamd voor 2023.
    b. Er in 2024 geen langlopende leningen zijn aangetrokken. Geraamd was een bedrag van € 30 miljoen. Omdat dit bedrag niet is aangetrokken staan er geen rentelasten tegenover.
    c. Op de per 1 januari 2024 bestaande langlopende leningen zijn aflossingen gedaan waardoor onze leningschuld in 2024 is gedaald ten opzichte van 2023. De genoemde punten onder a, b en c werken door in een lagere beginstand van de bestaande leningen portefeuille op 1 januari 2025 ten opzichte van de begroting 2024 en daarmee ook lagere rentelasten.
2. Om het berekende financieringstekort van 2025 af te dekken worden er op basis van de huidige prognose in 2025 naar verwachting nieuwe langlopende leningen aangetrokken voor een bedrag van € 17 miljoen tegen een geraamd rentetarief van 3,0%.
3. Bij de raming van de rente over kortlopende financieringsmiddelen gaan we uit van een gemiddeld gebruik van de kredietfaciliteit van € 10 miljoen tegen een tarief van 3,80%.

Gevoeligheidsanalyse
Bij de berekening van de rentelasten wordt uitgegaan van de renteramingen zoals opgenomen in paragraaf 3.4.7. In tabel 6 wordt een indicatie gegeven van de gevoeligheid van de rentelasten voor stijging van de rentetarieven. In de tabel wordt weergegeven wat de financiële gevolgen zijn als het rentetarief, waartegen de voor de komende begrotingsperiode geraamde benodigde financiering (zie 3.4.2 Dekking financieringstekort) plaatsvindt, 1% hoger wordt dan het geraamde percentage voor het betreffende jaar zoals vermeld in paragraaf 3.4.7. Deze bedragen verdubbelen bij een 2% hoger

rentepercentage dan geraamd en worden drie keer zo hoog bij een 3% hoger rentepercentage dan geraamd. Indien de stijging van de rentetarieven zich ook daadwerkelijk voordoet zullen de extra rentelasten beslag leggen op de begroting. Een en ander zou betekenen dat er extra rentelasten optreden van € 2,21 miljoen voor de periode 2025-2028.

Tabel 6 Rentegevoeligheid 2025-2028

Bedragen x € 1.000

Rentegevoeligheid	Geraamde financiering	Hogere rentelasten per 1% rentestijging			
		2025	2026	2027	2028
Financiering 2025 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	17.000	170	170	170	170
Financiering 2026 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	26.000		260	260	260
Financiering 2027 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	24.000			240	240
Financiering 2028 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	27.000				
Totale extra rentelasten (indicatief) bij een rentestijging van 1% ten opzichte van het geraamde rentetarief 2025.	**94.000**	**170**	**430**	**670**	**670**

3.4.8 Rentebaten

De gemeente Hilversum heeft ook middelen uitgezet. Het betreft voornamelijk middelen die via SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) ter beschikking zijn gesteld ten behoeve van; starters op de woningmarkt, particuliere woningverbetering en duurzaamheid. Ook zijn er middelen via het Restauratiefonds t.b.v. de financiering van het restaureren van monumenten uitgezet. Een deel van deze uitgezette middelen levert rente baten op.

In 2024 is er een overliquiditeit ontstaan als gevolg van ontvangen voorschotten van het Rijk ter bekostiging van de opvang van Oekraïners. Naar verwachting ontvangt de gemeente ook in 2025 een voorschot wat leidt tot tijdelijk overliquiditeit (tabel 7 Rentebaten). Overtollige liquide middelen moeten in het kader van de regeling Schatkistbankieren worden afgestort naar de Schatkist van het Rijk. Over het bedrag dat afgestort is naar het Rijk wordt door het Rijk een rentevergoeding gegeven. De middelen die gestort zijn in de Schatkist van het Rijk kunnen op het moment dat onze kredietfaciliteit bij de BNG Bank moet worden aangesproken weer worden opgenomen ten behoeve van onze kredietfaciliteit bij de BNG Bank

Tabel 7 Rentebaten

Bedragen x € 1.000

Rentebaten	Jaarstukken	Begroting	
	2023*	2024	2025
Rentebaten Schatkistbankieren	-637	-	-200
Rentebaten lening aan Gem. Crailo	-	-	64
Rentebaten Uittreed som GNR	-274	-	
Rentebaten via SVN Leningen	-53	-62	-60
Rentebaten via Restauratiefonds	-19	-20	-20
Rentebaten Borgstelling	-60	-60	-58
Totale rentebaten	**-1.044**	**-142**	**-402**

* De cijfers 2023 volgen de jaarrekening 2023 (realisatiecijfers). De cijfers 2024 en 2025 zijn prognose cijfers.
* De rentebaten in relatie tot de uittreed som GNR zijn eenmalig, omdat er sprake is van een eenmalig uitgekeerde uittreed som.

Voor 2025 zijn de totale rentebaten begroot op € 338.000. Het saldo van rentelasten en rentebaten wordt via een omslagpercentage doorberekend naar de programma's. De verdeling van de rentelasten en baten naar programma's vindt plaats op basis van het totaal van de activa per programma.

Tabel 8 Doorbelasting rentelasten naar programma's

Bedragen x € 1.000

Rentetoerekening 2025	Berekening	Bedrag
Externe rentelasten over korte en lange financiering	a	3.874
Externe rentebaten	b	-402
Totaal door te rekenen externe rente	**c = a + b**	**3.472**
Rente die toegerekend moet worden aan grondexploitaties	d1	-86
Rente projectfinanciering die aan betreffend taakveld moet worden toegerekend	d2	0
Saldo, door te rekenen externe rente	**e = c + d1 + d2**	**3.386**
Rente eigen vermogen	f1	0
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	f2	0
De aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente	**g = e + f1 + f2**	**3.386**
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	h	-3.890
Renteresultaat op het taakveld treasury	**i = g + h**	**-505**

Conform de aanbeveling van het BBV wordt er geen rente over het eigen vermogen berekend. Het rentepercentage van de aan de taakvelden toe te rekenen rente (omslagpercentage) is naar boven afgerond op 1,2%. Het gebruikte omslagpercentage is hoger dan het berekende

omslagpercentage. Er wordt daardoor meer rente toegerekend aan de taakvelden dan het werkelijke saldo van externe rentelasten en rentebaten. Hierdoor ontstaat er op het taakveld Treasury een voordelig renteresultaat voor 2025 van € 505.000.

Rente grondexploitaties en disconteringsvoet
Met ingang van de begroting 2025 stelt de Commissie BBV dat er geen onderscheid meer behoeft te worden gemaakt tussen het te gebruiken rentepercentage voor grondexploitaties en het omslagpercentage voor de reguliere activa.

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd bij de berekening van voorzieningen die tegen contante waarde worden gewaardeerd, wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de eurozone. Op dit moment bedraagt dit percentage 2,0%. Het gaat hierbij om de voorziening planexploitaties in verband met te verwachten verliezen op de grondexploitaties.

3.4.9 Dividend

De gemeente Hilversum is aandeelhouder van de BNG Bank N.V. en Vitens N.V. Als aandeelhouder ontvangt de gemeente jaarlijks dividend. In de begroting 2025 is een totaal te ontvangen bedrag aan dividend opgenomen van € 250.000. Dit bedrag is het te verwachten dividend van de BNG Bank. Vitens heeft aangeven voorlopig geen dividend uit te keren. Dit heeft te maken met de hoge omvang van de investeringen van Vitens voor de komende jaren. Conform de continuïteitsdoelstelling zoals opgenomen in het Financieel beleid van Vitens laat dit geen ruimte om dividend uit te keren.

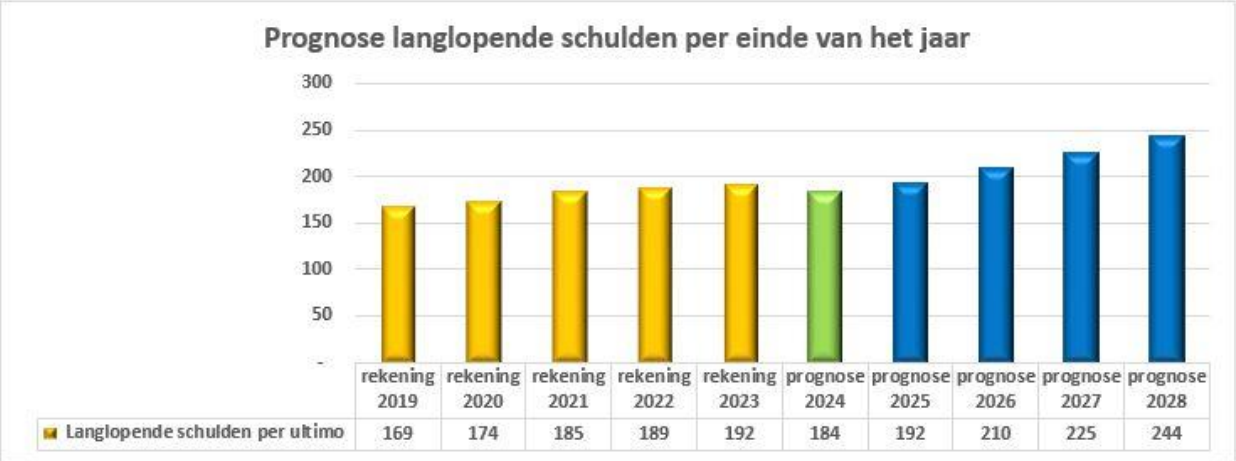
3.4.10 Prognose langlopende schuld

De prognose van de langlopende schuld voor de jaren 2025-2028 is opgesteld op basis van de meerjarenraming van de begroting 2025, de openstaande investeringskredieten, het Investeringsprogramma 2025-2028, de prognose van het verloop van de grondexploitaties in de jaren 2025-2028 (conform actualisatie grondexploitaties 2024) en de kasstromen met betrekking tot de mutaties in de lening portefeuille. Tabel 9 en figuur 8 tonen de (meerjarige) ontwikkeling van de langlopende schulden.

Tabel 9 Prognose ontwikkeling langlopende schuld

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling langlopende schulden	2025	2026	2027	2028
Schuld per 1 januari van het jaar	183.691	192.187	209.684	225.381
Af: Aflossingen gedurende het jaar	8.503	8.503	8.303	8.303
Bij: Nieuwe leningen gedurende het jaar	17.000	26.000	24.000	27.000
Totaal per 31 december	**192.188**	**209.684**	**225.381**	**244.078**

Figuur 8 Prognose langlopende schuld (bedragen x € 1 miljoen)

De gele gekleurde balken geven de werkelijke standen conform de jaarrekeningen 2019-2023 weer. De groene balk geeft de prognose van de eindstand van het jaar 2024 weer en de blauwe balken geven de prognose weer van de eindstanden van de jaren 2025-2028. De prognose van de langlopende schulden laat een stijgende lijn zien. Deze stijging is het gevolg van een stijging van het investeringsvolume in de jaren 2025-2028 die grotendeels wordt gefinancierd met langlopende leningen. De omvang van de lening schuld heeft invloed op de ontwikkeling van de schuldquote.

3.4.11 Langlopende leningen

Tabel 10 Prognose langlopende leningen 2025

Bedragen x € 1.000

Langlopende leningen	Stand per 1-1-2025	Af: Aflossingen	Bij: Nieuwe lening	Stand per 31-12-2025	Rente-lasten
Bank Nederlandse gemeenten	106.050	5.423		100.627	1.812
Nederlandse Waterschapsbank	14.640	1.160		13.480	358
Aegon	16.800	1.040		15.760	327
Nationale Nederlanden	6.000	400		5.600	176
Provincie Noord-Holland	16.081	-		16.081	64
Provincie Noord-Brabant	24.120	480		23.640	248
Nog af te sluiten lening in 2025			17.000	17.000	510
Totaal	**183.691**	**8.503**	**17.000**	**192.188**	**3.494**

De staat van langlopende leningen geeft een beeld van;

1. De langlopende schulden (leningen met een looptijd kleiner dan één jaar) per 1 januari 2025
2. De aflossingen op de bestaande leningen in 2025
3. De naar verwachting nog af te sluiten langlopende lening(en) in 2025
4. De geraamde eindstand van de langlopende leningen per 31 december 2025.

De prognose van het te lenen bedrag is gebaseerd op het berekende financieringstekort voor 2025 op basis van de begroting 2025, het investeringsprogramma 2025, de geactualiseerde grondexploitaties 2024 en de uitgaven ten behoeve openstaande kredieten (kredieten die in het verleden zijn verleend maar nog niet volledig zijn besteed).

De gemeentelijke liquiditeitsprognose wordt doorlopend gevolgd en bijgesteld op basis van de actualiteiten en voortschrijdend inzicht. Op deze manier wordt de liquiditeitsprognose gebruikt om op het juiste moment de benodigde financiering te bepalen en aan te trekken. Financiering wordt alleen aangetrokken indien uit de meest actuele liquiditeitsprognose met voldoende zekerheid blijkt dat dit noodzakelijk is.

3.5 Bedrijfsvoering

Een gezonde bedrijfsvoering is essentieel voor goede dienstverlening en het behalen van de doelstellingen van de gemeente Hilversum, zoals vermeld in het coalitieakkoord Hilversum Koesteren. Het primaire doel van de bedrijfsvoering is het optimaal ondersteunen van de stad bij het uitvoeren van haar taken, met huisvesting als belangrijk onderwerp.

De gemeente werkt aan complexe uitdagingen zoals verduurzaming, klimaatadaptatie, woningbouw, sociaal domeintransformatie, bestrijding van criminaliteit, digitalisering en bereikbaarheidsvraagstukken. Hiervoor is een stabiele en flexibele organisatie nodig met goed functionerende basisprocessen, samenwerking met ketenpartners, en het vermogen om in te spelen op maatschappelijke veranderingen. De komende jaren ligt de focus op Business Continuity Management, het vergroten van datagedreven sturing, verbetering van informatiehuishouding en informatiebeveiliging, aantrekkelijk werkgeverschap, een gezond werkklimaat, en versterking van interne beheersing. Deze inspanningen maken de organisatie flexibeler en veerkrachtiger.

Bovendien worden in 2025 verdere voorbereidingen getroffen om de voorgenomen samenvoeging met Wijdemeren per 1 januari 2027 te realiseren.

3.5.1 Versterken van ons netwerk

Het belang van zowel landelijke als regionale samenwerking is groot en dit zal ook zo blijven. Enkele belangrijke netwerken waarin wij participeren zijn: Metropoolregio Amsterdam (MRA), G40- stedennetwerk, Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) en de ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht.

- *Metropoolregio Amsterdam (MRA)*. Een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, 2 provincies en 1 vervoerregio. We willen de positie van Hilversum in dit netwerk versterken door te overleggen met regiogenoten over ruimtelijk-economische vraagstukken.
- *G40*. Het netwerk van 40 grote steden dat gezamenlijke belangen behartigt richting kabinet en ministeries, en samenwerkt met andere partijen zoals VNG, G4, IPO en Platform31.
- *Regio Utrecht Ontwikkelingsmaatschappij* ondersteunt bedrijven en investeert in business development en trade. Hilversum is actief in de Economic Board Utrecht, de Human Capital Agenda Regio Utrecht, en de Data en Kennishub Gezond Stedelijk Leven.
- *Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).* De koepelorganisatie die gemeenten ondersteunt, informeert en adviseert over actuele ontwikkelingen.

3.5.2 Aantrekkelijk werkgeverschap en een goed en gezond werkklimaat voor iedereen

De gemeente Hilversum wordt als een goede werkgever ervaren, waar een prettige werksfeer heerst en waarde wordt gehecht aan collegialiteit. Medewerkers krijgen kansen om zich te ontwikkelen door opleidingen en andere ontwikkeltrajecten maar ook door kansen om stappen in hun loopbaan te maken. Zowel horizontaal als verticaal is er voldoende doorstroom. Daarnaast halen medewerkers voldoening uit de inhoud van hun werk en hechten zij waarde aan goede dienstverlening aan de inwoners en bedrijven van Hilversum. Het groeien van het takenpakket van de organisatie door bijvoorbeeld de opvang van ontheemden en de energietransitie trekt ook bevlogen medewerkers aan.

Aantrekken en binden

Het college kijkt met tevredenheid terug op de instroom die de afgelopen jaren gerealiseerd is en zijn zich er terdege van bewust dat er voluit aandacht moet worden gegeven aan onze positie op de

arbeidsmarkt. We ontwikkelen door op het goed laten landen van onze nieuwe collega's en investeren in de samenwerking binnen en buiten de teams. Het vernieuwde intranet draagt hier aan bij, medewerkers kunnen zo meer informatie delen en tot zich nemen over verschillende onderwerpen en ontwikkelingen in de organisatie en dit biedt ook meer interactieve mogelijkheden. Ook daar zetten we de ontwikkeling in door.

Werkplezier en werkomgeving

Het werkplezier wordt in hoge mate bepaald door de inhoud en betrokkenheid bij het werk voor Hilversum, de samenwerking met collega's en de kansen op ontwikkeling. Het verzuim is na een hoge piek, onder meer als na-affect van de coronacrisis, gedaald. Dit is mede te danken aan de pilot met de re-integratie en verzuimcoach die in 2023 is gestart en in 2024 zijn vruchten aan het afwerpen is. Een evaluatie inclusief aanbevelingen staat op de rol voor 2025. We blijven investeren in de vitaliteit van onze medewerkers, op de zachte kant door het organiseren van activiteiten op dit gebied maar ook op de harde kant door regelmatig RI&E's (Risico-Inventarisatie en Evaluatie).

De rol van leidinggevenden is uiteraard ook van groot belang voor het werkplezier en de werkomgeving van medewerkers. Door het toenemen van de taken van de organisatie en de ambities om aan een mooi Hilversum te werken zien we ook een groei van de organisatie. Dit heeft op sommige plekken effect op de grootte van de teams waardoor er teams gesplitst worden of afdelingen passender worden ingericht. Dit kan als effect hebben dat er meer leidinggevenden nodig zijn. Ook in 2025 zet deze ontwikkeling zich door.

3.5.3 Business Continuity Management

Business Continuity Management (BCM) in de gemeente Hilversum is een belangrijk proces om ervoor te zorgen dat essentiële diensten en activiteiten van de gemeente kunnen worden voortgezet, zelfs tijdens noodsituaties, crises, of verstoringen zoals brand, stroomstoring of cyberaanval. BCM is gericht op het identificeren van bedreigingen en risico's die de continuïteit van de gemeentelijke activiteiten kunnen beïnvloeden en het implementeren van plannen en maatregelen om deze risico's te beheersen en de veerkracht van de organisatie te vergroten. Hiermee wil Hilversum voldoen aan de normering over BCM uit wetgeving zoals Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en sectorale wetgeving zoals burgerzaken. BCM in de gemeente Hilversum is een dynamisch proces dat voortdurend wordt geëvalueerd en aangepast aan veranderende risico's en omgevingsfactoren om ervoor te zorgen dat de gemeente voorbereid is op eventuele noodsituaties en haar cruciale diensten kan blijven leveren. In 2024 is het raamwerk voor BCM opgezet met een risicoanalyse, de sturing en afstemming bij verstoringen en een eerste deel van de kritische bedrijfsprocessen.

Voor 2025 zijn er verschillende aanvullende doelen geformuleerd. Deze doelen omvatten onder andere het doorontwikkelen van Business Continuity Management (BCM) voor specifieke deelprocessen, het inrichten en testen van de fysieke en digitale uitwijk voor Sociaal Domein en IT - en financiële bedrijfsvoering. Tot slot doet Hilversum mee aan de landelijke cybersecurity oefening.

3.5.4 Vergroten data gedreven sturing

Het programma 'Transitie naar Datagedreven Sturing', vastgesteld in het najaar van 2022, speelt een belangrijke rol bij het verkennen, duiden en aanpakken van strategische veranderopgaven in Hilversum. Het ontwerpt en realiseert een platform voor burgers, bestuur en organisatie vanuit datavraagstukken die samenhangen met de gemeentelijke opgaven.

De afgelopen periode hebben we aanzienlijke vooruitgang geboekt in de transitie naar een datagedreven werkwijze binnen onze gemeentelijke organisatie. Deze aanpak stelt ons in staat om beter onderbouwde beslissingen te nemen, beter beleid te ontwikkelen, meer grip te krijgen op

complexe opgaven in de stad en datagedreven samen te werken met onze partners. De focus op integraliteit heeft ons geholpen nieuwe inzichten en patronen te identificeren, nieuwe mogelijkheden te ontdekken en de efficiëntie en effectiviteit van onze processen te verbeteren.

De datastrategie richt zich primair op het creëren van maatschappelijke waarde met data. Dit wordt bereikt door data in te zetten als versneller voor het realiseren van de opgaven in de stad. Het werkprogramma 2025 voor de ontwikkeling van datatoepassingen richt zich vooral op de opgaven uit de omgevingsvisie 2040 (duurzaam, actief en meedoen) en het creëren van mogelijke synergie daartussen. In 2025 zal Hilversum stapsgewijs verder bouwen aan de basisbenodigdheden om datagedreven sturing uit te breiden, met de volgende datastrategie als leidraad:

- ***Slimme volger***
  Op onderdelen loopt Hilversum landelijk voor, maar uitgangspunt is dat wij slimme data-toepassingen die elders als gelukt zijn implementeren in Hilversum gezien de beschikbare capaciteit en middelen.
- ***Transparant en samen met de stad***
  We werken nauw samen met het stadspanel Data. Inspiratiesessies met de stad, het bestuur en de gemeentelijke organisatie worden voortgezet om de netwerksamenwerking te versterken. We geven verder vorm aan de open databeweging, verbeteren onze informatiepositie voor het bestuur en de inwoners voor meer inzicht en overzicht in de realisatie van gemeentelijke opgaven.
- ***Opgave gericht werken***
  Hilversum heeft inmiddels de eerste stappen gezet om opgave gericht te werken en gaat hier verder invulling aan geven.

Om uit te groeien tot een datavolwassen organisatie, is het essentieel dat naast een datastrategie ook aan verschillende randvoorwaarden wordt voldaan, zoals:

- ***Open Data en Techniek***
  Het open dataplatform wordt verder doorontwikkeld met een dataportaal en zoekfuncties en we stellen zelfservice beschikbaar. De doelarchitectuur is uitgewerkt en bouwen verder aan het gezamenlijke datafundament.

- ***Digitale veiligheid, privacy en ethiek***
  Het waarborgen van digitale ethiek, privacy en informatiebeveiliging is van essentieel belang in dit proces. Dit wordt gedaan in samenwerking met het stadspanel en andere stakeholders in de stad. De focus ligt op het creëren van een co-creatieomgeving waarin ethiek, privacy en beveiliging zijn geborgd, terwijl kansen van het gebruik van data worden gestimuleerd.

3.5.5 Verbeteren informatiehuishouding, informatietechnologie en informatiebeveiliging

Als gemeente beseffen we dat technologie snel verandert in de wereld van vandaag. Ons doel is om ervoor te zorgen dat informatie modern, flexibel, stabiel en voor iedereen toegankelijk blijft. Om dit te bereiken, werken we samen met inwoners, netwerken en partners.

Verbeteren informatietechnologie en vaardigheden

IT-automatisering en digitalisering zijn cruciaal in de bedrijfsvoering, vooral in een tijdperk waarin hybride werken de norm is. In Hilversum zijn al belangrijke stappen gezet op het gebied van informatietechnologie en de hybride werkplek, zoals de implementatie van telefoons en laptops, het gebruik van Teams voor samenwerking, en het veilig bewerken en delen van informatie via SharePoint. In de komende jaren streven we ernaar om IT-systemen te moderniseren, het IT-netwerk

te vernieuwen en de digitale vaardigheden van medewerkers te versterken, gezien de voortdurende ontwikkelingen in de IT-sector. Dit vormt een langetermijnplan waarbij IT-projecten worden beoordeeld, gestart en gemonitord met behulp van i-portfoliomanagement. De gemeente is bij de uitvoering van het i-portfolio sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van leveranciers en de toelevering van materialen, wat in sommige gevallen extra uitdagingen met zich meebrengt, mede door personeelstekorten in de IT sector. Ondanks deze uitdagingen helpt het i-portfolio om sturing te geven aan projectmatig werken, vertragingen in aanbestedingen en implementaties te voorkomen, en de kosten te beheersen. In 2025 worden de digitale ambities verder uitgewerkt in een bestuurlijk voorstel.

De voorbereiding van de voorgenomen samenvoeging met de gemeente Wijdemeren, per 1 januari 2027, zal plaatsvinden binnen het kader van het raadsmandaat. In 2025 worden verkenningen uitgevoerd op het gebied van IT-architectuur, personele bezetting, privacy- en informatieveiligheid, en harmonisatiemethoden.

Vergroten focus op privacy en informatiebeveiliging
Het waarborgen van de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatiesystemen, samen met de betrouwbaarheid van informatie inclusief privacy en controleerbaarheid, staat centraal. Informatiebeheer, informatiebeveiliging en privacy zijn kernaspecten van dit streven. Door de opkomst van hybride werken en Software as a Service (SaaS) groeit het belang van bewustzijn rondom informatiebeveiliging. Zo zijn er e-learningprogramma’s beschikbaar gesteld om het i-bewustzijn te vergroten en lessen te trekken uit informatiebeveiligingsincidenten. De komende jaren blijft de focus liggen op de ontwikkeling van deze programma's en het verder vergroten van het i-bewustzijn binnen de organisatie.

Hilversum verwerkt veel persoonsgegevens en moet voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) om de veiligheid van deze gegevens te waarborgen. Het Strategische Informatiebeveiligingsbeleid zorgt voor netwerk- en systeembeveiliging, en de naleving van Baseline Informatiebeveiliging Overheid-normen wordt nagestreefd en gerapporteerd. Jaarlijks wordt een Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) uitgevoerd voor de informatievoorziening om de informatiebeveiligingskwaliteit te onderbouwen. In 2025 streven we ernaar het positieve Ensia-oordeel te behouden en te versterken voor de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Ondergrond(BRO).

De Functionaris Gegevensbescherming rapporteert jaarlijks over de toepassing en naleving van de AVG binnen de gemeente. Het doel is om de dienstverlening aan inwoners en bedrijven verder te verbeteren door te voldoen aan de AVG-normen, onder meer door DPIA's uit te voeren en processen aan te passen met aandacht voor privacy. In 2025 zal de gemeente verder werken aan haar interne werkagenda voor de AVG, met mitigerende maatregelen zoals DPIA's bij risicovolle processen, het vergroten van het i-bewustzijn middels verplichte e-learnings en privacygerichte adviezen van de Functionaris Gegevensbescherming.

3.5.6 Optimaliseren van het belastingproces

Ieder jaar ontvangen alle huishoudens en bedrijven in Hilversum een aanslagbiljet voor de gemeentelijke belastingen. Een groot deel van de gemeentelijke inkomsten komt uit belastingen. Het belastingproces is dan ook een belangrijk proces voor Hilversum. Het proces bestaat onder andere uit een wettelijke taak ten aanzien van de Basis Adresgegevens Gegevens (BAG) en de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Deze basisgegevens van alle gebouwen, percelen etc. vormen de basis voor de aanslagoplegging gemeentelijke belastingen en moeten ten alle tijden goed en volledig te zijn. Vervolgens worden de aanslagen opgelegd, moeten de openstaande saldi

worden geïnd en is Hilversum verantwoordelijk voor een tijdige, correcte en volledige afhandelingen van eventuele vragen, bezwaren en beroepen.

Aanvullend op bovengenoemde reguliere activiteiten gaan wij in 2025 aan de slag met het treffen van de voorbereidingen voor de invoering van toeristenbelasting. De toeristenbelasting wordt per 1 januari 2026 ingevoerd. Om dat te kunnen realiseren wordt voorafgaand aan de inwerkingtreding een onderzoek uitgevoerd naar het aantal ondernemingen dat toeristische activiteiten aanbiedt. Vervolgens worden de ondernemers bezocht en geïnformeerd over de toeristenbelasting. Met de uitkomst uit het onderzoek wordt medio 2025 een voorstel aan de raad gedaan voor de tariefstelling. Per belastingjaar 2026 dragen de ondernemers per overnachting een bedrag af, aan het einde van elk jaar wordt dit door de gemeente in rekening gebracht.
Daarnaast gaan wij aan de slag met het verbeteren van de ENSIA verantwoording (ENSIA: Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Wij leggen als bronhouderorganisatie verantwoording af over het beheer van de basisregistraties adressen en gebouwen (BAG), grootschalige topografie (BGT) en ondergrond (BRO). Dat doen we intern richting de gemeenteraad en aan het Rijk via het ministerie van BZK door ons uitgevoerde zelfevaluaties (ENSIA: Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Deze zelfevaluaties betreffen de gegevenskwaliteit en de borging van beheerprocessen.

3.5.7 Inkoop en subsidie

In het verlengde van de ambities uit het coalitieakkoord 2022- 2026 streeft de gemeente Hilversum naar het bereiken van zoveel mogelijk ‘maatschappelijke waarde’ bij inkopen en aanbesteden. Met de regiogemeenten heeft de gemeente Hilversum zich geconfirmeerd aan de Roadmap Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), een methodiek die Hilversum helpt haar ambities op het gebied van circulaire inkoop te realiseren. Circulair inkopen is een vorm van duurzaam inkopen, waarbij er wordt gekeken naar de hele keten en verspilling van grondstoffen wordt tegengegaan. De regiogemeenten streven naar een zo snel mogelijke doorgroei naar 100% circulair opdracht geven en inkopen. Hierbij wordt aangesloten bij circulaire principes en circulaire leidraden die landelijk of in MRA-verband zijn ontwikkeld. Bij Social return on investment (SROI) worden er sociale voorwaarden opgenomen bij aanbestedingstrajecten. SROI kan op verschillende manieren worden ingevuld. De prioriteit ligt bij duurzame arbeidsinschakeling van inwoners van de regio Gooi en Vechtstreek met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Subsidieverstrekking

Subsidieverstrekking is een belangrijk instrument om gemeentelijke doelen te bereiken. Aan de hand van de aanbevelingen uit het rapport ‘Rekenkameronderzoek naar subsidieverstrekking’ is de rechtmatigheid van subsidieverstrekking verbeterd door middel van de ontwikkeling van nieuwe subsidieregelingen en het vaststellen van subsidieplafonds. Met de nieuwe Beleidsregel subsidieverstrekking Hilversum is er tevens meer duidelijkheid over de (werk)wijze van subsidieverlening binnen de gemeente. Tot slot is ter verbetering van de informatievoorziening richting de raad en is het subsidieregister live gegaan om de transparantie te vergroten. Het subsidieregister geeft meer inzicht in doel, activiteiten en financiën rondom individuele subsidies. Dit geeft tegelijkertijd openheid naar inwoners van de gemeente en andere geïnteresseerden.

Nu de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek grotendeels zijn uitgewerkt ligt de nadruk op de evaluatie van de doorontwikkelde onderdelen van het subsidieproces, zoals het werken met de subsidieregelingen, de beleidsregel subsidieverstrekking en het subsidieregister.

3.5.8 Doorontwikkelen Interne beheersing

De komende jaren werken wij verder aan het nog beter op orde krijgen van de beheersing van de bedrijfsvoering, onder andere door de verdere implementatie van het Three Lines model. In 2024 is er onderzoek gedaan naar de implementatie en effectiviteit van het Three Lines model binnen de gemeente Hilversum, met als doel knelpunten te identificeren die de implementatie van het model binnen de gemeente Hilversum belemmeren en om concrete aanbevelingen te formuleren ter verbetering van de interne beheersing en het risicomanagement.

Interne beheersing zorgt er namelijk ook voor dat de organisatie het college het comfort kan bieden om een rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Naast het college heeft de raad ook een belangrijke rol bij de totstandkoming van deze rechtmatigheidsverantwoording. De auditcommissie als vertegenwoordiging van de raad is het afgelopen jaar en wordt ook in 2025 en verder meegenomen in deze ontwikkeling.

Het Three Lines model of methode staat voor de inrichting van de processen en de samenwerking op de verschillende niveaus in de organisatie en laat zien in hoeverre de organisatie in control is en de belangrijkste risico's beheerst. Het uitgangspunt van dit model is dat de lijnorganisatie verantwoordelijk is voor haar eigen processen. Daarin wordt de “eerste lijn” ondersteund door een functie die adviseert, coördineert en bewaakt of die verantwoordelijkheid daadwerkelijk genomen wordt (de tweede lijn). Tenslotte is er een functie die controleert en een objectief, onafhankelijk oordeel velt (de derde lijn).

Ook de integrale aanpak van de diverse beheersingsinstrumenten en de koppeling aan de bestaande P&C-cyclus wordt hierin meegenomen. Hierdoor ontstaat er steeds meer inzicht in de beheersing en kwaliteit van de processen en kan er gestuurd worden op de processen en het beheersen van risico's. Hiermee past het in de huidige ontwikkeling van een activiteit- en taakgerichte organisatie naar een organisatie die proces- en opgavegericht werkt en de doelstellingen naar vermogen realiseert en waarin risicomanagement een belangrijke rol speelt.
Doel is ook om de 3e lijn (Interne Audit Functie) niet meer alleen te bezien in het licht van achteraf komen kijken wat er fout is gegaan en nog gerepareerd moet worden, maar meer gericht op de kwaliteit(ontwikkeling) van de bedrijfsvoering.

2.5.9 Indicatoren

Om een duidelijk beeld te krijgen van de beleidsresultaten van de gemeente en om vergelijkingen tussen gemeenten mogelijk te maken, zijn er verplichte beleidsindicatoren opgesteld door het Rijk. Deze indicatoren hebben onder andere betrekking op de bedrijfsvoering en helpen bij het in kaart brengen van de kosten die gepaard gaan met het realiseren van gemeentelijke doelstellingen en opgaven in de stad.

Naam indicator	Rekening			Begroting			Toelichting
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Bezetting (excl. College, Raad, Griffie en Rekenkamer)	703	697	736	736	736	736	Het verschil met de formatie 2024 komt voort uit het extra formatiebudget in 2025 wat nog niet was vertaald in de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting 2024.
Formatie (excl. College, Raad, Griffie en Rekenkamer)	758	729	792	792	792	792	De toename komt voort uit het extra formatiebudget in 2024 wat nog niet was vertaald in de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting 2025.
Formatie College	6	6	6	6	6	6	Het huidige college bestaat uit 6 fte.
Formatie kosten ambtelijke organisatie	67.684	70.889	78.656	78.200	78.045	77906	Loonkosten ambtelijke organisatie incl. bijkomende personele kosten en gebudgetteerde inhuur minus opbrengsten dienstverlening voor derden. Incl. Structurele loonsverhoging van 6%.
Inhuur: totale kosten	20.384	3.216	844	597	597	597	Het uitgangspunt is en blijft dat er alleen wordt ingehuurd als er voldoende budget is – zij het inhuurbudget, salarisbudget of materieel budget. Betreft inhuur t.a.v. de bedrijfsvoering/ overhead en ook de inhuur op taakveldniveau.De hoge inhuur in 2025 wordt met name veroorzaakt door de inzet t.bv. Oekraïne
Kosten college	1.498	1.336	1.343	1.343	1.336	1336	Kosten, incl. pensioenopbouw en wachtgelden voormalige wethouders. De verhoging is gevolg van de loonontwikkeling o.b.v. de cao Rijk.

Middelen ten behoeve van de Raad/Griffie	1.921	1.930	2.159	2.149	2.149	2149	De kosten van de griffie betreffen zowel de personeelslasten van de griffie als het materiële budget van de griffie. De kosten van de rekenkamer betreffen zowel de personeelslasten als het onderzoeksbudget. Tevens is hierin meegenomen het budget voor de accountantskosten.
Saldo automatisering (saldering baten en lasten)	9.883	9.772	9.414	9.816	9.683	9677	De ICT-lasten bestaan uit personeelskosten, kapitaallasten (afschrijving en rente) en materiële lasten (hardware kosten die niet geactiveerd worden, licentie- en onderhoudskosten).
Saldo huisvesting (saldering baten en lasten)	3.165	2.891	3.420	3.227	2.951	2900	De huisvestingskosten betreffen de kosten van de panden die de gemeente gebruikt voor de eigen bedrijfsvoering: Raadhuis, Stadskantoor, kantoorvilla Oude Enghweg 21, Gemeentewerf en Wilhelminastraat.

Aanvullende toelichting

- **Inhuur: totale kosten:** dit toont een groot verschil tussen de realisatie in de jaarrekening en de begroting. Dit komt doordat in de begroting alleen de extra gelden voor inhuur zichtbaar zijn. De inhuur van vervanging bij vacatures en ziekte is onderdeel van de personele formatie budgetten. Bij de jaarstukken wordt alle inhuur gepresenteerd. Ook de inhuur welke gedekt wordt uit exploitatiebudgetten en projectgelden, deze zijn dus in de programma en kredieten begroot. Door allerlei factoren zoals benodigde tijdelijke expertise voor bijvoorbeeld specifieke projecten en programma's, moeilijk te vervullen vacatures, tijdelijk beschikbare budgetten en vervanging bij ziekte blijft externe inhuur noodzakelijk. Het college stuurt daarbij op de beheersing van de beschikbare personeels- en inhuur budgetten.

3.6 Verbonden partijen

Inleiding

In de regelgeving wordt met een verbonden partij bedoeld: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Deze paragraaf verbonden partijen bevat de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen alsmede een lijst van de verbonden partijen. Deze lijst is als volgt onderverdeeld:

1. gemeenschappelijke regelingen
2. vennootschappen en coöperaties
3. stichtingen en verenigingen

Per verbonden partij wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- het gemeentelijk belang in de verbonden partij in het jaar en het jaar ervóór;
- het financiële resultaat van de verbonden partij in het jaar en het jaar ervóór;
- de omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het einde van het jaar en het jaar ervóór;
- de risico's van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente.

De prestaties van de verbonden partijen zijn niet in deze paragraaf beschreven, maar in de programma's. In de programma's is de informatie opgenomen over de doelstellingen, de beoogde maatschappelijke effecten, de wijze waarop gestreefd wordt deze effecten te bereiken, en de betrokkenheid hierbij van de verbonden partijen.

3.6.1 Visie op verbonden partijen

Afgelopen jaren is een visie op samenwerking en de verschillende rollen van gemeente en organisaties in samenwerkingen ontwikkeld, waarbij werd aangegeven welke vormen van governance mogelijk en gebruikelijk zijn en welke risico's daarbij horen. De raad heeft op 8 maart 2023 de "Visie op Samenwerking en Governance Verbonden Partijen" vastgesteld.

De gemeente Hilversum werkt in veel vormen samen met andere partijen. De noodzaak tot samenwerken met andere publieke en private instellingen is steeds groter geworden, omdat de wereld om ons heen complexer en meer verweven wordt. De uitdagingen waar wij als lokale overheid voor staan, op bijvoorbeeld het gebied van de omgang met het milieu, mobiliteit, woningbouwopgave en jeugdzorg, overstijgen meer dan ooit de grenzen van de gemeente. De extra aandacht die de raad de afgelopen jaren heeft voor regionale samenwerking is hiermee goed te begrijpen. Daarbij is de raad op zoek naar manieren om samenwerkingsverbanden van de gemeente te kunnen sturen en beïnvloeden. Dit betreft vooral de strategische samenwerkingen.

Het visiedocument gaat in op de algemene beleidskaders voor samenwerking. Het visiedocument biedt een leidraad voor zowel de ambtelijke organisatie als het gemeentebestuur bij het opzetten en monitoren van een samenwerkingsverband. De nota bevat kaders en richtlijnen voor het beleid ten aanzien van samenwerking. Het gaat hierbij ook om de zogenaamde governance: hoe vinden we dat moet worden gestuurd, beheerst, toezicht gehouden en verantwoord? Welk instrumentarium hebben we daarvoor beschikbaar en wat vraagt dat van ons?

3.6.2 Beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

De beleidsvoornemens van de gemeente Hilversum voor de individuele verbonden partijen zijn opgenomen in de doelen die hieronder en bij de programma's beschreven zijn. Daarnaast hebben wij, zowel voor onze eigen organisatie als de verbonden partijen, aandacht voor een doelmatige en doeltreffende besteding van financiële middelen. Praktisch vertaald moeten de begrotingsbudgetten goed zijn onderbouwd en moet die onderbouwing actueel zijn. Niet goed onderbouwde budgetten (zogenaamde beukennoten) moeten vrijvallen of beschikbaar komen voor andere ambities. Dit heeft onze continue aandacht in de contacten met diverse verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname	De wethouder met vergunningverlening en handhaving in portefeuille, heeft zitting in het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). De verdeling van de stemmen wordt bepaald aan de hand van de jaarcijfers van het voorafgaande jaar. Het stempercentage in 2024 is 4,12% gebaseerd op de voorlopige jaarrekening 2023. Het stempercentage in 2023 was 4,20%.	
Partners	De provincies Flevoland en Noord-Holland, en de gemeenten Almere, Blaricum, Dronten, Gooise Meren, Huizen, Laren, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Wijdemeren, Zeewolde.	
Doel en openbaar belang	De OFGV verricht voor de gemeente taken op het gebied van milieu. Dit zijn een aantal door het rijk verplichte zogenoemde basistaken en niet verplichte zogenoemde plustaken. Waaronder het verlenen van omgevingsvergunningen milieu, afhandelen van meldingen en klachten, toezicht houden en handhaven. Verder kan de OFGV adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Ook verzorgt de OFGV de uitvoering van programma's en projecten voor de deelnemers, waaronder het leveren van milieutechnische kennis en het uitvoeren van onderzoek en metingen.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 788.000	€ 838.000
Financieel resultaat	€ 0 na mutaties reserves (€ 594.000 nadeel voor mutaties reserves)	€ 0 na mutaties reserves (€ 1,2 miljoen nadeel voor mutaties)

Toelichting	De bovenstaande cijfers 2024 en 2025 zijn gebaseerd op de 3e begrotingswijziging 2024 en de Ontwerpbegroting 2025 van de OFGV. De 3e begrotingswijziging 2024 en de Ontwerpbegroting 2025 zijn vastgesteld tijdens de Algemene Bestuursvergadering (AB) op 28 juni 2024. De verdeling van de stemmen geschiedt naar rato van de totale financiële bijdrage per deelnemer van het voorgaande kalenderjaar (2024). Het stempercentage over 2025 is derhalve nog niet bekend. Onze deelname in 2024 wordt bepaald aan de hand van de jaarcijfers over 2023 en bedraagt 4,12% op basis van de voorlopige jaarrekening 2023. In 2023 namen wij deel voor 4,20%. Afgesproken is dat de bijdrage als gevolg van meerwerkopdrachten meetelt in het stemrecht binnen de OFGV. Vooralsnog zijn geen meerwerkopdrachten aan de OFGV verstrekt. De totale begroting van de OFGV in 2025 is € 18,9 miljoen (2024: € 17,5 miljoen)	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	€ 1,0 miljoen	€ 1,0 miljoen
Vreemd vermogen	€ 4,7 miljoen	€ 4,7 miljoen
Toelichting	De bovenstaande cijfers 2024 en 2025 zijn gebaseerd op de 3e begrotingswijziging 2024 en de Ontwerpbegroting 2025.	
Ontwikkelingen	De OFGV moet voldoen aan de kwaliteitscriteria en dat ook verantwoorden. Deze criteria zijn vastgelegd door alle deelnemers en zijn bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. De kwaliteitscriteria hebben onder andere betrekking op de robuustheid van de organisatie, de professionaliteit van de medewerkers en de kwaliteit van de uit te voeren taken. Uitvoering hiervan blijft onder de aandacht van Hilversum en de andere deelnemers. De OFGV heeft een instrument ontwikkeld om dit te monitoren. Invoering van de Omgevingswet leidt tot meer taken die wettelijk verplicht moeten worden uitgevoerd door een omgevingsdienst. Hilversum voert hierover gesprekken met de OFGV.	
Risico's	In de Ontwerpbegroting 2025 noemt de OFGV o.a. de volgende risico's: indexering, implementatiekosten ICT & VTH systemen, datagericht werken, functiewaardering, ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, wegvallende overige opbrengsten, eisen aan de taakuitvoering en ziekteverzuim. De OFGV heeft een vrij beschikbare weerstandscapaciteit van € 897.563 en noemt een benodigde weerstandscapaciteit van € 972.500: de ratio komt daarmee op 0,9. Dit valt binnen de daarvoor afgesproken bandbreedte van 0,8 – 1,2.	
Programma	1. Wonen en leven	
Website	www.ofgv.nl	

Archief Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname	Statutaire vestigingsplaats is Hilversum. De deelnemers aan deze regeling, de publieke rechtspersonen Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Wijdemeren, Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek en de Regio Gooi- en Vechtstreek hebben besloten tot het aangaan van een gemeenschappelijke regeling als bedoeld in artikel 8 lid 4 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), ten behoeve van de instandhouding van een Archief Gooi en Vechtstreek.	
Partners	De gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Wijdemeren, de Veiligheidsregio Gooi- en Vechtstreek en de Regio Gooi en Vechtstreek.	
Doel en openbaar belang	Met ingang van 1 januari 2024 is deze gemeenschappelijke regeling getroffen met het doel de belangen van de gemeenten en de regio's in het samenwerkingsgebied bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden, collecties, individuele documenten en dergelijke die berusten in de gemeentelijke archiefbewaarplaats van de gemeenten in gezamenlijkheid te behartigen Alsmede het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis door het opbouwen en beheren van een zo breed mogelijke collectie (regionaal) historische bronnen welke door haar op een zo actief mogelijke wijze beschikbaar wordt gesteld voor een breed publiek.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 611.000	€ 628.000
Financieel resultaat	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Toelichting	Het totaal van de exploitatie 2024 van het Archief bedraagt € 1,6 miljoen conform de begroting van het Archief Gooi en Vechtstreek 2024. De bijdrage van gemeente Hilversum is 610.650 euro in 2024. Voor 2025 zal dit bedrag worden geïndexeerd met 2,8%, waardoor het belang € 627.748,20 bedraagt in 2025.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	N.v.t	N.v.t
Vreemd vermogen	N.n.b.	N.v.t.
Toelichting	Cijfers 2024 zijn gebaseerd op het raadsvoorstel GR Archief Gooi en Vechtstreek. De Gemeenschappelijke regeling is per 1 januari 2024 in werking getreden.	
Ontwikkelingen	De Gemeenschappelijke Regeling is per 1 januari 2024 in werking getreden. Er zijn bij het opstellen van de programmabegroting geen ontwikkelingen te vermelden sinds de inwerkingstreding. Eenmaal per jaar vindt in het eerste kwartaal - voor de eerste maal in 2025- een evaluatie plaats van deze regeling. Centrumgemeente Hilversum neemt hiertoe het initiatief.	
Risico's	Er is geen sprake van majeure risico's	
Programma	1. Wonen en leven	
Website	www.archiefgooienvechtstreek.nl	

Werkvoorzieningsschap Tomingroep		
Bestuurlijke deelname	Namens Hilversum zit portefeuillehouder Heller in het Algemeen Bestuur (AB). Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling Tomingroep worden op basis van het voortschrijdend tienjaars-gemiddelde aandeel van de deelnemende gemeenten in het aantal SW-medewerkers bij Tomingroep de onderstaande zaken bepaald: -het aandeel in het eigen vermogen; -een eventuele dividenduitkering of verliescompensatie; -de stemverhouding in bestuursvergaderingen van het Schap. Voor Hilversum is het voor 2022 vastgestelde aandeel 32,4 % (vastgesteld door AB Tomin op 28 maart 2024).	
Partners	De gemeenten Almere, Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Huizen, Laren, Wijdemeren.	
Doel en openbaar belang	Het Werkvoorzieningsschap voert namens de deelnemende gemeenten taken uit in het kader van de 'oude' Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) die gericht zijn op het aanbieden van aangepast werk aan mensen met een arbeidsbeperking.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 7,8 miljoen	€ 7,8 miljoen
Financieel resultaat	€ 1,4 miljoen nadeel na mutaties reserves (€ 1,6 miljoen winst voor mutaties reserves)	€ 1,2 miljoen nadeel na mutaties reserves (€ 2,4 miljoen winst voor mutaties reserves)
Toelichting	Het financieel belang is de jaarlijkse rijksbijdrage Wsw die Hilversum via de algemene uitkering ontvangt en doorsluist naar het werkvoorzieningsschap. De genoemde bedragen 2024 en 2025 zijn gebaseerd op de meicirculaire 2024. Het Schap heeft een 100% deelneming in Tomingroep BV. Het Schap en de BV hebben een meerjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst garandeert de BV aan het Schap een nulresultaat, en verklaart het Schap dat de SW-medewerkers bij de BV worden gedetacheerd. Het nulresultaat houdt in dat een negatief resultaat bij het Schap wordt gecompenseerd door een garantietoekenning door de BV. Het uiteindelijke resultaat van het Schap is daarmee in elk boekjaar minimaal € 0. In de begroting 2024 bedraagt het resultaat van het Schap € 1,6 miljoen winst en is de garantietoekenning van de BV € 0. In 2025 doteert het Schap juist € 3.6 miljoen aan de BV waardoor per saldo het verlies voor het Schap € 1,2 miljoen bedraagt. De totale begroting 2025 Tomin Schap bedraagt € 22,7 miljoen (2023: € 22,4 miljoen). Het financieel resultaat 2024 en 2025 zijn op basis van de begroting 2025 Tomin Schap. Voor de jaren 2024 en 2025 wordt geen dividend verwacht.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	€ 11,8 miljoen	€ 11,8 miljoen

Vreemd vermogen	€ 1,1 miljoen	€ 0,7 miljoen
Toelichting	Cijfers 2024 en 2025 zijn op basis van de begroting 2025 Tomin Schap. Ondanks de geraamde winst van € 2,4 miljoen in 2025 daalt het eigen vermogen van het Schap met € 1,2 miljoen in 2025. Dit komt omdat het Schap € 3,6 miljoen doteert aan het eigen vermogen van de BV om het verwachte verlies van de BV in 2025 op te vangen. Het eigen vermogen van de BV is zonder de toevoeging vanuit het Schap nihil. Het eigen vermogen van de BV loopt van € 12,3 miljoen in 2020 terug naar € 2.5 miljoen in 2025 (inclusief de toevoeging uit het Schap). Geconsolideerd met het eigen vermogen van het Schap betekent dit een daling van het eigen vermogen van € 16,5 miljoen in 2020 naar € 14,3 miljoen in 2025. De verwachting is dat deze daling in de komende jaren doorzet.	
Ontwikkelingen	De primaire taak van het Werkvoorzieningsschap is om zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de sociale werkvoorziening (SW). Naar aanleiding van de verliezen over 2019 is het Algemeen Bestuur van het Werkvoorzieningschap Tomin in 2020 een verkenning gestart naar mogelijkheden om Tomin door te ontwikkelen tot arbeidsontwikkelbedrijf, dat toegerust is op de toekomst en waarbij de bestuursopdracht (waarbij verliezen BV worden gecompenseerd door plaatsing P-wetters) werd herzien. Medio 2021 zijn de uitkomsten van de verkenning met de raad gedeeld: Tomin ontwikkelt zich in de periode 2022-2025 door tot een werkleerbedrijf. Het in 2021 opgestelde bedrijfsplan 2022-2025 is vanaf 2022, fasegewijs, geïmplementeerd. Het geconsolideerde eigen vermogen (Werkvoorzieningsschap Tomingroep en Tomingroep BV) loopt echter in de laatste prognoses terug naar € 14,3 miljoen in 2025. Het Algemeen Bestuur heeft, onder andere naar aanleiding van de nadelen in de meerjarenbegroting, het volgende in gang gezet: • In 2023 is een nadere analyse gemaakt van de risico's en de maatregelen die daarop kunnen worden ingezet; • in 2024 zal -in het kader van de afgesproken midterm-review van het bedrijfsplan Ketensamenwerking met de ketenpartners (Gemeenten, Tomingroep en werkgeversdienstverlening)- worden ingegaan op hoe de samenwerking verloopt en op welke punten er kan of moet worden bijgestuurd om de doelstellingen het bedrijfsplan te realiseren. Tomin wordt op dit moment geconfronteerd met een veelvoud aan ontwikkelingen en is gebaat bij stabiliteit en een vaste koers. Tegelijkertijd is er een realiteit ontstaan waarin het eigen vermogen zo hard terugloopt dat bijsturing op het bedrijfsplan 2022-2025 vereist is. In een dergelijke situatie is het wenselijk dat gemeenteraden op gezette tijden worden geïnformeerd en dat er antwoord komt op de vraag of inhoudelijke en financiële doestellingen van het bedrijfsplan nog haalbaar zijn.	

Risico's	De gemeenten zetten de in de Algemene Uitkering ontvangen Wsw-bijdrage (rijkssubsidie Wsw) door naar het Schap. Doordat het Wsw-bestand afneemt, stijgen de kosten relatief door het ontbreken van schaalvoordelen. De strategienota ging uit van plaatsing P-wetters en groei van de onderneming. Dit is niet rendabel gebleken omdat P-wetters relatief duur zijn (zonder marktconforme begeleidingsvergoeding) en omdat voor het extra werk relatief dure inhuur ingezet moest worden. De nadelen konden worden opgevangen omdat de Tomingroep (in relatie tot andere SW-bedrijven in het land) een uitzonderlijk grote buffer had, namelijk het gezamenlijk eigen vermogen van het Schap en de BV. Het eigen vermogen loopt nu echter snel terug en is in 4 jaar tijd fors gedaald. De gemeente is 100% risicodrager voor haar aandeel (= het aantal werkdagen van de in de gemeente Hilversum wonende werknemers).
Programma	3. Werken
Website	www.tomingroep.nl

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname	Statutaire vestigingsplaats is Hilversum. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. De burgemeester van Hilversum maakt deel uit van en is voorzitter van het dagelijks en het algemeen bestuur. Het bestuur beslist bij meerderheid van stemmen. Hilversum heeft 1 van de 6 stemmen in het algemeen bestuur.	
Partners	De gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Wijdemeren.	
Doel en openbaar belang	De taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio zijn vastgelegd in de Wet veiligheidsregio's (Wvr). In hoofdlijnen zijn dat conform artikel 10 Wvr: a. het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid; d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. Deze taken worden gezamenlijk uitgevoerd door de brandweer, politie, GHOR en Bevolkingszorg; e. het instellen en in stand houden van een brandweer; f. het instellen en in stand houden van een Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR). De GHOR coördineert de inzet van geneeskundige diensten tijdens rampen en grote ongevallen; g. het voorzien in de meldkamerfunctie; h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 9,9 miljoen	€ 9,9 miljoen
Financieel resultaat	€ 0, na mutaties reserves (€ 433.000 nadeel voor mutaties reserves)	€ 0, na mutaties reserves (€356.248) nadeel voor mutaties reserves)

Toelichting	Het financieel aandeel 2024 is gebaseerd op de in 2024 betaalde of nog te betalen bedragen aan de Veiligheidsregio, evenals de nog niet-gewijzigde Programmabegroting 2024 van de Veiligheidsregio. Het financieel resultaat 2025 is gebaseerd op de concept-programmabegroting van de Veiligheidsregio. Van de totale gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio draagt gemeente Hilversum in 2025 circa 40,4% van de kosten. Voor 2025 bestaat dit uit de volgende bedragen: Algemene bijdrage voor de Veiligheidsregio € 9,4 mln (2024: € 9,3 mln), Bijdrage Bevolkingszorg € 157.253 (2024: € 143.583), Bijdrage huisvesting € 358.486 (2024: € 363.448). Het totaal van de exploitatie 2025 (baten) bedraagt € 30,8 mln exclusief onttrekkingen reserves, (2024: € 29,9 miljoen).

	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	€ 5,0 miljoen	€ 5,0 miljoen
Vreemd vermogen	€ 27,2 miljoen	€ 25,0 miljoen
Toelichting	De cijfers per 31-12-2024 en 31-12-2025 zijn gebaseerd op de concept-programmabegroting 2025 van de Veiligheidsregio.	
Ontwikkelingen	Na het veelbewogen begin van dit decennium dat werd gekenmerkt door langdurige crises, ligt de focus in 2025 op grote ontwikkelingen die de Veiligheidsregio's doormaken. Zo zal de doorontwikkeling van de samenwerking tussen Veiligheidsregio Flevoland en Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek, na de belangrijke besluiten die in 2024 genomen worden ten aanzien van de governance, in 2025 een belangrijk thema zijn. Vanaf 2024 dragen de veiligheidsregio's hun coördinerende rol ten aanzien van de opvang van Oekraïense ontheemden over, waardoor de veiligheidsregio's zich na jaren van crises hopelijk weer meer op hun reguliere taken kunnen focussen. Een belangrijk aandachtspunt in 2025 zal de versterking van de crisisbeheersing en informatievoorziening zijn. Verder richten de Veiligheidsregio's zich in 2025 op de uitvoering van de nieuwe beleidsdoelen, met daarbij behorende beleidsvoornemens. Dat er op het gebied van crises naar waarschijnlijkheid sprake is van een rustiger vaarwater, betekent niet dat 2025 een jaar zonder uitdagingen wordt. De maatschappij is continu aan verandering onderhevig en ontwikkelt zich snel. De Veiligheidsregio's moeten zich flexibel opstellen en met deze veranderingen mee kunnen bewegen, om de veiligheid van de omgeving te kunnen blijven waarborgen	

Risico's	In geval van tekorten bij de jaarrekening is de gemeente Hilversum vanaf 2025 voor zo'n 40% aansprakelijk. Dat is 2% minder dan voor 2025, vanwege een landelijke herijking van het gemeentefonds. Opheffing van dit wettelijk verplichte openbaar lichaam kan alleen door de rijkswetgever geïnitieerd worden, maar de kans op een negatief rekeningresultaat is mogelijk. Er is in de Programmabegroting 2024 en 2025 rekening gehouden met een lagere COA-indexatie dan daadwerkelijk is toegepast sinds juni dit jaar. In 2024 is rekening gehouden met een stijging looncompensatie van 3,9% en in 2025 met 5,3%. Per juni 2024 is die echter vastgesteld op 6,4%. De Veiligheidsregio heeft, mede op aangeven van de gemeente Hilversum, aangegeven eerst te zullen bekijken of dit op te vangen is binnen de eigen begroting. Mocht dit de operatie raken, dan kan dit mogelijk een hogere gemeentelijke bijdrage tot gevolg hebben in 2024 (jaarrekening 2024) en 2025 (eerste begrotingswijziging). In de programmabegroting 2025 noemt de VRGV als grootste 2 risico's, te weten: Verplichtend karakter: brandweerpersoneel (voorheen: Taakdifferentiatie brandweerpersoneel). Het financiële risico is voor het gehele land fors, maar met name voor de veiligheidsregio's die voor een groot deel drijven op vrijwilligheid. Gelet op de eerste aannames blijkt dat er bij VRGV een minimaal risico is van € 2 mln per jaar. Het financieel risico schatten we in op 30% van de extra kosten. Over 2 jaar gerekend is het financieel risico € 1,2 mln. Meldplicht Datalekken: Vanuit de Wet bescherming persoonsgegevens zijn organisaties waar een datalek zich voordoet verplicht dit binnen 72 uur te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Daarbij gaat het om een datalek waarbij gevoelige informatie op straat kan komen te liggen. Doet men dit niet, dan kan de Autoriteit Persoonsgegevens een boete opleggen van maximaal € 900.000.
Programma	4. Bestuur
Website	www.vrgooienvechtstreek.nl

Regio Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname	In 2024 behandelden de gemeenteraden een geactualiseerde gemeenschappelijke regeling (Hilversum 6 maart 2024). De GR wordt iedere 2 jaar geactualiseerd. Hiermee is de regeling, naast een aantal technische wijzigingen, in lijn gebracht met de gewijzigde Wgr. Op basis van die regeling heeft ieder lid een gelijke stem. Dit betekent dat Hilversum dan 17% van de stemmen (1 van de 6) heeft. Een andere bepaling in de gemeenschappelijke regeling is de positie van de voorzitter. Aan het algemeen bestuur wordt een onafhankelijk voorzitter toegevoegd: de burgemeester van de grootste gemeente. Dat betekent dat burgemeester Van den Top voorzitter is. Als lid namens Hilversum is wethouder Van Voorden lid van het algemeen bestuur. Verder wordt het algemeen bestuur uitgebreid met een lid namens de gemeente Eemnes wanneer het onderwerpen betreft die Eemnes aangaat. In dat geval heeft Eemnes ook een gelijke stem, en is het aandeel van Hilversum 14%.	
Partners	Gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Wijdemeren en op specifieke taken ook gemeente Eemnes.	
Doel en openbaar belang	In de gemeenschappelijke regeling is het doel als volgt: Doel is de wenselijk geachte samenwerking tussen de gemeenten in Gooi en Vechtstreek en Eemnes zodanig vorm te geven dat de aan de Regio GV opgedragen taken doelmatig en doeltreffend worden uitgevoerd met behoud van de regie van de gemeenten onder waarborging van de betrokkenheid van gemeenteraden bij de regionale samenwerking.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 41,1 miljoen	€ 45,3 miljoen
Financieel resultaat	€ 0 na mutaties reserves (€ 970.000 nadeel voor mutaties reserves)	€ 0 na mutaties reserves (€ 1,54 miljoen nadeel voor mutaties reserves)
Toelichting	Cijfers 2025 respectievelijk 2024 zijn gebaseerd op begroting 2025 respectievelijk begroting 2024. De bijdrage 2024 bestaat uit een bedrag van € 21,2 miljoen (2025: € 24,5 miljoen) aan gemeentelijke bijdrage en het doorbetalen van € 19,9 miljoen (2025: € 20,7 miljoen) aan middelen, die Hilversum als centrumgemeente ontvangt. Van de € 21,2 miljoen gemeentelijke bijdrage 2024 (2025: € 24,5 miljoen) is € 10,3 miljoen (2025: € 11,5 miljoen) voor de GAD. De begroting 2024 van de Regio GV bedraagt circa € 97,9 miljoen (2025: € 107,9 miljoen vóór begrotingswijzigingen).	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	€ 16,3 miljoen	€ 16,3 miljoen
Vreemd vermogen	€ 57,3 miljoen	€ 58,9 miljoen
Toelichting	De standen eigen en vreemd vermogen zijn gebaseerd op de begroting 2025.	

Ontwikkelingen	Belangrijke ontwikkelingen in de werkzaamheden van de Regio Gooi en Vechtstreek zoals genoemd in de Kaderbrief zijn: • De keuze voor de scheiding van PMD afval en opgave rond de huisvesting van de functies van de GAD. • Voor de versterking van de gezondheidszorg worden de GGD en Jeugd en Gezin samengevoegd. • Een groot aantal ontwikkelingen rond het programma Onderwijs en Werk.
Risico's	De Regio Gooi en Vechtstreek geeft in de concept-programmabegroting 2025 aan dat tegenover het risicoprofiel van ruim € 1,1 miljoen een weerstandscapaciteit van € 1,2 miljoen staat. De daaruit voortvloeiende ratio is met 1,09 voldoende te noemen (1=voldoende). Als grootste risico's benoemt de Regio GV de ontwikkeling verwerkingstarieven recyclingscomponenten en diverse risico's van uitval ICT voorzieningen.
Programma	4. Bestuur
Website	http://www.regiogv.nl

Vennootschappen en coöperaties

Coöperatie Parkeerservice U.A.		
Bestuurlijke deelname	Hilversum is 1 van de 14 leden in de Algemene Leden Vergadering (ALV) en heeft daar 1 stem. Portefeuillehouder Bereikbaarheid en Parkeren neemt deel aan de ALV.	
Partners	Gemeenten Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Barneveld, Bergen (NH), Gouda, Hoogeveen, Lelystad, Nieuwegein, Nijkerk, Woerden, Zandvoort en Zeist, en Parkeren Amersfoort B.V.	
Doel en openbaar belang	1. De Coöperatie heeft ten doel het bewerkstelligen van samenwerking tussen de Coöperatie en haar Leden op het werkgebied van de Coöperatie en het voorzien in de stoffelijke behoeften van de Leden van de Coöperatie door het sluiten van overeenkomsten van opdracht met de Leden ter zake van het bedrijf dat door de Coöperatie wordt uitgeoefend ten behoeve van de Leden op het gebied van het adviseren en leveren van diensten ter zake van garagebeheer, straatparkeerbeheer en straatparkeerhandhaving in het geografisch werkgebied van de Leden. 2. Als nevendoel kan de Coöperatie andere belangen op het gebied van parkeren van haar Leden behartigen.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 2,3 miljoen	€ 2,5 miljoen
Financieel resultaat	€ 0	€ 0

Toelichting	De jaarlijkse bijdrage van Hilversum is gebaseerd op de af te nemen diensten door Hilversum aan de Coöperatie en de jaarlijkse begroting van de Coöperatie. Dit wordt in een uitvoeringsovereenkomst (UO) uiteengezet en ondertekend door beide partijen. De concept UO 2025 (€ 2,5 miljoen) is nog niet vastgesteld en ondertekend en kan daarom nog wijzigen.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	Niet bekend	Niet bekend
Vreemd vermogen	Niet bekend	Niet bekend
Toelichting	De Coöperatie neemt in de begroting geen balans-standen op. De laatst bekende standen komen uit de jaarrekening 2023. Het eigen vermogen per 31-12-2023 bedroeg € 2,2 miljoen en het vreemd vermogen € 6,1 miljoen.	
Ontwikkelingen	In de visie 2025 van de Coöperatie ParkeerService is als uitgangspunt opgenomen dat de Coöperatie streeft naar een geleidelijke groei met één lid per jaar. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2025 waren de gevoerde gesprekken met potentiële nieuwe leden onvoldoende concreet om daar concreet extra omzet en kosten voor te ramen. De verwachting is dat de begroting van de Coöperatie ParkeerService desalniettemin sluitend is.	
Risico's	Door de gekozen rechtsvorm van Coöperatie met Uitgesloten Aansprakelijkheid is er geen verhaalsrecht op de leden voor de schulden en tekorten van de coöperatie. Hilversum betaalt de jaarlijkse bijdrage in 4 termijnen, dus bij een eventueel faillissement is Hilversum maximaal een kwart van de jaarlijkse bijdrage kwijt. De Coöperatie werkt aan de financiële continuïteit. Mede door de in 2018 ingezette transitie zijn risico’s beter afgedekt en worden kosten beter doorbelast aan de leden. Het financiële risico is daardoor beperkt.	
Programma	3. Werken	
Website	www.parkeerservice.nl	

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht BV	
Bestuurlijke deelname	De gemeente heeft als aandeelhouder, in de persoon van de wethouder Economie, in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AVA), de mogelijkheid om richting te geven aan de werking van de ROM. De bevoegdheden van de AVA zijn onder andere het benoemen van de Raad van Commissarissen (RVC), het benoemen van directie en investeringscomité op voordracht van de RvC, het vaststellen van het investeringsreglement, en het besluiten over statuten, uitgifte van aandelen en tussentijdse uitkeringen. De governance is zo ingericht dat er geen belangenverstrengeling kan ontstaan. De sturingsmogelijkheid van de Raad is dan ook op afstand.
Partners	De gemeenten Utrecht en Amersfoort, de provincie Utrecht, de Universiteit van Utrecht en het Universitair Medisch Centrum Utrecht, en het Ministerie van EZK.
Doel en openbaar belang	De ROM Regio Utrecht BV versterkt de economische structuur van de Regio Utrecht en richt zich hierbij op de thema's uit de Regionaal Economische Agenda; toekomstbestendige leefomgeving, gezonde mensen en digitalisering. Door ondersteuning van het bedrijfsleven en het ecosysteem wordt het innovatieve vermogen van de regio versterkt en via deze weg de welvaart en het welzijn blijvend vergroot. Zij sluit aan op de activiteiten van de Economic Board Utrecht waar bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden elkaar vinden in het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. Haar activiteiten passen in de in 2022 vastgestelde meerjarenstrategie. De ROM Regio Utrecht BV is het antwoord op een aantal uitdagingen: 1. Het creëren van een aanspreekpunt in de regio om cofinanciering te krijgen vanuit Invest-NL in het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Oplossingen die vaak een moeilijk financierbare top kennen; 2. De Regio Utrecht beschikt over een zeer bescheiden omvang aan stimuleringsinstrumenten voor het MKB. Er is weinig effectieve business development capaciteit om innovatie bij het bedrijfsleven en daarmee steun bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken tot stand te brengen. De ROM beschikt over business development capaciteit waardoor bedrijven sneller in staat zijn om hun product door te ontwikkelen en op te schalen; 3. De ROM gaat via diverse fondsen voorzien in een op dit moment niet in te vullen behoefte naar kapitaal bij het innovatieve bedrijfsleven; 4. De versterking van de inzet op internationalisering van het bedrijfsleven door bundeling van capaciteit binnen de tak trade en invest; 5. Het zorgen voor een helder en eenduidig aanspreekpunt in de regio voor bedrijven met een business development en of investeringsvraag.

	2024	2025
Financiële belang	€ 2 miljoen kapitaaloverdracht / jaarlijkse exploitatiebijdrage € 148.000	€ 2 miljoen. kapitaaloverdracht / jaarlijkse exploitatiebijdrage € 148.000 + indexatie begroting 2025
Financieel resultaat	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Toelichting	De financiële resultaten over 2024 en 2025 zijn op dit moment nog niet bekend. Het financieel belang van de gemeente Hilversum is in totaal € 2 miljoen. De gemeente Hilversum heeft als aandeelhouder een belang van 3,88% in de ROM Regio Utrecht BV.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Toelichting	Het eigen vermogen (of groepsvermogen) van de verbonden partij bedraagt ultimo 2023 € 49,2 miljoen. Het vreemd vermogen bedraagt ultimo 2023 € 9,9 miljoen waarvan langlopende schuld € 4,2 miljoen en kortlopende schuld € 5,7 miljoen. De jaarrekening 2023 van de ROM Regio Utrecht BV is in juni 2024 ontvangen.	
Ontwikkelingen	De ROM heeft tot en met 2023 44 investeringen gedaan in 29 individuele bedrijven.	
Risico's	In lijn met gelijksoortige risico's wordt de maximum bandbreedte ingeschat op de totale hoogte van de deelneming: € 2 miljoen. De kans van optreden van dit risico wordt met 1% zeer klein ingeschat. Dit individuele ROM risico wordt opgenomen in het overkoepelende risico dat het portfolio van onze gemeentelijke borgstellingen, garanties, rechtstreekse geldleningen en deelnemingen beslaat.	
Programma	3. Werken	
Website	www.romutrechtregion.nl	

BNG Bank N.V.		
Bestuurlijke deelname	De gemeente Hilversum heeft 120.939 van de 55.690.720 aandelen en daarmee 0,2% van het stemrecht op de AVA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders). De gemeente wordt op de AVA vertegenwoordigd door de wethouder Financiën.	
Partners	De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	
Doel en openbaar belang	De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG Bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger en is het voor de gemeente mogelijk om op eenvoudige wijze toegang te krijgen tot de geldmarkt. Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de BNG Bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 274.000	€ 274.000
Financieel resultaat	Niet bekend	Niet bekend
Toelichting	Hilversum bezit 120.939 aandelen, op de balans gewaardeerd tegen € 274.000. Over 2023 verwachten we in 2024 een dividend van € 261.228 te ontvangen. Een prognose van de financiële resultaten over 2023 en 2024 geeft de BNG Bank niet vrij. Daarnaast emitteert de BNG Bank leningen die beursgenoteerd zijn. Om die reden is de BNG Bank gehouden aan regels die de Autoriteit Financiële Markten (AFM) stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder. De BNG Bank gaat pas tot publicatie van de gerealiseerde resultaten over na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de Raad van Commissarissen (RvC). De meest actuele gegevens zijn afkomstig uit de jaarrekening 2023 van de BNG Bank die op 25 april 2024 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is vastgesteld. Het laatst bekende resultaat is de nettowinst na belastingen over 2023 en is groot € 254 miljoen.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**

Eigen vermogen	Niet bekend	Niet bekend
Vreemd vermogen	Niet bekend	Niet bekend
Toelichting	De verwachte eindstanden 2024 en 2025 van het eigen en vreemd vermogen geeft de BNG Bank niet vrij om dezelfde redenen als de prognose van de financiële resultaten niet wordt vrij gegeven. De laatst bekende stand van het eigen dan wel vreemd vermogen is de stand per 31-12-2023 en bedroeg € 4,7 miljard respectievelijk € 111 miljard.	
Ontwikkelingen	Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten vindt de BNG Bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2024.	
Risico's	Gering. De ratings van de BNG Bank zijn respectievelijk Aaa bij Moody's, AAA bij Fitch en AA+ bij Standards & Poor's, en zijn daarmee gelijk aan de ratings van de Nederlandse Staat. De BNG Bank behoort daarmee tot de veiligste banken ter wereld.	
Programma	5. Financiën en grondexploitaties	
Website	www.bngbank.nl	

Vitens N.V.		
Bestuurlijke deelname	Als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De gemeente Hilversum heeft 89.569 van de 5.777.247 aandelen en daarmee 1,55 % van het stemrecht in de AVA.	
Partners	De aandelen van de N.V. zijn in handen van provinciale en gemeentelijke overheden.	
Doel en openbaar belang	Het statutaire doel van Vitens is de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, waaronder de winning, de productie, het transport, de verkoop en de distributie van water (statuten art 3 lid 1). Het doel van de deelname van Hilversum is het beïnvloeden van het beleid van Vitens, teneinde de prijs van water voor de Hilversumse burgers en bedrijven zo laag mogelijk te houden.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 89.569	€ 89.569
Financieel resultaat	28,0 miljoen	46,0 miljoen
Toelichting	Hilversum bezit 89.569 aandelen Vitens, op de balans gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van € 89.569 (€ 1,-/aandeel). De te verwachten resultaten over 2024 en 2025 zijn gebaseerd op de financiële projectie 2024-2028 van Vitens zoals die is geagendeerd in de AVA van oktober 2023. Het te verwachten dividend over 2024 (uit te betalen in 2025) bedraagt € 0 per aandeel.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	€ 753,6 miljoen	€ 753,6 miljoen
Vreemd vermogen	€ 1674,0 miljoen	€ 1839,0 miljoen
Toelichting	Bovenstaande prognose van het eigen en vreemd vermogen per 31-12-2024 en 31-12-2025 zijn gebaseerd op de financiële projectie van Vitens zoals die is geagendeerd in de AVA van oktober 2023.	
Ontwikkelingen	Door de toenemende vraag naar drinkwater staat Vitens voor een 'enorme investeringsopgave'. Vitens zal daarom de komende jaren geen dividend uitkeren aan aandeelhouders omdat Vitens niet aan zijn eigen voorwaarden voor het uitkeren van dividend kan voldoen.	
Risico's	Geringe risico’s. Het betreft een bedrijf met een monopolie op het gebied van drinkwater.	
Programma	5. Financiën en grondexploitaties	
Website	www.vitens.nl	

GEM Crailo BV		
Bestuurlijke deelname	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouder). De wethouders Ruimtelijke Ordening (in Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.	
Partners	Gemeenten Gooise Meren en Laren.	
Doel en openbaar belang	GEM Crailo BV heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.	
	2024	**2025**
Financiële belang	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Financieel resultaat	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Toelichting	Op 22 maart 2023 heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarverslag 2023 en het jaarplan 2024 van GEM Crailo BV vastgesteld. Uit het jaarverslag 2023 blijkt dat het eigen vermogen € 2,9 miljoen is en het vreemd vermogen € 44,6 miljoen. De geraamde winst van de grondexploitatie bedraagt € 6,9 miljoen. op eindwaarde per 31 december 2031 (en € 5,9 miljoen op contante waarde per 1 januari 2024). Het financieel resultaat van de verbonden partij vloeit voort uit de intergemeentelijke grondexploitatie, die jaarlijks met de jaarrekening Crailo wordt geactualiseerd. Hierdoor is het niet mogelijk om de standen eind 2024 en 2025 te benoemen.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Toelichting	GEM Crailo BV heeft eind december 2020 de gronden van de gemeente Hilversum, de gemeente Laren en de gemeente Gooise Meren overgenomen tegen een totaalbedrag van € 33,2 miljoen. De koopsom is voldaan door middel van een uitgestelde betaling. Deze uitgestelde betaling dient uiterlijk op 31 december 2029 plaats te vinden. Deze nog te ontvangen koopsom is verantwoord als verstrekte langlopende lening. In december 2029 wordt van GEM Crailo BV een bedrag van € 16,1 miljoen ontvangen. Dit bedrag wordt vervolgens door de gemeente overgemaakt naar de Provincie Noord-Holland ter aflossing van onze langlopende schuld van € 16,1 miljoen. Vooralsnog zien wij geen risico op het niet kunnen aflossen van de langlopende schuld bij de Provincie Noord-Holland. Op basis van de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie is de verwachting dat deze winstgevend wordt afgesloten. De eerste verkoop heeft plaatsgevonden waarbij deze meer dan verwacht positief is uitgevallen. GEM Crailo BV heeft een kredietfaciliteit bij de BNG Bank van € 20 miljoen, met een resterende looptijd tot en met 31 december 2025. De gemeente Hilversum staat op dit moment voor 45% (€ 9 miljoen) borg voor de door GEM Crailo BV bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.
Ontwikkelingen	Sinds 2023 is de uitvoeringsfase in volle gang. Het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan is 7 juli 2021 unaniem vastgesteld door de raden van de gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren. De Raad van State heeft op 1 februari 2023 uitspraak gedaan over de bestemmingsplannen ‘Buurtschap Crailo' van de drie gemeenten. Met deze uitspraak zijn de bestemmingsplannen ‘Buurtschap Crailo’ onherroepelijk geworden en inmiddels is gestart met de feitelijke realisatie. In 2024 gaan we verder aan de slag met de activiteiten uit het jaarplan 2024 zoals sloop en sanering van het gebied en het vaststellen van voorlopige en definitieve inrichtingsplannen voor de openbare ruimte. Daarnaast is de gronduitgifte gestart in 2023 met de koopovereenkomsten voor het Kazernekwartier, de Spiegelhorst en de initiatievenkavels. Naar verwachting worden de kavels met opstallen in 2024 aan de kopers geleverd. Daarnaast is in het eerste kwartaal van 2024 de voorbereidingen getroffen voor de ontwikkeling van het deelgebied Op Zuid. Verder zal GEM Crailo BV actief participeren in de ontwikkeling van de mobiliteitsvisie van de verkeersknoop A1. Vooral de verbetering van de bereikbaarheid van het OV-knooppunt van voetgangers en fietsers is een belangrijk onderwerp.
Risico's	Op 27 maart 2024 heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarverslag 2023 van GEM Crailo BV vastgesteld inclusief een risico- en gevoeligheidsanalyse. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de risico’s beschreven.
Programma	5. Financiën en grondexploitaties

Website	www.crailo.nl

Stichtingen en verenigingen

Stichting Goois Natuurreservaat		
Bestuurlijke deelname	Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van de participanten van het GNR plus een onafhankelijk voorzitter en twee onafhankelijke deskundigen. Samen hebben zij 14 stemmen te verdelen, waarvan Hilversum er 4 heeft. Hilversum wordt vertegenwoordigd door de wethouder Natuur & Groen.	
Partners	De andere participanten van het GNR zijn de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen en Laren.	
Doel en openbaar belang	1. De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigen dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden, en 2. aan het publiek, door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.	
	2024	**2025**
Financiële belang	€ 1,2 miljoen	€ 1,4 miljoen
Financieel resultaat	€ 57.000 winst na mutatie reserves (€ 161.000 winst voor mutatie reserves)	€ 5.800 verlies na mutaties reserves

Toelichting	Het financieel belang van de gemeente Hilversum in het GNR is door de uittreding van de provincie en de gemeente Amsterdam groter geworden. Hiervoor heeft het GNR compensatie ontvangen, dat naar rato is verdeeld over de gemeenten. Deze compensatie is door Hilversum in een reserve ondergebracht. De komende jaren wordt daarmee de verhoging van de bijdrage afgehecht. Na verloop van tijd zal de bijdrage uit deze reserve kleiner worden, zodat de exploitatie kan wennen aan de oplopende bijdrage aan het GNR. Wel is het zo dat een deel van de compensatie (€312.000) reeds door het GNR in 2024 in mindering is gebracht op de gemeentelijke bijdragen. Daarmee lijkt de gemeentelijke bijdrage in 2025 hoger dan enkel het toepassen van de indexatie, maar is niet het geval. Tevens wordt er jaarlijks door het GNR een opstelling gemaakt waarin de 'door te schuiven BTW' aan de participanten is opgenomen. De gemeente vraagt dit bedrag terug middels het landelijke BTW-compensatiefonds. Deze 'doorschuif-BTW' is in mindering gebracht op het financieel belang van de gemeente. Het financieel belang en het financieel resultaat zijn gebaseerd op de Programmabegroting GNR 2024 en eerste wijziging van de begroting 2024 en de concept-Programmabegroting 2025. De netto bijdrage (gedefinieerd als bruto bijdrage -/- BTW teruggave o.b.v. de transparantieregeling bedraagt in 2025 € 1.4 miljoen (2024: € 1,2 miljoen). De bruto bijdrage van Hilversum bedraagt in 2025: € 1,4 miljoen (2025: € 1,5 miljoen). De doorschuif-BTW op basis van de transparantieregeling is in 2025 naar verwachting € 214.000 (2024: € 214.000).

	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	€ 3,2 miljoen	€ 3,2 miljoen
Vreemd vermogen	€ 1,0 miljoen	€ 0,9 miljoen

Toelichting	De cijfers 2024 en 2025 zijn gebaseerd op de Programmabegroting GNR 2024 en eerste wijziging van deze begroting 2024 en de concept-Programmabegroting 2025
Ontwikkelingen	In 2024 is het Beleidsplan GNR 2024-2027 naar de raad gegaan met de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. De raad heeft hierop positief geadviseerd. Het GNR gaat aan de slag met de uitvoering van dit beleidsplan. Het Goois Natuurreservaat heeft zich tevens aangesloten bij het samenwerkingsverband LandschappenNL. Momenteel vormen 19 provinciale Landschappen en Landschapsbeheerorganisaties LandschappenNL; het Goois Natuurreservaat is op 21 juni 2024 toegetreden als 20ste lid. Hiermee is tevens een stap gezet richting het continueren van de samenwerking met de Nationale Postcodeloterij.
Risico's	Jaarlijks wordt er door het GNR een opstelling gemaakt waarin de 'door te schuiven BTW' aan de participanten is opgenomen. De gemeente vraagt dit bedrag terug middels het landelijke BTW-compensatiefonds. Hilversum dekt hiermee een deel van haar bijdrage aan het GNR. Er bestaat een mogelijkheid dat als gevolg van gewijzigde inzichten in de toekomst, de BTW niet meer kan worden door geschoven. Dit zou kunnen leiden tot een hogere bijdrage voor de participanten bij een gelijkblijvende projecten-ambitie. Op dit moment zijn er geen indicaties dat deze "transparantiemethode" landelijk wordt gewijzigd.

Programma	1. Wonen en leven
Website	www.gnr.nl

Uitvaartstichting Hilversum		
Bestuurlijke deelname	Het college geeft goedkeuring over de jaarstukken, begroting en tarievenlijst. De verantwoordelijke portefeuillehouder (beheer, vastgoed, grondexploitaties) is tot en met 2023 voorzitter van de Raad van Toezicht van Uitvaartstichting Hilversum. Dit lid heeft een vetorecht ten aanzien van alle besluiten die in de Raad van Toezicht worden genomen.	
Partners	Geen.	
Doel en openbaar belang	De gemeente heeft op grond van de Wet op de Lijkbezorging de plicht een gemeentelijke begraafplaats te hebben. De Uitvaartstichting Hilversum (USH) heeft tot doel om de begraafplaatsen én het crematorium van de gemeente Hilversum op een professionele, efficiënte en effectieve wijze te exploiteren.	
	2024	**2025**
Financiële belang	N.v.t.	N.v.t.
Financieel resultaat	€ 101.100	€ 86.900
Toelichting	Financiële gegevens zijn op basis van de meerjarenbegroting 2024-2027.	
	Stand per 31-12-2024	**Stand per 31-12-2025**
Eigen vermogen	-33.400	-33.400
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Toelichting	Bij het opstellen van deze begroting is de meerjarenbegroting 2025-2028 van de Uitvaarstichting Hilversum nog niet ontvangen. De financiele gegevens zijn prognoses gebaseerd op de jaarstukken 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2027.	
Ontwikkelingen	Privaatrechtelijke afspraken tussen gemeente en de USH zijn vastgelegd in een hoofdovereenkomst die betrekking heeft op het onderhoud aan en vervanging van gemeentelijke eigendommen. De USH benut deze eigendommen om invulling te geven aan de wettelijke taken die de gemeente op gebied van begraven en cremeren heeft. De USH is volledig verantwoordelijk voor de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium en voert dit uit voor eigen rekening en risico.	
Risico's	Het risico voor de gemeente betreft primair het versterken van het eigen vermogen en of de liquiditeitspositie van de stichting. Gezien de resultaten van de afgelopen jaren en de huidige liquiditeitspositie is dit risico beperkt.	
Programma	1. Wonen en leven	
Website	www.uitvaartstichtinghilversum.nl	

3.7 Grondbeleid

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. De paragraaf grondbeleid in de jaarrekening en begroting is in samenhang met de nota Grondbeleid, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen en controleren van het grondbeleid. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de verplichte paragraaf grondbeleid ten minste dient te bestaan. Kort gezegd geeft de gemeenteraad in de paragraaf grondbeleid van de programmabegroting aan, wat het te voeren grondbeleid het komende jaar is om de ruimtelijke doelstellingen/opgaven van de gemeente Hilversum te realiseren. In de paragraaf grondbeleid van de eerstvolgende jaarrekening wordt vervolgens gerapporteerd wat er is gerealiseerd en hoe dit zich verhoudt tot de aanvankelijke voornemens uit de begroting.

3.7.1 Grondbeleid in Hilversum

In 2024 heeft de Raad de geactualiseerde nota Grond- en Vastgoedbeleid vastgesteld. Vastgoed- en grondtransacties zijn belangrijke instrumenten om de gemeentelijke doelstellingen te helpen realiseren. Gekozen is voor situationeel grond- en vastgoedbeleid: per situatie wordt voor de best passende strategie gekozen. Daarbij kan de rol van de gemeente variëren in een actieve, een regisserende of een faciliterende rol. De verbeteringen in de stad en voor de bewoners vormen het maatschappelijke rendement dat we nastreven. Op basis van dat uitgangspunt worden zorgvuldige afwegingen gemaakt voor financieel rendement en risicobeheersing. Via deze nota maakt de gemeente Hilversum transparant op welke manier zij gebruikmaakt van het grondbeleid en de bijbehorende instrumenten. Daarbij is aangegeven welke afwegingen de gemeente maakt bij haar rol in gebiedsontwikkeling. Er is een beslisboom opgenomen aan de hand waarvan de gemeente besluit om vastgoed te behouden, af te stoten of te verwerven.

Vastgoed

De gemeente Hilversum wil tot een vastgoedportefeuille komen die weliswaar kleiner van omvang zal zijn, maar maatschappelijk van grote betekenis kan zijn omdat bewust is gekozen voor het behouden of verwerven van objecten. Op basis van onderstaande stellingen wordt bepaald welke objecten behoren tot de voorraad kernvastgoed en ondersteunend vastgoed:

- Panden en grond die niet bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen worden afgestoten.
- Panden en grond met maatschappelijk nut worden behouden en daarbij wordt gekozen voor een actieve aanpak.
- Panden en grond die een strategische positie innemen voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen worden verworven (koop of huur).

3.7.2 Uitvoering grondbeleid

De gemeente Hilversum actualiseert jaarlijks de grondprijzen in overeenstemming met het geldende grondbeleid. In de uitwerkingsnota kiest Hilversum voor een andere grondprijsmethodiek bij de bepaling van de grondprijzen voor de segmenten snippergroen, sociale huurwoningen en maatschappelijk vastgoed. Door de grondprijzen vast te stellen op basis van de residuele grondprijsmethodiek wordt het grondbeleid van Hilversum binnen de drie segmenten reëler en transparanter.

Sinds 2022 stelt de gemeente Hilversum elk jaar een Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen (MPG) op. Het MPG maakt de cumulatieve effecten van de gebiedsontwikkelingen in Hilversum inzichtelijk. Op 15 mei 2024 heeft de gemeenteraad de Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen 2024 (MPG 2024) vastgesteld. Daarnaast heeft de gemeenteraad op 15 mei 2024 positief besloten over het stedenbouwkundig plan voor Bruisend Hart, en heeft daarbij kennisgenomen van de hierbij afgegeven indicatie m.b.t. de financiering van het project. De effecten van deze wijziging op de financiële positie van de gemeente zullen onderdeel zijn van de MPG 2025.

Grondexploitaties

Per 1 januari 2025 zijn er twee lopende grondexploitaties, Anna's Hoeve Bouwplan en Stationsplein. Op basis van de actualisatie van de grondexploitaties 2024 (Raadsbesluit 15 mei 2024), is de verwachting dat de grondexploitatie Anna's Hoeve Bouwplan in 2025 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 0,63 miljoen, inclusief tussentijdswinst tot en met 2023.
In 2023 is bij de jaarstukken, op grond van de BBV, een tussentijdse winst van € 2,2 miljoen genomen, en voor 2024 is tussentijdse winst van €71.000 begroot. Daarnaast wordt verwacht dat de in 2021 geopende grondexploitatie van Stationsplein in 2029 wordt afgesloten met een negatief resultaat van € 3,2 miljoen.

Het fiscale resultaat voor de vennootschapsbelasting in 2025 wordt naar verwachting een negatief resultaat van € 584.000. Dit bedrag bestaat uit een negatief resultaat van de grondexploitaties van € 1.099.000 en een positief resultaat van € 515.000 voor de reclame in de openbare ruimte. Door dit negatieve fiscale resultaat in 2025 kan er verliesverrekening plaatsvinden met 2024 waardoor wij een teruggave VPB zullen ontvangen van € 60.000.

De grondexploitatie Crailo wordt jaarlijks door de GEM Crailo BV geactualiseerd. De gemeenteraden van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben op 18 december 2017 de Intergemeentelijke grondexploitatie Crailo vastgesteld. Voor deze samenwerking is op 1 mei 2018 een gezamenlijke privaatrechtelijke entiteit opgericht, GEM Crailo BV. De kapitaal- en risicodeelname voor de gemeente Hilversum, Gooise Meren, Laren bedraagt respectievelijk 45%, 45% en 10%. Deze grondexploitatie wordt elk jaar door de GEM Crailo BV geactualiseerd.

Ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen spelen in 2025:

- Actualiseren van het Meerjarig perspectief gebiedsontwikkeling.
- Anna's Hoeve: Alle gronden zijn verkocht. De woningen op bouwveld 4.1/4.2 worden in 2025 opgeleverd.
- Stationsgebied: voortzetten van het verwerven van panden en gronden aan de Koninginneweg. Voorbereiding uitgifte en uitgifte van het eerste bouwblok.
- Bruisend Hart: Opstellen Omgevingsplanwijziging en Beeldkwaliteitsplan als uitwerking van het op 15 mei 2024 vastgestelde stedenbouwkundig plan. Voortzetten van verwerven van panden aan de Larenseweg, Kleine Drift en Zuiderweg.
- Crailo: GEM Crailo B.V. (Gemeenschappelijke exploitatiemaatschappij) geeft uitvoering aan de eigen grondexploitatie met de overgedragen gronden.
- Arenpark: Na vaststelling van het stedenbouwkundig plan Sportpark wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van de plannen. Analoog wordt de financiële strategie (incl. grondexploitatie) voor de gebiedsontwikkeling verder voorbereid.
- Circusterrein: uitvoeren uitvoering van het bouwplan voor ca. 400 flexwoningen.

Gronduitgifte: verkoop/ erfpacht

In 2025 plannen we de ontwikkeling van bouwblok 2 en 3 in het stationsgebied via de grondexploitatie. We hebben geen plannen om grond in erfpacht uit te geven.

Exploitatieplannen/ anterieure overeenkomsten

De gemeente is in beginsel verplicht om bij het vaststellen van een bestemmingsplan een exploitatieplan vast te stellen. Hiervan kan een gemeente afzien als zij de door haar te maken kosten op een andere manier kan verhalen. Bij alle betreffende bestemmingswijzigingen zijn of worden afspraken gemaakt in anterieure overeenkomsten met de betrokkenen over dit kostenverhaal. Daarnaast wil de gemeente ook bovenwijkse investeringen (deels) kunnen verhalen op initiatiefnemers. Om dit te regelen, heeft de raad op 15 mei 2024 de Nota Kostenverhaal vastgesteld. Deze nota biedt een transparante regeling voor het verhalen van kosten voor bovenwijkse investeringen op initiatiefnemers van bouwprojecten.

Verkoop niet-strategisch bezit

De verkoop van niet-strategisch bezit is voor netto € 3,4 miljoen verwerkt in de begroting 2025. Voorgesteld wordt om dit saldo te doteren aan de reserve Stedelijke Ontwikkeling.

3.8 Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo regelt het recht van burgers op informatie van de overheid en heeft als doel de overheid transparanter te maken. Daartoe legt de Woo aan de gemeente Hilversum de verplichting op om, naast het openbaar maken van informatie op verzoek, informatie ook actief openbaar te maken.

De wet Woo treedt gefaseerd in werking. Dat wil zeggen dat informatie uit de door de wetgever bepaalde informatie categorieën in tranches verplicht openbaar gemaakt moet worden. De datum waarop de gemeente de eerste tranche verplicht openbaar moet maken is nog niet bekend en volgt na koninklijk besluit. Toch probeert Hilversum invulling te geven aan de inspanningsverplichting om al informatie uit de bepaalde informatiecategorieën openbaar te maken via de sub-site, woo.hilversum.nl. De gemeente volgt hiermee de lerende aanpak van de VNG en probeert voor de verplichte ingangsdatum te oefenen met openbaarmaking van informatie.

Speerpunten 2025

- **Het openbaar maken van de laatste informatiecategorieën –**
  De gemeente gaat verder met de vooronderzoeken voor grote informatiecategorieën en maakt daarnaast de minder ingewikkelde informatiecategorieën al actief openbaar.
- **Het verder ‘Woo-proof’ maken van processen**
  Dit omvat het organiseren van procesworkshops voor afdelingen die te maken krijgen met actieve openbaarmaking. Lakken en publiceren zullen daarbij een vast onderdeel zijn van de processen. Een heldere procesbeschrijving, duidelijke rolverdeling en opleiding zijn hiervoor van belang.
- **Vergroten bewustwording en communicatie**
  Het intern vergroten van algemene kennis over de Woo (‘Open, tenzij’), het informeren over de huidige openbare informatie en communicatie over de openbaar te maken informatie. De Woo is nog steeds een dynamische wet. Hilversum volgt nauwlettend de landelijke ontwikkelingen en stemt toekomstige projectplanning hierop af.
- **Opleiding**
  Het trainen van de medewerkers die met actieve openbaarmaking te maken gaan krijgen, inclusief heldere procesbeschrijvingen met rollen en verantwoordelijkheden voor de Woo.

4. Het overzicht van baten en lasten

4.1.Meerjarig overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving		Rekening 2023			Gewijzigde begroting 2024			Begroting 2025			2026	2027	2028
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Programma's													
	Kostenplaats	-	-	-	1.090	-	1.090	-	-	-	-	-	-
1	Wonen en leven	81.572	-49.005	32.567	89.606	-44.515	45.091	90.090	-43.919	46.171	41.814	40.701	40.135
2	Zorg	130.939	-36.550	94.389	138.754	-31.948	106.806	148.307	-32.969	115.338	108.307	108.188	107.861
3	Werken	76.593	-35.797	40.796	68.249	-35.962	32.287	70.026	-36.095	33.931	32.376	31.595	31.671
4	Bestuur	21.244	-1.725	19.519	23.013	-2.675	20.338	24.466	-2.619	21.847	22.004	22.112	21.941
	Overhead	39.680	-1.126	38.554	40.251	-488	39.763	38.509	-479	38.030	37.280	36.771	36.669
5	Financiën en grondexploitaties	8.604	-7.743	861	14.789	-13.311	1.478	10.133	-7.780	2.353	14.142	19.803	26.684
	Algemene dekkingsmiddelen	1.260	-234.035	-232.775	-442	-246.051	-246.493	212	-258.162	-257.950	-253.207	-261.326	-268.235
	Onvoorzien	-	-	-	100	-	100	75	-	75	75	75	75
	Vennootschapsbelasting	1.241	-	1.241	60	-	60	-60	-	-60	41	111	109
Resultaat voor bestemming		**361.133**	**-365.981**	**-4.848**	**375.470**	**-374.950**	**520**	**381.758**	**-382.023**	**-265**	**2.832**	**-1.970**	**-3.090**
Reserves													
1	Wonen en leven	10.537	-1.331	9.206	9.011	-1.947	7.064	4.757	-2.504	2.253	92	314	314
2	Zorg	279	-	279	-	1.592	1.592	-	-2.792	-2.792	-	-	-
3	Werken	-	-134	-134	-	-300	-300	-	-300	-300	-150	-	-
4	Bestuur	38	-	38	38	-	38	38	-	38	38	38	38
5	Financiën en grondexploitaties	254	-8.948	-8.694	-	-	-	1.066	-	1.066	-	-	-
Totaal mutaties reserves		**11.108**	**-10.413**	**695**	**9.049**	**-655**	**8.394**	**5.861**	**-5.596**	**265**	**-20**	**352**	**352**
Resultaat na mutatie reserves		**372.241**	**-376.394**	**-4.153**	**384.519**	**-375.605**	**8.914**	**387.619**	**-387.619**	**-**	**2.812**	**-1.618**	**-2.738**
Resultaat na mutatie reserves				**Voordeel**			**Nadeel**			**Neutraal**	**Nadeel**	**Voordeel**	**Voordeel**

4.2 Toelichting op de wijzigingen

Begrotingsontwikkeling

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Voorjaarsnota 2024	358.583	-358.846	-264	2.887	-565	-1.594
Ontwikkelingen begroting 2025						
Financiële ontwikkelingen	30.856	-27.918	2.938	4.185	3.538	3.322
Dekkingsplan	-1.934	-740	-2.674	-4.260	-4.590	-4.465
Invulling zoekrichting - Scherp door de begroting	-635	-165	-800	-800	-800	-800
Invulling zoekrichting - Scherp door de coalitiemiddelen	-800	0	-800	-800	-800	-800
Invullen voorjaarsnota zoekrichtingen	1.600	0	1.600	1.600	1.600	1.600
Totaal ontwikkelingen	**29.087**	**-28.823**	**264**	**-75**	**-1.052**	**-1.143**
Totaal begroting 2025 - 2028	**387.619**	**-387.619**	**0**	**2.812**	**-1.617**	**-2.738**

Toelichting op begrotingswijzigingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Dekkingsplan						
Aannames algemene uitkering (o.b.v. adviezen VNG)	0	-740	-740	-3.715	-4.090	-4.465
De financiële effecten van de meicirculaire 2024 zijn verwerkt (zie RIB 2024-42). De uitkomsten van de meicirculaire onderschrijven nogmaals de onzekere tijden waarin we ons begeven met betrekking tot de ontwikkelingen van de algemene uitkering en daarmee onze gemeentefinanciën. Als reactie op deze onzekerheden proberen diverse instanties (Het Rijk, VNG en Provincie NH) richting te geven. Omdat we bij de voorjaarsnota 2024 eveneens de adviezen van de VNG hebben gevolgd zullen wij blijven aansluiten bij het advies van de VNG en maken wij gebruik van de mogelijkheid om reeds rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen inzake hervormingsagenda, BCF en Wmo.						
Verlagen storting algemene reserve	-1.934	0	-1.934	-545	-500	0
Als behoedzaamheidsbuffer worden stortingen in de algemene reserve geraamd. In lijn met vorig jaar wordt voorgesteld om deze dotaties verder te verlagen om zo tot een sluitende begroting te komen. Met de voorgestelde verlaging resteert een storting van €1.066.000 in 2025.						
Totaal Dekkingsplan	-1.934	-740	-2.674	-4.260	-4.590	-4.465

Financiële ontwikkelingen

Actualisatie woonlasten	3	-10	-8	8	158	-166

Betreft de actualisatie van de woonlasten en de OZB-opbrengsten niet-woningen met 7,4% voor 2024 en 2,8% voor de daaropvolgende jaren. Hiermee wordt mede invulling gegeven aan de taakstelling vanuit de voorjaarsnota 2024. Nadere informatie is terug te vinden in de paragraaf Lokale Heffingen.

Bijstelling WMO Budgetten 2025	300	0	300	300	300	300

Ten tijde van de voorjaarsnota werd verondersteld dat de structurele voordelen vanuit 2023 (jaarrekening) voldoende zouden zijn om de groei in aantallen en prijzen ten aanzien van de uitvoering WMO meerjarig te kunnen opvangen. Nu blijkt dat de volgende ontwikkelingen ertoe leiden dat er voor 2025 en verder toch extra middelen nodig zijn: (1) Ten aanzien van de PGB heeft een rechtelijke uitspraak van de Centrale Raad van Beroep ertoe geleid dat (landelijk) de verstrekkingen hoger zullen uitvallen. Dit resulteert in een structureel nadeel van €150.000. (2) Ten aanzien van de huishoudelijke hulp wordt op basis van diverse bronnen een hogere groei van de aantallen verwacht dan ten tijde van de voorjaarsnota. Dit resulteert in een structureel nadeel van €150.000.

Commissie ruimtelijke kwaliteit en Monumenten	80	0	80	80	80	80

De commissie ruimtelijke kwaliteit en monumenten speelt een belangrijke rol in het behoud en de verbetering van de esthetische en historische waarde van Hilversum. De Commissie Welstand en Monumenten adviseert over aanvragen van een omgevingsvergunning. Daarbij beoordeelt zij het uiterlijk, inclusief plaatsing in zijn omgeving, en de zichtbare kwaliteit van het bouwwerk. De afgelopen jaren zijn de kosten toegenomen mede vanwege een groeiend aantal verzoeken. Voorgesteld wordt om structureel €80.000 per jaar extra ter beschikking.

Formatie uitbreiding LVK projectbeheersing Energietransitie	50	-50	0	0	0	0

Tijdelijke formatie uitbreiding in verband met aanname van een projectondersteuner voor project Meent (Noord) aardgasvrij voor 24 uur per week. Dekking komt uit de van het Rijk afkomstige (tijdelijke) regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (Cdoke). Deze middelen zijn bedoeld ter dekking van personele inzet op dit beleidsterrein.

Frictiekosten voormalig personeel bij SBS/Tomin	-181	0	-181	-181	-181	-181

Bij het overgaan van uitvoerende taken van de gemeente naar SBS/Tomin in 2007 zijn in het onderhoudscontract frictiekosten opgenomen voor het overgenomen gemeentepersoneel. Dit betreft specifieke posten, waaronder loonsuppletie en efficiencysuppletie. Recent zijn we met SBS/Tomin een nieuw contract aangegaan. Omdat er in de nieuwe contractperiode minder oorspronkelijk personeel van de gemeente in dienst is, zijn de frictiekosten van € 338.000 verlaagd naar € 157.000.

Griffie en rekenkamer	25	0	25	25	25	25

De rekenkamer stelt voor haar budget structureel met € 15.000 te verhogen.
Tevens wordt t.b.v. de Griffie voorgesteld om het opleidingsbudget, mede in het kader van doorontwikkeling, structureel te verhogen met € 10.000 op jaarbasis.

Herdenken en vieren	20	0	20	20	20	20

Hilversum besteedt veel aandacht aan het herdenken en vieren van benoemingswaardige gebeurtenissen. Om dit ook in de toekomst vorm te kunnen blijven geven is het noodzakelijk het budget te verhogen met 20.000 op jaarbasis.

Herschikking budgetten Archief Gooi- en Vechtstreek	-174	174	0	0	0	0

Met deze mutatie worden de budgetten (lasten en baten) herverdeeld voor het Archief Gooi- en Vechtstreek verwerkt. Met ingang van 1 januari 2024 is het nieuwe Archief formeel gerealiseerd.

Herziening rentelasten begroting 2025	-1.004	-176	-1.180	-906	-545	56

In 2024 is er, in tegenstelling tot de begroting, geen langlopende lening aangetrokken. Dit heeft gevolgen voor de raming van de rentelasten van 2024 en verder. Daarnaast is de behoefte aan langlopende leningen voor de jaren 2025 t/m 2028 bijgesteld. Ook zijn de gehanteerde rentetarieven naar beneden bijgesteld op basis van de huidige marktrente van ongeveer 3%.

Huurvergoedingen onderwijshuisvesting	400	0	400	400	400	400

Zoals aangegeven bij de kanttekeningen van het voorstel IHP 2024 - 2039 werden huurstijgingen aangekondigd in verband met achterstallige indexatie van de 7 gebouwen die van diverse partijen worden gehuurd. Inmiddels is de omvang hiervan bekend, deze bedraagt € 400.000.

Informatiecentrum Stationshart	200	-200	0	0	0	0

Het Stationsgebied van Hilversum zal de komende tien jaar een transformatie ondergaan. Om betrokkenen beter te informeren, stellen we voor een tijdelijk informatiecentrum op te richten gedurende de bouwperiode. Dit centrum zal jaarlijks geëvalueerd worden op zijn toegevoegde waarde en bezoekersaantallen.
Het informatiecentrum zal fungeren als een plek voor participatie en ontmoetingen voor degenen die bij het Stationshart betrokken is. Bewoners, initiatiefnemers en ontwikkelaars kunnen hier terecht voor vragen, ideeën en overleg. Het informatiecentrum Stationshart zal een zichtbare en toegankelijke communicatieplek zijn, die als verbindende plek zal fungeren voor informatie-uitwisseling en samenwerking binnen de gemeenschap en met externe stakeholders. In het jaarplan 2024 is een communicatiestrategie bepaald voor het Stationshart voor de komende jaren. Dit informatiecentrum is een van de communicatiemiddelen die hiervoor ingezet wordt. Naast deze communicatiekosten is er nog een aantal kosten die niet specifiek toewijsbaar zijn aan een deelproject maar ten behoeve van het hele programma Stationshart gemaakt worden. Om die reden wordt voorgesteld € 200.000 per jaar beschikbaar te stellen vanuit de reserve stedelijk ontwikkeling, zodat op een laagdrempelige en persoonlijke manier gecommuniceerd kan worden tijdens de transformatie van het Stationsgebied.

Inkomstenderving marktgelden	0	45	45	45	45	45

De marktgelden vormen een onderdeel van de lokale heffingen. De afgelopen jaren is gebleken dat deze opbrengsten te hoog geraamd zijn en ook in 2024 zien wij dat de marktinkomsten achterblijven ten opzichte van de begroting 2024. Voorzichtigheidshalve wordt voorgesteld de inkomsten structureel af te ramen met € 45.000 op jaarbasis.

Meerjarige onderhoudsplannen vastgoedobjecten en sportparken 2024-2033 - actualisatie	1.500	0	1.500	1.500	1.500	1.500

De meerjarige onderhoudsplannen voor de vastgoed objecten en sportparken zijn door een extern bureau geactualiseerd en worden in 2024 nog aan de Raad voorgelegd. Met een jaarlijkse prijsstijging van 3% voor vastgoed en 2% voor sportparken vanaf 2024, zal er jaarlijks extra toegevoegd moeten worden aan de onderhoudsvoorzieningen. Deze stijging komt door hogere aannemerskosten, duurdere onderhoudscycli en de vervanging van 7 gras- en kunstgrasvelden, met extra dotaties voor sportvelden (€403.000), sporthallen (€479.000), gemeentelijke huisvesting (€304.000) en gymlokalen (€83.000). De jaarlijks hogere dotatie zal naar verwachting uitkomen op €1.500.000.

Meicirculaire 2024	2.083	1.700	3.783	6.502	7.406	7.087

De meicirculaire heeft gevolgen voor zowel de inkomsten van de gemeente als de uitgaven van de gemeente. De middelen die voortvloeien uit de meicirculaire worden als baten geboekt in programma 5 en vervolgens verdeeld over de diverse programma's:

Nazorg ex-gedetineerden	25	-25	0	0	0	0

De bijdrage ex-gedetineerden vanuit het Rijk is naar boven bijgesteld. De baten en lasten worden daarom opgehoogd.

Onderhoud en huurinkomsten a.g.v. verkoop panden in 2024	-322	109	-213	-191	-191	-191

In 2024 worden de panden Anton Philipsweg 2, 4 en 4b, de Herenstraat 67a, 69, 69a en 69b, de Augustinushof 63, de Rembrandtlaan 32 en de 's Gravelandseweg 182 naar verwachting verkocht. De baten en lasten worden daarom vanaf 2025 verwijderd uit de begroting. Dit levert in 2025 een voordeel op van €212.000 en vanaf 2026 structureel €191.000.

Opkoopbescherming	100	0	100	100	100	100

De gemeente Hilversum zet zich actief in voor de opkoopbescherming. Opkoopbescherming is een maatregel die gemeenten kunnen nemen om ervoor te zorgen dat woningen niet zomaar worden opgekocht door beleggers, die deze vervolgens gebruiken voor verhuur met als doel meer koopwoningen beschikbaar houden voor mensen die er daadwerkelijk zelf willen wonen. Om de implementatie en de uitvoering verder vorm te geven is in totaal €100.000 noodzakelijk.

Opvang asielzoekers	1.200	-1.200	0	0	0	0

De raad heeft op 20 december 2023 de Beleidsagenda asielaanpak vastgesteld. Daarmee zijn uitgangspunten en een afwegingskader vastgesteld op basis waarvan de asielopvang vormgegeven zal worden. Dit beleidskader is verder uitgewerkt in het Plan van Aanpak Asiel. Hieruit volgt onder meer dat Hilversum het aantal van 536 plekken, volgens de taakstelling van het rijk, zal verdelen over vier locaties. De gemeentelijke taakstelling voor Hilversum voor 2024 en 2025 is 536, te realiseren voor 1 juli 2025. De taak van de gemeente is om locaties aan te wijzen. Verbouw en beheer liggen bij COA. Het rijk stelt geen budget beschikbaar voor de gemeentelijke kosten die volgen uit de beleidsagenda asielaanpak, waarvan de organisatie- en voorbereidingskosten de belangrijkste zijn. Deze gemeentelijke uitgaven worden geraamd op € 1,2 miljoen. De reserve opvang Oekraïners is nodig om de gemeentelijke kosten hiervoor op te vangen, zoals reeds is vastgesteld met de resultaatbestemming van de jaarstukken 2023 (beslispunt 4).

Opvang ontheemden Oekraine	23.826	-23.826	0	0	0	0

Conform de Regeling opvang ontheemden Oekraïne vangt de gemeente Hilversum vluchtelingen uit Oekraïne op. Het uitgangspunt van het Rijk is dat de rijksvergoedingen kostendekkend moeten zijn. In de Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne heeft het Rijk uiteengezet welke type vergoedingen de gemeente voor deze taken ontvangt. In deze begroting worden de verwachte lasten en baten verwerkt. De baten en lasten worden geraamd op € 23,8 miljoen. Deze vergoeding wordt ingezet ter dekking van de exploitatie en beheer van de gemeentelijke opvanglocaties (€ 11,5 miljoen), maaltijdvoorziening op de gemeentelijke opvanglocatie Anton Philipsweg (€ 3,3 miljoen), kosten hotelopvang (•€ 1,0 miljoen), energielasten opvanglocaties (€ 1,3 miljoen), uitvoeringskosten programmateam (€ 1,7 miljoen), de uitkering van leefgeld in de gemeentelijke opvanglocaties en particuliere opvang (€ 0,7 miljoen), Trajectkosten jeugd, re-integratie en participatie voor volwassenen (€ 0,3 miljoen), eerste opvangonderwijs aan Oekraiense leerlingen (€ 0,1 miljoen), overige lasten (€ 0,1 miljoen) en realisatie en inrichting nieuwe opvanglocatie ter vervanging van Philipsweg (€ 3,8 miljoen). We verwachten dat het normbedrag voor 2025 ontoereikend is om de opvang van Oekraïners te bekostigen, onder andere door de realisatie en inrichting van een nieuwe opvanglocatie ter vervanging van de Philipslocatie. Meerkosten worden via de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraine gedeclareerd bij het rijk.

Organiseren verkiezingen en inzetten op het verhogen van de opkomst bij verkiezingen	-136	-19	-155	85	240	85

De gemeente is wettelijk verplicht verkiezingen te organiseren. Zo organiseert Hilversum in 2026 de gemeenteraadsverkiezingen, in 2027 de Provinciale Staten verkiezingen en in 2028 de tweede kamerverkiezingen. De kosten voor het organiseren van verkiezingen is onderhevig aan prijs indexatie en de groei van het aantal stemgerechtigden in Hilversum. Tevens willen wij tegemoed komen aan motie 2024-092 waarin opgeroepen wordt extra inspanningen te leveren om de verkiezingsopkomst in Hilversum te verhogen. Om dit mogelijk te maken en de toenemende kosten op te kunnen vangen wordt voorgesteld structureel € 85.000 toe te voegen aan de begroting ten behoeve van het organiseren van de diverse verkiezingen. Daarnaast is het budget oorspronkelijk begrote 2025 overgeheveld naar 2027. In 2025 zijn er geen verkiezingen en in 2027 vinden er 2 verkiezingen plaats.

Prio-wegen, afboeken kapitaalslasten	-40	0	-40	-60	-80	-100

In de exploitatie hebben wij strucutreel ruimte opgenomen voor het doen van kleine maatregelen en onderzoek priowegen, ter hoogte van €170.000. Onderdeel van dit budget is ook de raming van kapitaallastenontwikkeling van de infractructurele maatregelen voor prio-wegen. Over een periode van 10 jaar groeit het aandeel kapitaalslasten en slinkt de exploitatieruimte voor onderzoek en kleine maatregelen. Echter deze kapitaalslasten staan ook via de centrale stelpost begroot, waarin dekking is geregeld voor (alle) lopende en verwachtte investeringen. Met deze begrotinswijziging lopen we vooruit op de daadwerkelijke ontwikkeling van kapitaalslasten en conform standaard proces lichten we de kapitaalslasten uit de exploitatie. In 2025 start dit met €40.000 structureel en dit loopt per jaar op met steeds een afboeking van €20.000 structureel tot cumulatief max €170.000.

Regionaal Talent Fonds 2025-2028	135	0	135	135	135	135

Binnen de Utrecht Talent Alliantie (UTA) wordt gewerkt aan een consistente en toegankelijke financieringsstructuur voor een Leven Lang Ontwikkelen (LLO): het Regionaal Talentfonds.
De UTA beoogt hiermee de arbeidsmarktpositie van (kwetsbare) werkenden te versterken en tegelijkertijd meer om- en bijscholing te stimuleren binnen of in de richting van de structurele kraptesectoren Bouw & Techniek, Zorg & Welzijn, Onderwijs en ICT & Creatieve industrie. Voor de opstart en groei van het Regionaal Talentfonds is structureel € 135.000 benodigd. Meedoen in het fonds betekent een belangrijke investering in de beroepsbevolking en stap in het realiseren van de gemeentelijke maatschappelijke en economische opgaven.

Spaarvoorziening riolering - indexering dotatie	157	0	157	157	157	157

Vanaf 2019 gebruikt de gemeente de spaarvoorziening riolering voor de afboeking van vervangingsinvesteringen voor de riolering. Het uitgangspunt is dat de hoogte van de spaarvoorziening het bedrag aan vervangingsinvesteringen dekt. Voor de begroting 2025 en verder zijn de investeringen geïndexeerd voor inflatie met 3,7% (GWW-index CBS). De dotatie aan de voorziening is hierop geactualiseerd met een structurele verhoging van € 157.000. De lasten worden verrekend in de rioolheffing.

Stimulerend toezicht	0	0	0	196	0	0

De gemeente Hilversum heeft eind 2021 besloten om met andere gemeenten in Noord-Holland, de provincie, de omgevingsdiensten en het bedrijfsleven de intentieovereenkomst “Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse Bedrijven 2022-2025” te ondertekenen. Deze intentieovereenkomst moet leiden tot een Plan van Aanpak per gemeente. Daarin staat op welke manier precies, via de weg van stimulerend toezicht, de wettelijk verplichte maatregelen voor bedrijven op het gebied van energiebesparing worden toegepast in de komende jaren. De provincie ondersteunt deze aanpak met een subsidie. De subsidiebaten zijn tweemaal opgenomen in de begroting 2024. Via deze boeking wordt dit gecorrigeerd.

Verkoop panden en grond	4.375	-4.375	0	0	0	0

Naar schatting worden er in 2025 3 panden verkocht, alsmede grond.
Per saldo (na aftrek van de begrote verkoopkosten van € 80.000 en van de boekwaarde van €858.000) resteert er een meer-opbrengst in 2025 van € 3.437.000 die gedoteerd kan worden aan de Reserve Stedelijke ontwikkeling.

Verlaging raming kapitaallasten	-1.936	-64	-2.000	-4.000	-6.000	-6.000

Zoals bekend zijn door uitstel en of uitloop van investeringen in de stad de openstaande kredieten de afgelopen jaren opgelopen. Dit gebeurd over de gehele invetseringsportefeuille van gemeente Hilversum. Hierdoor is de hoogte van de investeringen lager dan verwacht. Als gevolg daarvan worden binnen de meerjarenraming ook de kapitaallasten aangepast aan de lagere investeringen.

Vervallen formatie aanvraag Ethiek Officer	-80	0	-80	-80	-80	-80

In de voorjaarsnota is een formatie aanvraag opgenomen voor het aantrekken van een Ethiek Officer. Na vaststelling van de voorjaaarsnota heeft het college, mede in het licht van de huidige financiële situatie, besloten geen ethiek officer aan te trekken op korte termijn. Via deze begrotingswijziging wordt de voorjaarsnota aanvraag teruggedraaid.

Vooronderzoek rioolvervanging	50	0	50	50	50	50

De komende jaren zijn meer complexe rioolvervangingen gepland. Om deze vervangingen goed te kunnen calculeren moet voorafgaand aan de aanvraag onderzoek worden gedaan. Zo kan door bijvoorbeeld het graven van proefsleuven de ligging van het riool ten opzichte van kabels en leidingen worden bepaald. Met dit budget is een nauwkeurige en realistische aanvraag mogelijk, en kunnen de benodigde capaciteit en financiën beter worden ingeschat. Daarbij is er ook minder risico op vertraging tijdens de voorbereiding en uitvoering en minder over- en onderschrijdingen van de kredieten.

Zelf uitvoeren individuele begeleiding	200	0	200	0	0	0

Voorgesteld word om zelf individuele begeleiding aan te bieden, zonder tussenkomst van indicaties en zorgaanbieders. Ook bemannen wij de buurtteams, inclusief triage, waardoor we de ondersteuning aan de inwoner direct kunnen aansturen. Wij verwachten dat deze aanpak effectiever en kostenbesparender is dan het inschakelen van meerdere aanbieders met indicaties. Om dit vorm te geven is een eenmalig impuls investering van € 200.000 in 2025 noodzakelijk. De jaren daaropvolgend leidt dit tot een besparing van afgerond € 235.000 (zie zoekrichtingen scherp door de begroting).

Totaal Financiële ontwikkelingen	30.856	-27.918	2.938	4.185	3.538	3.322

Invullen voorjaarsnota zoekrichtingen

Zoekrichting voorjaarsnota - Scherp door de begroting	800	0	800	800	800	800

In de voorjaarsnota 2024 zijn meerdere zoekrichtingen opgenomen. Één van de zoekrichtingen is "ga scherp door de huidige begroting" met als doel een lastenverlaging of inkomstenverhoging te generen die tezamen een effect van afgerond € 800.000 hebben op het begrotingssaldo. Inmiddels is invulling gegeven aan deze zoekrichting. Om deze reden wordt de in de voorjaarsnota opgevoerde stelpost gecorrigeerd en worden de concrete voorstellen als zodanig verwerkt in de begroting 2025-2028.

Zoekrichting voorjaarsnota 2024 - Scherp door de coalitiemiddelen	800	0	800	800	800	800

In de voorjaarsnota 2024 is de zoekrichting ' scherp door het coalitieakkoord' opgenomen van €800.000. Inmiddels is invulling gegeven aan deze zoekrichting en is de taakstelling verdeeld onder de thema's binnen het coalitieakkoord. Bij de verdeling is rekening gehouden met de hoogte van de toegevoegde middelen vanuit het coalitieakkoord. Op deze wijze worden wel de meer-investeringen verlaagd maar blijven de initiële middelen beschikbaar (minder "meer" investeringen). Daarnaast zullen de taakstellingen worden ingevuld op een dusdanige manier dat de burger er zo min mogelijk van merkt en nieuw beleid (ingevoerd in deze coalitieperiode) wordt ontzien. Om deze reden wordt de in de voorjaarsnota opgevoerde stelpost gecorrigeerd en worden de concrete voorstellen als zodanig verwerkt in de begroting 2025-2028.

Totaal Invullen voorjaarsnota zoekrichtingen	1.600	0	1.600	1.600	1.600	1.600

Invulling zoekrichting - Scherp door de begroting

Afschalen Catering/Lunches	-20	0	-20	-20	-20	-20

Deze besparing richt zich op de facilitaire dienstverlening en het gebruik van ICT-middelen. Dit omvat het versoberen van contracten met de leasemaatschappij, catering, en print- en drukwerkleveranciers en vermindering van licentiekosten door rationalisering van IT landschap. Voorgesteld wordt om €20.000 te bezuinigen op de catering en lunches.

Besparing op applicaties en softwaregebruik	-65	0	-65	-65	-65	-65

Deze besparing richt zich op de facilitaire dienstverlening en het gebruik van ICT-middelen. Dit omvat het versoberen van contracten met de leasemaatschappij, catering, en print- en drukwerkleveranciers en vermindering van licentiekosten door rationalisering van IT landschap. Voorgesteld wordt om €65.000 te bezuinigen op applicaties en software.

Boomspiegels in verharding	-50	0	-50	-75	-75	-75

Voorgesteld wordt om de boomspiegels in verharding te gaan maaien in plaats van te schoffelen. Dit resulteert in een onkruidlaag die één tot twee keer per jaar gemaaid wordt en een reductie van de kosten.

Implementatie Wet openbare overheid	-20	0	-20	-20	-20	-20

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden, ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo regelt het recht van burgers op informatie van de overheid en heeft als doel de overheid transparanter te maken. Daartoe legt de Woo aan bestuursorganen de verplichting op om, naast het openbaar maken van informatie op verzoek, informatie ook actief openbaar te maken. De gemeente Hilversum implementeert de Woo via een projectmatige aanpak, waarbij er specialistische kennis en advisering nodig is. Vanuit het rijk is hiervoor structureel budget beschikbaar gesteld van €219.000 per jaar. Een bezuiniging van €20.000 kan zonder mogelijke consequenties worden gerealiseerd.

Inzet cultuurcoaches	-25	0	-25	-25	-25	-25

Voorgesteld wordt om de cultuurcoaches anders in te richten. De cultuurcoaches worden nu betaald met deels middelen van de rijksoverheid en deels middelen van de gemeente. De middelen van de gemeente vormen de matching voor de middelen van de rijksoverheid. Door het werkgeverschap elders te beleggen kan de gemeente afgerond € 25.000 besparen.

Lease auto minder	0	0	0	-20	-20	-20

Deze besparing richt zich op de facilitaire dienstverlening en het gebruik van ICT-middelen. Dit omvat het versoberen van contracten met de leasemaatschappij, catering, en print- en drukwerkleveranciers en vermindering van licentiekosten door rationalisering van IT landschap. Voorgesteld wordt om vanaf 2026 €20.000 te bezuinigen op het aantal leaseauto's.

Leges heffen nutsbedrijf	0	-75	-75	-75	-75	-75

Eind 2023 is de nieuwe Leidingverordening door de gemeenteraad vastgesteld. Op basis van deze nieuwe verordening worden ook de contracten met de grotere nutsbedrijven herzien.

Marktconforme huurovereenkomsten (BINK)	0	-90	-90	-90	-90	-90

In sommige huurovereenkomsten is de mogelijkheid opgenomen om de huur eens in de vijf jaar aan te passen aan de marktsituatie. Dit betreft niet de jaarlijkse prijsindexering. Momenteel bieden een aantal huurovereenkomsten deze mogelijkheid. Wij zijn onlangs gestart met een herzieningsprocedure voor twee panden. Hiermee verwachten wij de komende jaren structureel een hogere huuropbrengst te realiseren.

Milieubeheer sanering	-20	0	-20	-20	-20	-20

Voor de reeds door de gemeente uitgevoerde bodemsaneringen is een post nazorg begroot voor de saneringen op Anna’s Hoeve en Villa Industria. Indien blijkt dat er maatregelen genomen moeten worden, zijn wij op grond van de Wet bodembescherming verplicht deze maatregelen te treffen. Tot op heden zijn er nog geen uitgaven geweest na het uitvoeren van monitoring. Hetzelfde geldt voor het uitvoeren van bodemonderzoeken waarbij mogelijk gevaar kan optreden voor de volksgezondheid en nog geen veroorzaker bekend is. We stellen voor om beide budgetten structureel met € 20.000 te verlagen.

Minder printers inzetten	0	0	0	-20	-20	-20

Deze besparing richt zich op de facilitaire dienstverlening en het gebruik van ICT-middelen. Dit omvat het versoberen van contracten met de leasemaatschappij, catering, en print- en drukwerkleveranciers en vermindering van licentiekosten door rationalisering van IT landschap. Voorgesteld wordt om €20.000 te bezuinigen op de inzet van printers.

Nachttrein	-300	0	-300	0	0	0

In het Coalitieakkoord 2022-2026 heeft het college afgesproken dat Hilversum aansluiting moest krijgen op het NS-nachtnet. Om de stations Hilversum Media Park, Hilversum en Hilversum Sportpark allemaal die aansluiting te geven, heeft de gemeente de NS gevraagd een nachttrein op het traject Amsterdam Centraal-Hilversum-Utrecht Centraal v.v. te laten rijden. In de begroting was budget opgenomen voor 2024 en 2025 om de nachttrein te bekostigen. Inmiddels rijdt de nachttrein tot en met 31 december 2024. Gezien de huidige financiële ontwikkelingen en de weinige animo voor de nachttrein inzet niet te verlengen.

Verlagen budget burgerzaken	-60	0	-60	-60	-60	-60

Voorgesteld wordt het burgerzaken budget af te romen met €60.000. Een verlaging van het budget zorgt ervoor dat wij één FTE minder kunnen aantrekken voor het team Burgerzaken. Op basis van de huidige inzichten achten wij dit acceptabel, maar er bestaat een risico dat de paspoortpiek toeneemt en de wachttijden zullen oplopen door een verminderde personele bezetting.

Verlagen buget recruitment	-25	0	-25	-25	-25	-25

Voor de ondersteuning van recruitment activiteiten is een exploitatiebudget beschikbaar. Door de enthousiaste toegespitste inzet van onze eigen recruiters en de beter wordende zien we dat er minder budget benodigd is. Kanttekening is uiteraard als de arbeidsmarkt krapper wordt of verloop vanuit de organisatie toeneemt dat dan meer budget nodig kan zijn.

Verlaging budget onvoorzien	-25	0	-25	-25	-25	-25

In de huidige begroting wordt rekening gehouden met een budget onvoorzien van € 100.000. Voorgesteld wordt om dit budget te verlagen met € 25.000 naar € 75.000 per jaar.

Wijken & Buurten - Digital platform	-25	0	-25	-25	-25	-25

Het structurele budget 'Digitaal Platform' is bestemd voor het (extern) ontwikkelen en hosten van de wijken- en buurtenpagina's op een digitaal platform. Het digitaal platform is inmiddels opgericht. Vanuit dit budget betalen we enkel nog de externe hosting van het platform.

Zelf uitvoeren individuele begeleiding	0	0	0	-235	-235	-235

Voorgesteld word om zelf individuele begeleiding aan te bieden, zonder tussenkomst van indicaties en zorgaanbieders. Ook bemannen wij de buurtteams, inclusief triage, waardoor we de ondersteuning aan de inwoner direct kunnen aansturen. Wij verwachten dat deze aanpak effectiever en kostenbesparender is dan het inschakelen van meerdere aanbieders met indicaties. Om dit vorm te geven is een eenmalig impuls investering van €200.000 in 2025 noodzakelijk (zie financiële ontwikkelingen). Dit leidt met ingang van 2026 tot een jaarlijks besparing van €235.000.

Totaal Invulling zoekrichting - Scherp door de begroting	-635	-165	-800	-800	-800	-800

Invulling zoekrichting - Scherp door de coalitiemiddelen

Thema: Aantrekkelijke stad	-200	0	-200	-200	-200	-200

Binnen het thema aantrekkelijke stad zullen voor het bedrag van €200.000 besparingen worden doorgevoerd. Deze besparing draagt bij aan de invulling van de taakstelling vanuit de voorjaarsnota 2024 "Scherp door de coalitiemiddelen".

Thema: Bloeiende economie	-100	0	-100	-100	-100	-100

Binnen het thema bloeiende economie zullen voor het bedrag van €100.000 besparingen worden doorgevoerd. Deze besparing draagt bij aan de invulling van de taakstelling vanuit de voorjaarsnota 2024 "Scherp door de coalitiemiddelen".

Thema: Financiën en Bestuur	-100	0	-100	-100	-100	-100

Binnen het thema financiën en bestuur zullen voor het bedrag van €100.000 besparingen worden doorgevoerd. Deze besparing draagt bij aan de invulling van de taakstelling vanuit de voorjaarsnota 2024 "Scherp door de coalitiemiddelen".

Thema: Groen & Duurzaamheid	-200	0	-200	-200	-200	-200

Binnen het thema groen en duurzaam zullen voor het bedrag van €200.000 besparingen worden doorgevoerd. Deze besparing draagt bij aan de invulling van de taakstelling vanuit de voorjaarsnota 2024 "Scherp door de coalitiemiddelen".

Thema: Sociaal Domein	-200	0	-200	-200	-200	-200

Binnen het thema sociaal domein zullen voor het bedrag van €200.000 besparingen worden doorgevoerd. Deze besparing draagt bij aan de invulling van de taakstelling vanuit de voorjaarsnota 2024 "Scherp door de coalitiemiddelen".

Totaal Invulling zoekrichting - Scherp door de coalitiemiddelen	-800	0	-800	-800	-800	-800
Totaal wijzigingen Begroting 2025-2028	**29.037**	**-28.773**	**264**	**-75**	**-1.052**	**-1.143**

4.3 Overzicht van incidentele baten en lasten

Bedragen x €1.000

Nr.	Omschrijving	Begroting 2025		Saldo	Saldo		
		Lasten	Baten	2025	2026	2027	2028
1	Sportcomplex Arenapark	1.204	-	1.204	-	-	-
2	Reserve Stedelijke Ontwikkeling	4.737	-1.586	3.151	918	918	918
3	Reserve Mobiliteitsfonds	-	-285	-285	-285	-62	-62
4	Reserve Herplantfonds	20	-	20	20	20	20
5	Reserve GNR	-	-562	-562	-562	-562	-562
6	Reserve Regionaal mediacentrum	-	-71	-71	-	-	-
7	Subsidie Stichting Mediafonds	71	-	71	-	-	-
8	Stationsgebied/Stationshart	200	-	200	200	200	200
9	Sanering MOB terrein	1.000	-	1.000	-	-	-
	Totaal programma 1 Wonen en Leven	**7.232**	**-2.504**	**4.728**	**292**	**514**	**514**
10	Reserve Opvang Oekrainers	-	-1.200	-1.200	-	-	-
11	Opvang Oekraïners	24.426	-24.426	-	-	-	-
12	Onderwijshuisvesting	2.724	-	2.724	-	-	-
13	Reserve Onderwijshuisvesting	-	-1.592	-1.592	-	-	-
14	Nationaal Programma Onderwijs	274	-274	-	-	-	-
	Totaal programma 2 Zorg	**27.424**	**-27.492**	**-68**	**-**	**-**	**-**
15	Afhandeling TOZO	300	-	300	150	-	-
16	Reserve TOZO	-	-300	-300	-150	-	-
17	SaaS oplossing: Applicaties Sociaal Domein	200	-	200	300	-	-
	Totaal programma 3 Werken	**500**	**-300**	**200**	**300**	**-**	**-**
18	Stimulerend toezicht 2022 - 2025	-	-49	-49	-	-	-
19	Reserve decentrale loonruimte	38	-	38	38	38	38
20	Datagedreven Sturen	60	-	60	-	-	-
21	SaaS oplossing: Implementatie data warehouse	60	-	60	-	-	-
	Totaal programma 4 Bestuur	**158**	**-49**	**109**	**38**	**38**	**38**
22	Resultaat grondexploitaties	-	-559	-559	-	-	-
23	Mutaties grondexploitaties	1.245	-	1.245	79	1.112	4.580
24	Mutaties grondexploitaties (onderhanden werk)	-	-1.245	-1.245	-79	-1.112	-4.580
25	Voorziening planexploitaties	58	-	58	58	58	58
26	Verkoopopbrengst panden	938	-4.375	-3.437	-	-	-
27	Dotatie algemene reserve	1.066		1.066	-	-	-
	Totaal programma 5 Financiën en Grondexploitaties	**3.307**	**-6.179**	**-2.872**	**58**	**58**	**58**
	Totaal incidentele lasten en baten begroting 2025-2028	**38.621**	**-36.524**	**2.097**	**688**	**610**	**610**
	Totaal lasten en baten begroting 2025 en saldi 2026-2028	**387.619**	**-387.619**	**-**	**2.812**	**-1.617**	**-2.738**
	Totaal structurele lasten en baten begroting 2025-2028	**348.998**	**-351.095**	**-2.097**	**2.125**	**-2.227**	**-3.348**

Toelichting mutaties programma 1 Wonen en Leven

1. **Arenapark** wordt het nieuwe sportieve hart van Hilversum. De ontwikkeling van het sportcomplex Arenapark bestaat uit de bouw van een zwembad, een multi-use sporthal en de verplaatsing van de Dudok Arena. De benodigde voorbereidingskosten hebben betrekking op onderzoeken naar de gewenste financierings- en exploitatievorm, projectleiding en opstelling programma van eisen. De kosten worden gedekt uit een onttrekking aan de reserve stedelijke ontwikkeling.
2. **Reserve stedelijke ontwikkeling** - Aan de reserve Stedelijke ontwikkeling wordt sinds 2024 en volgende jaren € 1,3 miljoen aan toevoegingen gedaan uit de algemene middelen, maar ook met de meeropbrengsten in 2025 van de verkopen van het niet-strategisch vastgoed (€ 3,24 miljoen).
3. **Reserve Mobiliteitsfonds -** Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen voor het niet kunnen voldoen aan een bestaande parkeernorm toegevoegd. Deze reserve zal worden ingezet voor het in brede zin accommoderen van de parkeersituatie en het vergroten van de bereikbaarheid van de gemeente Hilversum.
4. **Reserve Herplantfonds -** Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen toegevoegd die ontvangen worden voor de afkoop van de herplanting van bomen bij het verlenen van een kapvergunning. Gemiddeld wordt hiervoor jaarlijks een bedrag van € 20.000 ontvangen.
5. **Reserve GNR** - Sinds 1 januari 2021 maken de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam geen deel meer uit van het Goois Natuurreservaat (hierna aangeduid als GNR). Dit betekent dat zij niet langer onderdeel zijn van het bestuur van het GNR en ook geen financiële bijdrage – als participant – aan het GNR meer leveren. De Gooise gemeenten Hilversum, Huizen, Laren, Gooise Meren en Blaricum nemen de verplichtingen van Amsterdam en de provincie Noord-Holland over. De uittreedovereenkomsten die door alle participanten zijn overeengekomen bevat een uittreedsom met als doel de verhoogde bijdrage aan het GNR te compenseren. Op 7 november 2023 heeft de raad besloten tot instelling van de reserve GNR ter hoogte van 7,7 mln. Om de algemene middelen te laten ‘wennen’ aan de hogere participantenbijdrage is gekozen voor een ingroeimodel waarbij de stijging van € 562.000 tot en met 2029 volledig wordt gedekt door een onttrekking aan deze nieuwe reserve en dat deze onttrekking vanaf 2030 jaarlijks met € 34.800 wordt verlaagd. Op basis van de doorrekening resteert er in 2045 nog een beperkt saldo van € 5.214 en kan de reserve aan het eind van dat jaar worden opgeheven.
6. **Reserve regionaal mediacentrum -** Betreft uitgaven ten behoeve van de subsidie aan de Stichting Mediafonds worden bekostigd door een onttrekking aan de reserve regionaal mediacentrum
7. **Stichting Mediafonds** - Betreft uitgaven ten behoeve van de subsidie aan de Stichting Mediafonds worden bekostigd door een onttrekking aan de reserve regionaal mediacentrum.
8. **Stationsgebied -** Het Stationsgebied van Hilversum zal de komende tien jaar een transformatie ondergaan. Om betrokkenen beter te informeren, wordt een tijdelijk informatiecentrum opgericht gedurende de bouwperiode. Dit centrum zal jaarlijks geëvalueerd worden op zijn toegevoegde waarde en bezoekersaantallen. Het informatiecentrum zal fungeren als een plek voor participatie en ontmoetingen voor

degenen die bij het Stationshart betrokken is. Bewoners, initiatiefnemers en ontwikkelaars kunnen hier terecht voor vragen, ideeën en overleg. Het informatiecentrum Stationshart zal een zichtbare en toegankelijke communicatieplek zijn, die als verbindende plek zal fungeren voor informatie-uitwisseling en samenwerking binnen de gemeenschap en met externe stakeholders. De kosten worden gedekt uit de reserve stedelijk ontwikkeling."

9. **Sanering MOB terrein** - In de voorjaarsnota 2024 zijn de saneringsbudgetten voor het MOB meerjarige opgenomen. Hiervoor is een dekking gevonden binnen bestaande budget van het Circusterrein. Inmiddels zijn de bodemonderzoeken afgerond. Hieruit blijkt dat ongeveer 15% van het gereserveerde bedrag zal worden gebruikt voor de bodemsanering op het Circusterrein, met het voorbehoud van definitieve resultaten na afronding van de sanering.

Toelichting mutaties programma 2 Zorg

10. **Reserve opvang Oekraïners** - Het rijk stelt geen budget beschikbaar voor de gemeentelijke kosten die volgen uit de beleidsagenda asielaanpak, waarvan de organisatie- en voorbereidingskosten de belangrijkste zijn. Deze gemeentelijke uitgaven worden geraamd op € 1.200.000. De reserve opvang Oekraïners is nodig om de gemeentelijke kosten hiervoor op te vangen, zoals is vastgelegd met de resultaatbestemming van de jaarstukken 2023 (beslispunt 4).

11. **Opvang Oekraïners** - Sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne vangt de gemeente Hilversum ontheemden op in gemeentelijke opvanglocaties. Daarnaast worden er ontheemden opgevangen door particulieren. Hiervoor worden lasten gemaakt door gemeente Hilversum. Voor de gemeentelijke opvanglocaties betreft dit lasten voor het beheer en exploitatie van de opvanglocaties; denk hierbij aan huur locatie, catering en/of levensmiddelen, locatiemanagement, beveiliging, energielasten, schoonmaak en onderhoudslasten. Daarnaast worden er lasten gemaakt voor de opvang in hotels, wordt er leefgeld uitgekeerd aan bewoners van gemeentelijke opvanglocaties en bewoners bij particulieren, leerlingenvervoer, jeugdgezondheidszorg en onderwijshuisvesting. Dit wordt gedekt met de ontvangen vergoedingen vanuit het Rijk via specifieke en algemene uitkeringen.

12. **Integraal Huisvestingsplan (IHP)** - In april 2024 is het Integraal Huisvestingplan (IHP) vastgesteld door de Raad. Voor 2024 zijn incidentele lasten opgenomen voor boekwaarde van gesloopte panden (€ 942.000) en tijdelijk huisvesting (€ 1.782.000).

13. **Reserve Onderwijshuisvesting -** De onttrekking uit de reserve Onderwijshuisvesting dient als dekking voor een deel van de lasten voor tijdelijke huisvesting en boekwaardes.

14. **Nationaal Programma Onderwijs -** De gemeente Hilversum ontvangt van de rijksoverheid middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs met als doel de onderwijsvertragingen als gevolg van de coronapandemie in te halen. De bestedingstermijn loopt tot en met juli 2025.

Toelichting mutaties programma 3 Werken

15. **Afhandeling TOZO** - De TOZO is per 1 oktober 2021 gestopt maar er zijn nog een drietal onderdelen waar de uitvoering mee bezig zal blijven de aankomende jaren: Debiteurenbeheer TOZO bedrijfskapitaal, Uitvoering beleid Misbruik & Oneigenlijk gebruik en

Terugvorderen/ debiteurenbeheer verstrekte TOZO-uitkeringen levensonderhoud. Voor de komende jaren worden deze uitgaven gedekt vanuit de hiervoor bedoelde TOZO-reserve.

16. **Reserve TOZO** – De kosten die gepaard gaan met de afhandeling van de TOZO-regeling worden gedekt vanuit de reserve TOZO.

17. **SaaS-oplossingen –** In 2025 vindt de aanbesteding voor de ICT-applicatie(s) Sociaal Domein plaats. Uitgangspunt voor de aanbesteding is de dienstverlening die we vanuit het Sociaal Domein leveren aan onze inwoners. Om dit vorm te geven is een incidenteel SaaS-budget opgenomen in de begroting 2025 en 2026.

Toelichting mutaties programma 4 Bestuur

18. **Stimulerend toezicht 2025** – De gemeente Hilversum heeft eind 2021 besloten om met andere gemeenten in Noord-Holland, de provincie, de omgevingsdiensten en het bedrijfsleven de intentieovereenkomst “Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse Bedrijven 2022-2025” te ondertekenen. Deze intentieovereenkomst moet leiden tot een Plan van Aanpak per gemeente. Daarin staat op welke manier precies, via de weg van stimulerend toezicht, de wettelijk verplichte maatregelen voor bedrijven op het gebied van energiebesparing worden toegepast in de komende jaren. De provincie ondersteunt deze aanpak met een subsidie.

19. **Datagedreven sturen** - In de programma begroting zijn incidentele gelden opgenomen voor kennisontwikkeling, netwerkondersteuning en communicatie binnen het programma Datagedreven sturen.

20. **Reserve Decentrale Loonruimte** - Er wordt jaarlijks een budget aan deze reserve toegevoegd conform oude cao-afspraak.

21. **SaaS-oplossingen –** Voor de implementatie van een nieuw data warehouse is een incidenteel Saas-budget opgenomen in de programmabegroting.

Toelichting mutaties programma 5 Financiën en Grondexploitaties

22. **Resultaat grondexploitaties** - De resultaten (tussentijdse winstnemingen) uit de grondexploitaties zijn opgenomen conform de actualisatie grondexploitaties 2024 (raad 15 mei 2024).

23. **Mutaties grondexploitaties** - Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo van € 0 gerealiseerd wordt, wordt afzonderlijk opgenomen in het overzicht incidentele baten en lasten.

24. **Mutaties grondexploitaties onderhanden werk** – zie toelichting “mutaties grondexploitaties”

25. **Voorziening planexploitaties** - De voorziening heeft als doel financiële dekking te bieden voor de verwachte saldi voor grondexploitaties met een nadelig resultaat. De voorziening is een optelsom van de contante waarden van deze saldi. Op basis van de actualisatie grondexploitaties 2024 bestaat het saldo uit het nadelig resultaat Stationsgebied en wordt jaarlijks een bedrag aan deze voorziening toegevoegd. De hoogte van deze toevoeging is

gebaseerd op een renteberekening om bij het afsluiten van de nadelige grondexploitatie op de benodigde eindwaarde te komen.

26. **Verkoopopbrengst panden** - De gemeente verwacht in 2025 een drietal panden inclusief grond te verkopen. Per saldo (na aftrek van de begrote verkoopkosten van € 80.000 en van de boekwaarde van €858.000) resteert een meeropbrengst in 2025 van € 3.437.000 die gedoteerd kan worden aan de Reserve Stedelijke ontwikkeling.

27. **De algemene reserve** is bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. Om niet alle begrotingsruimte in de toekomst in te vullen worden bedragen in de algemene reserve gestort als behoedzaamheidsbuffer. Als dekkingsvoorstel bij de begroting 2025 wordt de dotatie aan de algemene reserve in 2025 verlaagd met € 1,9 miljoen. Er resteert dan nog een dotatie aan de algemene reserve van afgerond € 1 miljoen in 2025.

5. De uiteenzetting van de financiële positie

5.1 Meerjarige balans

Bedragen x € 1.000

Meerjarenbalans	Prognose eindbalans				
Activa	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Immateriële vaste activa	1.726	1.726	1.726	1.726	1.726
Materiële vaste activa	298.229	317.009	335.016	352.593	369.404
Financiële vaste activa	24.245	24.245	24.245	24.245	24.245
Totaal vaste activa	**324.200**	**342.980**	**360.987**	**378.564**	**395.375**
Voorraden	4.293	-1.788	38	-69	4.461
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	29.880	29.880	29.880	29.880	29.880
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	17	17	17	17	17
Overlopende activa	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal vlottende activa	**44.190**	**38.109**	**39.935**	**39.828**	**44.358**
Totale activa	**368.390**	**381.089**	**400.922**	**418.392**	**439.733**
Passiva	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Eigen vermogen	95.023	86.374	86.353	83.894	85.863
Saldo Begroting	-8.914	-	-2.812	1.617	2.738
Voorzieningen	12.397	10.407	10.850	10.809	9.248
Vaste schulden met rentetypische looptijd korter dan één jaar	184.210	192.707	210.204	225.901	244.598
Totaal vaste passiva	**282.716**	**289.488**	**304.595**	**322.221**	**342.447**
Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd korter dan één jaar	36.730	42.657	47.383	47.227	48.342
Overlopende passiva	48.944	48.944	48.944	48.944	48.944
Totaal vlottende passiva	**85.674**	**91.601**	**96.327**	**96.171**	**97.286**
Totale passiva	**368.390**	**381.089**	**400.922**	**418.392**	**439.733**

Toelichting bij: Meerjarige balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen. Deze balans moet meerjarig zijn en geeft inzicht in de ontwikkeling van onder andere de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

De presentatie moet aansluiten bij de balans in de jaarrekening maar behoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In de prognose zitten een aantal aannames omdat de toekomstige mutaties ongewis zijn. Bij de prognose van de eindbalansen van de jaren 2024 t/m 2028 is rekening gehouden met de mutaties voortvloeiende uit:

- Het investeringsprogramma 2025-2028 en de openstaande kredieten uit voorgaande jaren. Uitgangspunt hierbij is dat er per jaar een bedrag van € 30 miljoen wordt uitgegeven aan

investeringen. Het bedrag van € 30 miljoen sluit daarmee niet aan bij het overzicht van de investeringen zoals opgenomen in § 5.3. omdat a) de realisatie van investeringen de afgelopen jaren structureel achterblijft bij de in de begroting geraamde bedragen, b) de bedragen genoemd in de jaarschijven van het Investeringsprogramma (IP) niet volledig in het genoemde jaar worden uitgegeven als gevolg van fasering in de uitgaven, waardoor verschuivingen optreden naar volgende jaren. De genoemde bedragen in kolom 2025 van het IP worden niet volledig uitgegeven in het jaar 2025 maar deels ook in 2026, 2027, 2028 en verdere jaren. Hetzelfde geldt voor de genoemde bedragen in de kolommen 2026, 2027 en 2028.

- De actualisatie grondexploitaties 2024
- De mutaties in de reserves en voorzieningen
- De reguliere begroting 2025 inclusief meerjarenraming
- De financieringsbehoefte voor de jaren 2025 tot en met 2028 zoals uiteengezet in de paragraaf financiering.

5.2 EMU saldo

Bedragen x € 1.000

Omschrijving		Begroting				
		2024*	2025	2026	2027	2028
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-6.000	265	-2.832	1.969	3.090
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	18.233	18.780	18.007	17.577	16.811
3.	Mutatie voorzieningen	-3.029	-1.991	444	-42	-1.561
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	3.561	-6.080	1.825	-107	4.531
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		**-30.823**	**-14.426**	**-22.220**	**-15.543**	**-19.813**

* 2024 betreft de realisatie tot en met september aangevuld met een raming tot einde jaar.

Toelichting bij: EMU saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMI-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Van dit maximale tekort van 3% van Nederland is 2,6% voor de rijksoverheid en 0,4% voor de decentrale overheden.

De EMU-systematiek werkt evenwel op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat decentrale overheden hanteren. Investeringen en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomsten van het baten- en lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Een negatief saldo betekent dat de uitgaven groter zijn dan de inkomsten. Voor de gemeente Hilversum is dit in alle jaren het geval.

De individuele EMU-referentiewaarde voor Hilversum betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.
De referentiewaarde voor Hilversum is € 18.726. Het berekende saldo voor 2025 blijft onder deze norm.

5.3 Investeringen

Inleiding

Met het investeringsprogramma 2025-2028 bieden wij u op hoofdlijnen inzicht in de voornemens tot het aangaan van nieuwe investeringen en de actualisatie van de geplande investeringen. De wijzigingsvoorstellen hebben direct invloed op de kapitaallastenontwikkeling. De financiële impact op de kapitaalslasten (bijstelling kapitaallastenraming) is conform de geactualiseerde investeringsprogramma 2025-2028 verwerkt in de programmabegroting 2025-2028. Conform de financiële verordening 2022 wordt met de vaststelling van de begroting de geraamde investeringen over het jaar 2025 exclusief de sterretjes posten vrijgegeven. Aantal investeringen zijn aangemerkt met een sterretje. Over deze investeringen wordt een afzonderlijk besluit aan de raad voorgelegd. De raad kan bij de begrotingsbehandeling ook voor andere nieuwe investeringsprojecten aangeven dat ze hierover afzonderlijk wil besluiten. In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op de wijzigingen in het investeringsprogramma.

Bedragen x € 1.000

Taak-veld	Programma	Vastgesteld investerings-programma	* post	2025	2026	2027	2028	Afschrijving in jaren
1.	**Programma Wonen en Leven**							
2.1	Vervanging openbare verlichting armaturen 2025	IP 2025		373	-	-	-	15
2.1	Vervanging openbare verlichting armaturen 2026	IP 2026		-	373	-	-	15
2.1	Vervanging openbare verlichting armaturen 2027	IP 2027		-	-	373	-	15
2.1	Vervangen lichtmasten	IP 2028		-	-	-	75	40
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2025	IP 2025		4.769	-	-	-	50
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2026	IP 2026		-	6.124	-	-	50
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2027	IP 2027		-	-	6.124	-	50
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2028	IP 2028		-	-	-	6.124	50
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2025	IP 2025		376	-	-	-	50
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2026	IP 2026		-	412	-	-	50
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2027	IP 2027		-	-	412	-	50
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2028	IP 2028		-	-	-	412	50
2.1	vervangen Nissan Navara calamiteitenvoertuig	IP 2025		145	-	-	-	8
2.1	vervangen camara's installaties binnenstad	IP 2025		55	-	-	-	8
2.1	vervangen volkswagen transporter vri's	IP 2026		-	70	-	-	8
2.1	Instandhouding bruggen	IP 2025		77	-	-	-	50
2.1	Vervangen brugdek 2e kanaalbrug Kortenhoef	IP 2025		362	-	-	-	50
2.1	Infrastructurele maatregelen 2025 (priowegen)	IP 2025		1.210	-	-	-	50
2.1	Subsidie infrastructurele maatregelen 2025 (priowegen)	IP 2025		-600	-	-	-	50
2.1	Infrastructurele maatregelen 2026 (priowegen)	IP 2026		-	1.210	-	-	50
2.1	Subsidie infrastructurele maatregelen 2026 (priowegen)	IP 2026		-	-600	-	-	50

2.1	Infrastructurele maatregelen 2027 (priowegen)	IP 2027		-	-	1.210	-	50
2.1	Subsidie infrastructurele maatregelen 2027 (priowegen)	IP 2027		-	-	-600	-	50
2.1	Infrastructurele maatregelen 2028 (priowegen)	IP 2028		-	-	-	1.210	50
2.1	Subsidie infrastructurele maatregelen 2028 (priowegen)	IP 2028		-	-	-	-600	50
2.1	Verkeersregelinstallaties	IP 2025		495	-	-	-	15
2.1	Verkeersregelinstallaties	IP 2026		-	353	-	-	15
2.1	Verkeersregelinstallaties	IP 2027		-	-	305	-	15
2.1	Verkeersregelinstallaties	IP 2028		-	-	-	60	15
2.1	Vervanging afgeschreven bebording en bewegwijzering	IP 2025		159	-	-	-	15
2.1	Vervanging afgeschreven bebording en bewegwijzering	IP 2026		-	159	-	-	15
2.1	Vervanging afgeschreven bebording en bewegwijzering	IP 2027		-	-	159	-	15
2.1	Vervanging afgeschreven bebording en bewegwijzering	IP 2028		-	-	-	159	15
2.1	Nieuwe buurtvoorzieningen Riebeeck	IP 2025	*	1.200	-	-	-	50
2.1	Materieel gladheidsbestrijding 2025	IP 2025		300	-	-	-	15
2.1	Materieel gladheidsbestrijding 2026	IP 2026		-	300	-	-	15
2.1	Herinrichting openbare ruimte winkelcentrum Seinhorst	IP 2025		173	-	-	-	50
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur	IP 2025		100	-	-	-	10
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur	IP 2026		-	100	-	-	10
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur	IP 2027		-	-	100	-	10
2.2	Uitbreiden parkeerplekken betaald parkeren	IP 2025		2.400	-	-	-	10
2.4	Vervanging beschoeiing Hilversumse Meent, groengordel	IP 2025		424	-	-	-	20
2.4	Vervanging beschoeiing Hilversumse Meent	IP 2026		-	424	-	-	20
5.2	Stichtingskosten sportcomplex Sportpark/Arenapark	IP 2027	*	-	-	16.500	-	50
5.7	Speelvoorziening	IP 2025		657	-	-	-	10
5.7	Speelvoorziening	IP 2026		-	741	-	-	10
5.7	Speelvoorziening	IP 2027		-	-	709	-	10

5.7	Speelvoorziening	IP 2028		-	-	-	657	10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2025	IP 2025		324	-	-	-	10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2026	IP 2026		-	324	-	-	10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2027	IP 2027		-	-	336	-	10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2028	IP 2028		-	-	-	336	10
5.7	Instand houden bomenbestand 2025	IP 2025		288	-	-	-	50
5.7	Instand houden bomenbestand 2026	IP 2026		-	312	-	-	50
5.7	Instand houden bomenbestand 2027	IP 2027		-	-	379	-	50
5.7	Instand houden bomenbestand 2028	IP 2028		-	-	-	379	50
5.7	Aanpak kastanjebloedingsziekte 2025	IP 2025		228	-	-	-	50
5.7	Aanpak kastanjebloedingsziekte 2026	IP 2026		-	228	-	-	50
5.7	Aanpak kastanjebloedingsziekte 2027	IP 2027		-	-	228	-	50
5.7	Kwaliteitsimpuls Gooise Vaart	IP 2025		-	-	-	-	50
5.7	Plantsoenen Diependaalselaan	IP 2025		494	-	-	-	50
5.7	Vergroenen speelterreinen 3, incl Neuwegpark	IP 2025		980	-	-	-	50
5.7	Subsidie Vergroenen speelterreinen 3, incl Neuwegpark	IP 2025		-180	-	-	-	50
5.7	Natuurverbinding Raabos-Raaweg	IP 2025		668	-	-	-	50
5.7	Ecologische verbindingszones in de stad versterken	IP 2025		130	-	-	-	50
5.7	2 koele plekken	IP 2025		260	-	-	-	50
5.7	Biodiverse vijvers	IP 2025		-	-	-	-	50
5.7	Natuurinclusieve maatregelen	IP 2025		-	-	-	-	50
5.7	Verwijderen zinloze verharding	IP 2025		130	-	-	-	50
5.7	Stadsranden verbinden met het buitengebied	IP 2025		-	-	-	-	50
5.7	Koele groene route (excl.civiel werk)	IP 2025		1.300	-	-	-	50
5.7	Vergroenen speelterreinen 4 (6 plekken)	IP 2026		-	260	-	-	50
5.7	Ecologische verbindingszones in de stad versterken	IP 2026		-	130	-	-	50

5.7	Kwaliteitsimpuls Gooise Vaart	IP 2026		-	1.184	-	-	50
5.7	2 koele plekken	IP 2026		-	260	-	-	50
5.7	Biodiverse vijvers	IP 2026		-	-	-	-	50
5.7	Natuurinclusieve maatregelen	IP 2026		-	260	-	-	50
5.7	Verwijderen zinloze verharding	IP 2026		-	130	-	-	50
5.7	Stadsranden verbinden met het buitengebied	IP 2026		-	260	-	-	50
5.7	Koele groene route 2 (excl. civiel werk)	IP 2026		-	1.300	-	-	50
5.7	Biodiverse vijvers	IP 2027		-	-	169	-	50
5.7	Natuurinclusieve maatregelen	IP 2027		-	-	260	-	50
5.7	Stadsranden verbinden met het buitengebied	IP 2027		-	-	260	-	50
5.7	Biodiverse vijvers	IP 2028		-	-	-	169	50
7.2	GWP vervanging groot hemelwaterriool in de Oude Loosdrechtseweg	IP 2025		315	-	-	-	75
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2026	IP 2025		3.325	-	-	-	75
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2026	IP 2026		-	4.325	-	-	75
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2026	IP 2027		-	-	4.325	-	75
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2027	IP 2028		-	-	-	4.325	75
7.2	vervangen VW crafter V-862-KN	IP 2025		100	-	-	-	8
7.2	vervangen VW crafter V-483-KT	IP 2025		100	-	-	-	8
7.2	vervangen riool inspectiecamera	IP 2025		60	-	-	-	10
7.2	spaarvoorziening riolering ip 2025	IP 2025		-4.246	-	-	-	75
7.2	spaarvoorziening riolering ip 2026	IP 2026		-	-4.246	-	-	75
7.2	splitsen hemelwater van vuilwater fase 2 2026	IP 2026		-	525	-	-	75
7.2	splitsen hemelwater van vuilwater fase 2 2027	IP 2027		-	-	1.049	-	75
7.2	optimalisatie hemelwaterafvoer openbare ruimte fase 2 2026	IP 2026		-	341	-	-	75
7.2	optimalisatie hemelwaterafvoer openbare ruimte fase 2 2027	IP 2027		-	-	682	-	75

7.2	afkopppelen en infiltreren grote daken postcode 1221 fase 2 2026	IP 2026		-	389	-	-	75
7.2	afkopppelen en infiltreren grote daken postcode 1221 fase 2 2027	IP 2027		-	-	778	-	75
7.4	Geluidsanering centrumring	IP 2025		2.500	-	-	-	10
1.	**Totaal Programma Wonen en Leven**			19.451	15.648	29.512	9.060	
2.	**Programma Zorg**							
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2025	IP 2025		44.396	-	-	-	40
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2026	IP 2026		-	512	-	-	40
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2027	IP 2027		-	-	-	-	40
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2028	IP 2028		-	-	-	11.983	40
2.	**Totaal programma Zorg**			44.396	512	-	11.983	
3.	**Programma Werken**							

Geen

4.	**Programma Bestuur**							
0.4	Vervanging laptops personeel en bestuur	IP 2026		-	860	-	-	4
0.4	Audio visuele middelen	IP 2025		225	-	-	-	5
4.	**Totaal programma Bestuur**			225	860	-	-	
5.	**Programma Financiën en grondexploitaties**							

Geen

	Totaal gemeente hilversum			**64.072**	**17.020**	**29.512**	**21.043**	**0**

Actualisatie investeringen 2025-2028

De actualisatie van het lopende jaar betreft investeringen die al in het investeringsprogramma (IP) staan of waarover u al afzonderlijk bent geïnformeerd. Er zijn beperkte actualisaties van het bestaande investeringsprogramma voor 2025-2028 ten opzichte van de voorjaarsnota 2024. Bij de begroting 2025 wordt voorgesteld om een aantal oude investeringen uit het jaar 2020 en eerder vrij te laten vallen, dit in het kader van zoekrichtingen voor structurele middelen in de begroting. Het vrijval van deze kredieten levert € 50.000 structurele ruimte in de begroting op. Daarnaast wordt voorgesteld de investeringen van wegen en riolering voor het jaar 2025 te actualiseren op basis van de huidige programmering.

1. **Verwerking zoekrichting kostenbesparing**

   De zoekrichting “temporiseren investeringen en beheer” richt zich op de analyse van de uitvoeringskracht van de organisatie en op financiële besparingen op kapitaallasten. Er is kritisch gekeken naar investeringsaanvragen voor riool en wegen om achterstanden in te halen. Vervanging gebeurt alleen als het echt nodig is met betrokkenheid van de omgeving. In 2024 is één miljoen euro minder aangevraagd voor riolering en ook in 2025 wordt minder aangevraagd voor riool en wegen, wat de uitvoering sluitend maakt met de beschikbare capaciteit.

   Financiële besparingen worden gerealiseerd door het verlagen van bestaande kredieten. Enkele nog niet afgesloten projecten uit het begrotingsjaar 2023 en eerder binnen de onderhoudskredieten hebben nog resterende budgetten, mede door gunstige aanbestedingen in het verleden. Daarnaast zijn minder uren besteed aan sommige oudere investeringen dan begroot, waardoor een totaal van € 744.000 kan vrijvallen. De investering van € 200.000 voor het aanpassen van parkeermeters in verband met het uitfaseren van het 2G netwerk kan vrijvallen door een upgrade, inclusief nieuwe modems, naar kentekenparkeren van bestaande parkeerautomaten in 2024. Hierdoor is deze investering niet meer nodig.

   Daarbij wordt voorgesteld de onderstaande restkredieten voor rioleringen uit de voorgaande jaren vrij te laten vallen. Het vrijvallen van deze kredieten leidt niet tot besparing op de kapitaallasten maar geeft wel beter inzicht op de toekomstige claims uit de spaarvoorziening.

Bedragen x € 1,-

Projectnaam		Vrij te vallen bedrag	Besparing kapitaal-lasten
	Wegen		
01.03	Vervanging afgeschreven wegen 2019: wegen Noord fase 3 aanvulling	208.237	7.497
01.03	Vervanging afgeschreven wegen 2019: Totaal aanleg fietsstraat Schuttersweg	65.945	2.374
01.03	Vervanging afgeschreven wegen 2020: Noord fase 5	208.300	7.499
01.03	Vervanging afgeschreven wegen 2020: Staatsliedenbuurt	72.183	2.599
01.03	Vervanging afgeschreven wegen 2021: Zeehelden fase 1	100.000	3.600
01.03	Vervanging afgeschreven wegen 2023: Boomberg fase 6	89.777	3.232
n.v.t.	Aanpassen parkeermeters ivm uitfaseren 2G netwerk	200.000	23.200
	Totaal vrij te vallen bedrag wegen	**944.442**	**50.000**
	Gemeentelijk rioleringsplan		
01.04	Gemeentelijk rioleringsplan 2019: GWP Noord fase 3 aanvulling	€ 275.338	Effect op toekomstige
01.04	Gemeentelijk rioleringsplan 2019: Boomberg fase 4	€ 146.567	

01.04	Gemeentelijk rioleringsplan 2019: Noord fase 4	€ 150.000	claims uit de spaar-voorziening
01.04	Gemeentelijk rioleringsplan 2018: GWP Schuttersweg	€ 34.828	
01.04	Gemeentelijk rioleringsplan 2018: relinen en huisaansluitingen	€ 25.717	
	Totaal vrij te vallen bedrag Gemeentelijk rioleringsplan	**€ 632.450**	

Actualisatie investeringen wegen en riolering 2025

In de afgelopen jaren zijn op de investeringen voor de vervanging van wegen en riolen achterstanden ontstaan. Het inhalen van deze achterstand is van belang om te voorkomen dat bestaande infrastructuur verder verslechtert, wat tot hogere onderhoudskosten en mogelijke veiligheidsrisico's kan leiden. Door het eenmalig verlagen van het investeringsniveau voor wegen en riolen gaan we meer gefaseerd werken aan nieuwe investeringen, waardoor we onze middelen efficiënter kunnen inzetten en beter kunnen focussen op het inhalen van de achterstanden op basis van prioritering. De verwachting is dat in 2025 (en 2026) de achterstanden zijn weggewerkt en de investeringsplanning voor vervanging van riolering en wegen weer op het oorspronkelijke niveau zal worden voortgezet. Bij de begroting 2025 wordt voorgesteld om het geplande investeringskrediet voor het onderhouden van wegen te verlagen met € 1,35 miljoen en het investeringskrediet voor het onderhouden van riolering te verlagen met € 1 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Programma/taakveld		2025	2026	2027	2028
1.	**Wonen en leven**	**-2.391**			
2.1	**Verkeer en vervoer**	**-1.391**			
2.	Vervanging afgeschreven wegen 2025	-1.355			
2.	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2020	-36			
7.2	**Riolering**	**-1.000**			
2.	GWP-vervanging groot hemelwaterriool in de Oude Loosdrechtseweg	-1.000			
	Eindtotaal	**-2.391**			

Nieuwe investeringen

Voorgesteld wordt om het investeringsprogramma voor 2025 met ongeveer € 0,17 miljoen te verhogen. Dit als gevolg van het nieuwe investering ‘Herinrichting openbare ruimte winkelcentrum Seinhorst’. Voor het jaar 2026 en verder blijft het investeringsprogramma ongewijzigd ten opzichte van het gepresenteerde beeld in de voorjaarsnota 2024.

Herinrichting openbare ruimte winkelcentrum Seinhorst

Het herinrichtingsproject ‘Winkelcentrum Seinhorst’ draagt bij aan de veiligheid, aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de omgeving en sluit daarmee aan bij de uitvoeringsnotitie Buurten 3.0 en het coalitieakkoord 2022-2026, waarin steun voor wijkinitiatieven wordt benadrukt. Het buurtinitiatief van winkelcentrum Seinhorst, dat door ondernemers, bewoners en winkelaars in co-creatie met de gemeente wordt gerealiseerd, past hier goed bij. Dit initiatief biedt winkelcentrum Seinhorst de kans om zich te positioneren als aantrekkelijke plek voor ondernemers, winkelaars en omwonenden. Met dit voorliggende voorstel om de openbare ruimte van het veelzijdige en multifunctionele Winkelcentrum Seinhorst opnieuw in te richten, geven we uitvoering aan de opdrachten vanuit het college. In 2021 is door het bestuur van het winkelcentrum het 'Belevingsonderzoek Seinhorst' verricht. Ondernemers en winkelend publiek zijn bevraagd over hun ervaring met het winkelcentrum en dat heeft, in gezamenlijkheid met het 25-jarig bestaan van het winkelcentrum in 2025, aanleiding

gegeven tot de wens voor het aanpakken van de openbare ruimte. De huidige situatie biedt onrust, onveilige verkeerssituaties met fietsers en wandelaars en het ontbreekt aan een prettige winkelervaring waar ontmoeting mogelijk is. Meer groen, een prettige verblijfsmogelijkheid en verbetering van het meubilair is de wens. Opvolgend op het belevingsonderzoek is in co-creatie met ondernemers een buurtinitiatief ingediend bij de gemeente. In 2023 en 2024 heeft de gemeente een start kunnen maken met het creëren van een visie voor winkelcentrum Seinhorst op basis van het belevingsonderzoek en een praatplaat waar vier scenario's zijn beschreven voor de aanpak van de openbare ruimte. Eén scenario is in samenspraak met de ondernemers naar voren gekomen als een gewenst ontwerpscenario. De kosten daarvan zijn geraamd op € 172.500.

Bedragen x € 1.000

Programma/taakveld		2025	2026	2027	2028
1.	**Wonen en leven**	173			
2.1	**Verkeer en vervoer**	173			
	Herinrichting openbare ruimte winkelcentrum Seinhorst	173			
	Eindtotaal	173			

Besluitvorming over het Investeringsprogramma

Bij deze begroting wordt voorgesteld de kredieten in de jaarschijf 2025 vrij te geven, met uitzondering van de met sterretjes gemarkeerde posten autorisatie van de investeringen 2025. Na instemming met deze begroting ziet de omvang van het investeringsprogramma er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

	2025	2026	2027	2028
Investeringsprogramma				
Voorjaarsnota 2024 - Investeringsprogramma 2025-2028	66.869	17.599	33.758	25.289
Eerder geomen besluit - actualisatie spaarvoorziening begroting 2024	-579	-579	-4.246	-4.246
Begroting 2025 - Investeringsprogramma 2025-2028	-2.218			
Totaal Investeringsprogramma 2025 - 2028	**64.072**	**17.020**	**29.512**	**21.043**

Investeringen met een sterretje

In het investeringsplan van de gemeente Hilversum zijn een aantal investeringen aangemerkt met een sterretje. Over deze investeringen wordt een afzonderlijk besluit aan de raad voorgelegd. Onderstaand een overzicht van de reeds openstaande investeringen die aangeduid zijn met een sterretje.

Bedragen x € 1.000

Thema	*	Omschrijving investering	Bron IP	Nog niet verleend krediet
01.03	*	1000 Woningen, openbare ruimte	IP 2019	2.000
01.03	*	1000 Woningen, openbare ruimte (Bruisend Hart)	IP 2019	1.000
01.03	*	Spoorzone	IP 2021	794
01.03	*	Centrumring	IP 2023	9.000
01.03	*	Arenapark (last mile)	IP 2023	4.500
01.03	*	Nieuwe buurtvoorzieningen Riebeeck	IP 2025	1.200
01.03	*	OV knooppunt Crailo verbeteren en Park&Bike onderzoek	IP 2024	1.000
01.03	*	Realisatie transferium en hub Arenapark	IP 2024	1.500
01.03	*	Extra fietsparkeerplekken centrum en OV knooppunten	IP 2024	500
01.03	*	Nieuwe Bibliotheek en herinrichting kerkbrink	IP 2023	500
01.03	*	Beweegvriendelijker openbare ruimte	IP 2023	500
01.03	*	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda centrum	IP 2023	500
01.03	*	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda Zuid West	IP 2023	500
01.03	*	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda Mediapark	IP 2023	500
01.02	*	Stichtingskosten sportcomplex Sportpark/Arenapark	IP 2027	16.500
01.04	*	Voltooiing de Groene Schakel	IP 2017	174
05.02	*	Duurzaamheidsmaatregelen Raadhuis	IP 2023	1.420
05.02	*	Duurzaamheidsmaatregelen Stadskantoor	IP 2023	570
Totaal sterrtjes post (incl. eventuele bijdrage derden)				**42.658**

5.4 Reserves

Bedragen x € 1.000

Ref.	Omschrijving reserve	2025				2026			2027			2028		
		Saldo begin	Toevoe-ging	Onttrek-king	Saldo einde	Toevoe-ging	Onttrek-king	Saldo einde	Toevoe-ging	Onttrek-king	Saldo einde	Toevoe-ging	Onttrek-king	Saldo einde
1	Stedelijke ontwikkeling	11.881	4.737	-1.586	15.032	1.300	-382	15.951	1.300	-382	16.869	1.300	-382	17.788
2	Mobiliteitsfonds	694	-	-285	409	-	-285	124	-	-62	62	-	-62	-
3	Herplantfonds	131	20	-	151	20	-	171	20	-	191	20	-	211
4	Regionaal mediacentrum	71	-	-71	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
5	Gooise Natuurreservaat (GNR)	7.273	-	-562	6.711	-	-562	6.149	-	-562	5.587	-	-562	5.025
	Totaal programma 1	**20.050**	**4.757**	**-2.504**	**22.304**	**1.320**	**-1.229**	**22.395**	**1.320**	**-1.006**	**22.709**	**1.320**	**-1.006**	**23.024**
6	Onderwijshuisvesting	1.592	-	-1.592	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Opvang Oekrainers	9.454	-	-1.200	8.254	-	-	8.254	-	-	8.254	-	-	8.254
	Totaal programma 2	**11.046**	**-**	**-2.792**	**8.254**	**-**	**-**	**8.254**	**-**	**-**	**8.254**	**-**	**-**	**8.254**
8	TOZO	666	-	-300	366	-	-150	216	-	-	216	-	-	216
	Totaal programma 3	**666**	**-**	**-300**	**366**	**-**	**-150**	**216**	**-**	**-**	**216**	**-**	**-**	**216**
9	Decentrale loonruimte	422	38	-	460	38	-	498	38	-	536	38	-	574
	Totaal programma 4	**422**	**38**	**-**	**460**	**38**	**-**	**498**	**38**	**-**	**536**	**38**	**-**	**574**
10	Algemene reserve	62.839	1.066	-	63.905	-	-	63.905	-	-	63.905	-	-	63.905
	Totaal programma 5	**62.839**	**1.066**	**-**	**63.905**	**-**	**-**	**63.905**	**-**	**-**	**63.905**	**-**	**-**	**63.905**
	Totaal alle programma's	**95.023**	**5.861**	**-5.596**	**95.288**	**1.358**	**-1.379**	**95.268**	**1.358**	**-1.006**	**95.620**	**1.358**	**-1.006**	**95.973**

- = Onttrekking en + = Toevoeging

1. Stedelijke ontwikkeling
Het doel van de reserve is om winsten uit de verkoop van vastgoed en grond (de bezittingen van Hilversum) opnieuw te investeren in de ontwikkeling van de stad. Hiermee kan de gemeente waar nodig actief sturen op ontwikkelingen die de markt niet oppakt. In overeenstemming met de vastgestelde begroting wordt structureel € 1,3 miljoen toegevoegd. Tevens worden opbrengsten vanuit de verkoop van niet-strategisch vastgoed toegevoegd, met uitzondering van verkoopopbrengsten die al eerder een bestemming hebben gekregen. De in 2025 verwachte opbrengsten vanuit de verkoop van niet-strategisch vastgoed worden geschat op circa € 3,4 miljoen. De opbrengsten worden bij de jaarrekening op basis van de werkelijke realisatie toegevoegd aan de reserve (jaarstukken 2021, resultaatbestemming d.d. 24 mei 2022 met kenmerk 1110428). Naast de toevoegingen aan de reserve wordt voor 2025 rekening gehouden met een onttrekking van € 1,38 miljoen ten behoeve van de te maken kosten voor het Arenapark en beheer van panden, zoals besloten in de voorjaarsnota 2024. Voor de realisatie van het informatiecentrum Stationshart voor de komende vier jaar jaarlijks een bedrag van € 200.000 onttrokken. Voor de toelichting wordt verwezen naar paragraaf 3.2 Toelichting op de wijzigingen.

2. Mobiliteitsfonds
“Het Mobiliteitsfonds” heeft tot doel het parkeren in brede zin te accommoderen en de bereikbaarheid van de gemeente Hilversum te vergroten. Indien in plannen niet voldaan kan worden aan de door de gemeente opgelegde parkeereis, kunnen Burgemeester en wethouders onder voorwaarden ontheffing van de parkeereis verlenen. Als aan deze ontheffing een financiële verplichting is verbonden vloeien de gelden in het mobiliteitsfonds. Het saldo wordt aangewend voor het verbeteren van de openbare parkeersituatie wat mede kan bestaan uit flankerende mobiliteitsmaatregelen die aantoonbaar bijdragen aan het verbeteren van de parkeersituatie in Hilversum. Ter compensatie van de kapitaallasten van de investeringen voor parkeerverbeteringen in het Rode Dorp wordt gedurende 10 jaren (2021-2030) een bedrag van € 12.000 aan de reserve onttrokken. In 2025 wordt er €213.000 onttrokken voor de uitvoering van de mobiliteitsvisie en €50.000 voor parkeertelling. De onttrekking in 2025 is cumulatief €285.000.

3. Herplantsfonds
Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen toegevoegd die ontvangen worden voor de afkoop van de herplant van bomen bij het verlenen van een kapvergunning. Gemiddeld wordt een bedrag van € 20.000 hiervoor ontvangen en toegevoegd. Vanuit de reserve zal de gemeente nieuwe bomen planten als compensatie.

4. Regionaal Mediacentrum
Het doel van deze reserve is het dekken van de subsidie-afbouw aan het Regionaal mediacentrum en hervormingen van de lokale omroep tot een regionaal mediacentrum mogelijk te maken. Naar aanleiding van motie 18-109 is een deel van deze reserve aangewend voor een subsidieregeling innovatieve lokale journalistiek. Het restant van de reserve Regionaal Mediacentrum (RMC) is beschikbaar voor subsidie aan de Stichting Mediafonds Hilversum. Voor 2025 is een onttrekking van € 71.000 geraamd.

5. Gooise Natuurreservaat (GNR)

Sinds 1 januari 2021 maken de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam geen deel meer uit van het Goois Natuurreservaat (hierna aangeduid als GNR). Dit betekent dat zij niet langer onderdeel zijn van het bestuur van het GNR en ook geen financiële bijdrage – als participant – aan het GNR meer leveren. De Gooise gemeenten Hilversum, Huizen, Laren, Gooise Meren en Blaricum nemen de verplichtingen van Amsterdam en de provincie Noord-Holland over. De uittreedovereenkomsten die door alle participanten zijn overeengekomen bevat een uittreed som met als doel de verhoogde bijdrage aan het GNR te compenseren. Op 7 november 2023 heeft de

raad besloten tot instelling van de reserve GNR ter hoogte van € 7,6 miljoen. Om de algemene middelen te laten 'wennen' aan de hogere participantenbijdrage is gekozen voor een ingroeimodel waarbij de stijging van € 562.000 tot en met 2029 volledig wordt gedekt door een onttrekking aan deze reserve en dat deze onttrekking vanaf 2030 jaarlijks met € 34.800 wordt verlaagd. Op basis van de doorrekening resteert er in 2045 nog een beperkt saldo van € 5.214 en kan de reserve aan het eind van dat jaar worden opgeheven.

6. Onderwijshuisvesting

Het doel van deze reserve is het dekken van incidentele uitgaven die gerelateerd zijn aan onderwijshuisvesting, zoals tijdelijke huisvesting en het afwaarderen van boekwaardes. Door de inzet van de reserve worden de lasten gelijkmatiger over de jaren verdeeld. Toevoeging (2024) en Onttrekking zijn conform het in april 2024 vastgesteld Integraal Huisvestingplan onderwijs (IHP).

7. Opvang Oekraïners

Het bestedingsdoel van deze reserve is tweeledig:

- Opvang Oekraïense ontheemden: dekking bieden voor de financiële effecten als gevolg van te treffen maatregelen voor de opvang van gevluchte Oekraïners. De gemeente ontvangt van het Rijk een specifieke uitkering voor de opvang van Oekraïense ontheemden. In het geval dat deze specifieke uitkering niet kostendekkend zou blijken, zou voor het tekort een beroep op deze reserve kunnen worden gedaan.
- Asielopvang: voorbereidingskosten en de eigen personele lasten voor de opvang van asielzoekers. Dit bestedingsdoel is vastgesteld bij de resultaatbestemming van de jaarstukken 2023 (beslispunt 4).

8. TOZO

Het doel van deze reserve is middelen beschikbaar te houden voor de afrekening met de regiogemeenten en voor nog te maken toekomstige TOZO-lasten. Voor een drietal verschillende onderdelen is de organisatie de komende jaren nog mee bezig met de uitvoering: debiteurenbeheer TOZO-bedrijfskapitaal, Uitvoering beleid Misbruik & Oneigenlijk gebruik en Terugvorderen/ debiteurenbeheer verstrekte TOZO-uitkeringen levensonderhoud. De komende jaren worden deze uitgaven gedekt vanuit de TOZO-reserve.

9. Decentrale loonruimte

In de begroting is een structureel bedrag van € 38.000 opgenomen voor het decentrale arbeidsvoorwaardenoverleg.

10. Algemene reserve

Een algemene reserve is bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) om financiële tegenvallers op te vangen. Om niet alle toekomstige begrotingsruimte volledig in te vullen, worden bedragen in de algemene reserve gestort als behoedzaamheidsbuffer. Er wordt voorgesteld om deze dotaties verder te verlagen om tot een sluitende begroting te komen. Hierdoor zijn er geen dotaties geraamd in 2026, 2027 en 2028. Echter is er voor 2025 wel een dotatie van 1.066 voorzien.

5.5 Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

	Omschrijving voorziening	2025				2026			2027			2028		
		Saldo begin	Toevoeging	Vrijval en onttrekking	Saldo einde	Toevoeging	Vrijval en onttrekking	Saldo einde	Toevoeging	Vrijval en onttrekking	Saldo einde	Toevoeging	Vrijval en onttrekking	Saldo einde
1	Spaarvoorziening rioleringen	1.082	4.486	-5.568	-	4.486	-4.486	-	4.486	-4.486	-	4.486	-4.486	-
2	Egalisatievoorziening rioleringen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Egalisatievoorziening afvalstoffen	317	-	-	317	-	-	317	-	-	317	-	-	317
4	Onderhoud parkeergarages	398	475	-507	366	475	-451	390	475	-251	614	475	-694	395
5	Onderhoud begraafplaatsen	-	97	-74	23	97	-47	73	97	-82	88	97	-34	151
6	Onderhoud culturele huisvesting	373	137	-354	156	137	-55	238	137	-49	326	137	-239	224
7	Onderhoud sportaccommodaties	3.301	1.341	-2.380	2.262	1.341	-1.082	2.521	1.341	-1.743	2.119	1.341	-2.427	1.033
8	Onderhoud sluizen, gemalen en recreatie	215	60	-66	209	60	-39	230	60	-96	194	60	-60	194
9	Inkomsten Nike	63	12	-8	68	12	-8	72	12	-8	77	12	-8	81
	Totaal programma 1	**5.749**	**6.608**	**-8.957**	**3.401**	**6.608**	**-6.168**	**3.841**	**6.608**	**-6.715**	**3.735**	**6.608**	**-7.948**	**2.395**
10	Onderhoud gymlokalen schoolgebouwen	153	250	-219	184	250	-317	117	250	-212	155	250	-207	198
11	Onderhoud voorzieningen jeugd	439	94	-42	491	94	-67	518	94	-509	103	94	-49	148
	Totaal programma 2	**592**	**344**	**-261**	**675**	**344**	**-384**	**635**	**344**	**-721**	**258**	**344**	**-256**	**346**
12	Ziggo deal	314	-	-157	157	-	-157	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal programma 3	**314**	**-**	**-157**	**157**	**-**	**-157**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
13	Pensioenen wethouders	5.336	225	-220	5.341	225	-220	5.346	225	-220	5.351	225	-220	5.356
14	Verlofsparen	143	-	-	143	-	-	143	-	-	143	-	-	143
15	Onderhoud ambtenarenhuisvesting	263	611	-216	658	611	-720	549	611	-121	1.039	611	-897	753

	Totaal programma 4	**5.742**	**836**	**-436**	**6.142**	**836**	**-940**	**6.038**	**836**	**-341**	**6.533**	**836**	**-1.117**	**6.252**
16	Onderhoud overige gebouwen	1	406	-374	33	406	-102	337	406	-459	284	406	-434	256
17	Planexploitaties	2.933	58	-	2.991	58	-	3.049	58	-	3.107	58	-	3.165
	Totaal programma 5	**2.934**	**464**	**-374**	**3.024**	**464**	**-102**	**3.386**	**464**	**-459**	**3.391**	**464**	**-434**	**3.421**
	Totaal alle programma's	**15.331**	**8.252**	**-10.185**	**13.399**	**8.252**	**-7.751**	**13.900**	**8.252**	**-8.236**	**13.917**	**8.252**	**-9.755**	**12.414**

- = Onttrekking en + = Toevoeging

1. Spaarvoorziening riolering
Het doel van deze voorziening is om de lasten van de jaarlijkse investeringen in de riolering te kunnen dekken, zodat deze niet meer geactiveerd hoeven te worden (ideaalcomplex). Voor het begrotingsjaar 2025 is een toevoeging geraamd van circa € 4,5 miljoen. Deze begrote toevoeging wordt in hetzelfde jaar aan de voorziening onttrokken om de in het begrotingsjaar gemaakte investeringen te dekken. Daarnaast wordt extra ingezet op het inhalen van achterstanden in de vervanging de riolering.

2. Egalisatievoorziening riolering
Het doel van deze voorziening is om de jaarlijkse resultaten van de exploitatie riolering te verrekenen. Bij jaarlijks te bepalen tarieven kunnen middelen uit deze voorziening vrij worden gemaakt, waarmee (gedeeltelijke) tariefsverhoging kan worden voorkomen. Het saldo van de voorziening is nihil, er kan daardoor geen onttrekking plaatsvinden.

3. Egalisatievoorziening afvalstoffen
Bij de jaarrekening 2022 is de egalisatiereserve afvalstoffen opgeheven en is het saldo ten gunste gekomen van de egalisatievoorziening afvalstoffen. Het doel van deze voorziening is het beschikbaar houden van niet bestede financiële middelen voor de egalisering van de tarieven afvalstoffenheffing in de komende jaren. Het saldo per begin 2025 van € 317.000,00 is als onttrekking geraamd in 2025.

4. Onderhoud parkeergarages
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst te kunnen voorzien in het adequaat onderhoud van de gemeentelijke parkeergarages en om de schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

5. Onderhoud begraafplaatsen
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de begraafplaatsen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

6. Onderhoud culturele huisvesting
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud te kunnen plegen aan de gebouwen voor culturele huisvesting en het museum. Daarmee vangen we schommelingen in de hoogte van de uitgaven op. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

7. Onderhoud sportaccommodaties
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan het zwembad, de sporthallen en de sportvelden te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze

onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

8. Onderhoud sluizen, gemalen en recreatie
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud te kunnen plegen aan de gebouwen. Daarmee vangen we schommelingen in de hoogte van de uitgaven op. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

9. Inkomsten Nike
Het doel van deze voorziening is om de huurinkomsten, die verkregen zijn uit de onderverhuur van de atletiekbaan op het Arenapark te besteden conform de met Nike afgesproken voorwaarden. De toevoeging aan de voorziening betreft de verwachte inkomsten uit onderverhuur. Nike is bereid vanuit de inkomsten uit onderverhuur een bijdrage te verstrekken van jaarlijks € 7.500 voor de structurele lasten die voortkomen uit de renovatie van de atletiekbaan Arena in 2022 (raadsvoorstel 2 februari 2022).

10. Onderhoud gymlokalen schoolgebouwen
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de gymnastieklokalen bij onderwijsgebouwen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

11. Onderhoud voorzieningen jeugd
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud te kunnen plegen aan de gebouwen, die gebruikt worden voor buurt- en clubhuizen en kinderopvang. Daarmee vangen we schommelingen in de hoogte van de uitgaven op. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

12. Ziggo deal
De gemeente heeft met Ziggo op 27 januari 2016 een vierjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten waarmee een einde kwam aan de geschillen over de tariefharmonisatie. Op basis hiervan is afgesproken gezamenlijk te investeren in de verdere ontwikkeling en zichtbaarheid van Hilversum als mediastad. De looptijd van de samenwerking is formeel beëindigd, maar nog niet alle van Ziggo ontvangen middelen zijn besteed conform de afspraken. Dat maakt het noodzakelijk om deze te verlengen. Voor de besteding van de resterende middelen is een addendum opgesteld waarin de afspraken over de benutting van het resterend budget zijn vastgelegd. De in deze voorziening opgenomen middelen worden hiervoor aangewend. Het saldo per begin 2025 bedraagt € 149.000 en dit bedrag is in 2025 als onttrekking geraamd.

13. Pensioenen wethouders

In 2012 zijn de maximale verplichtingen voor de pensioenlasten van de (oud-)wethouders becijferd en via een voorziening afgedekt. Aan het eind van ieder jaar wordt het totaal van deze verplichting (de gemeentelijke voorziening) geactualiseerd en verwerkt. De jaarlijkse toevoeging is € 225.000,00 en het uit deze voorziening te onttrekken bedrag voor pensioenuitkeringen voormalig wethouders is geraamd op € 220.000.

14. Verlofsparen
Medewerkers van de gemeente Hilversum kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Bovenwettelijke vakantie-uren die worden gebruikt voor verlofsparen, verjaren niet. De wet verplicht de gemeente tot het instellen van een voorziening hiervoor. Aan het eind van ieder jaar wordt de jaarlijkse toevoeging berekend.

15. Onderhoud ambtenarenhuisvesting
Ter dekking van het jaarlijks groot cyclisch onderhoud is een onderhoudsvoorziening ingesteld voor de ambtelijke gebouwen, waarvan het Raadhuis en het stadskantoor de belangrijkste zijn. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

16. Overige gebouwen
Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de overige gebouwen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd. Voor de programmabegroting 2025 gaan wij uit van dotaties die nodig zijn voor de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplannen 2024 tot en met 2033. Deze worden in het najaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

17. Planexploitaties
Deze voorziening heeft als doel financiële dekking te bieden voor de verwachte saldi voor grondexploitaties met een nadelig resultaat. De voorziening is een optelsom van de contante waarden van deze saldi. Op basis van de actualisatie grondexploitaties 2024 bestaat het saldo uit het nadelig resultaat Stationsgebied en wordt jaarlijks een bedrag aan deze voorziening toegevoegd. De hoogte van deze toevoeging is gebaseerd op een renteberekening om bij het afsluiten van de nadelige grondexploitatie op de benodigde eindwaarde te komen.

5.6 Subsidiestaat

Het subsidiebeleid van de gemeente is vastgelegd in de Algemene Subsidieverordening 2021 (ASV) en de Beleidsregel subsidieverstrekking Hilversum. Voor het verstrekken van subsidies werkt de gemeente in de basis met subsidieregelingen. Een subsidieregeling is een wettelijk voorschrift waarin wordt beschreven welke gemeentelijke doelstellingen worden beoogd met het verstrekken van subsidie en welke activiteiten in aanmerking komen voor subsidie. In de meeste gevallen is per subsidieregeling een subsidieplafond vastgesteld.

Op grond van Algemene wet bestuursrecht (artikel 4:23 lid 3) kan de gemeente ook rechtmatig subsidie verstrekken zonder een wettelijk voorschrift, bijvoorbeeld via begrotingssubsidies. Voor begrotingssubsidies is het van belang dat het beschikbare bedrag per organisatie wordt opgenomen in de subsidiestaat. De subsidiestaat is onderdeel van de programmabegroting. Hieronder is de subsidiestaat voor 2025 opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Organisatie	Begrotings-subsidie
Autismesoos Hilversum	1
Humanitas District Noordwest	29
Nederlands Israëlitische Gemeente Hilversum	12
Regio Gooi en Vechtstreek	24
Samenwerkingsverband "Unita"	25
Stichting "In sport we trust"	30
Stichting 3X3 Unites	40
Stichting Alberdingk Thijm Scholen	94
Stichting BINK Peuterspeelzalen	470
Stichting Botanische Tuin dr. Costerus	4
Stichting Dierenambulance Gooi en Vechtstreek	7
Stichting Hilversum Marketing	697
Stichting Hilversum100	170
Stichting Hilversumse Meent	50
Stichting Jeugdeducatiefonds	27
Stichting JobOn	18
Stichting Maatjesproject Gooi & Vechtstreek	70
Stichting Media Perspectives / Media Campus NL	257
Stichting Mediafonds Hilversum	73
Stichting Meentwerf	8
Stichting Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid	271
Stichting Noor	19
Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek	59
Stichting Openbare Bibliotheek en Volksuniversiteit Hilversum	327
Stichting Pinetum Blijdenstein	31

Stichting Proceon voor Protestants Christelijk Onderwijs in het Gooi en omgeving	75
Stichting Schuldhulpmaatje Hilversum en omstreken	19
Stichting Sportclub Gehandicapten Gooi en Eemland	4
Stichting Stadsfonds Hilversum	1.310
Stichting STIP Hilversum	112
Stichting VluchtelingenWerk Nederland	356
Stichting Woonadviescommissie Hilversum (WAC-Hilversum)	8
Stichting Yuverta	6
Team Sportservice provincie Utrecht	1.195
Totaal	**5.898**

6. Bijlagen

6.1 Overzicht van taakvelden per programma

Bedragen x € 1.000

Omschrijving		Begroting 2025			2026	2027	2028
		Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.10	Mutaties reserves	4.757	-2.504	2.253	92	314	314
0.63	Parkeerbelasting	0	-7.250	-7.250	-7.250	-7.250	-7.250
2.1	Verkeer en vervoer	16.578	-773	15.805	15.449	15.040	14.931
2.2	Parkeren	7.760	-1.447	6.313	6.030	5.966	5.953
2.4	Economische havens en waterwegen	562	-67	495	469	467	457
5.1	Sportbeleid en activering	2.094	-567	1.528	1.476	1.375	1.375
5.2	Sportaccommodaties	3.957	-1.383	2.574	2.598	2.582	2.559
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.741	-530	4.210	4.215	4.199	4.191
5.4	Musea	2.620	-1.810	809	807	806	805
5.5	Cultureel erfgoed	844	-3	840	836	835	833
5.6	Media	2.981	-2	2.979	2.907	2.906	2.906
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	9.730	-396	9.333	9.272	9.283	9.183
7.2	Riolering	8.101	-10.643	-2.542	-3.636	-3.753	-3.491
7.3	Afval	11.590	-14.645	-3.055	-3.037	-3.371	-3.889
7.4	Milieubeheer	4.933	-342	4.590	3.558	3.593	3.585
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	512	-330	182	178	170	152
8.1	Ruimtelijke ordening	5.123	-488	4.636	3.411	3.405	3.399
8.3	Wonen en bouwen	8.014	-3.241	4.773	4.582	4.499	4.486
01	**Wonen en leven**	**94.897**	**-46.422**	**48.475**	**41.956**	**41.065**	**40.499**

0.10	Mutaties reserves	0	-2.792	-2.792			
4.2	Onderwijshuisvesting	12.992	-134	12.858	9.032	8.992	8.650
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	8.198	-4.707	3.490	3.487	3.525	3.524
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	41.036	-24.812	16.224	14.742	14.543	14.538
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	185	-1	185	177	177	177
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.684	-21	2.662	2.650	2.647	2.643
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	948	0	948	945	943	941
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	4.528	-332	4.197	4.162	4.161	4.162
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	7.350	0	7.350	7.350	7.350	7.350
6.71B	Begeleiding (WMO)	5.960	0	5.960	5.725	5.725	5.725
6.71C	Dagbesteding (WMO)	450	0	450	450	450	450
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	12	0	12	12	12	12
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	1.395	0	1.395	1.429	1.429	1.429
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	16.761	0	16.761	16.794	16.824	16.824
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	2.125	0	2.125	2.125	2.125	2.125
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	5.625	0	5.625	5.390	5.390	5.390
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	2.182	0	2.182	2.182	2.182	2.182
6.791	PGB WMO	1.000	-495	505	-610	-607	-607
6.792	PGB Jeugd	785	0	785	785	785	785
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	14.100	-165	13.935	13.935	13.935	13.935
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	5.278	0	5.278	5.017	5.016	5.047
6.82A	Jeugdbescherming	1.790	0	1.790	1.787	1.793	1.799
6.91	Coördinatie en beleid WMO	3.442	-32	3.410	3.391	3.385	3.379
6.92	Coördinatie en beleid Jeugd	2.214	-18	2.196	2.184	2.180	2.177

7.1	Volksgezondheid	7.292	-2.252	5.039	5.191	5.251	5.250
02	**Zorg**	**148.332**	**-35.761**	**112.570**	**108.332**	**108.213**	**107.886**
0.10	Mutaties reserves	0	-300	-300	-150		
3.1	Economische ontwikkeling	3.824	-10	3.814	3.640	3.622	3.655
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-56	0	-56	-56	-56	-57
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	256	-902	-645	-653	-660	-660
3.4	Economische promotie	852	-80	773	372	372	372
6.3	Inkomensregelingen	51.381	-35.062	16.319	15.276	14.821	14.816
6.4	Begeleide participatie	7.586	-2	7.584	7.527	7.521	7.578
6.5	Arbeidsparticipatie	6.182	-39	6.143	6.269	5.975	5.968
03	**Werken**	**70.026**	**-36.395**	**33.631**	**32.226**	**31.595**	**31.671**
0.1	Bestuur	4.353	-2	4.351	4.340	4.333	4.333
0.10	Mutaties reserves	38	0	38	38	38	38
0.2	Burgerzaken	3.745	-2.388	1.357	1.503	1.634	1.476
0.4	Overhead	38.494	-479	38.015	37.265	36.756	36.654
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	10.229	-14	10.215	10.215	10.211	10.207
1.2	Openbare orde en veiligheid	6.080	-216	5.864	5.885	5.874	5.865
04	**Bestuur**	**62.938**	**-3.099**	**59.839**	**59.247**	**58.846**	**58.572**
0.10	Mutaties reserves	1.066	0	1.066			
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.954	-5.716	-2.761	587	585	584
0.5	Treasury	212	-652	-440	-295	287	1.057
0.61	OZB woningen	1.136	-13.412	-12.277	-12.567	-13.335	-13.327
0.62	OZB niet-woningen	639	-12.785	-12.147	-12.435	-12.802	-12.803
0.64	Belastingen overig	1.269	-542	727	722	720	719

0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-231.018	-231.018	-225.843	-233.400	-241.079
0.8	Overige baten en lasten	2.244	0	2.244	10.138	15.797	22.675
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-60	0	-60	41	111	109
8.2	Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	1.966	-1.817	150	703	701	699
05	**Financiën en grondexploitaties**	**11.426**	**-265.942**	**-254.516**	**-238.949**	**-241.336**	**-241.366**
Totaal		**387.619**	**-387.619**	**0**	**2.812**	**-1.617**	**-2.738**

6.2 Toelichting weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze bijlage bevat een specificatie van zowel de top 5risico's als de overige risico's die betrokken zijn in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
R209	Datalekken en informatie-veiligheid (analoog en digitaal)	Het succesvol weren van cyberaanvallen is afhankelijk van drie elementen: organisatie, mens en techniek. Medewerkers moeten alert zijn op verdachte e-mails, linkjes, verzoeken et cetera om te voorkomen dat er een mogelijke aanvaller voet aan de grond krijgt. Daarvoor hebben we voor de medewerkers een langlopende campagne geïnitieerd en verplicht leertraject ingesteld in Hilversum Academy die bijdraagt aan het bewustzijn op dit onderwerp. Dit bewustzijn heeft het risico iets verkleind. Verder informeren we medewerkers aan de hand van actuele zaken over ontwikkelingen en hun aandeel in het veilig werken met gegevens van inwoners en bedrijven. De inrichting vanuit de techniek is erop gericht om een eventuele aanval direct te isoleren om de omvang en schade ervan tot een minimum te beperken. Omdat de (netwerk)omgeving met veel aandacht is ingericht, is de inschatting dat de kans op een succesvolle aanval niet groot is. De kans is echter wel altijd aanwezig, omdat ook cybercriminaliteit zich continue door ontwikkelt. Qua organisatie werken we intensief samen om de systemen en het netwerk van de gemeentelijke organisatie zo in te richten dat we weerbaar zijn. Binnen de gemeente worden continu (beheers)maatregelen geïmplementeerd op basis van- en vooruitlopend op de ontwikkelingen in de cybercriminaliteit. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is daarbij het onderliggende normenkader. Echter, op het moment dat er sprake is van een succesvolle cyberaanval moeten er kosten worden gemaakt om de schade te herstellen. In hoog tempo zouden de servers opnieuw moeten worden opgebouwd en data (voor zover mogelijk) hersteld. Daarvoor zou dan een specialistisch extern bureau moeten worden ingeschakeld. De minimum-maximum kwantificering van dit risico is gebaseerd op de directe kosten die bij dergelijke inhuur komen kijken en eventuele andere herstelkosten die bij een grootschalige cyberaanval nodig zijn. Door het groeiende gebruik van SaaS oplossingen is de gevolgschade minder	20%	80	5.000

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		voor ons als organisatie maar kan voor de inwoners en bedrijven van wie de data gestolen wordt nog steeds aanzienlijk zijn. Als eindverantwoordelijke voor de gegevens moeten we dan kosten verwachten. Datalekken zijn een onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering en hebben in de regel een beperkte omvang. Echter bij een aanzienlijke cyberaanval kunnen de kosten die voortvloeien uit het herstellen van de gevolgschade voor inwoners en bedrijven ook hoog worden.			
R100	BUIG - Negatief saldo inkomsten uitgaven bijstand	In de jaren 2015 tot en met 2018 was het budget voor de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) ontoereikend en is gebruik gemaakt van de landelijke vangnetregeling. Voor de jaren vanaf 2019 zijn de lasten hoger dan het ontvangen BUIG budget, maar voldoen we niet aan de voorwaarden van de vangnetregeling. Echter voor 2023 wordt door de hoogte van het nadeel weer voldaan aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de vangnetregeling, de aanvraag voor de vangnet is ingediend. De landelijke vangnetregeling betreft een getrapte vergoeding, waarbij tekorten deels worden gecompenseerd door het Rijk. Door de landelijke vangnetregeling wordt het tekort voor Hilversum afhankelijk van de hoogte van het landelijke BUIG-budget (macrobudget). Voor Hilversum geldt dat het tekort BUIG door de vangnetregeling niet hoger zal zijn dan rond de €3 miljoen. In de meerjarenraming gaan we uit van een structureel tekort van € 0,7 miljoen. Hieruit blijkt dat de gemeente Hilversum op begrotingsbasis ook voor de jaren 2025 en verder niet in aanmerking zal komen voor de vangnetregeling. Dit is echter afhankelijk van de definitieve resultaten. In de begroting 2025 is het maximale risico ten aanzien van de BUIG € 2 miljoen (verschil tussen het begrote tekort en het gemaximaliseerde tekort). Om dit risico te beheersen is het actieplan ‘OmBUIGen’ uitgerold. Hierbij wordt ingezet op het stimuleren van de uitstroom en het zoveel als mogelijk beperken van de instroom. Dit doen wij onder andere door de nieuwe re-integratie trajecten, waarbij wij meer gericht inzetten op inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt en met een mismatch met de arbeidsmarkt. Ook zetten wij meer in op nazorg (coalitieakkoord), waarmee de verwachting is dat meer	50%	0	2.000

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		inwoners aan het werk blijven en zo niet terugkeren in de uitkering. En blijven wij inzetten op parttime werken, waarbij we zoeken naar aanvullende mogelijkheden dit te stimuleren en eenvoudiger te maken. Bovendien zetten wij in op het 'sneller' laten integreren en sneller aan het werk krijgen van statushouders, door middel van bijvoorbeeld meer inzet op duale trajecten. Daarnaast bestaat het risico dat het macrobudget in de toekomst voor ons nadelig wordt aangepast. Vooralsnog is het onduidelijk hoe het macrobudget zich voor de gemeente Hilversum meerjarig zal ontwikkelen. Het macrobudget beweegt voor Hilversum mee met de gemiddelde landelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat er budgettaire ruimte ontstaat zodra Hilversum het beter doet dan het landelijk gemiddelde. Als Hilversum het slechter doet dan het landelijk gemiddelde leidt dit tot een tekort. Door de stijgende lasten en onzekere inkomsten bestaat het risico dat de begroting onvoldoende middelen biedt voor de uitvoering van de BUIG. Wij schatten in dat dit risico de komende jaren aanwezig blijft en de kans van voordoen op 50%.			
R206	Ontwikkelingen in de Grex (geconsolideerd risico)	Risico’s die betrekking hebben op de ontwikkeling van (potentiële en bestaande) Grex-en zijn in dit geconsolideerde risico opgenomen. De risico’s voor de Grex-en Anna's Hoeve Bouwplan en het Stationsgebied staan toegelicht in de individuele grondexploitaties en worden financieel in dit geconsolideerde risico opgenomen ten behoeve van de berekening van het weerstandsvermogen. De financiële verwachtingen staan vermeld in de nota actualisatie GREX waarbij rekening is gehouden met de onderliggende risico's. Hieronder worden enkel risico's toegelicht die in de toekomst mogelijk onder een Grex kan komen te vallen en de GEM Crailo. Risicomanagement vormt een vast onderdeel van projectmanagement en de ontwikkelingen worden structureel gemonitord. De risico's m.b.t. de openstaande Grex'en zijn geactualiseerd in de nota actualisatie GREX en zijn hierin verwerkt.	20%	0	5.000

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		GEM Crailo De gemeente Hilversum heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Laren de gebiedsontwikkeling Crailo op zich genomen. De gemeenten hebben hiervoor een grondexploitatie-maatschappij (GEM) opgericht. De gemeente Hilversum staat voor 45% (€ 9 miljoen) borg voor de door GEM Crailo BV bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit, aangetrokken ter overbrugging van de zogenaamde "badkuipkosten". Bij ontwikkeling van een gebied gaan de kosten altijd voor de baat uit. Het risico op het aanspreken van de borgstelling door de BNG wordt als minimaal (1%) ingeschat.			
R103	Tegenvallende uitkering gemeentefonds (AU)	In de meicirculaire 2024 is de invoering van de nieuwe financieringssystematiek vervroegd van 2027 naar 2024. Dit betekent dat de koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) met ingang van 2024 is ingevoerd. Het volume accres wordt vanaf 2024 gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde (t9 tot en met t2) van de ontwikkeling van het bbp. Door het toepassen van de ontwikkeling van het bbp vanaf 2024 zijn de tranches voor de jaren 2024 en 2025 lager en vanaf 2026 en verder hoger dan in de septembercirculaire 2023. Daarnaast zijn er nog algemene mutaties op basis van de wijzigingen van de Hilversumse aantallen van de verdeelmaatstaven, die de basis vormen van de verdeling van het gemeentefonds (aantallen inwoners, woonruimten, bijstandsontvangers, leerlingaantallen et centra). Ook deze kunnen ertoe leiden dat Hilversum meer of minder geld uit het gemeentefonds ontvangt. Bijvoorbeeld: het inwonertal van Hilversum groeit. Dit heeft een gunstige uitwerking op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Algemene uitkering bestaat voor een bedrag van ongeveer € 28,2 miljoen uit Integratie- en Decentralisatie uitkeringen. Het overige bedrag van € 198,8 miljoen is te beschouwen als het klassieke deel van de algemene uitkering. Een afwijking van 1% is € 1,9 miljoen. Op dit	25%	0	1.900

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		moment zijn er overige onzekerheden rondom de ontwikkeling van de algemene uitkering: • Ravijn 2026; De algemene uitkering voor 2026 is ongeveer € 5,4 miljoen lager dan in 2025. Dit heeft te maken met de overgang naar een nieuwe financieringssystematiek vanaf 2026. In afwachting naar de nieuwe systematiek wordt er geen volumeaccres voor de jaren 2026 en 2027 toegekend. Vanaf 2026 komt het restant van de opschalingskorting te vervallen. Dit heeft een opwaarts effect op de algemene uitkering • Voor de jaren 2024 en 2025 zijn, op advies van de commissie van wijzen, incidenteel middelen voor de jeugdzorg toegekend. Voor de jaren 2026, 2027 en 2028 is rekening gehouden met een bedrag van respectievelijk € 1,4 miljoen, € 1,0 miljoen en 1,3 miljoen. De uitwerking van het coalitieakkoord van het nieuwe kabinet Schoof kan gevolg hebben voor het gemeentefonds.			
R98	Meer gebruik van voorziening Jeugdzorg	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Jeugdwet. Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. De rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begroting. Vooruitkijkend zien wij voor de komende jaren de volgende risico's: • Prijsontwikkelingen. Diverse contracten met zorgaanbieders houden de mogelijkheid van (jaarlijkse) prijsindexering open. Deze contractuele indexaties zijn vaak afhankelijk van landelijk bepaalde indices en kunnen afwijken van de in de begroting gehanteerde prijsindexering. • Stijging van de vraag door bijvoorbeeld de groei van het aantal inwoners of andere (demografische) ontwikkelingen. Zo is bijvoorbeeld de wettelijke	40%	0	1.000

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		grondslag van het woonplaatsbeginsel met ingang van 1 januari 2022 gewijzigd. Dit zorgde ervoor dat het aantal jeugdigen waar Hilversum verantwoordelijk voor is per saldo is gestegen. Ook voor de komende jaren verwachten we dat het aantal inwoners zal stijgen. • De toegang tot de jeugdzorg loopt niet alleen via het Sociaal Plein, maar ook via de wettelijke verwijzers zoals huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen, waardoor er minder grip is op de inzet van deze zorg. De staatssecretaris heeft afgelopen periode grote wijzigingen aangekondigd met betrekking tot de uitvoering van de Jeugdwet. Er worden voorstellen ontwikkeld voor de aanpak van de wachtlijsten en de inzet van regionale veiligheidsteams. Afhankelijk van de maatregelen die het Rijk gaat voorschrijven kan dit gevolgen hebben voor de hoogte van de lasten. Bovenstaande risico's zijn niet te splitsen in afzonderlijke componenten omdat het niet mogelijk is de gevolgen die zich gezamenlijk (kunnen) voordoen afzonderlijk te herkennen of inzichtelijk te maken.			
R99	Meer gebruik van voorzieningen WMO	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. De rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begroting. De belangrijkste onzekerheden hebben betrekking op de te verwachten normale instroom en/of uitstroom. Bij verder gelijke omstandigheden verwachten we op termijn een groeiend beroep op de individuele voorzieningen, omdat op basis van demografische ontwikkelingen steeds meer ouderen te verwachten zijn en omdat ouderen steeds langer zelfstandig thuis zullen blijven wonen. Vooruitkijkend zien wij voor de komende jaren de volgende risico's: • Prijsontwikkelingen. Diverse contracten met zorgaanbieders houden de mogelijkheid van (jaarlijkse) prijsindexering open. Deze contractuele indexaties	35%	250	500

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		zijn vaak afhankelijk van landelijk bepaalde indices en kunnen afwijken van de in de begroting gehanteerde prijsindexering. • Stijging van de vraag door bijvoorbeeld de groei van het aantal inwoners of andere demografische ontwikkelingen. Ook voor de komende jaren verwachten we dat het aantal inwoners zal stijgen. • Het huidige beleid en het beleid dat in 2023 ontwikkeld is, veronderstellen o.a. dat de vraag naar individuele (duurdere) zorg via het Sociaal Plein zal dalen doordat meer burgers gebruik zullen gaan maken van de uit te breiden algemene voorzieningen (nu al begeleiding in de wijk, en vanaf 2025 lichte dagbesteding). De kans bestaat dat deze verschuiving zich later of anders voordoet dan we nu veronderstellen. Maar zelfs als de verschuiving plaatsvindt, kan het zijn dat de WMO-kosten blijven stijgen door de eerder genoemde autonome groei. Bovenstaande risico's zijn niet te splitsen in afzonderlijke componenten omdat het niet mogelijk is de gevolgen die zich gezamenlijk (kunnen) voordoen afzonderlijk te herkennen of inzichtelijk te maken.			
R265	Achterstallige huur Frans Halslaan 57A wordt mogelijk niet (volledig) ontvangen	De Stichting Primair Onderwijs Hilversum (STIP) maakt al vele jaren gebruik van het schoolgebouw aan de Frans Halslaan 57A dat door de gemeente gehuurd wordt. Op basis van de leerlingenaantallen had STIP met ingang van schooljaar 2017/2018 geen recht meer op deze locatie. Om deze reden was de gemeente voornemens de onderhavige huurovereenkomst op te zeggen.In 2016 heeft de vorige bestuurder van STIP de gemeente uitdrukkelijk verzocht om deze locatie aan te houden en deze blijven te gebruiken voor International Primary School (IPS) Hilversum. De huur die de gemeente aan de verhuurder betaald zou door STIP aan de gemeente worden vergoed. In eerste instantie zou STIP deze huurovereenkomst van de gemeente overnemen door middel van een in de plaats stelling. De verhuurder ging akkoord met deze in de plaats stelling.	50%	0	447

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		Dit zou hebben geleid tot een rechtstreekse huurrelatie met de eigenaar. In dezelfde periode zijn STIP en de gemeente een onderzoek gestart naar een alternatieve locatie voor de bestaande drie IPS-vestigingen. Dit leidde tot de verwachting dat de IPS op korte termijn elders zou worden gehuisvest. Daardoor is de gemeente huurder gebleven en zou STIP de huur aan de gemeente betalen. Over de periode van september 2017 tot en met december 2022 zijn de leerlingenaantallen van STIP niet zodanig gestegen dat een uitbreiding van de onderwijscapaciteit voor STIP noodzakelijk was. Daardoor heeft STIP ook geen recht op vergoeding van de kosten van het gebruik van de Frans Halslaan 57A. Eind 2021 heeft de nieuwe eigenaar de huurovereenkomst met de gemeente per 31 december 2022 opgezegd en is STIP geen gebruiker meer van de Frans Halslaan 57A. In de jaarrekening 2023 staat een post nog te ontvangen huur voor deze locatie van € 447.299. Ondanks dat de afgelopen jaren meerdere keren is gesproken met het bestuur van STIP zijn de huurbedragen nog niet ontvangen. Besloten is de vordering uit handen te geven. Daarvoor hebben we samen met advocatenkantoor Nysingh een strategie bepaald en wordt daar uitvoer aan gegeven. De kans dat de achterstallige huur echter niet volledig zal worden voldaan wordt ingeschat op 50%.			
R266	Business Continuïteit Management	Kortdurende onderbreking van het primaire proces waarbij de digitale of fysieke omgeving niet beschikbaar is. Het is nodig om per proceseigenaar een businesscontinuïteitsplan te maken voor het proces waarvoor de eigenaar eindverantwoordelijk is. Inmiddels is gestart	30%	0	447

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
	(BCM) tijdelijke onderbreking van het primaire proces vanwege calamiteiten in de digitale of fysieke omgeving (kleiner dan één werkdag de werkomgeving niet beschikbaar)	om Business Continuity Management te borgen in de organisatie. Daarna is afstemming met de brede gemeentelijke organisatie gewenst. Daarnaast zijn de digitale vaardigheden van een deel van onze collega's ondermaats met als gevolg dat mensen onvoldoende bewust zijn van bijvoorbeeld phisingmailing. De impact van het risico is zeer situatie afhankelijk en laat zich moeilijk voorspellen			
R205	Verbonden partijen (geconsolideerd risico)	De gemeente Hilversum heeft verschillende betrekkingen met een diversiteit aan Verbonden Partijen. De individuele risico's per verbonden partij worden gegroepeerd en als geheel beoordeeld in dit geconsolideerde risico.	30%	0	500
R268	Milieutaken naar de omgevings-dienst Gooi en Vechtstreek (OFGV)	Sinds 2013 worden VTH-taken (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) voor bedrijven uitgevoerd door 29 regionale omgevingsdiensten, in opdracht van gemeenten en provincies. Bepaalde VTH-milieutaken zijn aangemerkt als verplichte basistaken voor omgevingsdiensten. Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 zijn meer VTH-taken als basistaken worden beschouwd, wat leidt tot een aanzienlijke verschuiving van werkzaamheden van de gemeente Hilversum naar een omgevingsdienst. Deze verschuiving brengt organisatorische en financiële uitdagingen met zich mee voor zowel de gemeente als de omgevingsdienst. Het risico bestaat dat er op termijn meer taken moeten worden uitgevoerd dan nu ingekocht zijn bij de OFGV, waardoor er door de OFGV een hogere bijdrage wordt gevraagd.	25%	0	285
R97	Extra uitgaven t.b.v. het Integraal Huisvestings-plan (IHP) Onderwijs	In april 2024 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over een het Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting (“IHP”) voor de periode 2024-2039. Het IHP bevat een vermelding van de voorzieningen in de onderwijshuisvesting in de periode 2024-2027 inclusief de bijbehorende financiën. Ook geeft het plan een doorkijk naar de periode van twaalf jaar volgend op de periode van vier jaar waarvoor dit plan geldt (2028-2039). In de periode 2024-2027, wordt ca. 20% van het totaal aantal onderwijsgebouwen in Hilversum aangepakt. Zo worden constructiefouten hersteld, worden scholen gerenoveerd, worden	20%	0	350

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		er nieuwe scholen gebouwd en worden gymzalen aangepakt. In totaal staan er 22 projecten op het projectoverzicht. Het IHP is opgesteld met duidelijke doelstellingen, prioriteiten en een financieel kader. De werkelijke kosten voor een schoolgebouw zijn project specifiek (onder andere vorm-, locatie gebonden eisen) en zullen vrijwel altijd afwijken. De werkelijke kosten begeven zich naar schatting in een indicatieve bandbreedte van -5% en +10% ten opzichte van het referentiebedrag. Er is een stelpost tegen vertraging ingericht van 2,5% per project om tegenvallende kosten op te vangen. Ook is er een stelpost ingericht voor het bouwrijp maken van grond en sloopkosten. Echter, in de praktijk kan de uitvoering beïnvloed worden door diverse veranderingen, zoals vertraging van bouwprojecten, de invloed van vertraging op het plan met betrekking tot de tijdelijke wissellocaties, stijging van bouwkosten, demografische veranderingen (groei/krimp van leerlingaantallen), en onverwachte gebeurtenissen (bv. constatering van asbest). Deze veranderingen kunnen leiden tot aanpassingen in de planning en financiën. Tegenover deze negatieve risico's bestaat een aantal zaken die kunnen leiden tot lagere rente en afschrijving. De lastigste te ramen is 'vertraging'. Immers, er zal dan later rente en afschrijving in de exploitatie worden opgenomen. Bovenstaande is vertaald naar een risicobedrag ter grootte van € 350.000, welke is berekend op basis van het uitgangspunt dat de werkelijke kosten in de hoogste bandbreedte vallen (10 % in plaats van de opgenomen 2,5%) en het extra nodig hebben van tijdelijke huisvesting in verband met vertragingen (5% van maximale kosten tijdelijke huisvesting). We schatten de kans in op 20%.			
R218	Projecten-kalender informatie-management staat onder druk	De druk op de projectenkalender in de informatiemanagement keten (I-keten) neemt toe. Projecten in deze I-keten zijn projecten die voor de diverse domeinen in de gemeentelijke organisatie worden uitgevoerd en die een ICT en/of proces component bevatten. De toenemende druk in combinatie met capaciteitsuitdagingen leidt tot uitstel van projecten,	20%	0	350

Nr.	Omschrijving	Toelichting	Bruto kans	Min.	Max.
		wat - mede door de hoge inflatie en stijgende prijzen - kan leiden tot aanvullende financiële lasten. Door de implementatie van het portfoliomanagement proces worden er minder projecten tegelijkertijd gestart en wordt er meer in samenhang gepland. Vanwege dit voortschrijdend inzicht is het bruto risico op kosten overschrijding kans gedaald ten opzichte van vorig jaar. Om dit risico nog verder te laten dalen is nu de eerste stap om projectmanagement te verbeteren, zodat de portfolio sturing hierop ook weer meer grip kan krijgen en we beter binnen tijd en budget gaan realiseren. Hiervoor wordt een voorstel uitgewerkt in 2024.			

6.3 Nog vrij te geven kredieten

Onderstaande tabel bevat de openstaande sterretjes posten van voorgaande jaren (< IP 2025). Over deze investeringen wordt een afzonderlijk besluit aan de raad voorgelegd.

Bedragen x € 1.000

Thema	*	Omschrijving investering	Bron IP	Nog niet verleend krediet
01.03	*	1000 Woningen, openbare ruimte	IP 2019	2.000
01.03	*	1000 Woningen, openbare ruimte (Bruisend Hart)	IP 2019	1.000
01.03	*	Spoorzone	IP 2021	794
01.03	*	Centrumring	IP 2023	9.000
01.03	*	Arenapark (last mile)	IP 2023	4.500
01.03	*	Nieuwe buurtvoorzieningen Riebeeck	IP 2025	1.200
01.03	*	OV knooppunt Crailo verbeteren en Park&Bike onderzoek	IP 2024	1.000
01.03	*	Realisatie transferium en hub Arenapark	IP 2024	1.500
01.03	*	Extra fietsparkeerplekken centrum en OV knooppunten	IP 2024	500
01.03	*	Nieuwe Bibliotheek en herinrichting kerkbrink	IP 2023	500
01.03	*	Beweegvriendelijker openbare ruimte	IP 2023	500
01.03	*	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda centrum	IP 2023	500
01.03	*	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda Zuid West	IP 2023	500
01.03	*	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda Mediapark	IP 2023	500
01.02	*	Stichtingskosten sportcomplex Sportpark/Arenapark	IP 2027	16.500
01.04	*	Voltooiing de Groene Schakel	IP 2017	174
05.02	*	Duurzaamheidsmaatregelen Raadhuis	IP 2023	1.420
05.02	*	Duurzaamheidsmaatregelen Stadskantoor	IP 2023	570
Totaal sterrtjes post (incl. eventuele bijdrage derden)				**42.658**